

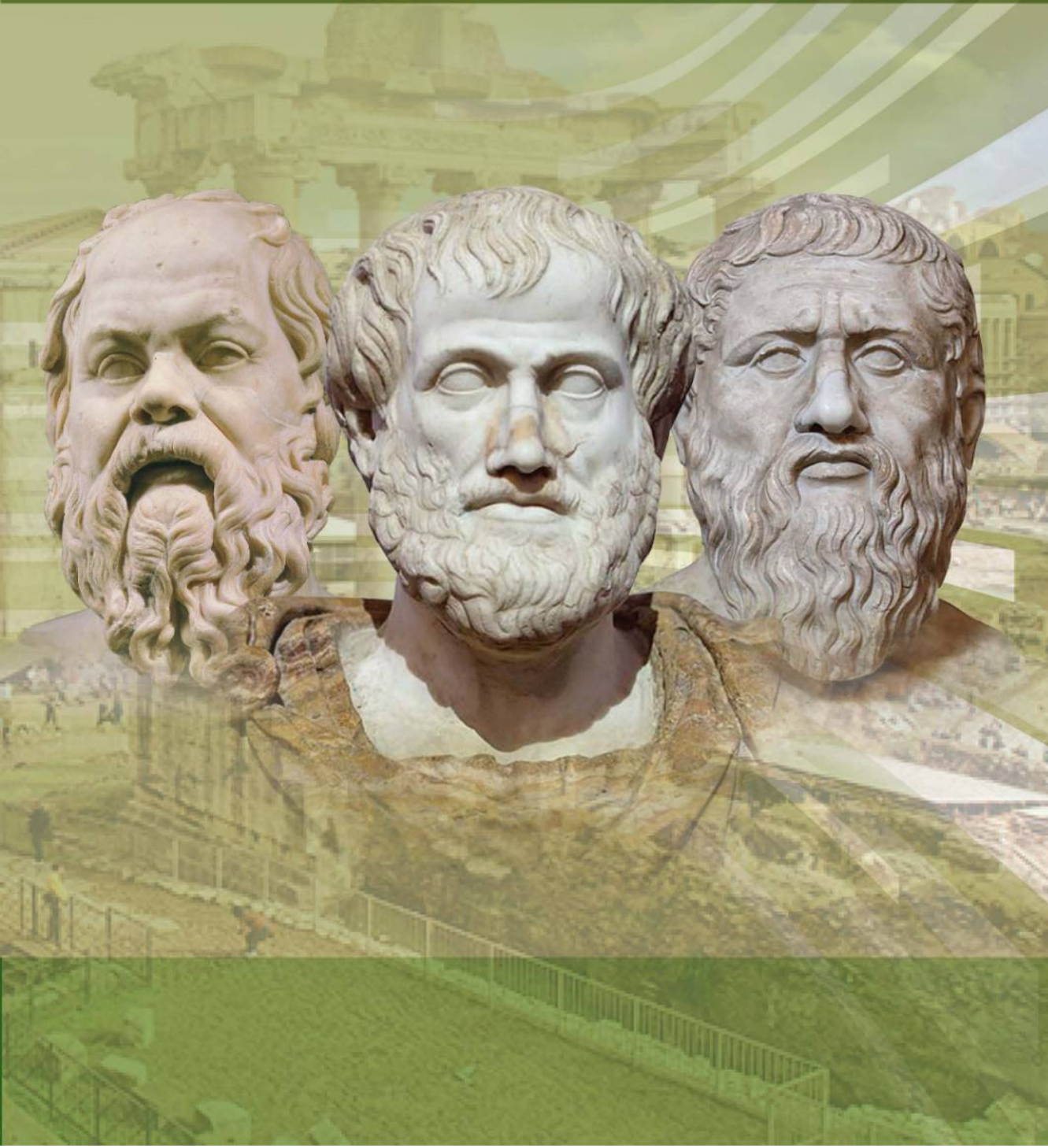
วารสาร

รัฐศาสตร์รอบรู้และสหวิทยาการ

Journal of Wisdom in Political Science and Multi-disciplinary Sciences

ปีที่ 6 ฉบับที่ 3 พฤษภาคม-มิถุนายน 2566
Vol. 6 No. 3 May-June 2023

ISSN : 2730-2970

วารสารรัฐศาสตร์รอบรู้และสหวิทยาการ

Journal of Wisdom the Political Science and Multi-Disciplinary Sciences

กำหนดการเผยแพร่

วารสารรัฐศาสตร์รอบรู้และสหวิทยาการ กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 6 ฉบับ

วัตถุประสงค์

เพื่อเป็นช่องทางการเผยแพร่ผลงานวิชาการและผลงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ของคณาจารย์ นักวิชาการ นิสิต นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไปในแขนงวิชาที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นผลงานในเชิงบูรณาการหลักรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ สังคมศาสตร์ บริหารธุรกิจ บริหารการศึกษา พระพุทธศาสนาปรัชญา และนิติศาสตร์ ตลอดจนบทความวิชาการที่นำเสนอองค์ความรู้ใหม่ และประเด็นที่อยู่ในความสนใจของสังคม กำหนดออกวารสารปีละ 6 ฉบับ เป็นราย 2 เดือน ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ ฉบับที่ 2 เดือนมีนาคม-เมษายน ฉบับที่ 3 เดือนพฤษภาคม-มิถุนายน ฉบับที่ 4 กรกฎาคม-สิงหาคม ฉบับที่ 5 กันยายน-ตุลาคม และฉบับที่ 6 พฤศจิกายน-ธันวาคม

บรรณาธิการ

ผศ.(พิเศษ) พล.ต.ท.ดร.สัณฐาน ชยนนท์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

กองบรรณาธิการ

ผศ.ดร.วิจิตรา ศรีสอน

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ผศ.พ.ต.ท.ดร.ไวพจน์ กุลาชัย

มหาวิทยาลัยบูรพา

ดร.ทิฆัมพร พันลึกเดช

มหาวิทยาลัยเอเซียอาคเนย์

ผศ.ดร.จิรัฐ ขวนชม

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

ดร.ธวัชดา สุวรรณรัตน์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

นางสาววาสนา อันป้อม

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

นายรามิล จิรัฐพิชขามณู

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

เลขานุการ : นางสาวรุจิรา เนียมหอม ศิลปกรรม : นายลิขิต เก็ดมมงคล
 บรรณาธิการวารสารรัฐศาสตร์รอบรู้และสหวิทยาการ
 890/269 ถนน พระราม 3 แขวงบางโพงพาง เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร
 10120
<http://so1.tci-thaiko.org/index.php/WPSMS/index>
 E-mail : sunthan.chayanon@gmail.com

ผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความ

พระเมธาวิไนยรส (สุเทพ ปวิสโก), รศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
รศ.ศิโรตม์ ภาคสุวรรณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.พ.ต.ท.ดร.ไวพจน์ กุลาชัย	มหาวิทยาลัยบูรพา
ดร.ทิฆัมพร พันลึกเดช	มหาวิทยาลัยเอเซียอาคเนย์
พ.ต.อ.ดร.สุริยะ ประกายสาธก	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ดร.จักรวาล สุขไมตรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
เสาวภา ไพทยวัฒน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ผศ.ดร.บารมีบุญ แสงจันทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ดร.สืบสวัสดิ์ วุฒิวิธินธุ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ดร.กิริติวรรณ กัลยาณมิตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ดร.ธวัชดา สุวรรณรัตน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ดร.สันหมัญ จักรภัทรวงศ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ผศ.ดร.องค์อร สงวนญาติ	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
ผศ.ดร.จิรัฐ ขวนชม	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
พล.ต.ต.ดร.ปรีดา สถาวร	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
พล.ต.ต.ดร.คมสัน สุขมาก	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
พ.ต.อ.ดร.ฤทธิ์ชัย ช่างคำ	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
ดร.ณัทกิจพัฒน์ หอมวิจิตรกุล	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
นางสาวจิตาภา บัวใหญ่รักษา	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บทบรรณาธิการ

วารสารรัฐศาสตร์รอบรู้และสหวิทยาการฉบับนี้ เป็นวารสาร ปีที่ 5 ฉบับที่ 5 มกราคม - มิถุนายน 2564 ที่ได้รับรองคุณภาพวารสารจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index-TCI) เพื่อรักษาคุณภาพของบทความ ให้เป็นไปตามเงื่อนไขและกติกาสากลกองบรรณาธิการได้พิจารณาบทความโดยเสนอบทความต่อคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรอง (Peer Review) พิจารณาตรวจแก้ไขเพื่อความสมบูรณ์ของบทความก่อนการลงตีพิมพ์ เพื่อคัดเลือกและกลั่นกรองบทความให้เกิดความความสมบูรณ์และมีคุณภาพมากที่สุดเพื่อควรค่าแก่การตีพิมพ์เผยแพร่และเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทางวิชาการ และเพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพทางด้านการสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการสำหรับเนื้อหาของวารสารฉบับนี้ถือได้ว่ามีความโดดเด่นที่เน้นกระบวนการวิจัยที่เข้มข้น ประกอบไปด้วยจำนวนบทความทั้ง 15 บทความ โดยภาพรวมหลักเป็นการพัฒนาจากงานวิจัยที่ศึกษากรณีเฉพาะ (Case Study) ที่แต่ละบทความได้เน้นกระบวนการวิจัยเชิงลึกในหลายรูปแบบทั้งในรูปแบบของการสนทนากลุ่มการสอบถามและการสัมภาษณ์ประกอบกับบทความส่วนใหญ่แสดงถึงการทำงานร่วมกันของผู้นิพนธ์ในลักษณะทีมงานทำให้บทความมีความละเอียดรอบคอบถี่ถ้วนมีการวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะได้อย่างสมบูรณ์น่าสนใจขอขอบคุณคณาจารย์นักศึกษและผู้สนใจทั่วไปทุกท่านที่ให้ความสนใจร่วมส่งบทความเผยแพร่ในวารสารรัฐศาสตร์รอบรู้และสหวิทยาการและขอขอบคุณกองบรรณาธิการผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากลั่นกรองบทความทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ (พิเศษ) พลตำรวจโท ดร.สัณฐาน ชยนนท์

บรรณาธิการ

สารบัญ (Content)

	หน้า
กองบรรณาธิการ	ก
ผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความ	ข
บทบรรณาธิการ	ค
ปัจจัยจูงใจ และปัจจัยค้ำจุนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของ ข้าราชการในสำนักงานประมาณ	1
นรินทร์ บุญยเกียรติ และนันทิชา โชติพิทยานนท์	
การปฏิบัติงานการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMIS) ที่มีผลต่อคุณภาพรายงานการเงินของหน่วยงานราชการใน จังหวัดนนทบุรี	21
ธนกร ชัยวรทรัพย์ จินณัจฉา รมิดา ศุภานิช คำบุศย์ และดำรงศักดิ์ เครือแก้ว	
แบบจำลองภาพลักษณ์ของนักการเมือง และความรู้ความเข้าใจทาง การเมือง ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนในพื้นที่ จังหวัดนนทบุรี	39
ณิชานาฏ บรรจงจิตร อาณดา วณัทภัช พรพงษ์ ปอประพันธ์ และกาญจนากรธ แก้วทิพย์	
การรับรู้และการยอมรับเทคโนโลยีต่อการเตรียมความพร้อมในการเข้ามา แทนที่ของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ของแรงงานในนิคมอุตสาหกรรม มาบตาพุด จังหวัดระยอง	53
ภูวิช ปัญญาสิทธิ์ เอื้อวิรัชญ์ วิเศษสังข์ รัชชาเศรษฐ์ ศิระสรญาพัฒน์ และปาณิสรา สืบไชยวัง	
การพัฒนาทุนมนุษย์และความได้เปรียบทางการแข่งขันเพื่อความสำเร็จใน การดำเนินงานของผู้ประกอบการสินค้า OTOP จังหวัดราชบุรี	69
ปาณิสรา สืบไชยวัง ภูวิช ปัญญาสิทธิ์ รัชชาเศรษฐ์ ศิระสรญาพัฒน์ และเอื้อวิรัชญ์ วิเศษสังข์	
การจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อเอื้อต่อการเี่ยวยาในโรงพยาบาลต่อคุณภาพ การให้บริการของโรงพยาบาลในสังกัดสำนักการแพทย์ กรุงเทพมหานคร	85
เอื้อวิรัชญ์ วิเศษสังข์ ภูวิช ปัญญาสิทธิ์ รัชชาเศรษฐ์ ศิระสรญาพัฒน์ และปาณิสรา สืบไชยวัง	

	หน้า
การวิเคราะห์หลักธรรมที่ปรากฏในมหาชาติเวสสันดรชาดกฉบับสร้อย สังกร ตามกรอบแนวคิดธรรมบุญชีวิตของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต)	105
ณัฐกร ปฏิภาณมณี (ไชยบุตร) บุญเหลือ ใจมโน สนม ครุฑเมือง พระเทพวัชรจารย์	
การบริหารจัดการการค้าข้างทางปากคลองตลาดตามนโยบาย กรุงเทพมหานคร	125
ยศฐา ศรีปัญญาวิชัย และ เมทินทร์ เมธาวีกุล	
วิเคราะห์รูปแบบ วิธีการ และผลกระทบการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง	141
ศิริพร ช่วยคุ้ม สันฐาน ชยนนท์ วิจิตรรา ศรีสอน	
ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับโครงสร้างและที่มาของผู้ตรวจการแผ่นดิน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560	157
นันทกุล ศรีฤทธิ์ชิงชัย ศาสตรา วิริยานุพงศ์ และสุคนธา ศรีภิมย์	
การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา	179
พัชริดา สุพร วัลลภ พิริยวรรณะ บริบูรณ์ ฉลอง และธวัช พุ่มดารา	
ภาวะหมดไฟในการทำงานของบุคลากร สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อ เกษตรกรรม	195
รุจิรัตน์ จันทะคุณ และ นันทินา โชติพิทยานนท์	

ปัจจัยจูงใจ และปัจจัยค้ำจุนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานของข้าราชการในสำนักงานงบประมาณ Motivation Factor and Hygiene Factor Affecting Government Officers' Working Efficiency in Bureau of the Budget

นรินทร์ บุญเกียรติ¹ และนันทิชา โชติพิทยานนท์²

Narinthorn Boonyakiati and Natnicha Chotpittayanon

Received: October 28, 2022 Revised: January 14, 2023

Accepted: February 19, 2023

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการในสำนักงานงบประมาณ และเพื่อหาแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการในสำนักงานงบประมาณ โดยการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นข้าราชการในสำนักงานงบประมาณ จำนวน 293 คน และนำข้อมูลไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย การหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยจูงใจ ได้แก่ การได้รับการยอมรับนับถือ ความรับผิดชอบ และลักษณะงานที่ปฏิบัติ ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการในสำนักงานงบประมาณ ส่วนปัจจัยค้ำจุน ได้แก่ นโยบายการบริหารงาน ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน สภาพแวดล้อมในการ

¹ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
Master of Public Administration, College of Politics and Government, Suan Sunandha Rajabhat University. Email: gorilla_07@hotmail.com

² วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
College of Politics and Government, Suan Sunandha Rajabhat University. Email: natnicha.ch@ssru.ac.th

ทำงาน และความมั่นคงปลอดภัยในการทำงาน ส่งผลต่อประสิทธิภาพในปฏิบัติงานของข้าราชการในสำนักงานงบประมาณ

คำสำคัญ: ปัจจัยจูงใจ, ปัจจัยค้ำจุน, ประสิทธิภาพในปฏิบัติงาน, สำนักงานงบประมาณ

Abstract

The objectives of this study were to study motivation factor and hygiene factor affecting government officers' working efficiency in Bureau of the Budget and to find ways to increase the government officers' working efficiency in the Bureau of the Budget. This research was quantitative research. Data was collected from 293 samples who are government in the Bureau of the Budget by using questionnaire. Statistics used in the study were frequency, percentage, mean, standard deviation, and Multiple regression analysis. The results were that motivation factors in term of work policies, interpersonal relations, work environment, and work security affecting government officers' working efficiency in Bureau of the Budget. In additional, hygiene factors in term of work policies, interpersonal relations, work environment, and work security affecting government officers' working efficiency in Bureau of the Budget.

Keywords: Motivation factor, Hygiene factor, Working efficiency, Bureau of the Budget

บทนำ (Introduction)

ปัจจุบันประเทศไทยได้มีการปรับปรุงพัฒนานโยบายและแนวทางในการบริหารราชการภาครัฐ เพื่อให้ระบบราชการมีความทันสมัย ทันต่อการเปลี่ยนแปลง และเพื่อให้สามารถตอบสนอง ความต้องการของประชาชนและผู้รับบริการทุกภาคส่วน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ มากยิ่งขึ้น ซึ่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 มีจุดประสงค์ หลักเพื่อให้บริการประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น กำหนดให้มีการกำหนดตัวชี้วัดในการ ประเมินผลการปฏิบัติงานไว้อย่างชัดเจน มีการกำหนดแผนปฏิบัติ

ราชการเพื่อใช้เป็นแนวทางในการ บริหารและปฏิบัติราชการให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยมี การกระจายอำนาจและกำหนดอำนาจ หน้าที่ของหน่วยงานแต่ละหน่วยงานไว้ โดยอยู่บน พื้นฐานของการดำเนินงานที่มีความรวดเร็ว คล่องตัว เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและสอดคล้องกับ พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการ บริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 โดยมี เป้าหมายเพื่อเกิดประโยชน์สุขและอำนวยความสะดวก แก่ประชาชน ให้การดำเนินการตาม ภารกิจของรัฐบรรลุผลสัมฤทธิ์ เกิดประสิทธิภาพและความคุ้มค่า ในเชิงภารกิจของรัฐ ลด ขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ไม่มีความจำเป็น มีการปรับปรุงภารกิจของส่วน ราชการให้ทันต่อ เหตุการณ์ เพื่อให้ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนอง ความ ต้องการ โดยในการปฏิบัติงานกำหนดให้มีการประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ และเพื่อเป็นการเพิ่ม ประสิทธิภาพในการให้บริการของภาครัฐ

สำนักงบประมาณเป็นส่วนราชการที่มีฐานะเทียบเท่ากรม สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นหน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่จัดทำงบประมาณแผ่นดินเพื่อเสนอนายกรัฐมนตรีคณะรัฐมนตรี พิจารณาอนุมัติ ก่อนที่รัฐบาลจะนำเสนอรัฐสภา เพื่อพิจารณาอนุมัติให้ประกาศใช้เป็น พระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีต่อไป สำนักงบประมาณต้องทำหน้าที่จัดสรร งบประมาณของชาติที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน และประเทศชาติ รวมทั้งจะต้องดูแลให้การใช้จ่ายงบประมาณแผ่นดินเป็นไปอย่างประหยัดที่สุดไม่ให้มีการรั่วไหล หรือสูญเสียไปโดยเปล่าประโยชน์ (สำนักงบประมาณ, 2565)

ระบบราชการในประเทศไทยมีขอบเขตภารกิจที่ค่อนข้างกว้างขวางและเกี่ยวข้องกับ ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในหลาย ๆ ภาคส่วน การบริหารงานสาธารณะส่วนใหญ่จะ เกี่ยวข้องกับการบริหารงานของหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งในการดำเนินงานต่าง ๆ ของภาครัฐมักจะมี เกี่ยวข้องและมีผลกระทบต่อชีวิตของประชาชน การที่ระบบราชการไม่สามารถทำหน้าที่ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ มีความล่าช้า ขาดความยืดหยุ่น ค่อนข้างล้าสมัย ซึ่งอาจเป็นระบบที่ไม่ เหมาะสมกับยุคสมัยปัจจุบัน รวมถึงกฎระเบียบบางอย่างก็ไม่ได้เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาใน ปัจจุบัน ระบบราชการอาจมีแนวทางและระเบียบต่าง ๆ ที่ค่อนข้างรัดกุม ส่งผลให้ในการ ปฏิบัติงานอาจเป็นไปได้อย่างล่าช้า ชับซ้อน และไม่ทันสมัย ในการปฏิรูประบบการบริหาร ภาครัฐ จึงมีระบบการบริหารจัดการแนวใหม่ (New Public Administration) ด้วยการปรับ บทบาทและภารกิจให้มีความเหมาะสม แต่ก็อาจจะยังไม่สอดคล้องกับโลกยุคใหม่ที่มีการ เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว จึงทำให้ระบบราชการควรคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่าง

มากในปัจจุบัน และหาวิธีการที่จะดำเนินงานให้มีความราบรื่นทั้งกับหน่วยงานของตนเอง ประชาชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมถึงข้าราชการในหน่วยงาน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการในสำนักงานงบประมาณ เนื่องจากในสำนักงานงบประมาณโดยส่วนมากแล้วจะเกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนเป็นส่วนใหญ่ เนื่องด้วยงบประมาณที่จกต้องนำมาสนับสนุนประชาชน หาก หน่วยงานไม่ให้ความสำคัญในประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการสามารถส่งผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนและประเทศชาติได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยเชิงใจและปัจจัยค้ำจุนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการในสำนักงานงบประมาณ
2. เพื่อหาแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพในปฏิบัติงานของข้าราชการในสำนักงานงบประมาณ

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวข้องกับแรงจูงใจ

แรงจูงใจ หมายถึง กระบวนการทางจิตวิทยาที่เกี่ยวกับกับลักษณะ 4 ประการ ในการแสดงพฤติกรรม คือ 1) การกระตุ้น (Arousal) 2) ทิศทางหรือเป้าหมาย (Direction) 3) ความเข้มแข็ง (Intensity) 4) ความพยายามหรือยืนหยัด (Persistence) (Mitchell, 1997)

ทฤษฎีสองปัจจัย (Two-Factor Theory) ของเฮิร์สเบิร์ก (Herzberg, 1974) ผู้คิดค้นทฤษฎีเกี่ยวกับการจูงใจในการทำงาน เพื่อศึกษาทัศนคติที่เกี่ยวกับงานและการหาหนทางเพิ่มผลผลิต ลดการขาดงาน รวมทั้งสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในการทำงานตลอดจนเพื่อประโยชน์ให้องค์กรมีความเข้าใจเกี่ยวกับอิทธิพลต่าง ๆ ที่จะมีส่วนช่วยในการสร้างขวัญและกำลังใจ อันจะส่งผลให้ทุกคนมีความสุขกายสบายใจและความพึงพอใจต่อการทำงานมากยิ่งขึ้น

1) ปัจจัยจูงใจ หมายถึง ปัจจัยที่เป็นตัวกระตุ้นและสนับสนุนให้คนทำงานมากขึ้น อันเนื่องมาจากแรงจูงใจภายในที่เกิดจากการทำงาน เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจโดยตรง เป็นปัจจัยที่จะเป็นตัวสร้างทัศนคติในแง่บวกให้เกิดขึ้นกับบุคคลนั้น แบ่งเป็น 5 ด้าน ดังนี้

- ด้านความสำเร็จในการทำงาน (Achievement) หมายถึง การที่บุคคลสามารถทำงานได้เสร็จและประสบผลสำเร็จอย่างดี มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ การรู้จักป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นและการแสดงสิ่งหนึ่งที่ส่งผลให้เห็นผลงานของบุคคลหนึ่ง

- ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ (Recognition) หมายถึง การได้รับการยอมรับนับถือจากผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน บุคลากรในหน่วยงาน หรือบุคคลอื่นทั่วไปซึ่งการยอมรับนี้อาจจะเป็นการยกย่องชมเชย อย่างไรก็ตามการได้เลื่อนขั้นตำแหน่ง หรือได้รับเงินรายได้เพิ่มขึ้นก็จัดอยู่ในลักษณะของการยอมรับนับถือเช่นกัน

- ด้านความรับผิดชอบ (Responsibility) หมายถึง เป็นความพึงพอใจที่เกิดขึ้นจากการได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานใหม่ ๆ และมีอำนาจในการรับผิดชอบอย่างเต็มที่

- ด้านความก้าวหน้า (Advancement) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงสถานะหรือตำแหน่ง ในกรณีที่บุคคลย้ายตำแหน่งจากแผนกหนึ่งไปยังอีกแผนกหนึ่งขององค์กรโดยไม่มี การเปลี่ยนแปลงสถานะ แต่เป็นเพียงการเพิ่มโอกาสให้มีความรับผิดชอบงานมากขึ้นเรียกว่า เป็นการเพิ่มความรับผิดชอบ แต่ไม่ใช่เป็นความก้าวหน้าในตำแหน่งงานที่แท้จริง

- ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ (Work it self) หมายถึง ความรู้สึกดีหรือไม่ดีที่บุคคลมีต่อลักษณะงาน เช่น อาจเป็นงานประจำ หรือเป็นงานที่ต้องใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ หรือเป็นงานที่ง่ายหรือยากเกินไป

2) ปัจจัยค่าจ้าง หมายถึง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาวะหรือข้อกำหนดเบื้องต้น อันเป็นการป้องกันการเกิดความไม่พึงพอใจขึ้น ปัจจัยนี้เป็นปัจจัยที่จะบ่งชี้ถึงความไม่พอใจในการทำงานอยู่เท่านั้น ไม่ได้มีการจูงใจใด ๆ และยังเป็นปัจจัยทั่วไป ไม่ได้เกี่ยวข้องกับตัวงานโดยตรง แต่จะเป็นปัจจัยทางด้านการอยู่ร่วมกันในองค์กร เช่น กฎ ระเบียบ นโยบายและข้อบังคับต่าง ๆ รวมไปถึง การบริหารจัดการของผู้บริหารด้วย ค่าจ้าง ค่าตอบแทนต่าง ๆ อันจะช่วยให้บุคคลนั้นจะยังคงปฏิบัติงานกับองค์กรไปได้ตลอด แบ่งเป็น 5 ด้าน ดังนี้

- ด้านนโยบายการบริหารงาน หมายถึง ผู้บริหารองค์กรมีนโยบาย ในการปฏิบัติงานที่เหมาะสม ชัดเจน ผู้ปฏิบัติงานเข้าใจนโยบายและสามารถปฏิบัติงานได้สำเร็จตามนโยบายขององค์กร

- ด้านค่าตอบแทน หมายถึง การได้รับเงินเดือน ค่าจ้างผลตอบแทน และสวัสดิการต่าง ๆ อย่างเหมาะสม

- ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน หมายถึง การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรในองค์กรมีความสัมพันธ์อันดี มีความสามัคคี และช่วยเหลือกัน

- ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน หมายถึง บรรยากาศ อาคารสถานที่ในการทำงานมีความเหมาะสม สะอาด ถูกสุขลักษณะ และเครื่องมือ เครื่องใช้ วัสดุอุปกรณ์มีเพียงพอสำหรับ การทำงาน

- ด้านความมั่นคงปลอดภัยในการทำงาน หมายถึง ความรู้สึกเชื่อมั่นในองค์กร ตำแหน่งและ องค์กรมีความมั่นคง ยั่งยืนในระยะยาว

แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน หมายถึง การปฏิบัติงานของแต่ละบุคคล ที่แสดงความสามารถ ความรับผิดชอบ ความมุ่งมั่นทุ่มเทในการปฏิบัติงานของตน เพื่อรักษาคุณภาพ และ มาตรฐานการปฏิบัติงาน รวมถึงการสร้าง ความพึงพอใจต่อตนเอง องค์กรและลูกค้า แบ่งเป็น 4 ด้าน ดังนี้

- ด้านปริมาณงาน หมายถึง ทำงานได้จำนวนตามเป้าหมายที่องค์กรกำหนด

- ด้านคุณภาพของงาน หมายถึง งานที่ได้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่ได้กำหนดไว้และ ผู้รับบริการเกิดความพึงพอใจ

- ด้านมุ่งเน้นเวลาทำงานสำเร็จทันการณ์ หมายถึง การใช้เวลาในการทำงานได้อย่างเหมาะสม สะดวก รวดเร็ว โดยนำวิธีการใหม่ ๆ มาใช้ในการทำงานเพื่อให้สามารถทำงานได้ สะดวกรวดเร็วมากขึ้น

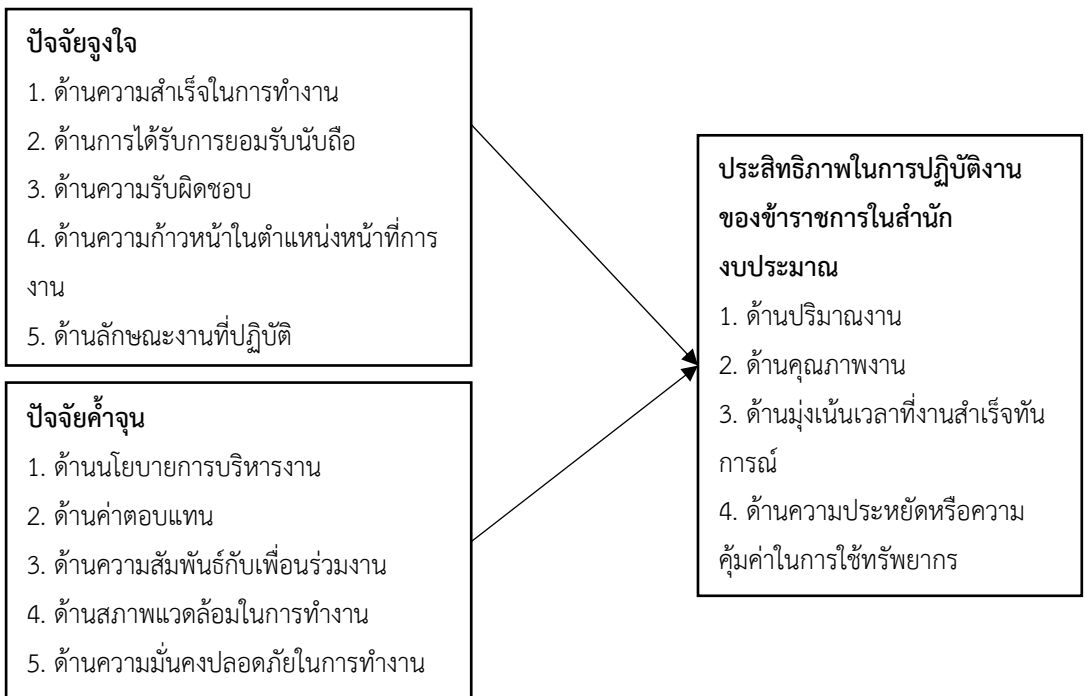
- ด้านความประหยัดหรือความคุ้มค่าในการใช้ทรัพยากร หมายถึง มีการลงทุนน้อยแต่ได้กำไรมาก กล่าวคือสามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ อย่างจำกัด ทั้งด้านเงิน คน วัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยี ได้อย่างประหยัดและคุ้มค่า

ข้อมูลทั่วไปของสำนักงานงบประมาณ

สำนักงานงบประมาณ คือ หน่วยงานภาครัฐ สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นหน่วยงานส่วนกลาง ที่ทำหน้าที่หลัก 3 ด้าน คือ ด้านการจัดทำงบประมาณ ซึ่งทำหน้าที่พิจารณาและตั้งงบประมาณ รายจ่ายของหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่สอดคล้องกับการงบประมาณ โดยคำนึงถึง วินัยทางการคลังและเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นงานเกี่ยวกับการวิเคราะห์โครงการ และรวบรวม ข้อมูลเป็นข้อมูลระดับประเทศเพื่อเข้าสู่กระบวนการของ

การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติต่อไป ด้านการบริหารงบประมาณ ด้วยการให้คำปรึกษาและดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง และด้านการติดตามและประเมินผล ทั้งติดตามการใช้จ่ายเงิน งบประมาณและติดตามผลการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวบรวม และเสนอแนะแนวทางให้กับรัฐบาล ลักษณะงานของสำนักงบประมาณจึงเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลเอกสาร การวิเคราะห์และรวบรวมข้อมูล

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการในสำนักงานงบประมาณ โดยศึกษาจากปัจจัยดังนี้

1) แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

2) ปัจจัยจูงใจ มี 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความสำเร็จในการทำงาน ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความก้าวหน้า และด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ

3) ปัจจัยค้ำจุน มี 5 ด้าน ได้แก่ ด้านนโยบายการบริหารงาน ด้านค่าตอบแทน ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน และด้านความมั่นคงปลอดภัยในการทำงาน

4) ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน มี 4 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณภาพของงาน ด้านปริมาณงาน ด้านเวลา และด้านค่าใช้จ่าย

1.2 ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ข้าราชการและพนักงานราชการในสำนักงานงบประมาณ มีข้าราชการรวมทั้งสิ้นจำนวน 1,087 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในวิจัยครั้งนี้ คือ บุคลากรในสำนักงานงบประมาณ โดยผู้วิจัยได้กำหนดขนาดตัวอย่างจำนวน 293 คน ซึ่งการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง กรณีที่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ผู้วิจัยได้ใช้การคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ Yamane (1973) จะได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง เท่ากับ 293 คน การสุ่มตัวอย่างใช้การสุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก (Convenience Sampling) โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสะดวกตามความสมัครใจที่จะให้ข้อมูล

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

สำนักงานงบประมาณ

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

เก็บข้อมูลจากการใช้แบบสอบถาม มีระยะเวลาตั้งแต่ 1 ถึง 28 กุมภาพันธ์

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

- ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล
- แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยจูงใจในการปฏิบัติงาน
- แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยค้ำจุนการปฏิบัติงาน
- แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. นำแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง และเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อปรับปรุงแก้ไข
2. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ จำนวน 3 ท่าน
3. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) จำนวน 30 ชุด แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) อยู่ที่ระดับ 0.929

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)
 - 1) การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ใช้การหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)
 - 2) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยจูงใจ ปัจจัยค้ำจุน และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ใช้การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เป็นการวิเคราะห์สมมติฐานการวิจัย โดยใช้เครื่องมือสถิติในการทดสอบสมมติฐาน คือ การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบอิทธิพลของข้อมูลระหว่างปัจจัยจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน และปัจจัยค้ำจุนที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

ผลการวิจัย (Research Results)

1. การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล

เพศ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 202 คน คิดเป็นร้อยละ 68.9 และเพศชาย จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 31.1

อายุ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 31 - 40 ปี จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 35.8 รองลงมา คือ อายุ 21 - 30 ปี จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 34.8 อายุ 41 - 50 ปี จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 16.4 และอายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 13.0 ตามลำดับ

ระดับการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับการศึกษา คือ สูงกว่าระดับปริญญาตรี จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 51.2 รองลงมาคือ ระดับปริญญาตรี จำนวน 131 คน คิดเป็นร้อยละ 44.7 และต่ำกว่าระดับปริญญาตรี จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 4.1 ตามลำดับ

ระยะเวลาในการทำงาน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระยะเวลาในการทำงาน คือ ต่ำกว่า 1 ปี จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 28.7 รองลงมาคือ ระยะเวลาในการทำงาน 1 - 3 ปี จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 25.6 ระยะเวลาในการทำงาน 4 - 6 ปี จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 24.9 ระยะเวลาในการทำงาน 7 - 9 ปี จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 13.3 และ ระยะเวลาในการทำงาน 10 ปีขึ้นไป จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 7.5 ตามลำดับ

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยจูงใจในการปฏิบัติงาน

ปัจจัยจูงใจในการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.64$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความสำเร็จในการทำงาน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดและอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$) รองลงมา คือ ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90$) ด้านความรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.56$) ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.53$) และด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.46$) ตามลำดับ

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยค้ำจุนในการปฏิบัติงาน

ปัจจัยค้ำจุนในการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.52$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความมั่นคงปลอดภัยในการทำงาน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดและอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$) รองลงมา คือ ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} =$

3.89) ด้านนโยบายการบริหารงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.54$) ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.30$) และด้านค่าตอบแทน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.84$) ตามลำดับ

4. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยด้านประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

ปัจจัยด้านประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านเวลาทำงานสำเร็จทันการณ์ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดและอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$) รองลงมา คือ ด้านคุณภาพงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$) ด้านความประหยัดหรือความคุ้มค่าในการใช้ทรัพยากร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$) และด้านปริมาณงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$) ตามลำดับ

5. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยเชิงส่งผลต่อประสิทธิภาพในปฏิบัติงานของข้าราชการในสำนักงานงบประมาณ

ตารางที่ 1 ปัจจัยเชิงส่งผลต่อประสิทธิภาพในปฏิบัติงานของข้าราชการในสำนักงานงบประมาณ โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ตัวแปร	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	1.494	.166		8.975	.000**
ความสำเร็จในการทำงาน	.056	.051	.061	1.105	.270
การได้รับการยอมรับนับถือ	.195	.042	.251	4.636	.000**
ความรับผิดชอบ	.281	.035	.410	8.096	.000**
ความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน	-.022	.039	-.031	-0.570	.569
ลักษณะงานที่ปฏิบัติ	.154	.037	.226	4.150	.000**

R = .714, R² = .510, Adjusted R² = .502

** ระดับนัยสำคัญที่ .01

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเพื่อทดสอบสมมติฐานปัจจัยเชิงใจ ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในปฏิบัติงานของข้าราชการในสำนักงานงบประมาณ พบว่า

ความสำเร็จในการทำงาน มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรเท่ากับ .056 ($B = .056$) และมีค่า Sig. เท่ากับ .270 ซึ่งมากกว่า .05 หมายความว่า ความสำเร็จในการทำงานไม่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในปฏิบัติงานของข้าราชการในสำนักงานงบประมาณ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การได้รับการยอมรับนับถือ มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรเท่ากับ .195 ($B = .195$) และมีค่า Sig. เท่ากับ .000 ซึ่งน้อยกว่า .01 หมายความว่า การได้รับการยอมรับนับถือส่งผลต่อประสิทธิภาพในปฏิบัติงานของข้าราชการในสำนักงานงบประมาณ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หมายความว่า เมื่อการได้รับการยอมรับนับถือเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะมีผลต่อประสิทธิภาพในปฏิบัติงานของข้าราชการในสำนักงานงบประมาณ เพิ่มขึ้น 0.195 หน่วย

ความรับผิดชอบ มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรเท่ากับ .281 ($B = .281$) และมีค่า Sig. เท่ากับ .000 ซึ่งน้อยกว่า .01 หมายความว่า ความรับผิดชอบส่งผลต่อประสิทธิภาพในปฏิบัติงานของข้าราชการในสำนักงานงบประมาณ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หมายความว่า เมื่อความรับผิดชอบเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะมีผลต่อประสิทธิภาพในปฏิบัติงานของข้าราชการในสำนักงานงบประมาณ เพิ่มขึ้น 0.281 หน่วย

ความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรเท่ากับ -.022 ($B = -.022$) และมีค่า Sig. เท่ากับ .569 ซึ่งมากกว่า .05 หมายความว่า ความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงานไม่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในปฏิบัติงานของข้าราชการในสำนักงานงบประมาณ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ลักษณะงานที่ปฏิบัติ มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรเท่ากับ .226 ($B = .226$) และมีค่า Sig. เท่ากับ .000 ซึ่งน้อยกว่า .01 หมายความว่า ลักษณะงานที่ปฏิบัติส่งผลต่อประสิทธิภาพในปฏิบัติงานของข้าราชการในสำนักงานงบประมาณ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หมายความว่า เมื่อลักษณะงานที่ปฏิบัติเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะมีผลต่อประสิทธิภาพในปฏิบัติงานของข้าราชการในสำนักงานงบประมาณ เพิ่มขึ้น 0.226 หน่วย

จากผลการวิเคราะห์สามารถสรุปได้ดังนี้ ปัจจัยเชิงใจ ได้แก่ ความสำเร็จในการทำงาน การได้รับการยอมรับนับถือ ความรับผิดชอบ ความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน และลักษณะงานที่ปฏิบัติ สามารถร่วมกันอธิบายประสิทธิภาพในปฏิบัติงานของข้าราชการในสำนัก

งบประมาณได้ร้อยละ 51 ($R^2 = .510$) โดยสามารถนำค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัว
พยากรณ์มาเขียนเป็นสมการพยากรณ์ ประสิทธิภาพในปฏิบัติงานของข้าราชการในสำนัก
งบประมาณ โดยใช้คะแนนดิบ ดังนี้

Y (ประสิทธิภาพในปฏิบัติงานของข้าราชการในสำนักงบประมาณ) = .195 (การได้รับการ
ยอมรับนับถือ)** + .281 (ความรับผิดชอบ)** + .226 (ลักษณะงานที่ปฏิบัติ)**

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยคำจูงส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในปฏิบัติงานของข้าราชการในสำนัก
งบประมาณ

ตารางที่ 2 ปัจจัยคำจูงที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในปฏิบัติงานของข้าราชการในสำนักงบประมาณ
โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ตัวแปร	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	1.522	.163		9.346	.000**
นโยบายการบริหารงาน	.097	.043	.140	2.236	.026*
ค่าตอบแทน	.041	.032	.067	1.260	.209
ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน	.231	.044	.283	5.231	.000**
สภาพแวดล้อมในการทำงาน	.106	.041	.155	2.583	.010**
ความมั่นคงปลอดภัยในการทำงาน	.179	.038	.241	4.676	.000**
R = .670, $R^2 = .449$, Adjusted $R^2 = .440$					

* ระดับนัยสำคัญที่ .05, ** ระดับนัยสำคัญที่ .01

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเพื่อทดสอบสมมติฐานปัจจัยคำจูง ที่
ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในปฏิบัติงานของข้าราชการในสำนักงบประมาณ พบว่า

นโยบายการบริหารงาน มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรเท่ากับ .097 ($B =$
.097) และมีค่า Sig. เท่ากับ .026 ซึ่งน้อยกว่า .05 หมายความว่า นโยบายการบริหารงานส่งผล
ต่อประสิทธิภาพในปฏิบัติงานของข้าราชการในสำนักงบประมาณ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

ระดับ .05 หมายความว่า เมื่อการได้รับนโยบายการบริหารงานเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะมีผลต่อประสิทธิภาพในปฏิบัติงานของข้าราชการในสำนักงานประมาณ เพิ่มขึ้น 0.026 หน่วย

ค่าตอบแทน มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรเท่ากับ .041 ($B = .041$) และมีค่า Sig. เท่ากับ .209 หมายความว่า ค่าตอบแทนไม่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในปฏิบัติงานของข้าราชการในสำนักงานประมาณ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรเท่ากับ .231 ($B = .231$) และมีค่า Sig. เท่ากับ .000 ซึ่งน้อยกว่า .01 หมายความว่า ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานส่งผลต่อประสิทธิภาพในปฏิบัติงานของข้าราชการในสำนักงานประมาณ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หมายความว่า เมื่อความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะมีผลต่อประสิทธิภาพในปฏิบัติงานของข้าราชการในสำนักงานประมาณ เพิ่มขึ้น 0.231 หน่วย

สภาพแวดล้อมในการทำงาน มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรเท่ากับ .106 ($B = .106$) และมีค่า Sig. เท่ากับ .010 หมายความว่า สภาพแวดล้อมในการทำงานส่งผลต่อประสิทธิภาพในปฏิบัติงานของข้าราชการในสำนักงานประมาณ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หมายความว่า เมื่อสภาพแวดล้อมในการทำงานเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะมีผลต่อประสิทธิภาพในปฏิบัติงานของข้าราชการในสำนักงานประมาณ เพิ่มขึ้น 0.106 หน่วย

ความมั่นคงปลอดภัยในการทำงาน มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรเท่ากับ .179 ($B = .179$) และมีค่า Sig. เท่ากับ .000 ซึ่งน้อยกว่า .01 หมายความว่า ความมั่นคงปลอดภัยในการทำงานส่งผลต่อประสิทธิภาพในปฏิบัติงานของข้าราชการในสำนักงานประมาณ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หมายความว่า เมื่อความมั่นคงปลอดภัยในการทำงานเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะมีผลต่อประสิทธิภาพในปฏิบัติงานของข้าราชการในสำนักงานประมาณ เพิ่มขึ้น 0.179 หน่วย

จากผลการวิเคราะห์สามารถสรุปได้ดังนี้ ปัจจัยข้างต้น ได้แก่ นโยบายการบริหารงาน ค่าตอบแทน ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน สภาพแวดล้อมในการทำงาน และความมั่นคงปลอดภัยในการทำงาน สามารถร่วมกันอธิบายประสิทธิภาพในปฏิบัติงานของข้าราชการในสำนักงานประมาณได้ ร้อยละ 44.9 ($R^2 = .449$) โดยสามารถนำค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์มาเขียนเป็นสมการพยากรณ์ ประสิทธิภาพในปฏิบัติงานของข้าราชการในสำนักงานประมาณ โดยใช้คะแนนดิบ ดังนี้

Y (ประสิทธิภาพในปฏิบัติงานของข้าราชการในสำนักงานงบประมาณ) = .097 (นโยบายการบริหารงาน)* + .231 (ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน)** + .106 (สภาพแวดล้อมในการทำงาน)** + .179 (ความมั่นคงปลอดภัยในการทำงาน)**

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยจูงใจส่งผลต่อประสิทธิภาพในปฏิบัติงานของข้าราชการในสำนักงานงบประมาณ

การได้รับการยอมรับนับถือส่งผลต่อประสิทธิภาพในปฏิบัติงานของข้าราชการในสำนักงานงบประมาณ อาจเนื่องมาจากผู้บังคับบัญชาเปิดโอกาสให้ข้าราชการแสดงความคิดเห็น เคารพการตัดสินใจ และยอมรับในความสามารถของข้าราชการ สอดคล้องกับงานวิจัยของวุฒิพงศ์ ปีคาน (2558) ที่ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานระดับหัวหน้าแผนกของบริษัทโตไทยแลนด์ จำกัด ผลการวิจัยพบว่า การได้รับการยอมรับนับถือมีผลต่อประสิทธิภาพในปฏิบัติงานของข้าราชการในสำนักงานงบประมาณ

ความรับผิดชอบส่งผลต่อประสิทธิภาพในปฏิบัติงานของข้าราชการในสำนักงานงบประมาณ อาจเนื่องมาจากหน่วยงานมอบหมายงานอย่างชัดเจน เหมาะสมกับหน้าที่ ทำให้บุคลากรปฏิบัติงานตามความรับผิดชอบ กระตือรือร้นในการทำงาน ใช้ความรู้ คิดค้นวิธีการทำงานรูปแบบใหม่ ให้ผลงานนั้นมีประสิทธิภาพและเกิดผลสำเร็จ สอดคล้องกับผลการวิจัยของนลพรรณ บุญฤทธิ์ (2558) ที่ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า ความรับผิดชอบมีผลต่อประสิทธิภาพในปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี

ลักษณะงานที่ปฏิบัติส่งผลต่อประสิทธิภาพในปฏิบัติงานของข้าราชการในสำนักงานงบประมาณ อาจเนื่องมาจาก ลักษณะของเนื้องานสามารถเข้าใจได้ดี และมีความเข้าใจในการทำงานได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐวัตร เป็งวันปลูก (2560) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงาน ของข้าราชการทหารประจำสังกัดกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 7 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านลักษณะงาน ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของข้าราชการทหาร สังกัดกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 7

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยค่าจูงส่งผลต่อประสิทธิภาพในปฏิบัติงานของข้าราชการในสำนักงานงบประมาณ

นโยบายการบริหารงานส่งผลต่อประสิทธิภาพในปฏิบัติงานของข้าราชการในสำนักงานงบประมาณ อาจเนื่องมาจากนโยบายการบริหารงานที่ดีและชัดเจน จะทำให้ข้าราชการสามารถปฏิบัติงานได้ตรงตามความต้องการของหน่วยงาน จึงทำให้ผลงานที่ออกมามีประสิทธิภาพ และนโยบายการบริหารงานที่ชัดเจน ยังเป็นสิ่งจูงใจให้ข้าราชการมีความต้องการทำงานออกมาให้ได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของพันธุ์ธัช รัตนกาญจนวงศ์ (2562) ที่ได้ศึกษาเรื่องประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการสำนักงานงบประมาณ ผลการวิจัยพบว่า นโยบายการบริหารงานมีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการสำนักงานงบประมาณ

ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานส่งผลต่อประสิทธิภาพในปฏิบัติงานของข้าราชการในสำนักงานงบประมาณ อาจเนื่องมาจากเพื่อนร่วมงานมีการช่วยเหลือและร่วมมือกันในการทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมายเดียวกัน มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้มีโอกาสทำงานร่วมกัน ทำให้รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของทีมในหน่วยงาน จึงสามารถทำให้มีประสิทธิภาพได้ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของสาวิตรี ตันเจริญ (2564) ที่ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของ เจ้าหน้าที่ศุลกากร กองสืบสวนและปราบปราม กรมศุลกากร ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ส่งผลต่อตัวแปรตามคือประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ศุลกากร กองสืบสวนและปราบปราม กรมศุลกากร

สภาพแวดล้อมในการทำงานส่งผลต่อประสิทธิภาพในปฏิบัติงานของข้าราชการในสำนักงานงบประมาณ อาจเนื่องมาจากหน่วยงานให้ความสนใจสภาพแวดล้อมในการทำงานของพนักงาน รวมถึงการสนับสนุนเครื่องมือและอุปกรณ์เครื่องใช้ในการปฏิบัติงานมีเพียงพอและใช้การได้ดี สภาพแวดล้อมในการทำงานที่เหมาะสมทำให้ข้าราชการรู้สึกมีความสุขในการทำงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของวิชณุ กิตติพิงศ์วร (2563) ที่ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของ พนักงานรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่ง ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยสภาพแวดล้อมในการทำงานมีผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน

ความมั่นคงปลอดภัยในการทำงานส่งผลต่อประสิทธิภาพในปฏิบัติงานของข้าราชการในสำนักงานงบประมาณ อาจเนื่องมาจากบุคคลส่วนมากที่เลือกมารับราชการมีความต้องการในความมั่นคงปลอดภัยในการทำงาน รวมถึงความมั่นคงในงานของระบบราชการ จึงสามารถทำงานให้งานออกมาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อที่จะสามารถคงอยู่ในหน่วยงานได้ต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐวัตร เป็งวันปลูก (2560) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงาน ของข้าราชการทหารประจำสังกัดกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหาร

ราบที่ 7 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านความมั่นคงในการทำงาน ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของข้าราชการทหาร สังกัดกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 7

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า การได้รับการยอมรับนับถือส่งผลต่อประสิทธิภาพในปฏิบัติงานของข้าราชการในสำนักงานประมาณ ดังนั้น องค์กรควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับศักยภาพของข้าราชการที่แสดงออกมาให้ผู้บังคับบัญชาได้เห็น ให้นำความสามารถนั้นมาพัฒนาในการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น อาจจะมีมอบหมายงานที่มีความยากเพิ่มขึ้น ช่วยส่งเสริมให้เกิดการยอมรับ และไว้วางใจในการปฏิบัติงานจากผู้บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงาน อีกทั้ง ยังช่วยให้ข้าราชการเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง

2. จากผลการวิจัยที่พบว่า ความรับผิดชอบส่งผลต่อประสิทธิภาพในปฏิบัติงานของข้าราชการในสำนักงานประมาณ ดังนั้น องค์กรควรให้สิทธิในการแสดงความคิดเห็น หรือการตัดสินใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการ แลกเปลี่ยนความคิด หรือจัดทำตัวอย่างการตอบหนังสือราชการ เพื่อให้การปฏิบัติงานมีลักษณะทิศทางแบบเดียวกัน รวมไปถึงช่วยในการปรับปรุงผลงานของข้าราชการให้ดียิ่งขึ้น ลดข้อผิดพลาดในการทำงาน

3. จากผลการวิจัยที่พบว่า ลักษณะงานที่ปฏิบัติส่งผลต่อประสิทธิภาพในปฏิบัติงานของข้าราชการในสำนักงานประมาณ ดังนั้น องค์กรควรส่งเสริมลักษณะงานที่มีความท้าทายต่อความรู้ความสามารถ ซึ่งการทำงานที่ท้าทายจะทำให้เกิดการกระตุ้นในการทำงาน จะส่งผลให้ประสบความสำเร็จในการทำงานมากขึ้น และส่งผลทำให้เกิดผลสำเร็จในการทำงานที่ดีและได้รับการยกย่องจากเพื่อนร่วมงานและเป็นสิ่งจูงใจที่จะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานมากยิ่งขึ้น ถ้าได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง

4. จากผลการวิจัยที่พบว่า นโยบายการบริหารงานส่งผลต่อประสิทธิภาพในปฏิบัติงานของข้าราชการในสำนักงานประมาณ ดังนั้น องค์กรควรมีนโยบายในการบริหาร และระเบียบการปฏิบัติงานที่ชัดเจน เหมาะสม และมีการประกาศให้บุคลากรในองค์กรทราบล่วงหน้าก่อนใช้บังคับ

5. จากผลการวิจัยที่พบว่า ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานมีผลต่อประสิทธิภาพในปฏิบัติงานของข้าราชการในสำนักงานประมาณ ดังนั้น องค์กรควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมให้ข้าราชการได้ทำร่วมกันเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดี

6. จากผลการวิจัยที่พบว่า สภาพแวดล้อมในการทำงานส่งผลต่อประสิทธิภาพในปฏิบัติงานของข้าราชการในสำนักงานประมาณ ดังนั้น องค์กรควรจัดอุปกรณ์สำนักงานให้เพียงพอตามตำแหน่งที่มีอยู่ และซ่อมแซมปรับปรุงให้อุปกรณ์สามารถใช้งานได้อยู่เสมอ บรรยากาศในการทำงานควรเงียบสงบ รวมไปถึงการรักษาความสะอาดในสถานที่ทำงาน เพื่อให้เกิดบรรยากาศที่ดีในการทำงาน

7. จากผลการวิจัยที่พบว่า ความมั่นคงปลอดภัยในการทำงานส่งผลต่อประสิทธิภาพในปฏิบัติงานของข้าราชการในสำนักงานประมาณ ดังนั้น องค์กรควรส่งเสริมและปลูกฝังให้ข้าราชการรับรู้ถึงความมั่นคงปลอดภัยในการทำงานกับองค์กร และสร้างการรับรู้ให้แก่ข้าราชการว่าองค์กรให้ความสำคัญกับข้าราชการทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการ เช่น ปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กร ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร ปัจจัยด้านความเครียด เป็นต้น เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการต่อไป

2. ควรศึกษากับหน่วยงานราชการอื่น หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานเอกชน เพิ่มเติม เพื่อให้ทราบรายละเอียดของประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของแต่ละรูปแบบหน่วยงานที่แตกต่างกันออกไปมากขึ้น

3. การวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยที่สนใจอาจศึกษาเพิ่มเติมโดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) หรือการสนทนาแบบกลุ่ม (Focus group) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลาย ครบถ้วน และได้ข้อมูลเชิงลึกมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง (Reference)

- ณัฐวัตร เป้งวันปลูก. (2560). ปัจจัยจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงาน ของข้าราชการทหารประจำสังกัดกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 7. (การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ), มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- นลพรรณ บุญฤทธิ์. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี. (สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ), มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พันธุ์ธัช รัตนกาญจน์วงศ์. (2562). ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการสำนักงานงบประมาณ. (สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ), มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วิชญ์ กิตติพิงศ์วร. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของ พนักงานรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่ง. (สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ), มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วุฒิพงศ์ ปิคาน. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานระดับหัวหน้าแผนกของบริษัทโกลไทยแลนด์ จำกัด. (การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ), มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สาวิตรี ต้นเจริญ. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่บุคลากร กองสืบสวนและปราบปราม กรมศุลกากร. (สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ), มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สำนักงานงบประมาณ. (2565). เกี่ยวกับสำนักงานงบประมาณ. <https://www.bb.go.th/topic-detail.php?id=138&mid=162>
- Herzberg, F. (1974). Motivation-hygiene profiles: Pinpointing what ails the organization. *Organizational Dynamics*, 3(2), 18–29. [https://doi.org/10.1016/0090-2616\(74\)90007-2](https://doi.org/10.1016/0090-2616(74)90007-2)
- Mitchell, T. R. (1997). Matching motivational strategies with organizational contexts. *Research in Organizational Behavior*, 19, 57-149.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis*. Harper & Row.

การปฏิบัติงานการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบ
อิเล็กทรอนิกส์ (GFMIS) ที่มีผลต่อคุณภาพรายงานการเงินของ
หน่วยงานราชการในจังหวัดนนทบุรี

The Government Fiscal Management Information System
(GFMIS) Operational Affect Quality of Financial Reports of
Government agency in Nonthaburi

ธนกร ชอวรทรัพย์¹ จินฉะญา รณิดา² ศุภานิช คำบุศย์³ และดำรงศักดิ์ เครือแก้ว⁴

Thanakrit Chokworasup, Jinchaya Ranida, Supanich Kumboosya and

Damrongsak Kruakeaw

Received: May 9, 2023 Revised: May 27, 2023 Accepted: June 20, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติงานการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMIS) และคุณภาพรายงานการเงินของหน่วยงานราชการในจังหวัดนนทบุรี และเพื่อศึกษาตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพรายงานการเงินด้วยด้วยระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMIS) ของหน่วยงานราชการในจังหวัดนนทบุรี โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลจากผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์ GFMIS ของหน่วยงานราชการในจังหวัดนนทบุรี จำนวน 152 ตัวอย่าง สุ่มตัวอย่างด้วยวิธีแบบเป็นสัดส่วนกับขนาดของกลุ่ม (Proportionate) โดยมีค่าเฉลี่ยของดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.832 และผลการ

¹สังกัดนักวิจัยอิสระ; Independent Researcher, E-mail: a.dt20@icloud.com

²สังกัดนักวิจัยอิสระ; Independent Researcher, E-mail: pitax555@gmail.com

³สังกัดนักวิจัยอิสระ; Independent Researcher, E-mail: supanich.kbs@gmail.com

⁴สังกัดนักวิจัยอิสระ; Independent Researcher, E-mail: kruakeaw@hotmail.com

ทดสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) เท่ากับ 0.925 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการปฏิบัติงานการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMIS) อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.981$, S.D. = 0.286) และคุณภาพรายงานการเงินของหน่วยงานราชการในจังหวัดนนทบุรี อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.827$, S.D. = 0.363) ส่วนผลการวิเคราะห์ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพรายงานการเงินด้วยระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMIS) พบว่า ปัจจัยด้านความถูกต้อง แม่นยำ ด้านความโปร่งใส และด้านความสะดวก รวดเร็วและประหยัด มีอิทธิพลต่อคุณภาพรายงานการเงิน ด้านความเข้าใจได้ ณ นัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ส่วนปัจจัยด้านความถูกต้อง แม่นยำ และด้านระบบการบริหารการเงินการบัญชีภาครัฐ มีอิทธิพลต่อคุณภาพรายงานการเงิน ด้านความเกี่ยวข้องกับ การตัดสินใจ ณ นัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ขณะที่ปัจจัยด้านความถูกต้อง แม่นยำ มีอิทธิพลต่อคุณภาพรายงานการเงิน ด้านความเชื่อถือได้ ณ นัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และพบว่า ปัจจัยด้านระบบการบริหารการเงินการบัญชีภาครัฐ มีอิทธิพลต่อคุณภาพรายงานการเงิน ด้านการเปรียบเทียบกันได้ ณ นัยสำคัญทางสถิติ 0.05

คำสำคัญ: การบริหารการเงินการคลังภาครัฐ คุณภาพรายงานการเงิน หน่วยงานราชการ

Abstract

This research aims to study: 1) government fiscal management information system (GFMIS) operational and quality of financial reports of government agency in Nonthaburi province, and 2) the variables influencing quality of financial reports with the government fiscal management information system (GFMIS) of government agency in Nonthaburi province. The data collected by questionnaires, testing with stakeholders 152 respondents who were the officer workers working with the government fiscal management information system (GFMIS) of government agency in Nonthaburi. The research sampling was proportion sampling. The index of item-objective congruence (IOC) was 0.832 and reliability

value was 0.925. The statistical analyzing data were frequency, percentage, mean, standard deviation and Multiple linear regression analysis.

Results of the research showed that the representative samples had government fiscal management information system (GFMS) operational at a high level ($\bar{x} = 3.981$, S.D. = 0.286) and quality of financial reports of government agency in Nonthaburi province at a high level ($\bar{x} = 3.827$, S.D. = 0.363). An analysis results of the valuables influence quality of financial reports of government agency with government fiscal management information system (GFMS) found that the accuracy, transparency and speed had influence on quality of financial reports on comprehensibility aspects. The accuracy and government fiscal management system had influence on quality of financial reports on relevance to the decision aspects. The accuracy had influence on quality of financial reports on reliability aspects. And it was also found that the government fiscal management system had influence on quality of financial reports on comparable aspects.

Keywords: Government fiscal management information system, quality of financial reports, government agency

บทนำ

การดำเนินงานด้านการปฏิรูประบบราชการไทยมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับเปลี่ยนแนวทางการปฏิบัติงานภาครัฐให้มีความโปร่งใสในการตัดสินใจและเพื่อให้การปฏิบัติงานมีความรวดเร็วและคล่องตัวเพิ่มมากขึ้น รัฐบาลได้มีนโยบายพัฒนาการบริหารการเงินการคลังภาครัฐโดยริเริ่มให้มี “ระบบการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์” หรือระบบ “GFMS” (Government Fiscal Management System) ทั้งส่วนภาคเอกชนและภาครัฐบาล โดยมีการนำระบบสารสนเทศเข้ามาช่วยในด้านต่าง ๆ เช่น งานประมวลฐานข้อมูล งานทรัพยากรบุคคล งานการเงิน งานการบัญชี งานการพัสดุ เป็นต้น เพื่อเป็นเครื่องมือในการบริหารทรัพยากรของประเทศให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล โดยมุ่งเน้นที่เป้าหมายและผลลัพธ์ของการดำเนินงานให้สามารถแปลงนโยบายและวิสัยทัศน์ของรัฐบาลไปสู่การปฏิบัติจริง

รวมถึงสามารถเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะด้วยความโปร่งใสตรวจสอบได้ เที่ยงธรรมและคุ้มค่า และเกิดประสิทธิภาพสูงสุด (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2561, น. 5-6) โดยจัดให้มีระบบบัญชีที่สะท้อนให้เห็นถึงผลการดำเนินงานและการใช้ทรัพยากรที่จะทำให้รัฐบาลสามารถเห็นข้อมูลตัวเลขที่ชัดเจนและรวดเร็วยิ่งขึ้นในการติดตามการใช้งบประมาณของหน่วยงานราชการ และช่วยทำให้ผู้บริหารสามารถวิเคราะห์สภาพแวดล้อม กระบวนการปฏิบัติงานตามระบบ ตลอดจนสามารถกำหนดกิจกรรมในการควบคุมการปฏิบัติงานในระบบ GFMS ได้ และช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายให้ภาครัฐ ส่งผลให้เกิดการพัฒนาไปสู่การบริหารสมัยใหม่ ทั้งด้านการเงินการคลังและระบบการบริหารงานบุคคล (รุ่งตะวัน ผิวผ่อง และธนิดา จิตรน้อยรัตน์, 2562, น. 180)

หน่วยงานราชการในจังหวัดนนทบุรี นำการประยุกต์ใช้ระบบการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMS) มาใช้ในส่วนราชการ แต่ทั้งนี้การปฏิบัติงานในระบบการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMS) ของหน่วยงานราชการในจังหวัดนนทบุรี ยังคงเกิดปัญหาหลายประการ เช่น ระบบประมวลผลล่าช้าและขัดข้องบ่อยเพราะมีผู้ใช้งานพร้อมกันทั่วประเทศ บุคลากรมีความเข้าใจการใช้งานระบบ GFMS ไม่เพียงพอทำให้เกิดการทำงานแบบลองผิดลองถูกและทำให้การทำงานของหน่วยงานราชการขาดความครบถ้วนและถูกต้อง เช่น การแสดงยอดบัญชีแยกประเภทไม่ถูกต้อง การส่งจ่ายเงินหลัอมปีกันไม่สามารถดำเนินการได้ และไม่สามารถควบคุมการใช้เงินหลัอมปีที่สำรองไว้ เป็นต้น ซึ่งปัญหาเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อความถูกต้องของรายงานการเงินของหน่วยงานราชการนั้นและผลที่ตามมาคือ ทำให้การตัดสินใจของผู้บริหารในการบริหารงบประมาณเป็นไปโดยไม่ถูกต้อง (สำนักมาตรฐานการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ, 2563, น. 42-43)

จากข้อมูลที่น่าเสนอข้างต้นผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญของการปฏิบัติงานการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMS) ที่มีผลต่อคุณภาพรายงานการเงินของหน่วยงานราชการในจังหวัดนนทบุรี โดยสามารถนำผลการวิจัยไปพัฒนาการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องและเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาระบบ GFMS ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด รวมทั้งผู้บริหารหน่วยงานราชการสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการบริหารจัดการองค์กรให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนและมีความโปร่งใส รวดเร็ว รัดกุม และสามารถตรวจสอบได้ในการปฏิบัติงาน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติงานการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMIS) และคุณภาพรายงานการเงินของหน่วยงานราชการในจังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อศึกษาตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพรายงานการเงินด้วยด้วยระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMIS) ของหน่วยงานราชการในจังหวัดนนทบุรี

สมมติฐานในการศึกษา

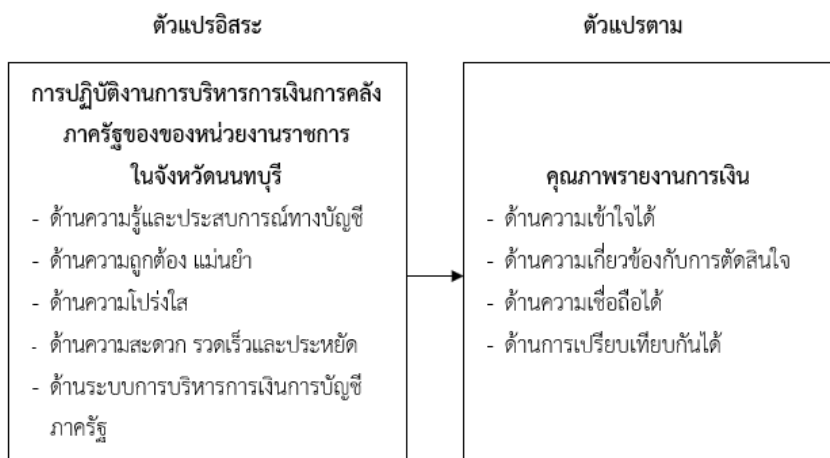
สมมติฐานที่ 1 การปฏิบัติงานการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMIS) มีอิทธิพลต่อคุณภาพรายงานการเงินของหน่วยงานราชการในจังหวัดนนทบุรี ด้านความเข้าใจได้

สมมติฐานที่ 2 การปฏิบัติงานการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMIS) มีอิทธิพลต่อคุณภาพรายงานการเงินของหน่วยงานราชการในจังหวัดนนทบุรี ด้านความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ

สมมติฐานที่ 3 การปฏิบัติงานการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMIS) มีอิทธิพลต่อคุณภาพรายงานการเงินของหน่วยงานราชการในจังหวัดนนทบุรี ด้านความเชื่อถือได้

สมมติฐานที่ 4 การปฏิบัติงานการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMIS) มีอิทธิพลต่อคุณภาพรายงานการเงินของหน่วยงานราชการในจังหวัดนนทบุรี ด้านการเปรียบเทียบกันได้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ได้กำหนดแนวทางการดำเนินการวิจัยไว้ดังนี้

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีในระบบระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์ GFMS ของหน่วยงานราชการในจังหวัดนนทบุรี จำนวน 33 หน่วยงาน จำนวนทั้งสิ้น 245 คน (ข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ) โดยประชากรที่เลือกในการเก็บข้อมูลครั้งนี้คือ เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชีระดับหัวหน้างาน จำนวน 66 คน และเจ้าหน้าที่การเงินและบัญชีระดับปฏิบัติงาน จำนวน 179 คน

กลุ่มตัวอย่าง

เนื่องจากทราบจำนวนผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีในระบบระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์ GFMS ของหน่วยงานราชการในจังหวัดนนทบุรี จึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้โดยใช้การคำนวณด้วยสูตรของ Yamane ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดระดับความเชื่อมั่น 95% กำหนดความคลาดเคลื่อน 5% ซึ่งจากผลการคำนวณได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้ในการวิเคราะห์ครั้งนี้จำนวนทั้งสิ้น 152 คน ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชีระดับหัวหน้างาน จำนวน 41 คน และเจ้าหน้าที่การเงินและบัญชีระดับปฏิบัติงาน จำนวน

111 คน และทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการกำหนดขนาดตัวอย่างในแต่ละตำแหน่งงานโดยใช้วิธีแบบเป็นสัดส่วนกับขนาดของกลุ่ม (Proportionate)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือวิจัยในครั้งนี้คือ แบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 7 ข้อ ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบเลือกตอบ เป็นการวัดข้อมูลระดับนามบัญญัติ (Nominal Scale) ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อายุราชการ อัตราเงินเดือน หน่วยงานที่สังกัด และตำแหน่ง

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงานการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMS) ของหน่วยงานราชการในจังหวัดนนทบุรี จำนวน 25 ข้อ แบ่งเป็น 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านความรู้และประสบการณ์ทางบัญชี จำนวน 5 ข้อ ด้านความถูกต้องแม่นยำ จำนวน 5 ข้อ ด้านความโปร่งใส จำนวน 5 ข้อ ด้านความสะดวก รวดเร็วและประหยัด จำนวน 5 ข้อ และด้านระบบการบริหารการเงินการบัญชีภาครัฐ จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพรายงานการเงินของหน่วยงานราชการในจังหวัดนนทบุรี จำนวน 16 ข้อ แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านความเข้าใจได้ จำนวน 5 ข้อ ด้านความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ จำนวน 5 ข้อ ด้านความเชื่อถือได้ จำนวน 4 ข้อ และด้านการเปรียบเทียบกันได้ จำนวน 2 ข้อ

โดยแบบสอบถามตอนที่ 2 และ 3 เป็นคำถามแบบเรียงลำดับ (Interval Scale) 5 ระดับ ได้แก่ ระดับ 5 คือ มีความเห็นด้วยมากที่สุด ถึงระดับ 1 คือ มีความเห็นด้วยน้อยที่สุด

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามชุดนี้ผ่านการทดสอบความเที่ยงของเครื่องมือโดยใช้ผู้เชี่ยวชาญโดยใช้การวัดดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (IOC) โดยเกณฑ์ที่ยอมรับได้ของค่าดัชนีความสอดคล้องควรเท่ากับหรือมากกว่า 0.5 ซึ่งได้ค่าเฉลี่ยของดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.832 หลังจากนั้นมาทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient; α) โดยผลการทดสอบได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.925 แสดงว่า แบบสอบถามฉบับนี้มีประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจริงได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลจริงพร้อมกับชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อขออนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามงานวิจัยจากผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับระบบ GFMS จากกลุ่มตัวอย่าง 152 ตัวอย่าง เมื่อผู้วิจัยได้รวบรวมแบบสอบถามได้ทั้งหมดแล้วทำการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามเพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนต่อไป สำหรับแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ได้มาจากการรวบรวมข้อมูล เอกสารทางวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือในการวิจัยการใช้สถิติ และประกอบการวิเคราะห์ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ได้แก่ ร้อยละ (percentage) ความถี่ (frequency) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (arithmetic mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และใช้สถิติเชิงอนุมาน (inference statistics) เพื่อการทดสอบสมมติฐานโดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ โดยมีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปพบว่า ผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีในระบบระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์ GFMS ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 109 คน (ร้อยละ 71.71) มีอายุ 31 – 40 ปี จำนวน 65 คน (ร้อยละ 42.76) มีสถานภาพโสด จำนวน 94 คน (ร้อยละ 61.84) ระดับการศึกษาปริญญาโท จำนวน 70 คน (ร้อยละ 46.05) มีอายุราชการ 11-15 ปี จำนวน 72 คน (ร้อยละ 47.37) มีอัตราเงินเดือนมากกว่า 35,000 บาทขึ้นไป จำนวน 68 คน (ร้อยละ 44.74) ส่วนใหญ่เป็นหน่วยงานภายในเทศบาลนครนนทบุรี จำนวน 75 คน (ร้อยละ 49.34) และมีตำแหน่งงานระดับปฏิบัติงาน 111 คน (ร้อยละ 73.03) สำหรับผลการวิเคราะห์ มีดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์การปฏิบัติงานการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMS) ของหน่วยงานราชการในจังหวัดนนทบุรี ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.981$, $S.D. = 0.286$) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านความสะดวก รวดเร็วและ

ประหยัด อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.147$, S.D. = 0.410) รองลงมาคือ ด้านความรู้และประสบการณ์ทางบัญชี อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.985$, S.D. = 0.380) และน้อยที่สุดคือ ด้านระบบการบริหารการเงินการบัญชีภาครัฐ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.855$, S.D. = 0.435) ตามลำดับ ดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการปฏิบัติงานการบริหารการเงินการคลังภาครัฐ

การปฏิบัติงานการบริหารการเงินการคลังภาครัฐ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
GFMS			
ด้านความรู้และประสบการณ์ทางบัญชี	3.985	0.380	มาก
ด้านความถูกต้อง แม่นยำ	3.971	0.416	มาก
ด้านความโปร่งใส	3.946	0.382	มาก
ด้านความสะดวก รวดเร็วและประหยัด	4.147	0.410	มาก
ด้านระบบการบริหารการเงินการบัญชีภาครัฐ	3.855	0.435	มาก
โดยรวม	3.981	0.286	มาก

ในขณะที่ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อคุณภาพรายงานการเงินของหน่วยงานราชการในจังหวัดนนทบุรี อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.827$, S.D. = 0.363) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.918$, S.D. = 0.420) รองลงมาคือ ด้านความเข้าใจได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.892$, S.D. = 0.477) และน้อยที่สุดคือ ด้านการเปรียบเทียบกันได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.711$, S.D. = 0.765) ตามลำดับ ดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อคุณภาพรายงานการเงินของหน่วยงานราชการในจังหวัดนนทบุรี

คุณภาพรายงานการเงิน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านความเข้าใจได้	3.892	0.477	มาก
ด้านความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ	3.918	0.420	มาก
ด้านความเชื่อถือได้	3.788	0.591	มาก
ด้านการเปรียบเทียบกันได้	3.711	0.765	มาก

คุณภาพรายงานการเงิน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
โดยรวม	3.827	0.363	มาก

2. ผลการวิเคราะห์ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพรายงานการเงินด้วยด้วยระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMIS) ของหน่วยงานราชการในจังหวัดนนทบุรีตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2. มีดังนี้

2.1 สมมติฐานที่ 1 พบว่า การปฏิบัติงานการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMIS) คือ ด้านความถูกต้อง แม่นยำ (X_2) ด้านความโปร่งใส (X_3) และด้านความสะดวก รวดเร็วและประหยัด (X_4) มีอิทธิพลต่อคุณภาพรายงานการเงินของหน่วยงานราชการในจังหวัดนนทบุรี ด้านความเข้าใจได้ ณ นัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ดังตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์การปฏิบัติงานการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMIS) กับคุณภาพรายงานการเงิน ด้านความเข้าใจได้

ตัวแปร	B	Std. Error	β	t	Sig.	Tolerance	VIF
ค่าคงที่	0.562	0.482		1.166	0.245		
ด้านความรู้และประสบการณ์ทางบัญชี (X_1)	0.052	0.111	0.042	0.468	0.641	0.649	1.542
ด้านความถูกต้อง แม่นยำ (X_2)	0.267	0.089	0.233	2.987	0.003*	0.840	1.191
ด้านความโปร่งใส (X_3)	0.239	0.108	0.192	2.223	0.028*	0.685	1.459
ด้านความสะดวก รวดเร็วและประหยัด (X_4)	0.209	0.099	0.180	2.116	0.036*	0.707	1.414
ด้านระบบการบริหารการเงินการบัญชีภาครัฐ (X_5)	0.065	0.096	0.059	0.671	0.503	0.662	1.512
R = 0.503, R ² = 0.253, Adjusted. R ² = 0.228, SE _{est} = 0.418927, F = 9.900, Sig. = 0.000*							

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 สมมติฐานที่ 2 พบว่า การปฏิบัติงานการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMIS) คือ ด้านความถูกต้อง แม่นยำ (X_2) และด้านระบบการบริหารการเงิน

การบัญชีภาครัฐ (X_5) มีอิทธิพลต่อคุณภาพรายงานการเงินของหน่วยงานราชการในจังหวัดนนทบุรี ด้านความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ ณ นัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ดังตารางที่ 4 ดังนี้

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์การปฏิบัติงานการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMIS) กับคุณภาพรายงานการเงิน ด้านความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ

ตัวแปร	B	Std. Error	β	t	Sig.	Tolerance	VIF
ค่าคงที่	1.308	0.410		3.187	0.002		
ด้านความรู้และประสบการณ์ทางบัญชี (X_1)	-0.169	0.095	-0.152	-1.777	0.078	0.649	1.542
ด้านความถูกต้อง แม่นยำ (X_2)	0.343	0.076	0.340	4.504	0.000*	0.840	1.191
ด้านความโปร่งใส (X_3)	0.164	0.092	0.149	1.787	0.076	0.685	1.459
ด้านความสะดวก รวดเร็วและประหยัด (X_4)	0.017	0.084	0.016	0.199	0.842	0.707	1.414
ด้านระบบการบริหารการเงินการบัญชีภาครัฐ (X_5)	0.312	0.082	0.323	3.803	0.000*	0.662	1.512
R = 0.904, R ² = 0.817, Adjusted. R ² = 0.815, SE _{est} = 0.231369, F = 352.819, Sig. = 0.000*							

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 สมมติฐานที่ 3 พบว่า การปฏิบัติงานการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMIS) คือ ด้านความถูกต้อง แม่นยำ (X_2) มีอิทธิพลต่อคุณภาพรายงานการเงินของหน่วยงานราชการในจังหวัดนนทบุรี ด้านความเชื่อถือได้ ณ นัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ดังตารางที่ 5 ดังนี้

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์การปฏิบัติงานการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMIS) กับคุณภาพรายงานการเงิน ด้านความเชื่อถือได้

ตัวแปร	B	Std. Error	β	t	Sig.	Tolerance	VIF
ค่าคงที่	1.676	0.656		2.554	0.012		
ด้านความรู้และประสบการณ์ทางบัญชี (X_1)	0.123	0.152	0.079	0.812	0.418	0.649	1.542
ด้านความถูกต้อง แม่นยำ (X_2)	0.325	0.122	0.229	2.670	0.008*	0.840	1.191
ด้านความโปร่งใส (X_3)	-0.115	0.147	-0.074	-0.784	0.434	0.685	1.459
ด้านความสะดวกรวดเร็วและประหยัด (X_4)	0.244	0.135	0.169	1.812	0.072	0.707	1.414
ด้านระบบการบริหารการเงินการบัญชีภาครัฐ (X_5)	-0.059	0.131	-0.043	-0.450	0.654	0.662	1.512
R = 0.315, $R^2 = 0.099$, Adjusted. $R^2 = 0.068$, $SE_{est} = 0.570299$, F = 3.219, Sig. = 0.009*							

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.4 สมมติฐานที่ 4 พบว่า การปฏิบัติงานการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMIS) คือ ด้านระบบการบริหารการเงินการบัญชีภาครัฐ (X_5) มีอิทธิพลต่อคุณภาพรายงานการเงินของหน่วยงานราชการในจังหวัดนนทบุรี ด้านการเปรียบเทียบกันณนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ดังตารางที่ 6 ดังนี้

ตารางที่ 6 การวิเคราะห์การปฏิบัติงานการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMIS) กับคุณภาพรายงานการเงิน ด้านการเปรียบเทียบกันได้

ตัวแปร	B	Std. Error	β	t	Sig.	Tolerance	VIF
ค่าคงที่	0.538	0.839		0.641	0.522		
ด้านความรู้และประสบการณ์ทางบัญชี (X_1)	0.270	0.194	0.134	1.393	0.166	0.649	1.542
ด้านความถูกต้อง แม่นยำ (X_2)	0.177	0.156	0.096	1.134	0.258	0.840	1.191
ด้านความโปร่งใส (X_3)	-0.141	0.188	-0.070	-0.750	0.454	0.685	1.459
ด้านความสะดวกรวดเร็วและประหยัด (X_4)	0.138	0.172	0.074	0.802	0.424	0.707	1.414
ด้านระบบการบริหารการเงินการบัญชีภาครัฐ (X_5)	0.357	0.168	0.203	2.127	0.035*	0.662	1.512
R = 0.346, $R^2 = 0.120$, Adjusted. $R^2 = 0.089$, $SE_{est} = 0.729583$, F = 3.963, Sig. = 0.002*							

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการปฏิบัติงานการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMS) ที่มีผลต่อคุณภาพรายงานการเงินของหน่วยงานราชการในจังหวัดนนทบุรี อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1. การปฏิบัติงานการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMS) ของหน่วยงานราชการในจังหวัดนนทบุรี อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.827$, S.D. = 0.363) เป็นเพราะว่าระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ GFMS ช่วยลดขั้นตอนการทำงานและเป็นระบบ Online Real Time ช่วยให้การรับส่งข้อมูลมีความรวดเร็วและสามารถตรวจสอบรายงานการเงินได้ ผู้ปฏิบัติงานจึงจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจและต้องมีประสบการณ์ทางด้านงานบัญชีภาครัฐ รวมถึงจะต้องมีการเรียนรู้วิธีการใช้งานระบบ GFMS เพื่อสามารถเรียกข้อมูลเป็นรายงานประจำวัน รายงานประจำเดือน และรายงานประจำปีตามความต้องการใช้งาน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ธมลวรรณ เจนธนสาร (2564, น. 90) พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการปฏิบัติงานระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMS) อยู่ในระดับมาก

ในขณะที่ผู้บริโภคมียุทธศาสตร์คุณภาพรายงานการเงินของหน่วยงานราชการในจังหวัดนนทบุรี อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.827$, S.D. = 0.363) เป็นเพราะว่า ระบบ GFMS ช่วยยกระดับการทำงานการบริหารงานการคลังของภาครัฐให้สามารถติดตามและตรวจสอบข้อมูลการบันทึกบัญชีได้ทุกขั้นตอนสามารถตรวจสอบได้ ทำให้การปฏิบัติงานมีระบบการควบคุมภายในที่ดีป้องกันการทุจริตได้ และระบบ GFMS สามารถประมวลผลข้อมูลทางการเงินได้อย่างถูกต้องและมีความเที่ยงตรง ส่งผลให้การรายงานการเงินของหน่วยงานราชการมีคุณภาพเชื่อถือได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ พชรินทร์ ศิริทรัพย์ (2558, น. 57) ซึ่งพบว่า คุณภาพรายงานการเงินของหน่วยงานราชการในเขตอำเภอพระนครศรีอยุธยา อยู่ในระดับมาก

2. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการปฏิบัติงานการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMS) ที่มีผลต่อคุณภาพรายงานการเงินของหน่วยงานราชการในจังหวัดนนทบุรี ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2. พบว่า

2.1 การปฏิบัติงานการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMS) คือ ด้านความถูกต้อง แม่นยำ (X_2) ด้านความโปร่งใส (X_3) และด้านความสะดวกรวดเร็วและประหยัด (X_4) มีอิทธิพลต่อคุณภาพรายงานการเงินของหน่วยงานราชการในจังหวัดนนทบุรี ด้านความเข้าใจได้ ณ นัยสำคัญทางสถิติ 0.05 อาจเป็นเพราะ การปฏิบัติงานในระบบ GFMS ทำให้

ได้ผลลัพธ์ทางบัญชีที่มีประสิทธิภาพและประมวลผลข้อมูลได้อย่างถูกต้องแม่นยำ และทำให้การปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานระบบ GFMS มีความละเอียดถี่ถ้วนมากขึ้นในการตรวจสอบคัดกรองข้อมูลก่อนการบันทึกข้อมูลเข้าระบบทุกครั้ง ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ธรรมวรรณ เจนธสาร (2564, น. 100-101) พบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานระบบ GFMS ของกรมปศุสัตว์ ด้านความครบถ้วนถูกต้องและเชื่อถือได้ อยู่ในระดับมาก และปัจจัยศักยภาพการปฏิบัติงานมีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานระบบ GFMS ด้านความครบถ้วนถูกต้องและเชื่อถือได้ ณ นัยสำคัญทางสถิติ 0.05

2.2 การปฏิบัติงานการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMS) คือ ด้านความถูกต้อง แม่นยำ (X_2) และด้านระบบการบริหารการเงินการบัญชีภาครัฐ (X_5) มีอิทธิพลต่อคุณภาพรายงานการเงินของหน่วยงานราชการในจังหวัดนนทบุรี ด้านความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ ณ นัยสำคัญทางสถิติ 0.05 อาจเป็นเพราะ การปฏิบัติงานในระบบ GFMS กำหนดให้ต้องนำเข้าสู่ข้อมูลที่ครบถ้วนและถูกต้อง ทำให้ข้อมูลทางการเงิน บัญชี และรายงานทางการเงินในระบบ GFMS มีความครบถ้วนถูกต้อง เพราะในการวางแผนต่าง ๆ ผู้บริหารต้องอาศัยข้อมูลหลาย ๆ ส่วนมาประกอบการตัดสินใจ ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วราภรณ์ ฉ่ำไย (2559) ที่พบว่า ประสิทธิภาพรายงานการเงินจากระบบการบริหารการเงินการคลังภาครัฐอิเล็กทรอนิกส์ (GFMS) ด้านความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

2.3 การปฏิบัติงานการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMS) คือ ด้านความถูกต้อง แม่นยำ (X_2) มีอิทธิพลต่อคุณภาพรายงานการเงินของหน่วยงานราชการในจังหวัดนนทบุรี ด้านความเชื่อถือได้ ณ นัยสำคัญทางสถิติ 0.05 อาจเป็นเพราะ การปฏิบัติงานในระบบ GFMS ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านบัญชีการเงินของหน่วยงานราชการให้มีความถูกต้องครบถ้วน อีกทั้งสามารถป้องกันข้อผิดพลาดจากการนำเข้าสู่ข้อมูลไม่ถูกต้องที่อาจเกิดขึ้นได้ในการปฏิบัติงาน ส่งผลให้การรายงานการเงินสะท้อนถึงผลการดำเนินงานที่สอดคล้องกับความเป็นจริง ซึ่งผู้บริหารสามารถนำรายงานงานการเงินมาใช้เป็นเครื่องมือในการกำกับดูแลการใช้จ่ายเงินงบประมาณได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลเป็นประโยชน์ต่อประชาชน ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของ มณีวรรณ ศรีปาน (2564, น. 53-54) ที่พบว่า คุณภาพรายงานทางการเงินของสถานประกอบการในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความน่าเชื่อถือได้สามารถพิสูจน์ยืนยันและนำมาใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจได้ในระดับมาก

2.4 การปฏิบัติงานการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMIS) คือ ด้านระบบการบริหารการเงินการบัญชีภาครัฐ (X_5) มีอิทธิพลต่อคุณภาพรายงานการเงินของหน่วยงานราชการในจังหวัดนนทบุรี ด้านการเปรียบเทียบกันได้ ณัยสำคัญทางสถิติ 0.05 อาจเป็นเพราะ ระบบการบริหารการเงินการคลังภาครัฐ GFMIS สามารถรองรับความต้องการของผู้ปฏิบัติงานได้อย่างครบถ้วน เช่น มีระบบการประมวลผลที่รวดเร็วและถูกต้อง มีระบบความปลอดภัยในการป้อนข้อมูลผิดพลาดและมีขั้นตอนการแก้ไขข้อมูลที่รัดกุม เมื่อมีความผิดปกติ ผู้ปฏิบัติงานสามารถตรวจสอบรายละเอียดการบันทึกบัญชีแยกประเภท และตรวจสอบจากเอกสารประกอบที่เกี่ยวข้องได้ในทันที และสามารถตรวจสอบเปรียบเทียบกับเอกสาร/หลักฐานประกอบการเบิกจ่ายเพื่อตรวจสอบวันที่รับเช็คกับวันที่ผ่านรายการขอจ่าย จำนวนเงินที่บันทึกรายการขอจ่ายกับจำนวนเงินที่ส่งจ่ายตามเช็ค และสามารถสอบทานรายการทั้งด้านรับและด้านจ่ายได้ในทันที ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ณัฐพล เงินสวาท (2562, น. 89) ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อคุณภาพรายงานการเงินของส่วนราชการในเขตกรุงเทพมหานคร ด้านการเปรียบเทียบกันได้ ในระดับมาก

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาการปฏิบัติงานการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMIS) ที่มีผลต่อคุณภาพรายงานการเงินของหน่วยงานราชการในจังหวัดนนทบุรี พบได้ว่า การปฏิบัติงานการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMIS) ทำให้ผู้บริหารส่วนงานราชการในจังหวัดนนทบุรีได้ทราบข้อมูลได้ด้านประสิทธิภาพที่เกิดขึ้นจริงในการปฏิบัติงาน รวมถึงศักยภาพและความพร้อมของบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับวางแผนและพัฒนาการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น และทราบถึงปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจริงเพื่อดำเนินการแก้ไขและปรับปรุงพัฒนาระบบการควบคุมภายในให้ดียิ่งขึ้นเพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. คุณภาพรายงานการเงินของหน่วยงานราชการในจังหวัดนนทบุรี ข้อมูลที่ได้จากในระบบจะต้องเป็นข้อมูลที่มีคุณภาพ ดังนั้น ผู้ใช้งานระบบจึงถือเป็นส่วนสำคัญในการเชื่อมโยง

ระหว่างการนำเข้าข้อมูลที่เกิดขึ้นจริงกับระบบ ซึ่งหากผู้ใช้งานมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบ GFMS และมีการปฏิบัติงานอย่างระเอียดรอบคอบ ก็จะทำให้รายงานการเงินสะท้อนถึงผลการดำเนินงานที่แท้จริงและเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในการตัดสินใจ หน่วยงานราชการในจังหวัดนนทบุรี จึงควรให้ความสำคัญต่อการวางแผนพัฒนาองค์กร รวมถึงควรมีการอบรมให้ความรู้แก่บุคลากรเพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างถูกต้องและตรงกัน สามารถเปรียบเทียบข้อมูลระหว่างหน่วยงานราชการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผู้บริหารระดับสูงควรให้ความสำคัญต่อการควบคุมการปฏิบัติงานการบริหารการเงิน (GFMS) เพื่อให้การปฏิบัติงานมีการตรวจสอบและสอบทานข้อมูลด้านบัญชี การเงิน และงบประมาณ ให้มีความถูกต้องครบถ้วนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้การรายงานการเงินของหน่วยงานราชการในจังหวัดนนทบุรีมีคุณภาพที่ดีขึ้นเพื่อการนำไปใช้ประกอบการวางแผน และกำหนดนโยบายในการบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลเป็นประโยชน์ต่อประชาชน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. ควรจัดอบรมความรู้เพิ่มเติมแก่บุคลากรที่ปฏิบัติงานฯ เพื่อให้สามารถเป็นที่ปรึกษาแก่ผู้ปฏิบัติงานของส่วนราชการในจังหวัดนนทบุรี

2. ผู้บริหารควรจัดหาเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ ชำนาญงาน และเข้าใจถึงระบบการบริหารการเงินการคลังภาครัฐ (GFMS) อย่างแท้จริง เพื่อให้บุคลากรผู้ที่มีความสามารถเหล่านี้ได้แลกเปลี่ยนความรู้และช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ที่ยังขาดความรู้การใช้งานระบบฯ ที่ถูกต้อง

3. ควรสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ เช่น สวัสดิการ การเลื่อนตำแหน่ง การได้รับเงินเดือนอย่างเป็นธรรม เป็นต้น

4. ควรมีการรวบรวม ข้อเสนอแนะที่พบข้อบกพร่อง และสิ่งที่ควรรู้ต่าง ๆ ในหลากหลายรูปแบบ แล้วนำมาเผยแพร่ในลักษณะต่าง ๆ เช่น วารสาร หนังสือ คู่มือปฏิบัติงาน หรือ Q&A เพื่อเป็นการเพิ่มเติมความรู้อีกช่องทางหนึ่ง

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรมีการจัดทำรายงานบันทึกสถิติข้อปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้งานระบบ GFMS เพื่อหาสาเหตุและแนวทางแก้ไข เพื่อให้การปฏิบัติงานการบริหารการเงินการคลังภาครัฐ GFMS มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. ควรมีการปรับปรุงคู่มือการปฏิบัติงานการบริหารการเงินการคลังภาครัฐ GFMS ให้เป็นปัจจุบันเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถแก้ไขปัญหาการใช้งานในเบื้องต้นได้เนื่องจากระบบ GFMS มีการพัฒนาและปรับปรุงระบบอยู่เสมอ

3. ควรให้ความสำคัญต่อการตรวจสอบและการสอบทานข้อมูลที่น่าเข้าระบบ GFMS อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอเพื่อให้การรายงานการเงินมีความถูกต้อง แม่นยำ และมีความโปร่งใสมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ของการปฏิบัติงานการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMS) ที่มีผลต่อคุณภาพรายงานการเงินของหน่วยงานราชการในจังหวัดนนทบุรี เท่านั้น ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปทำการวิจัยต่อยอดในเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึก เพื่อให้ได้ผลการวิจัยในหลากหลายมุมมองเพื่อการปรับปรุงแก้ไขวิธีการปฏิบัติงานการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMS) ที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐพล เงินสวาท. (2562). ความสัมพันธ์ของการปฏิบัติงานการบริหารการเงิน การคลัง ภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMIS) ที่มีผลต่อคุณภาพรายงานการเงินของส่วนราชการในเขตกรุงเทพมหานคร. ปรินญาปัญชิมหาบัณฑิต คณะบัญชี. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- รุ่งตะวัน ผิวฟ่อง และ ธนิตา จิตรน้อมรัตน์. (2562). “การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการใช้ระบบการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMIS) ศึกษากรณีบุคลากรปฏิบัติงานด้านการเงินและพัสดุในกระทรวงสาธารณสุข”. วารสารบัณฑิตวิทยาลัย. ฉบับที่ 2. (ธันวาคม 2561-มีนาคม 2562), 178-192.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2561). การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (กพร.).
- สำนักมาตรฐานการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ. (2563). ปัญหาการปฏิบัติงานในระบบ e-GP. กรุงเทพฯ: กรมบัญชีกลาง.
- ธมลวรรณ เจนธนสาร. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMIS) กรมปศุสัตว์. ปรินญาปัญชิมหาบัณฑิต. คณะบัญชี. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- พัชรินทร์ ศิริทรัพย์. (2558). ผลกระทบการใช้ระบบการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ GFMIS ที่มีผลต่อคุณภาพรายงานการเงินของหน่วยงานราชการ กรณีศึกษาอำเภอพระนครศรีอยุธยา. ปรินญาปัญชิมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- มณีนววรรณ ศรีปาน. (2564). สมรรถนะนักบัญชีที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการรายงานการเงินของสถานประกอบการในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ปรินญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจและนวัตกรรมดิจิทัล. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วรภรณ์ ฉ่ำไย. (2559). ประสิทธิภาพรายงานการเงินจากระบบการบริหารการเงินการคลัง ภาครัฐอิเล็กทรอนิกส์ (GFMIS) ของสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา. ปรินญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.

แบบจำลองภาพลักษณ์ของนักการเมือง และความรู้ความเข้าใจ ทางการเมือง ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลือกตั้ง ของประชาชนในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี

Model of Image of Politician and Political Knowledge
Understandings Influence People's Election Behavior in Nonthaburi
Province

ณิชนานา บรรจงจิตร¹ อาณดา วณิชทักษ์² พรพงษ์ ปอประพันธ์³ และกาญจนากรธ แก้วทิพย์⁴

Nichanad Banchongchit, Arnada Wanittak, Pornpong Porpraphant and
Karnchanart Karwthip

Received: May 2, 2023 Revised: May 27, 2023 Accepted: June 27, 2023

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบแบบจำลองภาพลักษณ์ของนักการเมือง และความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และเพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของภาพลักษณ์ของนักการเมือง และความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ต่อพฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลจากประชาชนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดนนทบุรีที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 160 ตัวอย่าง โดยอาศัยการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก ได้ค่าเฉลี่ยของดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.872 และผลการทดสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) เท่ากับ 0.918 ผลการศึกษาพบว่า (1) แบบจำลองที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจาก

¹สังกัดนักวิจัยอิสระ; Independent Researcher, E-mail: nichanad2503@gmail.com

²สังกัดนักวิจัยอิสระ; Independent Researcher, E-mail: 530883@egat.co.th

³สังกัดนักวิจัยอิสระ; Independent Researcher, E-mail: pornpongsukhy@gmail.com

⁴สังกัดนักวิจัยอิสระ; Independent Researcher, E-mail: karnchanart@gmail.com

ค่าสถิติ $\chi^2 = 50.347$, $df = 42$, $\chi^2/df = 1.199$, $P\text{-value} = 0.176$, $RMR = 0.029$, $GFI = 0.989$, $RMSEA = 0.035$ และ $CFI = 0.922$ แสดงให้เห็นว่า ค่าสถิติความสอดคล้องของแบบจำลองมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน และ (2) ตัวแปรแฝงที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี มากที่สุดคือ ภาพลักษณ์ของนักการเมือง รองลงมาคือ ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.466 และ 0.379 ตามลำดับ

คำสำคัญ: ภาพลักษณ์ของนักการเมือง ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง พฤติกรรมการเลือกตั้ง

Abstract

This research aims to test model of Image of politician and political knowledge understandings influence people's election behavior in Nonthaburi province through developed empirical data. And to analyze influence image of politician and political knowledge understandings to people's election behavior in Nonthaburi province. The data collected by questionnaires from 160 respondents who people living in in Nonthaburi province. The research sampling was convenience sampling. The index of item-objective congruence (IOC) was 0.872 and reliability value of 0.918. The result of study revealed that (1) the model developed by the researcher was congruent with the empirical data $\chi^2 = 50.347$, $df = 42$, $\chi^2/df = 1.199$, $P\text{-value} = 0.176$, $RMR = 0.029$, $GFI = 0.989$, $RMSEA = 0.035$ และ $CFI = 0.922$; shows that the statistical value of the model congruence of the model through developed by the researcher with the empirical data, In accordance with the assumption. And (2) the latent variable which the highest influence people's election behavior in Nonthaburi province was Image of politician and secondly was political knowledge understandings with the coefficient influence at 0.466 and 0.379 statistical, respectively.

Keywords: Image of politician, political knowledge understanding, election behavior

บทนำ

การเลือกตั้งมีความสำคัญมากในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยเป็นการแสดงออกทางด้านสิทธิเสรีภาพทางความคิดของประชาชนในการเลือกตัวแทนในการปกครองแต่ละระดับของประเทศ การเลือกตั้งจึงเป็นกลไกการใช้อำนาจอธิปไตยโดยการใช้สิทธิเลือกตั้งผู้แทนมีนโยบายที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนร่วมตามแนวทางที่ตนต้องการ และเป็นกลไกที่จะควบคุมให้ผู้แทนที่ดำรงตำแหน่งจากการเลือกตั้งตระหนักอยู่เสมอว่าต้องมีความรับผิดชอบต่อประชาชน เพราะประชาชนเป็นผู้กำหนดอนาคตทางการเมืองของตนด้วยการเลือกหรือไม่เลือก การเลือกตั้งจึงมีผลกระทบต่อการพัฒนาทางการเมือง โดยประชาชนจะสำนึกถึงความจำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่พลเมืองในการมีส่วนร่วมในการเลือกผู้แทนเลือกรัฐบาล (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2561)

การที่นักการเมืองคนใดจะได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง ซึ่งหมายถึงการได้รับเสียงข้างมากเพื่อให้สามารถเข้ามาบริหารจัดการท้องถิ่นได้ มิได้ตัดสินกันที่ความโดดเด่นของตัวนโยบายหรือความเป็นสถาบันการเมืองขนาดใหญ่หรือเล็ก เป็นบุคคลหรือพรรคที่มีอายุเก่าแก่หรือเป็นบุคคลหรือพรรคใหม่ หรือแม้กระทั่งความมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับของตัวผู้สมัครแต่ละคนเพียงเท่านั้น แต่ชัยชนะที่จะเกิดขึ้นนั้นล้วนขึ้นอยู่กับว่าบุคคลหรือพรรคการเมืองนั้นจะสามารถสร้างภาพลักษณ์ทางการเมืองที่ดีให้กับผู้สมัครของตนเองได้เพียงใด การสร้างภาพลักษณ์ไม่สามารถปลูกฝังในจิตใจของประชาชนได้ในทันที หรือเกิดจากการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อเพียงไม่กี่ครั้ง แต่ขึ้นอยู่กับประสบการณ์และความถี่ของข้อมูลข่าวสารที่ประชาชนได้รับ ดังนั้นภาพลักษณ์ของนักการเมืองที่ประชาชนจะจำติดตานั้นจะต้องสื่อสารไปในทุกช่องทางเท่าที่จะทำได้และกระทำอย่างต่อเนื่อง ด้วยเหตุนี้ภาพลักษณ์ของนักการเมืองจึงมีความสำคัญในการสร้างความไว้วางใจและสามารถสร้างแรงสนับสนุนจากประชาชนได้เป็นอย่างดี (อริสา เหล่าวิชยา, 2556) ประกอบกับกระแสความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี ทำให้ประชาชนสามารถที่จะเลือกบริโภคข้อมูลข่าวสารจากแหล่งต่าง ๆ ได้อย่างหลากหลายและทั่วถึงมากกว่าในอดีต นักการเมืองส่วนใหญ่จึงต้องระมัดระวังการให้สัมภาษณ์กับสื่ออย่างมาก ภาพลักษณ์ของนักการเมืองจึงเป็นเครื่องมือในการต่อสู้ทางการเมืองและส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งของผู้มีสิทธิเลือกที่จะเข้าไปกำหนดผู้แทนประชาชนในการเข้าไปบริหารประเทศ

จังหวัดนนทบุรีเป็นจังหวัดหนึ่งในราชอาณาจักรไทยที่ถูกกำหนดให้เป็นเขตเลือกตั้งสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป เนื่องจากจังหวัดนนทบุรีนั้นมีพื้นที่กว้างใหญ่และมี

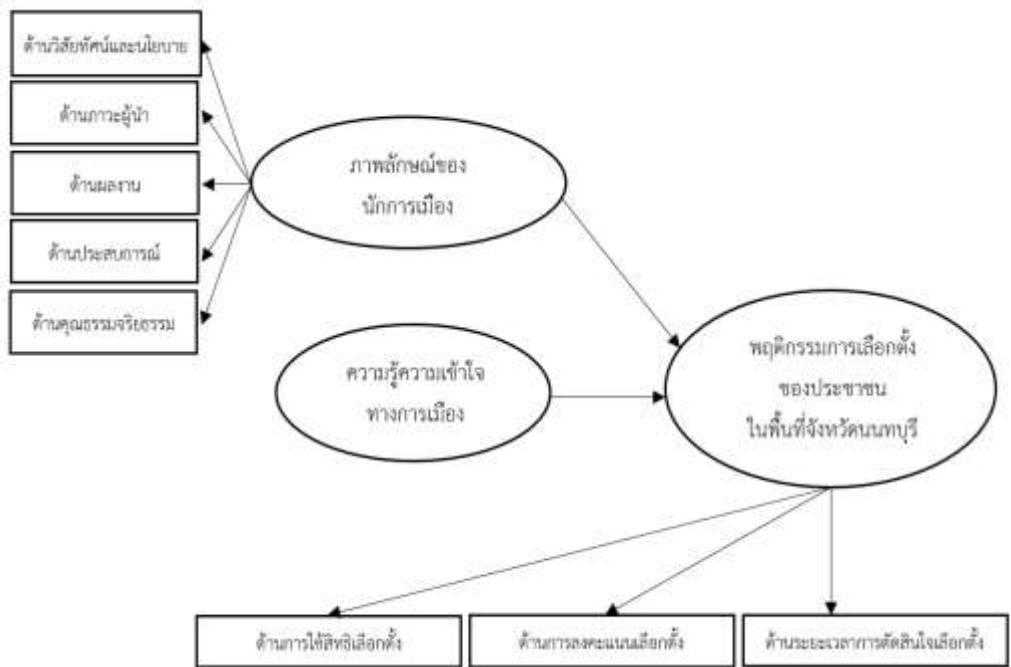
ประชากรมากเป็นผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง 1,285,637 คน เฉลี่ยจำนวนราษฎร 162,766 คนต่อ สส.แบบแบ่งเขตหนึ่งคน คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงประกาศแบ่งเขตการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งออกเป็น 8 เขต ประกอบด้วย เขต 1 อำเภอเมือง นนทบุรี (ตำบลบางกระสอ ตำบลท่าทราย และตำบลบางเขน) เขต 2 อำเภอเมืองนนทบุรี (ตำบลบางกร่าง ตำบลบางศรีเมือง ตำบลบางรักน้อย ตำบลสวนใหญ่ และตำบลตลาดขวัญ) เขต 3 อำเภอเมืองนนทบุรี (ตำบลบางไผ่) อำเภอบางกรวย เขต 4 อำเภอปากเกร็ด (ตำบลบาง พุด ตำบลบ้านใหม่ ตำบลคลองเกลือ และตำบลบางตลาด) เขต 5 อำเภอเมืองนนทบุรี (ตำบล ไทรมา) อำเภอปากเกร็ด (ยกเว้นตำบลบางพุด ตำบลบ้านใหม่ ตำบลคลองเกลือ และตำบลบาง ตลาด) อำเภอบางบัวทอง (ตำบลลำโพ และตำบลละหาร) เขต 6 อำเภอบางใหญ่ เขต 7 อำเภอบางบัวทอง (เฉพาะตำบลบางบัวทอง ตำบลพิมลราช และตำบลโสนลอย) และอำเภอไทรน้อย (ตำบลไทรน้อย และตำบลคลองขวาง) และเขต 8 อำเภอบางบัวทอง (ตำบลบางคูรัด ตำบลบาง รักพัฒนา และตำบลบางรักใหญ่) และอำเภอไทรน้อย (ยกเว้นตำบลไทรน้อย และตำบลคลอง ขวาง) (คณะกรรมการเลือกตั้ง, 2566) ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษา แบบจำลองภาพลักษณ์ของนักการเมือง และความรู้ความเข้าใจทางการเมืองที่มีอิทธิพลต่อ พฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี และการทำความเข้าใจถึง พฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี เพื่อนำไปสู่การส่งเสริมพฤติกรรม การเลือกตั้งของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี และเป็นแนวทางที่จะนำไปสู่การพัฒนา ปรับปรุงให้เป็นกระบวนการที่ส่งเสริมความเข้มแข็งของระบอบประชาธิปไตยของประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อตรวจสอบภาพลักษณ์ของนักการเมือง และความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ที่มี อิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี มีความสอดคล้องกับ ข้อมูลเชิงประจักษ์
2. เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของภาพลักษณ์ของนักการเมือง และความรู้ความเข้าใจทาง การเมือง ต่อพฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี

สมมติฐานการวิจัย

1. ภาพลักษณ์ของนักรการเมือง มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี
2. ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ประชาชนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดนนทบุรีที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป มีทั้งสิ้นจำนวน 2,122,280 คน (ข้อมูลกระทรวงมหาดไทย ณ 31 มีนาคม 2565)

กลุ่มตัวอย่าง

ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับ Structural Equation Model (SEM) คือ การใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ 10-20 เท่า ของพารามิเตอร์ที่ต้องประมาณค่า หรือจำนวนเส้นทาง

(path) แสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรในโมเดลตามกรอบแนวคิดการวิจัย (Kline, 2011, p. 188-195) โดยกลุ่มตัวอย่างน้อยที่สุดที่ยอมรับได้ดูจากค่าสถิติ Holster ที่ต้องมีค่ามากกว่า 200 (Hoelter, 1983, p. 325-344) จึงจะถือว่าโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้มีตัวแปรสังเกตได้ จำนวน 8 ตัวแปร และกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ 20 เท่าของค่าพารามิเตอร์ (Schumacker & Lomax, 2010) คือ $8 \times 20 = 160$ ดังนั้น เพื่อความน่าเชื่อถือของการวิจัยจึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ 160 ตัวอย่าง ถือได้ว่าขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็นไปตามเงื่อนไขและใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือวิจัยในครั้งนี้คือ แบบสอบถาม ประกอบด้วย 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 6 ข้อ ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบเลือกตอบ เป็นการวัดข้อมูลระดับนามบัญญัติ (Nominal Scale) ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระดับการศึกษา

ตอนที่ 2 ข้อมูลภาพลักษณ์ของนักรการเมือง จำนวน 30 ข้อ แบ่งเป็น 5 ส่วน ได้แก่ ด้านวิสัยทัศน์และนโยบาย จำนวน 6 ข้อ ด้านภาวะผู้นำ จำนวน 6 ข้อ ด้านผลงาน จำนวน 6 ข้อ ด้านประสบการณ์ จำนวน 6 ข้อ และด้านคุณธรรมจริยธรรม จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 3 ข้อมูลความรู้ความเข้าใจทางการเมือง จำนวน 15 ข้อ

ตอนที่ 4 ข้อมูลพฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี จำนวน 15 ข้อ แบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง จำนวน 5 ข้อ ด้านการลงคะแนนเลือกตั้ง จำนวน 5 ข้อ และด้านระยะเวลาการตัดสินใจเลือกตั้ง จำนวน 5 ข้อ

โดยแบบสอบถามตอนที่ 2 ถึงตอนที่ 4 เป็นคำถามแบบเรียงลำดับ (Interval Scale) 5 ระดับ ได้แก่ ระดับ 5 คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ถึงระดับ 1 คือ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามชุดนี้ผ่านการทดสอบความเที่ยงของเครื่องมือโดยใช้ผู้เชี่ยวชาญโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Index of Congruence; IOC) โดยเกณฑ์ที่ยอมรับได้ของค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ซึ่งได้ค่าเฉลี่ยของดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.872 หลังจากนั้นมาทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha

coefficient; α) โดยผลการทดสอบได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.918 แสดงว่า แบบสอบถามฉบับนี้มีประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลจริงพร้อมกับชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง 160 ตัวอย่าง เมื่อผู้วิจัยได้รวบรวมแบบสอบถามได้ทั้งหมดแล้วทำการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามเพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนต่อไป และแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ได้มาจากการรวบรวมข้อมูล และหนังสือทางวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือในการวิจัย การใช้สถิติ และประกอบการวิเคราะห์ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติเชิงบรรยาย (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และทำการทดสอบสมมติฐานการวิจัย ด้วยสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) คือ การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ตัวแปรแบบจำลองภาพลักษณ์ของนักการเมือง และความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี

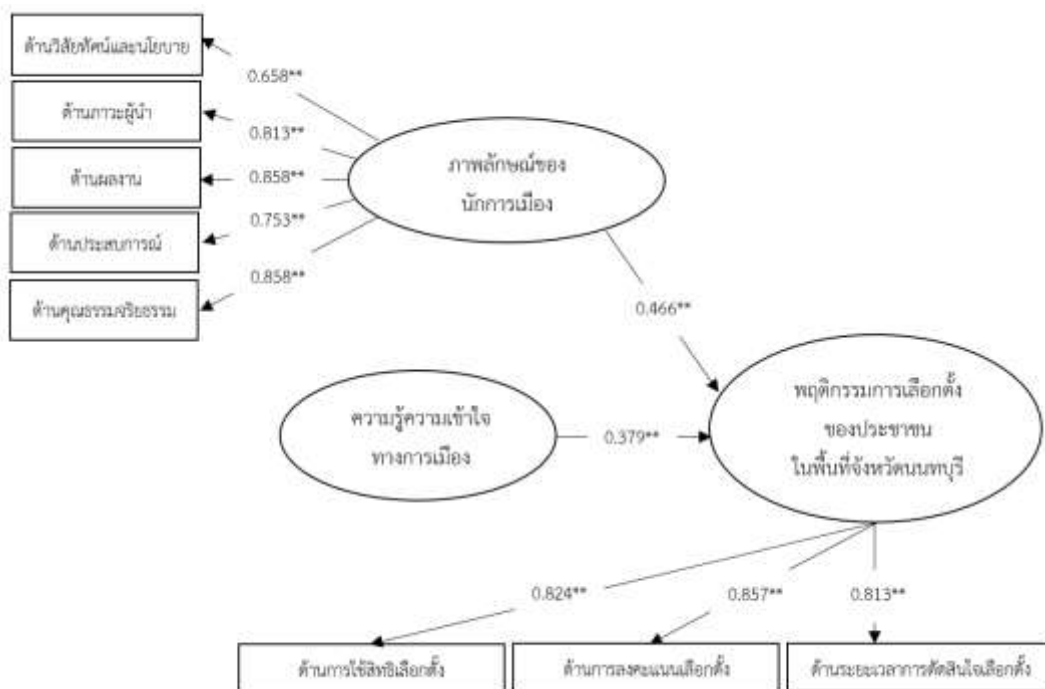
ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 92 คน (ร้อยละ 56.25) มีอายุ 31 - 40 ปีจำนวน 54 คน (ร้อยละ 33.75) มีสถานภาพสมรส จำนวน 95 คน (ร้อยละ 59.38) อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 62 คน (ร้อยละ 38.75) มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 35,000 - 45,000 บาท จำนวน 58 คน (ร้อยละ 36.25) และมีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 65 คน (ร้อยละ 40.63) และพบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญต่อภาพลักษณ์ของนักการเมือง ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.879) ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.679) และพบว่า พฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.748) สำหรับผลการวิเคราะห์ มีดังนี้

1. ผลการตรวจสอบภาพลักษณ์ของนักการเมือง และความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี ที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า แบบจำลองมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าสถิติประเมินความกลมกลืนของตัวแบบกับข้อมูลเชิงประจักษ์สอดคล้องคือ $\chi^2 = 50.347$, $df = 42$, $\chi^2/df = 1.199$, $P\text{-value} = 0.176$ แสดงว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ค่า $RMR = 0.029$, $GFI = 0.989$, $RMSEA = 0.035$ และ $CFI = 0.922$ ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐานโดยตัวแปรสังเกตได้ที่นำมาใช้วัดตัวแปรแฝงสำหรับการวิจัยในครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า ค่าสถิติความสอดคล้องของแบบจำลองภาพลักษณ์ของนักการเมือง และความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ดังตารางที่ 1 และภาพที่ 2

ตารางที่ 1 แสดงการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนของแบบจำลองโดยรวม

ค่าดัชนีความกลมกลืน	เกณฑ์	ค่าดัชนีที่วัดได้	ผลการพิจารณา
χ^2/df	<2	1.199	ผ่านเกณฑ์
GFI	>0.95	0.989	ผ่านเกณฑ์
AGFI	>0.90	0.965	ผ่านเกณฑ์
CFI	>0.95	0.922	ผ่านเกณฑ์
RMR	<0.05	0.029	ผ่านเกณฑ์
RMSEA	<0.05	0.035	ผ่านเกณฑ์

χ^2 เท่ากับ 50.347, df เท่ากับ 42, ค่า χ^2/df เท่ากับ 1.199, ค่า p-value เท่ากับ 0.176, ค่า RMSEA เท่ากับ 0.035,

ค่า RMR เท่ากับ 0.029, ค่า GFI เท่ากับ 0.989, ค่า CFI เท่ากับ 0.922 และ ค่า AGFI เท่ากับ 0.965

ภาพที่ 2 ค่าสถิติจากแบบจำลองภาพลักษณ์ของนักการเมือง และความรู้ความเข้าใจทางการเมืองที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี

เมื่อพิจารณาอิทธิพลรวมของตัวแปรแฝงในแบบจำลองที่พัฒนาขึ้นพบว่า ตัวแปรแฝงที่มีอิทธิพลรวมต่อพฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนในพื้นที่จังหวัดนนทบุรีมากที่สุดคือ ภาพลักษณ์ของนักการเมือง รองลงมาคือ ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.466 และ 0.379 ตามลำดับ

สำหรับผลการทดสอบสมมติฐานอิทธิพลของตัวแปรที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี สรุปได้ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 พบว่า ภาพลักษณ์ของนักการเมือง มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี อย่างมีนัยสำคัญ มีค่าขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.466 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 2 พบว่า ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี อย่างมีนัยสำคัญ มีค่าขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.379 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผล

การวิเคราะห์แบบจำลองภาพลักษณ์ของนักการเมือง และความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี โดยผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1. ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของตรวจสอบภาพลักษณ์ของนักการเมือง และความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี ที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรในแบบจำลองภาพลักษณ์ของนักการเมือง และความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี ซึ่งประกอบด้วย ตัวแปรแฝงจำนวน 3 ตัวแปร ได้แก่ ตัวแปรภาพลักษณ์ของนักการเมือง ตัวแปรความรู้ความเข้าใจทางการเมือง และตัวแปรพฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบจำลองพบว่า χ^2 เท่ากับ 50.347, df เท่ากับ 42, ค่า χ^2/df เท่ากับ 1.199, ค่า p-value เท่ากับ 0.176, ค่า RMSEA เท่ากับ 0.035 ค่า GFI เท่ากับ 0.989 และ ค่า AGFI เท่ากับ 0.965 ซึ่งผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่า แบบจำลองมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อค้นพบที่เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ ตามวัตถุประสงค์ที่ 1 เนื่องจากประชาชนในจังหวัดนนทบุรีจะให้ความสำคัญกับการเลือกตั้งโดยพิจารณาจากตัวบุคคลที่เป็นนักการเมืองเป็นหลัก ดังนั้น นักการเมืองที่ลงสมัครเลือกตั้งจะต้องมีคุณสมบัติที่ประชาชนต้องการ ได้แก่ มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีความเป็นผู้นำ เป็นบุคคลน่าไว้วางใจ มีความรับผิดชอบ และมีความรู้ความสามารถ เป็นที่บุคคลที่เป็นที่พึ่งพาแก่ประชาชนในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนได้ เป็นต้น ซึ่งอาจเป็นเพราะภาพลักษณ์ของนักการเมืองที่ประชาชนอาจรับรู้จากชื่อเสียง หรือผลงานที่ผ่านมาในอดีต และผสมผสานกับข้อเท็จจริงตามความรู้ความเข้าใจทางการเมืองของ

ประชาชนที่มีอยู่ ทำให้กลายเป็นภาพจำและอยู่ในความรู้สึกของประชาชนตลอดมาซึ่งยากต่อการเปลี่ยนแปลง และหากต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงก็ต้องผ่านกระบวนการตามที่ได้กล่าวมา และไม่สามารถกระทำได้เลยภายในระยะเวลาอันสั้น โดยผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ญัฐวรัญช์ เขียววิจิตร (2565) ที่พบว่า ภาพลักษณ์ส่งผลต่อการเลือกตั้งมากที่สุด โดยเฉพาะภาพลักษณ์ที่แสดงให้เห็นถึงการทุ่มเททำงานอย่างหนักเพื่อผลประโยชน์ของประชาชน เป็นการแสดงให้เห็นว่าเป็นบุคคลที่เหมาะสมกับตำแหน่ง และเหมาะสมกับสถานการณ์ของบ้านเมืองในช่วงเวลานั้น

2. ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของภาพลักษณ์ของนักการเมือง และความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ต่อพฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี พบว่า ภาพลักษณ์ของนักการเมือง มีอิทธิพลทางตรงในเชิงบวกต่อตัวแปรแฝง พฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง เท่ากับ 0.466 แสดงให้เห็นว่า นักการเมืองควรมีภาพลักษณ์ที่สามารถเข้ามาจัดการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้กับบ้านเมืองได้ มีทักษะในการสื่อสาร เป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในการบริหารงานบ้านเมือง แสดงให้เห็นถึงการทุ่มเทการทำงานเพื่อประโยชน์ของประชาชนส่วนรวมเป็นหลัก ดังนั้น ภาพลักษณ์ของนักการเมืองจึงเป็นสิ่งที่กระตุ้นพฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชน โดยผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อัสวศิริ ลาปี่อี (2556) ที่พบว่า ภาพลักษณ์ผู้สมัครรับเลือกตั้งมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งอยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย ด้านคุณสมบัติและบุคลิกลักษณะ ด้านหน้าที่ตามกฎหมาย ด้านบทบาทต่อการบริหารงานในท้องถิ่น และด้านผลงาน และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ไพรัช โชติพันธ์ (2564) ที่พบว่า ภาพลักษณ์ที่ประชาชนพึงประสงค์ คือ เป็นบุคคลที่มีอุดมการณ์ มุ่งมั่นในการทำงาน เป็นบุคคลที่มีความน่าเชื่อถือไว้วางใจ มีเอกลักษณ์ด้านความตรงต่อเวลา ไม่ให้ใครรอนาน เป็นผู้มีช่องทางที่สามารถติดต่อได้สะดวก 24 ชั่วโมง และเข้าถึงทุกพื้นที่ ทำให้ประชาชนในพื้นที่เกิดความรักเลื่อมใส

ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง มีอิทธิพลทางตรงในเชิงบวกต่อตัวแปรแฝง พฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง เท่ากับ 0.379 เป็นเพราะว่า ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองมีความสำคัญต่อการพัฒนาการเมืองการปกครอง โดยความรู้ความเข้าใจทางการเมืองของประชาชนสามารถนำมาใช้ควบคุมกำกับและตรวจสอบการทำงานของนักการเมืองเพื่อตอบสนอง

ความต้องการของประชาชนให้เป็นไปได้ด้วยความโปร่งใสและเพื่อรักษาสถิติประโยชน์ของประเทศชาติ โดยผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุพัฒพงศ์ แยมอิม (2562) ที่พบว่า ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระดับดี โดยประชาชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการเลือกตั้งเป็นเรื่องที่สำคัญต่อประชาชนและการพัฒนาประเทศเป็นอย่างยิ่ง และในการเลือกตั้งประชาชนมีความคิดเห็นว่าจะต้องเลือกบุคคลผู้ที่มีความรู้ ความสามารถมากกว่าที่จะเลือกญาติพี่น้องของตนเอง

สรุปองค์ความรู้

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาแบบจำลองภาพลักษณ์ของนักการเมือง และความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี พบได้ว่า สถาบันทางการเมืองควรดำเนินแนวทางและมีนโยบายที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางและปฏิบัติหน้าที่โดยยึดประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับเป็นหลัก และให้ความสำคัญต่อการเลือกสรรนักการเมืองหรือสมาชิกพรรคที่มีความรู้ความสามารถในการบริหารกิจการบ้านเมือง มีประสบการณ์ทางการเมืองมีผลงานที่โดดเด่น เป็นบุคคลที่มีคุณธรรมจริยธรรมอันดี และต้องเป็นบุคคลที่ทุ่มเทการทำงานเพื่อประชาชนอย่างแท้จริง อันจะเป็นหนทางที่จะสร้างความน่าเชื่อถือไว้วางใจและเกิดเป็นความศรัทธาแก่ประชาชน จึงจะสร้างความจดจำต่อภาพลักษณ์ที่ดีของนักการเมืองได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ภาครัฐควรมีนโยบายส่งเสริมหลักการประชาธิปไตยเพื่อสร้างความตระหนักให้ประชาชนมีความเป็นเจ้าของสิทธิในการมอบความไว้วางใจในการเลือกตั้งเพื่อเลือกนักการเมืองที่ดีได้เข้าไปบริหารประเทศ
2. ภาครัฐควรมีนโยบายให้สถานศึกษาสนับสนุนให้มีกิจกรรมเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง เพื่อส่งเสริมให้เยาวชนกล้าที่จะมีส่วนร่วมในประเด็นทางสังคมเพื่อกระตุ้นให้เยาวชนรู้สึกรับผิดชอบต่อสังคมและเป็นการปลูกฝังความรู้ด้านระบอบประชาธิปไตย
3. ควรส่งเสริมการพัฒนาภาพลักษณ์ของนักการเมืองและพรรคการเมืองในการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกเพื่อนำไปสู่การพัฒนาสถาบันทางการเมือง รวมถึงการนำนโยบายที่

แถลงต่อประชาชนมาสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. นักการเมืองควรมีการสื่อสารทางการเมืองที่สามารถเข้าถึงกลุ่มคนรุ่นใหม่เพื่อให้เกิดการยอมรับและความน่าเชื่อถือทางการเมืองให้เกิดขึ้นแก่คนรุ่นใหม่ในการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของนักการเมือง
2. ควรส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองอย่างถูกต้องเพื่อการเลือกตั้งทางการเมืองเป็นไปอย่างโปร่งใสตรวจสอบได้
3. ควรส่งเสริมการเรียนรู้ระบอบประชาธิปไตยแก่เยาวชน โดยบรรจุเป็นรายวิชาในหลักสูตรอย่างจริงจัง รวมทั้งสอดแทรกความรู้ด้านประชาธิปไตยในรายวิชาต่าง ๆ และการจัดให้กิจกรรมให้เกิดการเรียนรู้
4. ควรมุ่งเน้นเสริมสร้างความเข้าใจแก่ประชาชนให้เห็นว่า การเลือกตั้งเป็นการแสดงออก ซึ่งเป็นอำนาจที่ประชาชนทุกคนมีอยู่

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการศึกษาครั้งต่อไปผู้วิจัยเสนอแนะให้มีการศึกษาภาพลักษณ์ของนักการเมือง และความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนในจังหวัดอื่น เพื่อนำผลการวิจัยมาเปรียบเทียบ ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นมุมมองของประชาชนที่มีต่อภาพลักษณ์ของนักการเมืองในการนำมาปรับปรุงและพัฒนาภาพลักษณ์ของนักการเมืองและสถาบันทางการเมืองให้เป็นไปตามที่ประชาชนต้องการและเป็นการพัฒนาการเมืองของประเทศให้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการเลือกตั้ง. (2566). **จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวนเขตเลือกตั้ง และท้องที่ที่ประกอบเป็นเขตเลือกตั้ง**. สืบค้นเมื่อ 1 พฤษภาคม 2566 จาก <https://www.itax.in.th/media/เขตเลือกตั้ง-2566-นนทบุรี-ท/>
- ณัฐวรัญชน์ เขียววิจิตร. (2565). **จิตวิทยาทางการเมือง และภาพลักษณ์ของนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์**. ปรินญาการจัดการมหาบัณฑิต. วิทยาลัยการจัดการ. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ไพรัช โชติพันธ์. (2564). **การสร้างภาพลักษณ์ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยยาง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น**, ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 (2564) พฤษภาคม-สิงหาคม, 105-118.
- สุพัฒพงศ์ แยมอิม. (2562). **ทัศนคติของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่น กรณีศึกษาพื้นที่ตำบลขุนทะเล อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วารสาร มจร. ทรัพยากรชัยบริหารศน์**, ปีที่ 3 ฉบับที่ 3 มกราคม – มิถุนายน, หน้า 10-19.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2561). **การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- อริสา เหล่าวิชยา. (2556). **ภาพลักษณ์นักการเมือง. วารสารนักบริหาร**, ปีที่ 33 ฉบับที่ 2 เมษายน - มิถุนายน, 57-62.
- อศศิริ ลาปือ. (2556). **ภาพลักษณ์นักการเมืองกับพฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนในระดับท้องถิ่น ศึกษากรณีการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองควนลัง จังหวัดสงขลา. วารสารวิทยบริการ ปีที่ 24 ฉบับที่ 1 มกราคม-มีนาคม**, 189-199.

Hoelter, J. W. (1983). The Analysis of Covariance Structures: Goodness-of-fit Indices. **Sociological Methods and Research**, 11(3), 325–344.

Kline, R.B. (2011). **Principle and Practice of Structural Equation Modeling**. 3rded. New York: The Guilford Press.

Schumacker, Randall E. & Lomex Richard G. (2010). **A beginner's guide to structural equation modeling**. (3nded.). New York: Taylor and Francis group, LLC.

การรับรู้และการยอมรับเทคโนโลยีต่อการเตรียมความพร้อมในการเข้ามาแทนที่ของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ของแรงงาน ในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง

The Perception and Acceptance of Technology Toward the Preparation of Artificial Intelligence Technology of Employee in Map Ta Put Industrial Estate, Rayong Province

ภูวิช ปัญญาสิทธิ์¹ เติญวิทย์ วิเศษสังข์² รชเสฐร์ ศิระสรญาพัฒน์³ และปานิสรา สืบไชยวัง⁴

Phuvit Panyasit, Tienvitt Wisetsang, Rachaseth Siraworrayapat and

Panisara Suebchaiwang

Received: May 2, 2023 Revised: May 27, 2023 Accepted: June 27, 2023

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการรับรู้เทคโนโลยี ระดับการยอมรับเทคโนโลยี และระดับการเตรียมความพร้อมในการเข้ามาแทนที่ของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ของแรงงานในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง และเพื่อศึกษาการเตรียมความพร้อมในการเข้ามาแทนที่ของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ของแรงงานในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง จำแนกตามการรับรู้เทคโนโลยีและการยอมรับเทคโนโลยี เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยอาศัยแบบสอบถามในการเก็บข้อมูลจากผู้ปฏิบัติงานในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง จำนวน 385 ราย โดยอาศัยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ โดยมีค่าเฉลี่ยของดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.872 และผลการทดสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) เท่ากับ 0.939 สถิติที่ใช้ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

¹สังกัดนักวิจัยอิสระ; Independent Researcher, E-mail: policenews@hotmail.com

²สังกัดนักวิจัยอิสระ; Independent Researcher, E-mail: tienvitt.wi@gmail.com

³สังกัดนักวิจัยอิสระ; Independent Researcher, E-mail: tp25042521@gmail.com

⁴สังกัดนักวิจัยอิสระ; Independent Researcher, E-mail: panisara.dba@gmail.com

ผลการศึกษาพบว่า การรับรู้เทคโนโลยี อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.250$, S.D. = 0.470) มีการยอมรับเทคโนโลยี อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.976$, S.D. = 0.497) และมีการเตรียมความพร้อมในการเข้ามาแทนที่ของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.118$, S.D. = 0.475) สำหรับผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า การรับรู้เทคโนโลยี ที่แตกต่างกัน มีผลต่อการเตรียมความพร้อมในการเข้ามาแทนที่ของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ของแรงงานในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง แตกต่างกัน ณ นัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และพบว่า การยอมรับเทคโนโลยี ที่แตกต่างกัน มีผลต่อการเตรียมความพร้อมในการเข้ามาแทนที่ของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ของแรงงานในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง แตกต่างกัน ณ นัยสำคัญทางสถิติ 0.05

คำสำคัญ: การรับรู้ การยอมรับเทคโนโลยี เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์

Abstract

This research aims to study: 1) the level of perception, acceptance of technology and preparation of artificial intelligence technology of employee in Map Ta Put Industrial Estate, Rayong province, and 2) to the preparation of artificial intelligence technology of employee in Map Ta Put Industrial Estate, Rayong province classified by perception and acceptance of technology. This research was the survey research, testing of 385 respondents who were employees in Map Ta Put Industrial Estate in Rayong province. The research sampling was accidental sampling. The index of item-objective congruence (IOC) was 0.872 and reliability value was 0.939. The statistic used were percentage, mean, standard deviation and one-way ANOVA.

The results of the research found that the technology perception was at a high level ($\bar{x}=4.250$, S.D.=0.470), the acceptance of technology was at a high level ($\bar{x}=3.976$, S.D.=0.497) and the preparation of artificial intelligence technology of employees in Map Ta Put Industrial Estate, Rayong province was also at a high level ($\bar{x}=4.118$, S.D.=0.475). The hypothesis testing revealed that technology perceptions had a difference in the preparation of artificial intelligence

technology of employees in Map Ta Put Industrial Estate, Rayong province at the statistical significant value of 0.05 while the difference in the acceptance of technology had a difference in the preparation of artificial intelligence technology of employees in Map Ta Put Industrial Estate in Rayong province at the statistical significant value of 0.05.

Keywords: Perception, acceptance of technology, artificial intelligence technology

บทนำ

เทคโนโลยีสมัยใหม่เป็นสิ่งที่เข้ามาปรับเปลี่ยนทัศนคติ และวิถีการใช้ชีวิตของมนุษย์ให้แตกต่างจากเดิมมาก เทคโนโลยีที่เกิดขึ้นใหม่มีความสามารถในการประมวลผลที่ประสิทธิภาพสูงขึ้น ผสมกับการใช้ข้อมูลจำนวนมากมหาศาล ทำให้เทคโนโลยีสามารถเข้ามาทำงานในหลาย ๆ ด้านและปัจจุบันเทคโนโลยีสามารถเก็บข้อมูลเกี่ยวกับนิสัยการใช้ชีวิตประจำวันของมนุษย์ เช่น การขับรถ การใช้หนี้ การซื้อของ ออนไลน์ ดูหนังฟังเพลง การกิน ออกกำลังกาย การใช้โทรศัพท์มือถือ และเรื่องอื่น ๆ อีกมากมาย ซึ่งส่งผลให้การพัฒนาเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์เป็นไปอย่างก้าวกระโดด และมีการนำมาประยุกต์ใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์มีความเป็นรูปธรรมมากขึ้น (ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2564) อนาคตเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) จะเป็นกุญแจสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศและความอยู่รอดทางธุรกิจ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงในมิติต่าง ๆ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2559) นอกจากนี้หลายองค์กรธุรกิจได้นำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินงาน เช่น การรวบรวมและประมวลข้อมูลธุรกรรมทางการเงินของลูกค้าที่มีอยู่มหาศาลเพื่อประเมินการปล่อยสินเชื่อที่เหมาะสมให้แก่ลูกค้าในแต่ละรายของสถาบันการเงิน และการใช้หุ่นยนต์ในการให้บริการข้อมูลแก่ลูกค้าเพื่อทดแทนพนักงานบริการข้อมูลลูกค้า (Call Center) รวมถึงการนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในการอำนวยความสะดวกสบายให้กับลูกค้าในรูปแบบดิจิทัล (ภวัต ธนสารแสนล้าน, 2561)

การที่เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) เข้ามามีบทบาทต่อสังคมมนุษย์มากขึ้นก็ย่อมสร้างความวิตกกังวลถึงผลกระทบที่จะตามมาซึ่งมีมากขึ้น เช่น ความกังวลว่าองค์กรธุรกิจจะนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาแทนแรงงานมนุษย์ ซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาการว่างงานเป็นจำนวนมาก แต่ องค์กรธุรกิจส่วนใหญ่ยังมีความต้องการจ้างงานแบบผสมผสานระหว่างการใช้

ทำงานโดยคนกับการใช้เทคโนโลยี AI เพราะเทคโนโลยี AI มีจุดแข็งที่มนุษย์ไม่สามารถแข่งขันได้ เช่น ความเร็ว ความแม่นยำในการคำนวณ ฯลฯ ในขณะที่มนุษย์เองก็มีจุดที่เหนือกว่า เช่น ความเห็นอกเห็นใจ การตัดสินใจ การรับรู้ ฯลฯ ซึ่งถ้าบริษัทได้มีการรวมจุดแข็งของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) กับมนุษย์แล้วนำมาเสริมกัน ผลลัพธ์ที่ได้ย่อมสามารถทำให้ธุรกิจมีผลการดำเนินงานที่ดีขึ้น (ภาคภูมิ เอี่ยมจิตกุล, 2563)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ทำการศึกษาเรื่องการรับรู้และการยอมรับเทคโนโลยีต่อการเตรียมความพร้อมในการเข้ามาแทนที่ของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ของแรงงานในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาและสนับสนุนการดำเนินกิจการของผู้ประกอบการธุรกิจเพื่อการเตรียมความพร้อมในการนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์มาใช้งานร่วมกับแรงงานในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง และสร้างความรู้ความเข้าใจให้แรงงานเกิดการเตรียมความพร้อมในการทำงานร่วมกับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ที่กำลังจะเกิดขึ้น

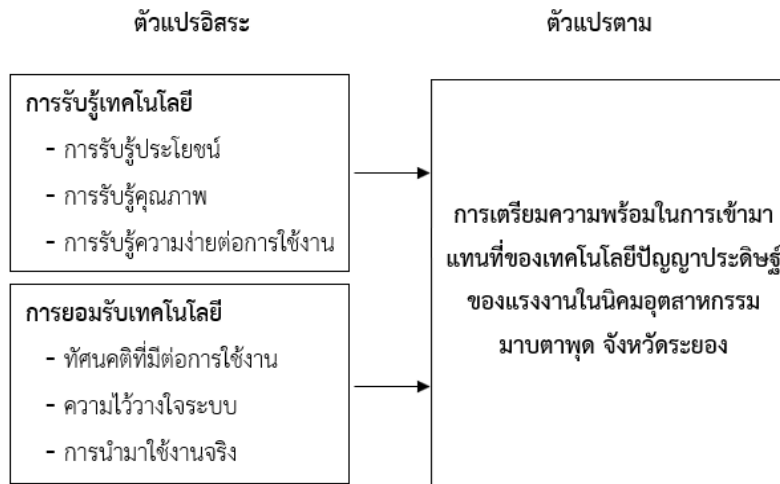
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการรับรู้เทคโนโลยี ระดับการยอมรับเทคโนโลยี และระดับการเตรียมความพร้อมในการเข้ามาแทนที่ของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ของแรงงานในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง
2. เพื่อศึกษาการเตรียมความพร้อมในการเข้ามาแทนที่ของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ของแรงงานในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง จำแนกตามการรับรู้และการยอมรับเทคโนโลยี

สมมติฐานในการศึกษา

1. การรับรู้เทคโนโลยี แตกต่างกัน มีผลต่อการเตรียมความพร้อมในการเข้ามาแทนที่ของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ของแรงงานในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง แตกต่างกัน
2. การยอมรับเทคโนโลยี แตกต่างกัน มีผลต่อการเตรียมความพร้อมในการเข้ามาแทนที่ของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ของแรงงานในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง แตกต่างกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ได้กำหนดแนวทางการดำเนินการวิจัยไว้ดังนี้

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้ปฏิบัติงานในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้ปฏิบัติงานในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง แต่เนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ดังนั้น ผู้วิจัยใช้วิธีการกำหนดขนาดตัวอย่างในการวิจัย (Simple size) โดยการคำนวณหาจากสูตรไม่ทราบขนาดตัวอย่างของ W.G. Cochran (1953) โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่น 95% กำหนดความคลาดเคลื่อน 5% (ธานินทร์ ติลปจารย์, 2551) ซึ่งจากผลการคำนวณได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้ในการศึกษาค้างนี้จำนวนทั้งสิ้น 385 คน และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling)

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การรับรู้และการยอมรับต่อเทคโนโลยีต่อการเตรียมความพร้อมในการเข้ามาแทนที่ของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ของแรงงานในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง เป็นการวิจัย

เชิงปริมาณ โดยใช้ทฤษฎีการรับรู้ ทฤษฎีการยอมรับ และแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อม

ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยนี้ใช้พื้นที่ในการดำเนินการวิจัยเป็นการศึกษาเฉพาะในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง

ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยนี้เริ่มทำการศึกษาในช่วงเดือนมกราคม พ.ศ. 2566 ถึงเดือนพฤษภาคม 2566

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือวิจัยในครั้งนี้เป็นคือ แบบสอบถาม ประกอบด้วย 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 3 ข้อ ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบเลือกตอบ เป็นการวัดข้อมูลระดับนามบัญญัติ (Nominal Scale) ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับรู้เทคโนโลยี จำนวน 15 ข้อ แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการรับรู้ประโยชน์ จำนวน 5 ข้อ ด้านการรับรู้คุณภาพ จำนวน 5 ข้อ และด้านรับรู้ความง่ายต่อการใช้งาน จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการยอมรับเทคโนโลยี จำนวน 15 ข้อ แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านทัศนคติที่มีต่อการใช้งาน จำนวน 5 ข้อ ด้านความไว้วางใจระบบ จำนวน 5 ข้อ และด้านการนำมาใช้งานจริง จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 4 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมในการเข้ามาแทนที่ของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ของแรงงานในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง จำนวน 10 ข้อ

โดยแบบสอบถามตอนที่ 2 และตอนที่ 4 เป็นคำถามแบบเรียงลำดับ (Interval Scale) 5 ระดับ ได้แก่ ระดับ 5 คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ถึงระดับ 1 คือ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามชุดนี้ผ่านการทดสอบความเที่ยงของเครื่องมือโดยใช้ผู้เชี่ยวชาญโดยใช้การวัดดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (IOC) โดยเกณฑ์ที่ยอมรับได้ของค่าดัชนีความสอดคล้องควรเท่ากับหรือมากกว่า 0.05 ซึ่งได้ค่าเฉลี่ยของดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.872 หลังจากนั้นมาทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยใช้

วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient; α) โดยผลการทดสอบได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.939 แสดงว่า แบบสอบถามฉบับนี้มีประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลจริงพร้อมกับชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามจากผู้ปฏิบัติงานในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่าง 385 ตัวอย่าง เมื่อผู้วิจัยได้รวบรวมแบบสอบถามได้ทั้งหมดแล้วทำการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามเพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนต่อไป และแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ได้มาจากการรวบรวมข้อมูล และหนังสือทางวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inference statistics) เพื่อการทดสอบสมมติฐานโดยใช้ในการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) เมื่อพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 จึงจะทำการทดสอบเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีการของ LSD สำหรับค่านี้สำคัญในทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ครั้งนี้กำหนดไว้ที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง 385 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 72.21) มีอายุ 31-40 ปี (ร้อยละ 37.40) มีสถานภาพสมรสแล้ว (ร้อยละ 59.48) การศึกษาปริญญาตรี (ร้อยละ 44.94) ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือน 20,001-35,000 บาท (ร้อยละ 30.65) ผลการวิเคราะห์มีดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1. พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้เทคโนโลยีในภาพรวม ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.250$, S.D. = 0.470) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านการรับรู้ประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.314$, S.D. = 0.573) รองลงมาคือ ด้านการรับรู้

คุณภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.291$, S.D. = 0.512) และน้อยที่สุดคือ ด้านรับรู้ความง่ายต่อการใช้งาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.144$, S.D. = 0.525)

ขณะที่มีการยอมรับเทคโนโลยี ในภาพรวม ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.976$, S.D. = 0.497) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านการนำมาใช้งานจริง ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.097$, S.D. = 0.563) รองลงมาคือ ด้านทัศนคติที่มีต่อการใช้งาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.929$, S.D. = 0.557) และน้อยที่สุดคือ ด้านความไว้วางใจระบบ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.903$, S.D. = 0.649) ตามลำดับ

ในทำนองเดียวกันพบว่า มีการเตรียมความพร้อมในการเข้ามาแทนที่ของเทคโนโลยี ปัญญาประดิษฐ์ของแรงงานในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง ในภาพรวม ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.118$, S.D. = 0.475) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ความสมดุลระหว่างประโยชน์ของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์กับความเป็นส่วนตัว อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.940$, S.D. = 0.278) รองลงมาคือ การเปลี่ยนการจ้างงานโดยใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ที่อาจส่งผลกระทบต่อการทำงาน ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.213$, S.D. = 0.712) และน้อยที่สุดคือ เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ช่วยลดจำนวนงานที่น่าเบื่อหน่าย ใช้เวลานานและทำให้อ่อนล้า และช่วยเพิ่มมูลค่าของงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.662$, S.D. = 1.118) ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์การเตรียมความพร้อมในการเข้ามาแทนที่ของเทคโนโลยี ปัญญาประดิษฐ์ของแรงงานในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง จำแนกตามการรับรู้ และการยอมรับเทคโนโลยี ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2. มีดังนี้

2.1 สมมติฐานที่ 1 พบว่า การรับรู้เทคโนโลยี แตกต่างกัน มีผลต่อการเตรียมความพร้อมในการเข้ามาแทนที่ของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ของแรงงานในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง แตกต่างกัน ณ นัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ดังตารางที่ 4 ดังนี้

ตารางที่ 4 แสดงการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมในการเข้ามาแทนที่ของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ของแรงงานในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง จำแนกตามการรับรู้เทคโนโลยี

(n = 385)

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P-value
ระหว่างกลุ่ม	20,857.513	1	20,857.513	31,510.217	0.000*
ภายในกลุ่ม	254.181	384	0.662		
รวม	21,111.693	385			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 เมื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมในการเข้ามาแทนที่ของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ของแรงงานในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง ต่อการรับรู้เทคโนโลยี แตกต่างกัน พบว่า ค่า F ที่คำนวณได้เท่ากับ 31,510.217 โดยมีค่า P-value เท่ากับ 0.000 ซึ่งต่ำกว่าค่านัยสำคัญทางสถิติที่ตั้งไว้ที่ระดับ 0.05 ดังนั้น การรับรู้เทคโนโลยี ที่แตกต่างกัน มีผลต่อการเตรียมความพร้อมในการเข้ามาแทนที่ของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ของแรงงานในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง แตกต่างกัน ณ นัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 5 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการเตรียมความพร้อมในการเข้ามาแทนที่ของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ของแรงงานในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง จำแนกตามการรับรู้เทคโนโลยี เป็นรายคู่

(n = 385)

การรับรู้เทคโนโลยี	$\bar{X}$	S.D.	การรับรู้เทคโนโลยี		
			(1)	(2)	(3)
(1) ด้านการรับรู้ประโยชน์	4.314	0.573	-	0.229 (0.213)	0.170 (0.000*)
(2) ด้านการรับรู้คุณภาพ	4.291	0.512		-	0.147 (0.000*)
(3) ด้านรับรู้ความง่ายต่อการใช้งาน	4.144	0.525			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 การเปรียบเทียบการเตรียมความพร้อมในการเข้ามาแทนที่ของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ของแรงงานในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง จำแนกตามการรับรู้เทคโนโลยี พบว่า แตกต่างกัน ณ นัยสำคัญทางสถิติ 0.05 พบ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีการรับรู้เทคโนโลยี ด้านการรับรู้ประโยชน์ มีการเตรียมความพร้อมในการเข้ามาแทนที่ของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ แตกต่างและสูงกว่ากลุ่มที่มีการรับรู้เทคโนโลยี ด้านการรับรู้ความง่ายต่อการใช้งาน ณ นัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และพบว่า กลุ่มที่มีการรับรู้เทคโนโลยี ด้านการรับรู้คุณภาพ มีการเตรียมความพร้อมในการเข้ามาแทนที่ของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ แตกต่างและสูงกว่ากลุ่มที่มีการรับรู้เทคโนโลยี ด้านการรับรู้ความง่ายต่อการใช้งาน ณ นัยสำคัญทางสถิติ 0.05

2.2 สมมติฐานที่ 2 พบว่า การยอมรับเทคโนโลยี แตกต่างกัน มีผลต่อการเตรียมความพร้อมในการเข้ามาแทนที่ของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ของแรงงานในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง แตกต่างกัน ณ นัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แสดงดังตารางที่ 6 ดังนี้

ตารางที่ 6 แสดงการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมในการเข้ามาแทนที่ของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ของแรงงานในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง จำแนกตามการยอมรับเทคโนโลยี

(n = 385)

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P-value
ระหว่างกลุ่ม	18,260.655	1	18,260.655	24,627.284	0.000*
ภายในกลุ่ม	284.729	384	0.741		
รวม	18,545.383	385			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 เมื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมในการเข้ามาแทนที่ของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ของแรงงานในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง ต่อการยอมรับเทคโนโลยี แตกต่างกัน พบว่า ค่า F ที่คำนวณได้เท่ากับ 24,627.284 โดยมีค่า P-value เท่ากับ 0.000 ซึ่งต่ำกว่าค่านัยสำคัญทางสถิติที่ตั้งไว้ที่ระดับ 0.05 ดังนั้น การยอมรับเทคโนโลยี ที่แตกต่างกัน มีผลต่อการเตรียมความพร้อมในการเข้ามาแทนที่ของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ของแรงงานในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง แตกต่างกัน ณ นัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 7 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการเตรียมความพร้อมในการเข้ามาแทนที่ของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ของแรงงานในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง จำแนกตามการยอมรับเทคโนโลยี เป็นรายคู่

(n = 385)

การยอมรับเทคโนโลยี	$\bar{X}$	S.D.	การยอมรับเทคโนโลยี		
			(1)	(2)	(3)
(1) ด้านทัศนคติที่มีต่อการใช้งาน	3.929	0.557	-	0.025 (0.257)	-0.168 (0.000*)
(2) ด้านความไว้วางใจระบบ	3.903	0.649		-	-0.193 (0.000*)

(3) ด้านการนำมาใช้งานจริง

4.097 0.563

-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 7 การเปรียบเทียบการเตรียมความพร้อมในการเข้ามาแทนที่ของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ของแรงงานในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง จำแนกตามการยอมรับเทคโนโลยี พบว่า แตกต่างกัน ณ นัยสำคัญทางสถิติ 0.05 พบ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีการยอมรับเทคโนโลยี ด้านทัศนคติที่มีต่อการใช้งาน มีการเตรียมความพร้อมในการเข้ามาแทนที่ของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ แตกต่างและต่ำกว่ากลุ่มที่มีการยอมรับเทคโนโลยี ด้านการนำมาใช้งานจริง ณ นัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และพบว่า กลุ่มที่มีการยอมรับเทคโนโลยี ด้านความไว้วางใจระบบ มีการเตรียมความพร้อมในการเข้ามาแทนที่ของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ แตกต่างและต่ำกว่ากลุ่มที่มีการยอมรับเทคโนโลยี ด้านการนำมาใช้งานจริง ณ นัยสำคัญทางสถิติ 0.05

อภิปรายผล

การวิเคราะห์การรับรู้และการยอมรับเทคโนโลยีต่อการเตรียมความพร้อมในการเข้ามาแทนที่ของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ของแรงงานในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง อภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผู้ปฏิบัติงานในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง มีการรับรู้เทคโนโลยี ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.250$, S.D. = 0.470) เพราะว่า ผู้ปฏิบัติงานในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด เข้าใจดีว่าเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์มีความสามารถที่จะเรียนรู้ เนื่องจากมีฟังก์ชันที่มีความสามารถในการทำความเข้าใจ เรียนรู้องค์ความรู้ต่าง ๆ อาทิเช่น การรับรู้ การเรียนรู้ การให้เหตุผล และการแก้ปัญหาต่าง ๆ ทำให้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์มีความสามารถเหมือนมนุษย์ในหลายๆ ด้าน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุภาพร สิทธิโกศล (2654) ซึ่งพบว่ากลุ่มตัวอย่างให้ความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับปัจจัยด้านการรับรู้เทคโนโลยีอยู่ในระดับมาก เนื่องจากปัจจุบันอินเทอร์เน็ตคือเครื่องมือที่สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว สืบค้นได้ง่าย และสะดวกในการใช้งาน ทำให้ประชาชนจึงสามารถรับรู้เทคโนโลยีได้ง่าย

ผู้ปฏิบัติงานในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง มีการยอมรับเทคโนโลยี ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.976$, S.D. = 0.497) เพราะว่า เทคโนโลยีสารสนเทศสร้างประโยชน์ได้หลายอย่าง และช่วยอำนวยความสะดวกในการใช้ชีวิตประจำวันได้อย่างมากและ

เหมาะสมกับยุคสมัยใหม่ที่กำลังก้าวหน้าอย่างรวดเร็วจึงต้องมีการปรับตัว ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เสาวลักษณ์ พูลทรัพย์ (2562) พบว่า มีการยอมรับเทคโนโลยีที่มีผลต่อความตั้งใจใช้บริการผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment) ในระดับมาก

ผู้ปฏิบัติงานในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง การเตรียมความพร้อมในการเข้ามาแทนที่ของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.118$, S.D. = 0.475) เพราะว่า ผู้ปฏิบัติงานในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดเข้าใจดีว่า เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์จะมีบทบาทในการปรับเปลี่ยนชีวิตการทำงาน ทำให้เกิดพฤติกรรมการยอมรับเทคโนโลยี และสุดท้ายก็จะมีการใช้งานจริงตามมา โดยผู้ปฏิบัติงานในนิคมอุตสาหกรรมฯ ต้องการให้การใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์เป็นไปอย่างมีศีลธรรมและถูกกฎหมาย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วราพร นาครปะทุม (2564) ซึ่งพบว่า ผู้ที่ทำงานในรูปแบบการบริหารโครงการมีความพร้อมในการนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในการบริหารโครงการ

2. ปัจจัยการรับรู้เทคโนโลยีและการยอมรับเทคโนโลยี มีผลต่อการเตรียมความพร้อมในการเข้ามาแทนที่ของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ของแรงงานในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง ดังนี้

2.1 การรับรู้เทคโนโลยี ที่แตกต่างกัน มีผลต่อการเตรียมความพร้อมในการเข้ามาแทนที่ของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ของแรงงานในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยผู้ปฏิบัติงานในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดมีการรับรู้เทคโนโลยี ด้านการรับรู้ประโยชน์ และด้านการรับรู้คุณภาพ แตกต่างจากด้านการรับรู้ความง่ายต่อการใช้งาน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ผู้ปฏิบัติงานในนิคมอุตสาหกรรมฯ เข้าใจดีว่าเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์สามารถทำงานโดยอัตโนมัติแทนมนุษย์ได้และไม่จำเป็นต้องใช้แรงงานในการผลิตจำนวนมาก แต่ศักยภาพความสามารถของมนุษย์สามารถสร้างสรรค์ผลงานได้ดีกว่า ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เพ็ญพรรณ วันเพ็ญ (2565) ที่พบว่า การรับรู้ความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับความพร้อมรับมือในการเข้ามาแทนที่ของปัญญาประดิษฐ์กลุ่มจักรกลอัตโนมัติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.2 การยอมรับเทคโนโลยี ที่แตกต่างกัน มีผลต่อการเตรียมความพร้อมในการเข้ามาแทนที่ของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ของแรงงานในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยผู้ปฏิบัติงานในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดมีการยอมรับเทคโนโลยี ด้านทัศนคติที่มีต่อการใช้งาน และด้านความไว้วางใจระบบ แตกต่างจากด้าน

การนำมาใช้งานจริง ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ผู้ปฏิบัติงานในนิคมอุตสาหกรรมฯ ทราบดีว่า เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ทำให้เกิดการสร้างงานและธุรกิจใหม่ ๆ แต่ขณะเดียวกันก็มองว่าการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ ทำให้เกิดผลกระทบต่อการทำงานของงาน ทำให้ผู้ปฏิบัติงานในนิคมอุตสาหกรรมฯ ให้ความสำคัญต่อการเตรียมตัวและรับมือกับการเติบโตของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์เพื่อจะสามารถใช้งานเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์และนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์มาปรับใช้กับงานปัจจุบันได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุทธิพิศ ประทุม (2565) ที่พบว่า การยอมรับเทคโนโลยีสารสนเทศมีผลต่ออายุวิถีชีวิตใหม่ โดยเทคโนโลยีสารสนเทศอำนวยความสะดวกในการใช้ชีวิตประจำวันได้มากขึ้น และช่วยให้การทำงานเกิดความสะดวกรวดเร็วและถูกต้อง และสอดคล้องกับ สิทธิชัย ภูเขาแก้ว (2560) ที่พบว่า ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร

องค์ความรู้ที่ได้รับ

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาพบว่า เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์มีคุณสมบัติและทักษะที่คล้ายคลึงกับมนุษย์ แต่เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์สามารถประมวลผลการทำงานที่มีความซับซ้อนเกินกว่าที่มนุษย์จะสามารถรับมือได้เป็นอย่างดี ดังนั้น ผู้ประกอบการจึงจำเป็นต้องมีความเข้าใจเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจทางธุรกิจได้อย่างแม่นยำมากขึ้น ส่งผลทำให้ช่วยเพิ่มขีดความสามารถและสร้างศักยภาพในการแข่งขันให้กับธุรกิจได้ในระยะยาวอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. องค์กรในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง ควรมีนโยบายเกี่ยวกับการประเมินความเป็นไปได้ (Feasibility) ในการนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์มาใช้เพื่อให้การวางแผนและจัดอบรมเสริมทักษะ การพัฒนาความรู้ด้านเทคโนโลยีเกี่ยวกับประโยชน์ของการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ รวมถึงทักษะ Soft Skills ให้กับผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งจะช่วยทำให้สามารถทำงานร่วมกับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ได้

2. องค์กรในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง ควรมึนโยบายให้ความสำคัญต่อการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์เป็นไปอย่างมีศีลธรรมและถูกกฎหมาย ทั้งในเรื่องความปลอดภัยของข้อมูล และผลกระทบความเสี่ยงในการทำงานร่วมกันกับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์

3. องค์กรองค์กรในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง ควรมึนโยบายป้องกันผลกระทบต่อการละเมิดการเข้าถึงข้อมูลส่วนตัวของผู้ปฏิบัติงานและความสมดุลระหว่างเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์กับความเป็นส่วนตัว

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ควรมีการศึกษาข้อมูลสมรรถนะของผู้ปฏิบัติงานในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง เพื่อนำข้อมูลมาเป็นแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานร่วมกันกับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากยิ่งขึ้น

2. ควรส่งเสริมพัฒนาทักษะเพิ่มเติมเพื่อให้มีความเชี่ยวชาญในระดับที่สูงขึ้น เนื่องจากมีความเสี่ยงผลกระทบในการจ้างงานของผู้ทำงานระดับล่างจากการแทนที่การทำงานและเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์

3. ควรสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์มาช่วยให้ในการทำงานได้ดีขึ้น ทำหน้าที่ที่นำเปื้อแทนมนุษย์ และมอบโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานมีสมรรถิ์งานสร้างสรรค์ที่ใช้ทักษะของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อลดความกังวลในการจ้างงานของผู้ปฏิบัติงาน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาในครั้งต่อไปผู้วิจัยเสนอให้ทำการศึกษาเพิ่มเติมในเขตนิคมอุตสาหกรรมอื่น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความหลากหลายและชัดเจนมากขึ้นและเพื่อให้ได้ผลวิจัยที่แม่นยำในการนำมาเป็นแนวทางในการเตรียมความพร้อมในการเข้ามาแทนที่ของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์

เอกสารอ้างอิง

- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2551). การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. กรุงเทพฯ: วีอินเตอร์ พรินท์.
- เพ็ญพรรณ วันเพ็ญ. (2565). การรับรู้และทัศนคติที่มีผลต่อความพร้อมรับมือในการเข้ามาแทนที่ของปัญญาประดิษฐ์กลุ่มจักรกลอัตโนมัติของพนักงานบริษัทเอกชน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา. ปรินญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. คณะบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ภวัต ธนสารแสนล้าน. (2561). รูปแบบการจัดการองค์การทางธุรกิจของไทยสู่ความเป็นเลิศ. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี. 10(2): 192-197.
- ภาควิภาณมึ เอี่ยมจิตกุลศล. (2563). เทคโนโลยี AI มีผลกระทบต่อการจ้างงานหรือไม่ และแรงงานต้องเตรียมพร้อมปรับตัวอย่างไร. ฝ่ายส่งเสริมการพัฒนากำลังคนดิจิทัล. สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล.
- วรารพร นาคระปะทุม. (2564). ความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติที่มีผลต่อความพร้อมในการนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาใช้ในการบริหารโครงการ. วารสารบริหารธุรกิจ เทคโนโลยีมหานคร, ปีที่ 18 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2564), หน้า 1-25.
- ศุนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2564). ปัญญาประดิษฐ์ของทุกสรรพสิ่ง: AI of Everything. กรุงเทพฯ: สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์.
- สุภาพร สิทธิโกศล. (2654). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้เทคโนโลยีพลังงานแสดงอาทิตย์ของประชาชนในกรุงเทพมหานครตามแนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, ปีที่ 8 ฉบับที่ 4 เดือนเมษายน 2564, หน้า 203-217.
- เสาวลักษณ์ พูลทรัพย์. (2562). การยอมรับเทคโนโลยีที่มีผลต่อความตั้งใจใช้บริการชำระเงินสมทบกองทุนประกันสังคม ผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment) ของสำนักงานประกันสังคม. ปรินญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิชาเอกการบัญชี. คณะบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- สุทิพย์ ประทุม. (2565). การยอมรับเทคโนโลยีสารสนเทศในยุควิถีชีวิตใหม่. วารสารลวะศรีมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2565, 1-18.

สิทธิชัย ภูเขาแก้ว. (2560). ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการ Grab ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร. ปรินญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. คณะบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

การพัฒนาทุนมนุษย์และความได้เปรียบทางการแข่งขันเพื่อ ความสำเร็จในการดำเนินงานของผู้ประกอบการสินค้า OTOP จังหวัดราชบุรี

Human Capital Development and Competitive Advantage for Operational Success of OTOP Enterprises in Ratchaburi Province

ปานิสรา สืบไชยวัง¹ ภูวิช ปัญญาสิทธิ์² รัชสาเศรษฐ์ ศิระสรณพัฒน์³ และเจียรวิทย์ วิเศษสังข์⁴

Panisara Suebchaiwang, Phuvit Panyasit, Rachaseth Siraworrayapat and
Tienvitt Wisetsang

Received: June 13, 2023 Revised: July 20, 2023 Accepted: August 3, 2023

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการพัฒนาทุนมนุษย์ และความได้เปรียบทางการแข่งขันเพื่อความสำเร็จในการดำเนินงานของผู้ประกอบการสินค้า OTOP จังหวัดราชบุรี และ 2) เพื่อศึกษาการพัฒนาทุนมนุษย์ที่มีอิทธิพลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันเพื่อความสำเร็จในการดำเนินงานของผู้ประกอบการสินค้า OTOP จังหวัดราชบุรี เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากผู้ประกอบการสินค้า OTOP ในเขตจังหวัดราชบุรี จำนวน 308 ราย ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบบสะดวก ค่าเฉลี่ยดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.814 และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.924 สถิติที่ใช้ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาทุนมนุษย์ของผู้ประกอบการสินค้า OTOP อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.114$, S.D. = 0.437) และพบว่า มีความได้เปรียบทางการแข่งขัน อยู่ในระดับ

¹สังกัดนักวิจัยอิสระ; Independent Researcher, E-mail: panisara.dba@gmail.com

²สังกัดนักวิจัยอิสระ; Independent Researcher, E-mail: policenews@hotmail.com

³สังกัดนักวิจัยอิสระ; Independent Researcher, E-mail: tp25042521@gmail.com

⁴สังกัดนักวิจัยอิสระ; Independent Researcher, E-mail: tienvitt.wi@gmail.com

มาก ($\bar{x} = 4.029$, S.D. = 0.356) ผลวิเคราะห์การพัฒนาทุนมนุษย์ที่มีอิทธิพลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันเพื่อความสำเร็จในการดำเนินงานของผู้ประกอบการสินค้า OTOP พบว่า การพัฒนาทุนมนุษย์ ด้านการมุ่งการเรียนรู้ขององค์กร และด้านขีดความสามารถเชิงกลยุทธ์ มีอิทธิพลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขัน ด้านประสิทธิภาพ ที่นัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ส่วนด้านการมุ่งการเรียนรู้ขององค์กร ด้านการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ และด้านขีดความสามารถเชิงกลยุทธ์ มีอิทธิพลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขัน ด้านคุณภาพ ที่นัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ขณะที่ด้านการมุ่งการเรียนรู้ขององค์กร และด้านขีดความสามารถเชิงกลยุทธ์ มีอิทธิพลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขัน ด้านนวัตกรรม ที่นัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และพบว่าด้านการเรียนรู้ของบุคคล และด้านการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ มีอิทธิพลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขัน ด้านการตอบสนองลูกค้า ที่นัยสำคัญทางสถิติ 0.05

คำสำคัญ: การพัฒนาทุนมนุษย์ ความได้เปรียบทางการแข่งขัน ผู้ประกอบการสินค้า OTOP

Abstract

This research aims to study: 1) the level of human capital development and competitive advantage for operational success of OTOP enterprises in Ratchaburi province, and 2) the influence of human capital development on the competitive advantage for operational success of OTOP enterprises in Ratchaburi province. This research was the survey research, testing of 308 respondents who were OTOP enterprises in Ratchaburi province. The research sampling was simple random sampling. The index of item-objective congruence (IOC) was 0.814 and reliability value was 0.924. The statistical analyzing data were frequency, percentage, mean, standard deviation and Multiple linear regression analysis.

The results of the research found that the human capital development of OTOP enterprises was at a high level ($\bar{x} = 4.114$, S.D. = 0.437) and competitive advantage for operational success of OTOP enterprises was at a high level ($\bar{x} = 4.029$, S.D. = 0.356). The analysis of human capital development and competitive advantage for operational success of OTOP enterprises in Ratchaburi province revealed that the human capital development; individual learning and strategic

capability factors significantly influence the competitive advantage for operational success on efficiency aspect at the 0.05 statistical level. The organizational learning orientation, emotional intelligence development and strategic capability factors influence the competitive advantage for operational success on quality aspect with statistical significance at 0.05 level. The organizational learning orientation and strategic capability factors influence the competitive advantage for operational success on innovation aspect at 0.05 statistically significant. And, finally, the individual learning and emotional intelligence development factors significantly influence the competitive advantage for operational success on customer responsiveness aspect with statistical significance at 0.05 level.

Keywords: Human capital development, competitive advantage, OTOP enterprise

บทนำ

ทรัพยากรมนุษย์นั้นเป็นทรัพยากรที่มีค่าและเป็นปัจจัยแรกในการดำเนินงานทั้งระดับองค์กร สถาบัน ชุมชนหรือแม้กระทั่งสังคมที่เล็กที่สุดคือครอบครัว เนื่องจากทรัพยากรมนุษย์จะก่อให้เกิดการพัฒนาในด้านอื่นตามมา เช่น ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านวัฒนธรรม เป็นต้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความรู้ความสามารถ เมื่อทรัพยากรมนุษย์ได้ถูกพัฒนาให้มีทั้งความรู้ความสามารถแล้ว ก็จะทำให้ระบบอื่น ๆ มีการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงไปในทางที่ดีขึ้นตามมา ทรัพยากรมนุษย์เป็นบุคคลซึ่งมีความพร้อมความสามารถที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรหรือเป็นบุคคลในองค์กรที่สามารถสร้างคุณค่าของระบบการบริหารงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการได้ (นิสตรรก์ เวชยานนท์, 2551)

การพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการสินค้า OTOP ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ทิศทางวิสาหกิจชุมชน การวางแผนดำเนินการ การบริหารการตลาด การจัดการความรู้และข้อมูล การจัดการสินค้าหรือบริการ และการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชนและลูกค้า ถือเป็นกระบวนการสำคัญและเป็นเครื่องมือหลักที่ทำให้ทราบศักยภาพของผู้ประกอบการสินค้า OTOP (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2557) ภายใต้ความสำคัญทางเศรษฐกิจต้องยอมรับว่า ผู้ประกอบการสินค้า OTOP ยังมีข้อจำกัด เนื่องจากธรรมชาติในการดำเนินธุรกิจที่แตกต่างไปจากวิสาหกิจขนาดใหญ่ แต่ว่าผู้ประกอบการสินค้า OTOP ก็ยังสามารถสร้างกลยุทธ์จากข้อได้เปรียบในการแข่งขันบาง

ประการได้ เช่น การเริ่มต้นทำธุรกิจได้รวดเร็ว มีความยืดหยุ่นในการประกอบธุรกิจ และมีความสามารถในการตอบสนองความต้องการของตลาดเฉพาะทาง เป็นต้น โดยปัญหาขนาดของผู้ประกอบการสินค้า OTOP ส่วนมากแล้วจะเกี่ยวกับอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจเกือบทุกด้านตั้งแต่เรื่องการขาดแคลนเทคโนโลยี การขาดเงินทุนในการพัฒนาและวิจัย การเข้าไม่ถึงแหล่งเงินทุน และที่สำคัญก็คือ การบริหารจัดการกิจการที่ขาดแคลนบุคลากร ส่งผลให้ส่วนมากไม่สามารถรักษาธุรกิจในระยะยาวและก้าวไปสู่การแข่งขันในระดับที่สูงขึ้นได้ (ประภาพร ยางประยงค์, 2559) ทำให้ผู้ประกอบการสินค้า OTOP จำนวนมากมีผลการประกอบการที่ไม่ดีและในที่สุดก็ต้องเลิกกิจการไปหลังจากที่เริ่มดำเนินกิจการได้ไม่นาน

ด้วยเหตุดังกล่าวจะเห็นว่า ผู้ประกอบการสินค้า OTOP ยังไม่มีการบริหารจัดการในการพัฒนาทุนมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาทุนมนุษย์และความสำเร็จในการดำเนินงานของผู้ประกอบการสินค้า OTOP จังหวัดราชบุรี เพื่อนำผลการศึกษามาเป็นต้นแบบสำหรับผู้ประกอบการสินค้า OTOP สามารถเข้าใจและหาแนวทางพัฒนาทุนมนุษย์เพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในธุรกิจเพื่อความสำเร็จในการดำเนินงานและพัฒนางานองค์กรให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาทุนมนุษย์ และความได้เปรียบทางการแข่งขันเพื่อความสำเร็จในการดำเนินงานของผู้ประกอบการสินค้า OTOP จังหวัดราชบุรี
2. เพื่อศึกษาการพัฒนาทุนมนุษย์ที่มีอิทธิพลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันเพื่อความสำเร็จในการดำเนินงานของผู้ประกอบการสินค้า OTOP จังหวัดราชบุรี

สมมติฐานในการศึกษา

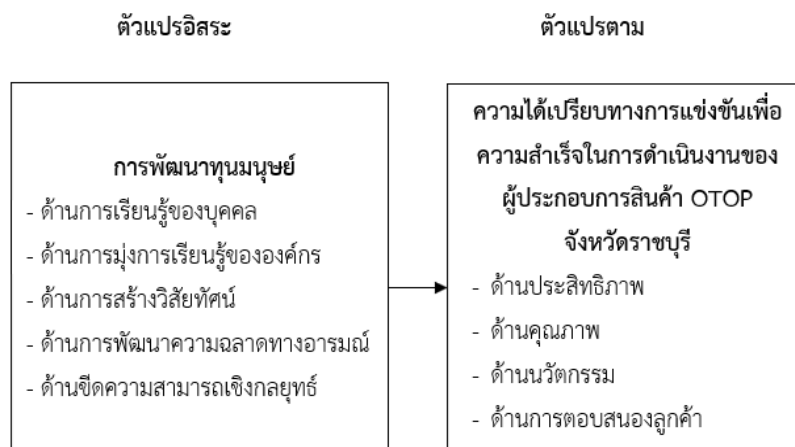
สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยการพัฒนาทุนมนุษย์ มีอิทธิพลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันเพื่อความสำเร็จในการดำเนินงานของผู้ประกอบการสินค้า OTOP จังหวัดราชบุรี ด้านประสิทธิภาพ

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยการพัฒนาทุนมนุษย์ มีอิทธิพลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันเพื่อความสำเร็จในการดำเนินงานของผู้ประกอบการสินค้า OTOP จังหวัดราชบุรี ด้านคุณภาพ

สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยการพัฒนาทุนมนุษย์ มีอิทธิพลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขัน เพื่อความสำเร็จในการดำเนินงานของผู้ประกอบการสินค้า OTOP จังหวัดราชบุรี ด้านนวัตกรรม

สมมติฐานที่ 4 ปัจจัยการพัฒนาทุนมนุษย์ มีอิทธิพลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขัน เพื่อความสำเร็จในการดำเนินงานของผู้ประกอบการสินค้า OTOP จังหวัดราชบุรี ด้านการตอบสนองลูกค้า

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ได้กำหนดแนวทางการดำเนินการวิจัยไว้ดังนี้

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้ประกอบการสินค้า OTOP ในเขตจังหวัดราชบุรี รวมทั้งสิ้น 1,344 ราย (ข้อมูลผู้ประกอบการสินค้า OTOP ในเขตจังหวัดราชบุรี ของกรมพัฒนาชุมชน ณ เมษายน 2566)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้ประกอบการสินค้า OTOP ในเขตจังหวัดราชบุรี ผู้วิจัยใช้วิธีการกำหนดขนาดตัวอย่างในการวิจัย (Simple size) โดยการคำนวณหาจากสูตรการหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่น 95% กำหนดความคลาดเคลื่อน 5% ซึ่งจากผลการคำนวณได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้ในการศึกษาครั้งนี้

จำนวนทั้งสิ้น 308 คน และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Simple random sampling) แบ่งตามเขตอำเภอในจังหวัดราชบุรี ประกอบด้วย อำเภอเมืองราชบุรี อำเภอจอมบึง อำเภอดำเนินสะดวก อำเภอบางแพ อำเภอบ้านโป่ง อำเภอปากท่อ อำเภอโพธาราม อำเภอวัดเพลง อำเภอบ้านคา และอำเภอสวนผึ้ง

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การพัฒนาทุนมนุษย์และความได้เปรียบทางการแข่งขันเพื่อความสำเร็จในการดำเนินงานของผู้ประกอบการสินค้า OTOP จังหวัดราชบุรี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้ทฤษฎีการพัฒนาทุนมนุษย์ และแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความได้เปรียบทางการแข่งขัน

ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยนี้ใช้พื้นที่ในการดำเนินการวิจัยเป็นการศึกษาเฉพาะผู้ประกอบการสินค้า OTOP ในจังหวัดราชบุรี

ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยนี้เริ่มทำการศึกษาในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2566 ถึงเดือนพฤษภาคม 2566

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือวิจัยในครั้งนี้คือ แบบสอบถาม ประกอบด้วย 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 6 ข้อ ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบเลือกตอบ เป็นการวัดข้อมูลระดับนามบัญญัติ (Nominal Scale) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประเภทผู้ประกอบการ ระยะเวลาในการดำเนินธุรกิจ และจำนวนพนักงานในกิจการ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาทุนมนุษย์ จำนวน 25 ข้อ แบ่งเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการเรียนรู้ของบุคคล ด้านการมุ่งการเรียนรู้ขององค์กร ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ ด้านการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ และด้านขีดความสามารถเชิงกลยุทธ์

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความได้เปรียบทางการแข่งขันเพื่อความสำเร็จในการดำเนินงานของผู้ประกอบการสินค้า OTOP จังหวัดราชบุรี จำนวน 20 ข้อ แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านประสิทธิภาพ ด้านคุณภาพ ด้านนวัตกรรม และด้านการตอบสนองลูกค้า

ตอนที่ 4 แบบสอบถามความคิดเห็นเสนอแนะเพิ่มเติมในการพัฒนาทุนมนุษย์เพื่อความได้เปรียบทางการแข่งขันเพื่อความสำเร็จในการดำเนินงานของผู้ประกอบการสินค้า OTOP จังหวัดราชบุรี

โดยแบบสอบถามตอนที่ 2 และตอนที่ 3 เป็นคำถามแบบเรียงลำดับ (Interval Scale) 5 ระดับ ได้แก่ ระดับ 5 คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ถึงระดับ 1 คือ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามชุดนี้ผ่านการทดสอบความเที่ยงของเครื่องมือโดยใช้ผู้เชี่ยวชาญโดยใช้การวัดดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (IOC) โดยเกณฑ์ที่ยอมรับได้ของค่าดัชนีความสอดคล้องควรเท่ากับหรือมากกว่า 0.05 ซึ่งได้ค่าเฉลี่ยของดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.814 หลังจากนั้นมาทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient; α) โดยผลการทดสอบได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.924 แสดงว่า แบบสอบถามฉบับนี้มีประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลจริงพร้อมกับชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามจากผู้ประกอบการสินค้า OTOP ในเขตจังหวัดราชบุรี โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่าง 308 ตัวอย่าง เมื่อผู้วิจัยได้รวบรวมแบบสอบถามได้ทั้งหมดแล้วทำการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามเพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนต่อไป และแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ได้มาจากการรวบรวมข้อมูล และหนังสือทางวิชาการงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inference statistics) เพื่อการทดสอบสมมติฐานโดยใช้ในการวิเคราะห์สมการถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) กำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง 308 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 52.60) มีอายุ 31-40 ปี (ร้อยละ 38.31) มีการศึกษาปริญญาตรี (ร้อยละ 23.38) เป็นผู้ประกอบการเจ้าของคนเดียว (ร้อยละ 40.26) ส่วนใหญ่มีระยะเวลาดำเนินธุรกิจ 6-10 ปี (ร้อยละ 31.17) และมีจำนวนพนักงานในกิจการ 1-5 คน (ร้อยละ 27.27) สำหรับผลการวิเคราะห์ มีดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาทุนมนุษย์ ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1. พบว่า ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.114$, S.D. = 0.437) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านการเรียนรู้ของบุคคล อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.345$, S.D. = 0.556) รองลงมาคือ ด้านการมุ่งการเรียนรู้ขององค์กร อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.301$, S.D. = 0.534) และน้อยที่สุดคือ ด้านขีดความสามารถเชิงกลยุทธ์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.884$, S.D. = 0.631) ตามลำดับ ดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ประกอบการสินค้า OTOP ในเขตจังหวัดราชบุรี ที่มีต่อการพัฒนาทุนมนุษย์

การพัฒนาทุนมนุษย์	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านการเรียนรู้ของบุคคล	4.345	0.556	เห็นด้วยมากที่สุด
ด้านการมุ่งการเรียนรู้ขององค์กร	4.301	0.534	เห็นด้วยมากที่สุด
ด้านการสร้างวิสัยทัศน์	4.127	0.518	เห็นด้วยมาก
ด้านการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์	3.914	0.648	เห็นด้วยมาก
ด้านขีดความสามารถเชิงกลยุทธ์	3.884	0.631	เห็นด้วยมาก
โดยรวม	4.114	0.437	เห็นด้วยมาก

ส่วนผลการวิเคราะห์ข้อมูลความได้เปรียบทางการแข่งขันเพื่อความสำเร็จในการดำเนินงานของผู้ประกอบการสินค้า OTOP จังหวัดราชบุรี ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.029$, S.D. = 0.356) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านคุณภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.210$, S.D. = 0.567) รองลงมาคือ ด้านนวัตกรรม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.125$, S.D. = 0.452) และน้อยที่สุดคือ ด้านการตอบสนองลูกค้า อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.666$, S.D. = 0.586) ตามลำดับ ดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ประกอบการสินค้า OTOP ในเขตจังหวัดราชบุรี
ที่มีต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันเพื่อความสำเร็จในการดำเนินงานของ
ผู้ประกอบการสินค้า OTOP จังหวัดราชบุรี

ความได้เปรียบทางการแข่งขันฯ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านประสิทธิภาพ	4.114	0.530	เห็นด้วยมาก
ด้านคุณภาพ	4.210	0.567	เห็นด้วยมากที่สุด
ด้านนวัตกรรม	4.125	0.452	เห็นด้วยมาก
ด้านการตอบสนองลูกค้า	3.666	0.586	เห็นด้วยมาก
โดยรวม	4.029	0.356	เห็นด้วยมาก

2. ผลวิเคราะห์การพัฒนาทุนมนุษย์ที่มีอิทธิพลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขัน
เพื่อความสำเร็จในการดำเนินงานของผู้ประกอบการสินค้า OTOP จังหวัดราชบุรี ตาม
วัตถุประสงค์ข้อที่ 2. มีดังนี้

2.1 สมมติฐานที่ 1 พบว่า ปัจจัยการพัฒนาทุนมนุษย์ คือ ด้านการมุ่งการเรียนรู้
ขององค์กร (X_2) และด้านขีดความสามารถเชิงกลยุทธ์ (X_5) มีอิทธิพลต่อความได้เปรียบทางการ
แข่งขันเพื่อความสำเร็จในการดำเนินงาน ด้านประสิทธิภาพ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05
ดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ปัจจัยการพัฒนาทุนมนุษย์ กับความได้เปรียบทางการแข่งขันเพื่อ
ความสำเร็จในการดำเนินงาน ด้านประสิทธิภาพ

ตัวแปร	B	Std. Error	β	t	Sig.	Tolerance	VIF
ค่าคงที่	0.727	0.221		3.295	0.001		
การเรียนรู้ของบุคคล (X_1)	-0.002	0.070	-0.002	-0.031	0.976	0.325	3.076
การมุ่งการเรียนรู้ขององค์กร (X_2)	0.444	0.079	0.447	5.582	0.000*	0.274	3.644
การสร้างวิสัยทัศน์ (X_3)	0.090	0.079	0.088	1.140	0.255	0.295	3.391
การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ (X_4)	-0.111	0.074	-0.135	-1.486	0.138	0.212	4.711
ขีดความสามารถเชิงกลยุทธ์ (X_5)	0.399	0.083	0.476	4.787	0.000*	0.178	5.612
R = 0.685, R ² = 0.469, Adjusted. R ² = 0.460, SE _{est} = 0.38923, F = 53.310, Sig. = 0.000*							

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 สมมติฐานที่ 2 พบว่า ปัจจัยการพัฒนาทุนมนุษย์ คือ ด้านการมุ่งการเรียนรู้
ขององค์กร (X_2) ด้านการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ (X_4) และด้านขีดความสามารถเชิงกล

ยุทธ์ (X₅) มีอิทธิพลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันเพื่อความสำเร็จในการดำเนินงาน ด้านคุณภาพ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 แสดงดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ปัจจัยการพัฒนาทุนมนุษย์ กับความได้เปรียบทางการแข่งขันเพื่อความสำเร็จในการดำเนินงาน ด้านคุณภาพ

ตัวแปร	B	Std. Error	β	t	Sig.	Tolerance	VIF
ค่าคงที่	1.421	0.270		5.261	0.000		
การเรียนรู้ของบุคคล (X ₁)	0.063	0.086	0.062	0.731	0.465	0.325	3.076
การมุ่งการเรียนรู้ขององค์กร (X ₂)	0.390	0.097	0.367	4.007	0.000*	0.274	3.644
การสร้างวิสัยทัศน์ (X ₃)	0.110	0.097	0.100	1.136	0.257	0.295	3.391
การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ (X ₄)	-0.180	0.091	-0.206	-1.975	0.049*	0.212	4.711
ขีดความสามารถเชิงกลยุทธ์ (X ₅)	0.281	0.102	0.313	2.754	0.006*	0.178	5.612
R = 0.552, R ² = 0.305, Adjusted. R ² = 0.293, SE _{est} = 0.47646, F = 26.473, Sig. = 0.000*							

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 สมมติฐานที่ 3 พบว่า ปัจจัยการพัฒนาทุนมนุษย์ คือ ด้านการมุ่งการเรียนรู้ขององค์กร (X₂) และด้านขีดความสามารถเชิงกลยุทธ์ (X₅) มีอิทธิพลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันเพื่อความสำเร็จในการดำเนินงาน ด้านนวัตกรรม ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 แสดงดังตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ปัจจัยการพัฒนาทุนมนุษย์ กับความได้เปรียบทางการแข่งขันเพื่อความสำเร็จในการดำเนินงาน ด้านนวัตกรรม

ตัวแปร	B	Std. Error	β	t	Sig.	Tolerance	VIF
ค่าคงที่	1.717	0.199		8.611	0.000		
การเรียนรู้ของบุคคล (X ₁)	-0.083	0.063	-0.102	-1.311	0.191	0.325	3.076
การมุ่งการเรียนรู้ขององค์กร (X ₂)	0.333	0.072	0.393	4.637	0.000*	0.274	3.644
การสร้างวิสัยทัศน์ (X ₃)	-0.102	0.071	-0.117	-1.436	0.152	0.295	3.391
การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ (X ₄)	0.004	0.067	0.006	0.066	0.947	0.212	4.711
ขีดความสามารถเชิงกลยุทธ์ (X ₅)	0.449	0.075	0.626	5.956	0.000*	0.178	5.612
R = 0.637, R ² = 0.406, Adjusted. R ² = 0.396, SE _{est} = 0.35160, F = 41.201, Sig. = 0.000*							

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.4 สมมติฐานที่ 4 พบว่า ปัจจัยการพัฒนาทุนมนุษย์ คือ ด้านการเรียนรู้ของบุคคล (X_1) และด้านการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ (X_4) มีอิทธิพลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันเพื่อความสำเร็จในการดำเนินงาน ด้านการตอบสนองลูกค้า ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 แสดงดังตารางที่ 4 ดังนี้

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ปัจจัยการพัฒนาทุนมนุษย์ กับความได้เปรียบทางการแข่งขันเพื่อความสำเร็จในการดำเนินงาน ด้านการตอบสนองลูกค้า

ตัวแปร	B	Std. Error	β	t	Sig.	Tolerance	VIF
ค่าคงที่	4.027	0.327		12.328	0.000		
การเรียนรู้ของบุคคล (X_1)	-0.271	0.104	-0.257	-2.610	0.010*	0.325	3.076
การมุ่งการเรียนรู้ขององค์กร (X_2)	0.173	0.118	0.157	1.470	0.143	0.274	3.644
การสร้างวิสัยทัศน์ (X_3)	-0.058	0.117	-0.051	-0.496	0.620	0.295	3.391
การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ (X_4)	0.248	0.110	0.274	2.253	0.025*	0.212	4.711
ขีดความสามารถเชิงกลยุทธ์ (X_5)	-0.171	0.123	-0.184	-1.382	0.168	0.178	5.612
R = 0.221, R ² = 0.049, Adjusted. R ² = 0.033, SE _{est} = 0.57623, F = 3.107, Sig. = 0.009*							

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์มาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การพัฒนาทุนมนุษย์ของผู้ประกอบการสินค้า OTOP ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.114, S.D. = 0.437) เพราะว่า ผู้ประกอบการสินค้า OTOP ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาสินค้าให้เกิดประโยชน์ใช้สอยและมีความสวยงามเพื่อให้สามารถดึงดูดความสนใจจากลูกค้าและสามารถจำหน่ายเพิ่มยอดขายได้ แต่ขณะเดียวกันผู้ประกอบการสินค้า OTOP ก็ยังขาดการวางกลยุทธ์ด้านการตลาด ทำให้สินค้าที่ผลิตไม่สามารถเข้าถึงกลุ่มลูกค้าได้ ดังนั้น ผู้ประกอบการสินค้า OTOP ควรศึกษาการวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาดโดยเฉพาะการตลาดออนไลน์และกลุ่มลูกค้าเป้าหมายเพื่อจะได้นำเสนอขายสินค้าได้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค อีกทั้งยังสามารถปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพสินค้าให้ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้มากขึ้นอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วรินทร์ธร ธรสารสมบัติ (2565) ศึกษาเรื่อง “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อความได้เปรียบในการแข่งขันในธุรกิจ SMEs ใน

กรุงเทพและปริมณฑล” ซึ่งพบว่า ธุรกิจ SMEs ในกรุงเทพและปริมณฑล ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ อยู่ในระดับมาก

ความได้เปรียบทางการแข่งขันเพื่อความสำเร็จในการดำเนินงานของผู้ประกอบการสินค้า OTOP จังหวัดราชบุรี ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.029$, S.D. = 0.356) เพราะว่าผู้ประกอบการสินค้า OTOP จังหวัดราชบุรี มีการแข่งขันค่อนข้างสูง โดยให้ความสำคัญกับคุณภาพสินค้าที่มีความประณีตสวยงาม มีประโยชน์ใช้สอย และมีราคาที่เหมาะสมกับคุณภาพ แต่ยังมีขาดทักษะด้านภาษาต่างประเทศและทักษะด้านการสื่อสารทางการตลาด จึงทำให้มีส่วนแบ่งทางการตลาดไม่สูงและตลาดสินค้าของผู้ประกอบการสินค้า OTOP จังหวัดราชบุรี ยังไม่เป็นที่รู้จักและขาดความน่าเชื่อถือในตลาด ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วรลักษณ์ ลลิตศศิวิมล (2560) ศึกษาเรื่อง “การพัฒนาทุนมนุษย์และความได้เปรียบทางการแข่งขันเพื่อความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจเอกชน” พบว่า ความได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจเอกชน อยู่ในระดับมาก

2. ปัจจัยการพัฒนาทุนมนุษย์และความได้เปรียบทางการแข่งขันเพื่อความสำเร็จในการดำเนินงานของผู้ประกอบการสินค้า OTOP จังหวัดราชบุรี ดังนี้

2.1 ปัจจัยการพัฒนาทุนมนุษย์ คือ ด้านการมุ่งการเรียนรู้ขององค์กร (X_2) และด้านขีดความสามารถเชิงกลยุทธ์ (X_5) มีอิทธิพลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันเพื่อความสำเร็จในการดำเนินงาน ด้านประสิทธิภาพ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เป็นเพราะว่าผู้ประกอบการสินค้า OTOP ควรพัฒนาทักษะการเป็นผู้ประกอบการที่ก้าวหน้าและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่ เพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชนิสา สุนทร (2561) ศึกษาเรื่อง “การจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์เพื่อความได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้บริโภคโทรศัพท์” ที่พบว่า ปัจจัยด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ มีผลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขัน

2.2 ปัจจัยการพัฒนาทุนมนุษย์ คือ ด้านการมุ่งการเรียนรู้ขององค์กร (X_2) ด้านการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ (X_4) และด้านขีดความสามารถเชิงกลยุทธ์ (X_5) มีอิทธิพลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันเพื่อความสำเร็จในการดำเนินงาน ด้านคุณภาพ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เป็นเพราะว่า ผู้ประกอบการสินค้า OTOP จำเป็นต้องแสวงหาความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานและช่วยเหลือทางด้านเทคโนโลยีการสื่อสารในการพัฒนาความรู้ใหม่เพื่อสร้างโอกาสทางการแข่งขัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ มล

ทิพย์ บำรุงกิจ (2564) ศึกษาเรื่อง “สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ ความเป็นผู้ประกอบการ และปัจจัยกำหนดที่มีผลต่อความได้เปรียบในการแข่งขันของเครือข่ายวิสาหกิจอุตสาหกรรมเซรามิกส์ ลำปาง” ที่พบว่า ปัจจัยความเป็นผู้ประกอบการ คือ ความคิดสร้างสรรค์ การทำงานเชิงรุก และการกล้าเผชิญความเสี่ยง มีผลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขัน

2.3 ปัจจัยการพัฒนาทุนมนุษย์ คือ ด้านการมุ่งการเรียนรู้ขององค์กร (X_2) และด้านขีดความสามารถเชิงกลยุทธ์ (X_5) มีอิทธิพลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันเพื่อความสำเร็จในการดำเนินงาน ด้านนวัตกรรม ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 อาจเป็นเพราะ ผู้ประกอบการสินค้า OTOP ที่มีความรู้ความสามารถในการดำเนินงานจะมีความเข้าใจการวางแผนดำเนินงานด้านการตลาด สามารถวิเคราะห์ผลการดำเนินงาน ซึ่งถือได้ว่ามีความสำคัญต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ศุภชัย เหมือนโพธิ์ (2561) ศึกษาเรื่อง “การพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์” ซึ่งพบว่า ปัจจัยภายในประกอบด้วย มีผู้นำกลุ่มที่มีความรู้ความสามารถและมีความชำนาญในการดำเนินงาน มีผลต่อความสำเร็จในการประกอบกิจการวิสาหกิจชุมชน

2.4 ปัจจัยการพัฒนาทุนมนุษย์ คือ ด้านการเรียนรู้ของบุคคล (X_1) และด้านการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ (X_4) มีอิทธิพลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันเพื่อความสำเร็จในการดำเนินงาน ด้านการตอบสนองลูกค้า ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 อาจเป็นเพราะการพัฒนาศักยภาพในการวางแผนดำเนินการ การบริหารการตลาด การจัดการความรู้และข้อมูล รวมถึงการจัดการสินค้าหรือบริการ จะทำให้ผู้ประกอบการสินค้า OTOP สามารถเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วรลักษณ์ ลลิตศศิวิมล (2560) ศึกษาเรื่อง “การพัฒนาทุนมนุษย์และความได้เปรียบทางการแข่งขันเพื่อความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจเอกชน” พบว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ด้านการเรียนรู้ของบุคคล ส่งผลต่อความได้เปรียบในการแข่งขันในธุรกิจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

องค์ความรู้ที่ได้รับ

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาพบว่า การพัฒนาทุนมนุษย์เป็นกระบวนการทางธุรกิจที่มีความสำคัญอย่างมากต่อการสร้างบุคลากรให้เกิดศักยภาพทางการแข่งขันที่สูงขึ้น ด้วยวิธีการสร้างมูลค่าเพิ่มโดยการส่งเสริมให้ได้รับการอบรมเรียนรู้ที่สูงขึ้นเพื่อให้เกิดความชำนาญ

เฉพาะทาง ซึ่งในการพัฒนาทุนมนุษย์ของผู้ประกอบการสินค้า OTOP เป็นการนำทรัพยากรในทุนทางปัญญาทั้งหมดมาใช้ผลักดันให้เกิดความสามารถในการแข่งขัน มาสร้างสรรค์ร่วมกันความสามารถทางนวัตกรรมเพื่อให้เกิดการปรับปรุงปรับเปลี่ยนผลิตภัณฑ์ กระบวนการทำงาน และแสวงหาวิธีการบริหารจัดการทางการตลาด ซึ่งจะทำให้ผู้ประกอบการสินค้า OTOP มีผลการดำเนินงานที่ดีและสามารถอยู่รอดในธุรกิจได้อย่างมั่นคงยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผู้ประกอบการสินค้า OTOP ควรให้ความสำคัญในการให้ความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐในการพัฒนาสินค้า OTOP ให้มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของตลาด และเพื่อให้สินค้า OTOP เป็นที่รู้จักและมีความน่าเชื่อถือในตลาดมากขึ้น
2. ผู้ประกอบการสินค้า OTOP ควรเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับโครงการวิสาหกิจในการช่วยเหลือพัฒนาผลิตภัณฑ์ในเชิงอุตสาหกรรมและเชิงธุรกิจให้มากขึ้น รวมถึงเพื่อเปิดโอกาสสู่ตลาดต่างประเทศ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ผู้ประกอบการสินค้า OTOP ควรให้ความสำคัญต่อการวางแผนพัฒนาทุนมนุษย์อย่างต่อเนื่อง รวมถึงวางแผนทางที่จะพัฒนาด้านการเรียนรู้ของบุคลากร ในการเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันโดยเฉพาะอย่างยิ่งการตลาดออนไลน์ ซึ่งจะช่วยเปิดโอกาสให้สินค้า OTOP เป็นที่รู้จักในต่างประเทศได้
2. ผู้ประกอบการ OTOP ควรเข้ารับการพัฒนาอบรมเพิ่มพูนความรู้ด้านการบริหารจัดการ การศึกษาดูงาน รวมถึงการสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนความรู้กับผู้ประกอบการอื่น ๆ เพื่อเพิ่มโอกาสทางการตลาดและเป็นการสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็งระหว่างผู้ประกอบการในการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน
3. ผู้ประกอบการ OTOP ควรกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจนเพื่อนำเสนอสินค้าที่มีความหลากหลาย เพื่อให้สามารถเข้าถึงพฤติกรรมของกลุ่มลูกค้าและสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งจะทำให้ผู้ประกอบการมีลูกค้าอย่างต่อเนื่อง หรือเกิดการบอกต่อ และเกิดการซื้อสินค้าซ้ำ ซึ่งจะทำให้กิจการเติบโตได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาในครั้งต่อไปผู้วิจัยเสนอให้ทำการศึกษาเพิ่มเติมในการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อเป็นการค้นหาข้อมูลในลักษณะเชิงลึก และได้ข้อมูลที่มีความหลากหลายและชัดเจนมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2557). **วิสาหกิจชุมชน**. กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตร และสหกรณ์.
- ชนิสสา สุนทร. (2561). การจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์เพื่อความได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้บริโภคโทรศัพท์. **วารสารนวัตกรรมการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน** ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 ก.ค.-ธ.ค. 2561, หน้า 37-56.
- นิสดาร์ก เวชยานนท์. (2551). **มิติใหม่ในการบริหารทุนมนุษย์: Managing Talent**. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ประภาพร ยางประยงค์. (2559). วิเคราะห์การจัดการวิสาหกิจชุมชน: กรณีศึกษาท่าสะพานไฮโดร โปรนิกส์. **วารสารบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์ และการสื่อสาร**. ปีที่ 11, (2) กรกฎาคม-ธันวาคม, 25-32.
- มลทิพย์ บำรุงกิจ. (2564). สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ ความเป็นผู้ประกอบการ และปัจจัยกำหนดที่มีผลต่อความได้เปรียบในการแข่งขันของเครือข่ายวิสาหกิจอุตสาหกรรมเซรามิกส์ ลำปาง. **วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ** ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 (กุมภาพันธ์ 2564), 375-393.
- วรลักษณ์ ลลิตศิริวิมล. (2560). การพัฒนาทุนมนุษย์และความได้เปรียบทางการแข่งขันเพื่อความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจเอกชน. **ทุนอุดหนุนการวิจัย มหาวิทยาลัยหาดใหญ่**.
- วรินทร์ธร ธารสารสมบัติ. (2565). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อความได้เปรียบในการแข่งขันในธุรกิจ SMEs ในกรุงเทพฯและปริมณฑล. **วารสารวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม** ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2565), 92-110.
- ศุภชัย เหมือนโพธิ์. (2561). การพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์. **วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย** ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2561), 131-144.

Taro Yamane. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis**. 3rdEd. New York. Harper and Row Publications.

การจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อเอื้อต่อการเยียวยาในโรงพยาบาล
ต่อคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาล
ในสังกัดสำนักงานการแพทย์ กรุงเทพมหานคร

The Healthcare Healing Environmental Management Toward
the Medical Service Quality of Hospitals Under the Supervision of
the Medical Service Department, Bangkok Metropolitan
Administration

เจียรวิชัย วิเศษสังข์¹ ภูวิช ปัญญาสิทธิ์² รชเสษฐ ศิริระสรญาพัฒน์³ และปานิสรา สืบไชยวัง⁴
Tienvitt Wisetsang, Phuvit Panyasit, Rachaseth Siraworrayapat and
Panisara Suebchaiwang

Received: June 13, 2023 Revised: July 20, 2023 Accepted: August 3, 2023

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อเอื้อต่อการเยียวยาในโรงพยาบาล และคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลในสังกัดสำนักงานการแพทย์ กรุงเทพมหานคร และ 2) เพื่อศึกษาการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อเอื้อต่อการเยียวยาในโรงพยาบาลที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลในสังกัดสำนักงานการแพทย์ กรุงเทพมหานคร เป็น การวิจัยเชิงสำรวจ ใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลจากผู้มาใช้บริการของโรงพยาบาลในสังกัด สำนักงานการแพทย์ กรุงเทพมหานคร ทั้ง 11 แห่ง จำนวน 400 ราย ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก โดยมีค่าเฉลี่ยของดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.927 และผลการทดสอบค่าความเชื่อมั่น ของแบบสอบถาม (Reliability) เท่ากับ 0.878 สถิติที่ใช้ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน และการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ ผลการศึกษาพบว่า การจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อ

¹สังกัดนักวิจัยอิสระ; Independent Researcher, E-mail: tienvitt.wi@gmail.com

²สังกัดนักวิจัยอิสระ; Independent Researcher, E-mail: policenews@hotmail.com

³สังกัดนักวิจัยอิสระ; Independent Researcher, E-mail: tp25042521@gmail.com

⁴สังกัดนักวิจัยอิสระ; Independent Researcher, E-mail: panisara.dba@gmail.com

เอื้อต่อการเยียวยาในโรงพยาบาล อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.675$, S.D. = 0.400) และพบว่า คุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลในสังกัดสำนักการแพทย์ กรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.710$, S.D. = 0.360) ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อเอื้อต่อการเยียวยา ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ด้านสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม และด้านสภาพแวดล้อมทางจิตใจ มีอิทธิพลต่อคุณภาพการให้บริการ ด้านความน่าเชื่อถือได้ และด้านความมั่นใจ ณ ที่นัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ส่วนด้านสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม มีอิทธิพลต่อคุณภาพการให้บริการ ด้านการตอบสนอง และด้านการเอาใจใส่ ที่นัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และพบว่า ด้านสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ (X_2) มีอิทธิพลต่อคุณภาพการให้บริการ ด้านสิ่งที่จับต้องได้ ที่นัยสำคัญทางสถิติ 0.05

คำสำคัญ: การจัดการสิ่งแวดล้อม การเยียวยา คุณภาพการให้บริการ โรงพยาบาล

Abstract

This research aims to study: 1) the level of healthcare healing environmental management and service quality of Medical Service Department of Bangkok, and 2) the influence of the healthcare healing environmental management on medical service quality of hospitals under the supervision of the Medical Service Department, Bangkok Metropolitan Administration. This research was the survey research, testing of 400 respondents who were service users of the Medical Service Department of Bangkok at 11 hospitals. The research sampling was accidental sampling. The index of item-objective congruence (IOC) was 0.927 and reliability value was 0.878. The statistics used were percentage, mean, standard deviation and multiple regression analysis. The results of the research found that the healthcare healing environmental management was at a high level ($\bar{x} = 3.675$, S.D. = 0.400) and medical service quality of hospitals under the Medical Service Department of Bangkok was at a high level ($\bar{x} = 3.710$, S.D. = 0.360). The hypothesis testing revealed that the healthcare healing environmental management factors; physical, natural, social, and psychological environment significantly influenced the medical service quality regarding reliability and

assurance aspects at the 0.05 statistical level. The natural environment and social environment influenced the medical service quality on responsiveness and empathy aspects with statistical significance at 0.05 level. The natural environment influenced the medical service quality on the tangible aspect at 0.05 statistically significance.

Keywords: Environmental management, healing, services quality, hospital

บทนำ

โรงพยาบาลแหล่งสำคัญที่อาจเกิดการแพร่กระจายเชื้อโรคไปสู่ผู้ป่วยหรือผู้ไปใช้บริการ และชุมชนได้ เนื่องจากเป็นสถานที่ที่ประชาชนไปใช้บริการด้านการรักษาพยาบาล การส่งเสริมสุขภาพ และการป้องกันโรค หรืออาจจะเกิดจากการที่บุคลากรซึ่งเป็นผู้ให้บริการนำเชื้อโรคที่ปนเปื้อนติดไปยังผู้รับบริการ เป็นต้น การจัดสิ่งแวดล้อมของโรงพยาบาลจึงเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่จะป้องกันการเกิดโรคติดเชื้อในโรงพยาบาล ถ้าหากมีการจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงพยาบาลที่ดีก็จะทำให้อุบัติการณ์ของโรคลดลงได้ ซึ่งในการบริหารจัดการโรงพยาบาลมีการแยกส่วนรับผิดชอบระหว่างฝ่ายแพทย์กับฝ่ายบริหาร โดยปกติแล้ววิชาชีพแพทย์ก็ไม่ได้ถูกฝึกมาเพื่อทำหน้าที่บริหารองค์กรที่ต้องมีความเกี่ยวข้องกับบัญชี การเงินการคลัง ทรัพยากรมนุษย์ ธุรการ พัสดุครุภัณฑ์ รวมทั้งการประชาสัมพันธ์ ยิ่งสถานพยาบาลที่มีขนาดใหญ่เท่าไร ความซับซ้อนในการบริหารจัดการองค์กรก็ยิ่งมีมากเท่านั้น (ชานท์ วรณกุล อภิโชค เลษะกุล และพันธ์ศักดิ์ รักดี, 2561) ขณะที่โรงพยาบาลในต่างประเทศจะมีผู้รับผิดชอบโดยตรงที่ไม่ได้เป็นแพทย์หรือมิฉะนั้นก็เป็นอดีตแพทย์หรือพยาบาลที่ไม่ได้ทำหน้าที่ดูแลผู้ป่วย แต่ดูแลด้านการบริหารจัดการองค์กร (Generalist) เป็นงานหลัก และส่วนผู้ชำนาญการบริหารเฉพาะเรื่อง (Specialist) ถือเป็นวิชาชีพแขนงหนึ่งที่ต้องมีการเรียนการสอนตามหลักวิชาการ ซึ่งก็มีแพทย์บางคนเท่านั้นที่สามารถทำหน้าที่บริหารจัดการองค์กรได้ดีจากการเรียนรู้ด้วยตัวเองและการฝึกอบรมช่วงสั้นๆ บางครั้งบางเวลา เมื่อต้องมาทำหน้าที่บริหารโรงพยาบาลจึงเป็นภาระหนักที่ต้องมารับผิดชอบด้านการรักษาผู้ป่วยและการบริหารจัดการองค์กร และในอดีตที่ผ่านมา การก่อสร้างโรงพยาบาลมุ่งเน้นถึงการรองรับการรักษาพยาบาลเป็นเรื่องสำคัญ (Karin Dijkstra, 2009)

สำนักงานแพทย์ กรุงเทพมหานคร เป็นหน่วยงานหนึ่งในสังกัดกรุงเทพมหานคร ดำเนินการให้บริการตรวจรักษาพยาบาล การส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค บริหารจัดการ

ระบบบริการการแพทย์ฉุกเฉิน และพัฒนาทางวิชาการทางการแพทย์และการพยาบาล โดยมีโรงพยาบาลในสังกัดทั้งสิ้น 11 แห่ง ประกอบด้วย 1) โรงพยาบาลกลาง 2) โรงพยาบาลตากสิน 3) โรงพยาบาลเจริญกรุงประชารักษ์ 4) โรงพยาบาลหลวงพ่отวิศศักดิ์ ชูตินธร อุทิศ 5) โรงพยาบาลเวชการุณย์รัศมี 6) โรงพยาบาลลาดกระบังกรุงเทพมหานคร 7) โรงพยาบาลราชพิพัฒน์ 8) โรงพยาบาลสิรินธร 9) โรงพยาบาลผู้สูงอายุบางขุนเทียน 10) โรงพยาบาลคลองสามวา 11) โรงพยาบาลบางนากรุงเทพมหานคร ซึ่งมีจำนวนเตียงผู้ป่วยที่ให้บริการรวมทั้งสิ้น 2,549 เตียง ซึ่งจากสถิติรายงานแนวโน้มการใช้บริการมีผู้ป่วยนอก (OP visit) เฉลี่ยปี 2562-2565 จำนวน 4 ล้านครั้งต่อปี และให้บริการผู้ป่วยใน (IP visit) จำนวน 100,000 รายต่อปี ซึ่งแนวโน้มการใช้บริการผู้ป่วยนอกและผู้ป่วยในเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่องร่วมกับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ การเกิดสถานการณ์โรคระบาด Covid-19 รวมถึงโรคอุบัติใหม่อื่น ๆ (สำนักงานการแพทย์ กรุงเทพมหานคร, 2565) การพัฒนาสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลจึงต้องปรับปรุงให้ได้มาตรฐานและสอดคล้องกับบริบทของโรงพยาบาลนั้น ๆ เนื่องจากการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในโรงพยาบาลเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาล และการพัฒนาต้องสอดคล้องกับความต้องการของผู้ป่วยและคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้ป่วยเป็นสำคัญ

ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ทำการศึกษาเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อเอื้อต่อการเยียวยาในโรงพยาบาลต่อคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลในสังกัดสำนักงานการแพทย์ กรุงเทพมหานคร เนื่องจากการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อการเยียวยาช่วยสร้างบรรยากาศที่ดีและช่วยลดความเครียด และความเหนื่อยล้าที่เอื้อต่อการเยียวยาผู้ป่วยและผู้มาใช้บริการได้อย่างดี และยังเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพชีวิตให้กับเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาล อีกทั้งยังเป็นข้อมูลแก่เจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาลได้ทราบถึงความคิดเห็นของผู้มาใช้บริการด้านการรักษาพยาบาลที่มีต่อเจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาลที่ปฏิบัติต่อผู้มาใช้บริการในปัจจุบัน ซึ่งจะช่วยยกระดับคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลในสังกัดสำนักงานการแพทย์ กรุงเทพมหานคร ให้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อเอื้อต่อการเยียวยาในโรงพยาบาล และคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลในสังกัดสำนักงานการแพทย์ กรุงเทพมหานคร

2. เพื่อศึกษาการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อเอื้อต่อการเยียวยาในโรงพยาบาลที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลในสังกัดสำนักงานการแพทย์ กรุงเทพมหานคร

สมมติฐานในการศึกษา

สมมติฐานที่ 1 การจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อเอื้อต่อการเยียวยา ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ด้านสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม และด้านสภาพแวดล้อมทางจิตใจ มีอิทธิพลต่อคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลในสังกัดสำนักงานการแพทย์ กรุงเทพมหานคร ด้านความน่าเชื่อถือได้

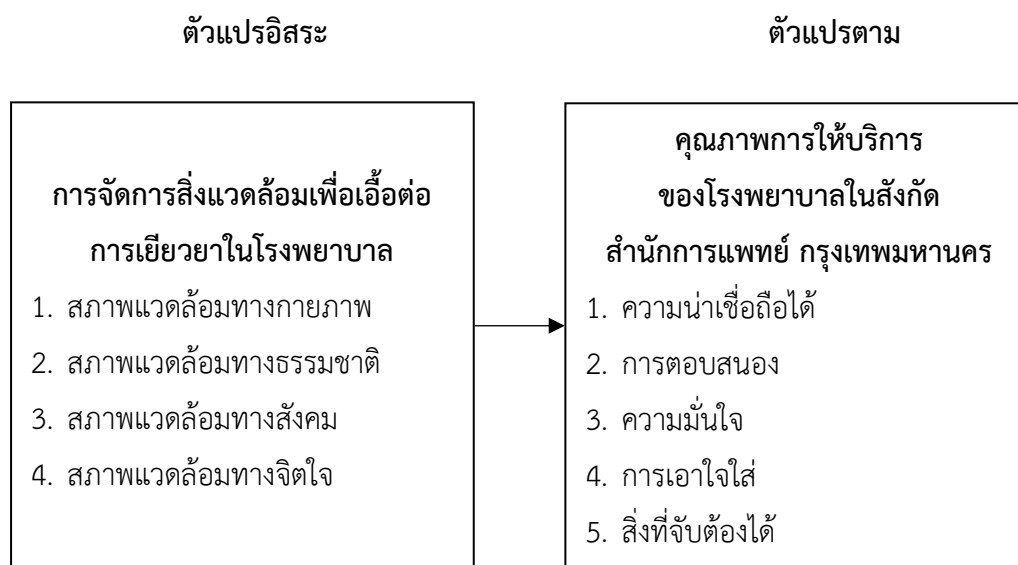
สมมติฐานที่ 2 การจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อเอื้อต่อการเยียวยา ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ด้านสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม และด้านสภาพแวดล้อมทางจิตใจ มีอิทธิพลต่อคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลในสังกัดสำนักงานการแพทย์ กรุงเทพมหานคร ด้านการตอบสนอง

สมมติฐานที่ 3 การจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อเอื้อต่อการเยียวยา ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ด้านสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม และด้านสภาพแวดล้อมทางจิตใจ มีอิทธิพลต่อคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลในสังกัดสำนักงานการแพทย์ กรุงเทพมหานคร ด้านความมั่นใจ

สมมติฐานที่ 4 การจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อเอื้อต่อการเยียวยา ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ด้านสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม และด้านสภาพแวดล้อมทางจิตใจ มีอิทธิพลต่อคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลในสังกัดสำนักงานการแพทย์ กรุงเทพมหานคร ด้านเอาใจใส่

สมมติฐานที่ 5 การจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อเอื้อต่อการเยียวยา ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ด้านสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม และด้านสภาพแวดล้อมทางจิตใจ มีอิทธิพลต่อคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลในสังกัดสำนักงานการแพทย์ กรุงเทพมหานคร ด้านสิ่งที่จับต้องได้

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ได้กำหนดแนวทางการดำเนินการวิจัยไว้ดังนี้

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้มาใช้บริการของโรงพยาบาลในสังกัดสำนักงานแพทย์ กรุงเทพมหานคร ทั้ง 11 แห่ง รวมทั้งสิ้น 4,234,489 คน (ส่วนยุทธศาสตร์และพัฒนาระบบบริการสุขภาพ, สำนักงานแพทย์ กรุงเทพมหานคร ณ 30 กันยายน 2565)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้มาใช้บริการของโรงพยาบาลในสังกัดสำนักงานแพทย์ กรุงเทพมหานคร คำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ค่าความคลาดเคลื่อนหรือผิดพลาดที่ยอมรับได้ไม่เกินร้อยละ 5 หรือที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างได้ 400 คน แบบสอบถามจำนวน 400 ชุด ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Accidental Sampling)

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อเอื้อต่อการเยียวยาในโรงพยาบาล และคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลในสังกัดสำนักงานการแพทย์ กรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย 1) สภาพแวดล้อมทางกายภาพ 2) สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ 3) สภาพแวดล้อมทางสังคม และ 4) ด้านสภาพแวดล้อมทางจิตใจ และทฤษฎีคุณภาพการให้บริการ ประกอบด้วย 1) ความน่าเชื่อถือได้ 2) การตอบสนอง 3) ความมั่นใจ 4) การเอาใจใส่ และ 5) สิ่งที่ต้องได้

ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยนี้ใช้พื้นที่ในการดำเนินการวิจัยเป็นการศึกษาเฉพาะพื้นที่กรุงเทพมหานคร เนื่องจากประเด็นที่ศึกษาครั้งนี้คือ การจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อเอื้อต่อการเยียวยาในโรงพยาบาล และคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลในสังกัดสำนักงานการแพทย์ กรุงเทพมหานคร

ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยนี้เริ่มทำการศึกษาในช่วงเดือนมกราคม พ.ศ. 2566 ถึงเดือนพฤษภาคม 2566

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือวิจัยในครั้งนี้คือ แบบสอบถาม ประกอบด้วย 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 3 ข้อ ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบเลือกตอบ เป็นการวัดข้อมูลระดับนามบัญญัติ (Nominal Scale) ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อเอื้อต่อการเยียวยาในโรงพยาบาล จำนวน 20 ข้อ แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ จำนวน 5 ข้อ ด้านสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ จำนวน 5 ข้อ ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม จำนวน 5 ข้อ และด้านสภาพแวดล้อมทางจิตใจ จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลในสังกัดสำนักงานการแพทย์ กรุงเทพมหานคร จำนวน 25 ข้อแบ่งเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความน่าเชื่อถือได้ จำนวน 5 ข้อ ด้านการตอบสนอง จำนวน 5 ข้อ ด้านความมั่นใจ จำนวน 5 ข้อ ด้านการเอาใจใส่ จำนวน 5 ข้อ และด้านสิ่งที่ต้องได้ จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่มีประโยชน์ต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อเอื้อต่อการเยียวยาในโรงพยาบาลต่อคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลในสังกัดสำนักงานการแพทย์ กรุงเทพมหานคร ลักษณะข้อคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended questions)

โดยแบบสอบถามตอนที่ 2 และตอนที่ 3 เป็นคำถามแบบเรียงลำดับ (Interval Scale) 5 ระดับ ได้แก่ ระดับ 5 คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ถึงระดับ 1 คือ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามชุดนี้ผ่านการทดสอบความเที่ยงของเครื่องมือโดยใช้ผู้เชี่ยวชาญโดยใช้การวัดดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (IOC) โดยเกณฑ์ที่ยอมรับได้ของค่าดัชนีความสอดคล้องควรเท่ากับหรือมากกว่า 0.05 ซึ่งได้ค่าเฉลี่ยของดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.927 หลังจากนั้นมาทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient; α) โดยผลการทดสอบได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.878 แสดงว่า แบบสอบถามฉบับนี้มีประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลจริงพร้อมกับชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามจากผู้ให้บริการของโรงพยาบาลในสังกัดสำนักงานการแพทย์ กรุงเทพมหานคร ทั้ง 11 แห่ง โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่าง 400 ตัวอย่าง เมื่อผู้วิจัยได้รวบรวมแบบสอบถามได้ทั้งหมดแล้วทำการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามเพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนต่อไป และแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ได้มาจากการรวบรวมข้อมูล และหนังสือทางวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือในการวิจัย การใช้สถิติ และประกอบการวิเคราะห์ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ได้แก่ ร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และใช้สถิติเชิงอนุมาน (inference statistics) เพื่อการทดสอบสมมติฐานโดยใช้ใน

การวิเคราะห์สมการถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple regression analysis) และกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง 400 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง 246 คน (ร้อยละ 61.50) มีอายุ 46-55 ปี 122 คน (ร้อยละ 30.50) มีสถานภาพสมรสแล้ว 229 คน (ร้อยละ 57.25) การศึกษาปริญญาตรี 163 (ร้อยละ 40.75) ส่วนใหญ่มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย 194 คน (ร้อยละ 48.50) และมีรายได้ต่อเดือน 35,001 – 45,000 บาท 131 คน (ร้อยละ 32.75) สำหรับผลการวิเคราะห์ มีดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์การจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อเอื้อต่อการเยียวยาในโรงพยาบาล ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.675$, S.D. = 0.400) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.779$, S.D. = 0.528) รองลงมาคือ ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.7174$, S.D. = 0.578) และน้อยที่สุดคือ ด้านสภาพแวดล้อมทางจิตใจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.536$, S.D. = 0.412) ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์คุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลในสังกัดสำนักงานการแพทย์ กรุงเทพมหานคร ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.710$, S.D. = 0.360) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านความน่าเชื่อถือได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.730$, S.D. = 0.571) รองลงมาคือ ด้านความมั่นใจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.720$, S.D. = 0.452) และน้อยที่สุดคือ ด้านสิ่งที่จับต้องได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.685$, S.D. = 0.564) ตามลำดับ

3. ผลการทดสอบสมมติฐาน

3.1 สมมติฐานที่ 1 พบว่า การจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อเอื้อต่อการเยียวยา ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ (X_1) ด้านสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ (X_2) ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม (X_3) และด้านสภาพแวดล้อมทางจิตใจ (X_4) มีอิทธิพลต่อคุณภาพการให้บริการ ด้านความน่าเชื่อถือได้ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 แสดงดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ปัจจัยการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อเอื้อต่อการเยียวยาในโรงพยาบาล กับ
คุณภาพการให้บริการ ด้านความน่าเชื่อถือได้

ตัวแปร	B	Std. Error	β	t	Sig.	Tolerance	VIF
ค่าคงที่	0.549	0.208		2.639	0.009		
ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ (X_1)	0.022	0.055	0.019	0.399	0.690*	0.553	1.807
ด้านสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ (X_2)	0.248	0.063	0.230	3.910	0.000*	0.369	2.712
ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม (X_3)	0.467	0.055	0.473	8.542	0.000*	0.416	2.407
ด้านสภาพแวดล้อมทางจิตใจ (X_4)	0.121	0.053	0.087	2.267	0.024*	0.859	1.164
R = 0.705, R^2 = 0.498, Adjusted. R^2 = 0.493, SE_{est} = 0.406584, F = 97.807, Sig. = 0.000*							

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 สมมติฐานที่ 2 พบว่า การจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อเอื้อต่อการเยียวยา ด้านสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ (X_2) และด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม (X_3) มีอิทธิพลต่อคุณภาพการให้บริการ ด้านการตอบสนอง ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 แสดงดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ปัจจัยการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อเอื้อต่อการเยียวยาในโรงพยาบาล กับ
คุณภาพการให้บริการ ด้านการตอบสนอง

ตัวแปร	B	Std. Error	β	t	Sig.	Tolerance	VIF
ค่าคงที่	1.203	0.206		5.845	0.000		
ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ (X_1)	0.021	0.054	0.021	0.391	0.696	0.553	1.807
ด้านสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ (X_2)	0.185	0.063	0.189	2.937	0.004*	0.369	2.712
ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม (X_3)	0.392	0.054	0.439	7.233	0.000*	0.416	2.407
ด้านสภาพแวดล้อมทางจิตใจ (X_4)	0.076	0.053	0.060	1.431	0.153	0.859	1.164
R = 0.628, R^2 = 0.395, Adjusted. R^2 = 0.388, SE_{est} = 0.402752, F = 64.369, Sig. = 0.000*							

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.3 สมมติฐานที่ 3 พบว่า ปัจจัยการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อเอื้อต่อการเยียวยา ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ (X_1) ด้านสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ (X_2) ด้าน

สภาพแวดล้อมทางสังคม (X_3) และด้านสภาพแวดล้อมทางจิตใจ (X_4) มีอิทธิพลต่อคุณภาพการให้บริการ ด้านความมั่นใจ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 แสดงดังตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ปัจจัยการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อเอื้อต่อการเยียวยาในโรงพยาบาล กับคุณภาพการให้บริการ ด้านความมั่นใจ

ตัวแปร	B	Std. Error	β	t	Sig.	Tolerance	VIF
ค่าคงที่	0.175	0.034		5.232	0.000		
ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ (X_1)	0.271	0.009	0.299	30.576	0.000*	0.553	1.807
ด้านสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ (X_2)	0.310	0.010	0.363	30.303	0.000*	0.369	2.712
ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม (X_3)	0.353	0.009	0.451	40.021	0.000*	0.416	2.407
ด้านสภาพแวดล้อมทางจิตใจ (X_4)	0.020	0.009	0.018	2.284	0.023*	0.859	1.164
R = 0.990, $R^2 = 0.979$, Adjusted. $R^2 = 0.979$, $SE_{est} = 0.065535$ F = 4637.620, Sig. = 0.000*							

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.4 สมมติฐานที่ 4 พบว่า ปัจจัยการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อเอื้อต่อการเยียวยา ด้านสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ (X_2) มีอิทธิพลต่อคุณภาพการให้บริการ ด้านการเอาใจใส่ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 แสดงดังตารางที่ 4 ดังนี้

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ปัจจัยการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อเอื้อต่อการเยียวยาในโรงพยาบาล กับคุณภาพการให้บริการ ด้านการเอาใจใส่

ตัวแปร	B	Std. Error	β	t	Sig.	Tolerance	VIF
ค่าคงที่	3.262	0.294		11.111	0.000		
ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ (X_1)	-0.065	0.078	-0.056	-0.836	0.404	0.553	1.807

ด้านสภาพแวดล้อมทาง ธรรมชาติ (X_2)	0.252	0.090	0.230	2.817	0.005*	0.369	2.712
ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม (X_3)	-0.042	0.077	-0.042	-0.549	0.584	0.416	2.407
ด้านสภาพแวดล้อมทางจิตใจ (X_4)	-0.030	0.075	-0.022	-0.405	0.686	0.859	1.164
R = 0.167, R^2 = 0.028, Adjusted. R^2 = 0.018 SE_{est} = 0.574277, F = 2.838, Sig. = 0.024*							

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.5 สมมติฐานที่ 5 พบว่า ปัจจัยการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อเอื้อต่อการเยียวยา ด้านสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ (X_2) มีอิทธิพลต่อคุณภาพการให้บริการ ด้านสิ่งที่จำเป็นต้องได้ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 แสดงดังตารางที่ 5 ดังนี้

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์ปัจจัยการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อเอื้อต่อการเยียวยาในโรงพยาบาล กับคุณภาพการให้บริการ ด้านสิ่งที่จำเป็นต้องได้

ตัวแปร	B	Std. Error	β	t	Sig.	Tolerance	VIF
ค่าคงที่	3.316	0.284		11.665	0.000		
ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ (X_1)	-0.045	0.075	-0.040	-0.601	0.548	0.553	1.807
ด้านสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ (X_2)	0.311	0.087	0.291	3.587	0.000*	0.369	2.712
ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม (X_3)	-0.100	0.075	-0.102	-1.337	0.182	0.416	2.407
ด้านสภาพแวดล้อมทางจิตใจ (X_4)	-0.077	0.073	-0.056	-1.052	0.294	0.859	1.164
R = 0.195, R^2 = 0.038, Adjusted. R^2 = 0.028, SE_{est} = 0.556140, F = 3.923, Sig. = 0.004*							

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

การวิเคราะห์การจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อเอื้อต่อการเยียวยาในโรงพยาบาลต่อคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลในสังกัดสำนักการแพทย์ กรุงเทพมหานคร อภิปรายผลได้ดังนี้

1. โรงพยาบาลในสังกัดสำนักการแพทย์ กรุงเทพมหานคร มีการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อเอื้อต่อการเยียวยา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.675, S.D. = 0.400) เพราะว่า การจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อเอื้อต่อการเยียวยาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการการดูแลผู้ป่วยที่ช่วยให้

เกิดความรู้สึกผ่อนคลาย ช่วยลดความเครียด ลดความว้าวุ่นใจลง เนื่องจากสมอง ระบบประสาท ต่อมไร้ท่อ และระบบภูมิคุ้มกันของมนุษย์ และมีการทำงานที่สอดคล้องประสานกันอย่างต่อเนื่อง หากเกิดการกระทบต่อระบบใดระบบหนึ่งก็จะมีผลต่อระบบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ด้วยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้น เพื่อการการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อเอื้อต่อการเยียวยาจึงควรพิจารณาให้รอบทุกด้าน เพราะมีผลต่อความปลอดภัยของคนไข้ ประสิทธิภาพการรักษาพยาบาล ความสัมพันธ์ระหว่างคนไข้และผู้ให้การดูแลรักษา รวมถึงทำให้เกิดบรรยากาศที่ดีในโรงพยาบาล ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Gijss Hesselink (2020) ศึกษาเรื่อง Environmental Needs, Barriers, and Facilitators for Optimal Healing in the Postoperative Process: A Qualitative Study of Patients' Lived Experiences and Perceptions ซึ่งพบว่า การปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพต้องคำนึงถึงความต้องการของผู้ป่วยที่เอื้อต่อการเยียวยาในช่วงระหว่างการฟื้นฟูสมรรถภาพ ดังนั้น ผู้บริหารสถานพยาบาลจึงควรทำความเข้าใจและความต้องการด้านสิ่งแวดล้อมของผู้ป่วยหลังผ่าตัด เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาสภาพแวดล้อมทางกายภาพให้เอื้อต่อการฟื้นตัวของผู้ป่วยและลดระยะเวลาการพักรักษาตัว และสอดคล้องกับ E.R.C.M. Huisman (2012) ศึกษาเรื่อง Healing environment: A review of the impact of physical environmental factors on users ที่พบว่า การปรับปรุงสภาพแวดล้อมของอาคารควรให้ความสำคัญกับอุปกรณ์และการติดตั้งทั่วไป และคุณลักษณะการออกแบบที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสุขภาพของผู้ป่วย ผู้มาใช้บริการ และพนักงาน จึงต้องเข้าใจถึงความต้องการและความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมที่สร้างขึ้น

สำหรับคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลในสังกัดสำนักการแพทย์ กรุงเทพมหานคร พบว่า โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.710$, S.D. = 0.360) เพราะว่าคุณภาพของบริการเป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่จะสร้างความแตกต่างของธุรกิจให้เหนือกว่าคู่แข่งขั้นได้ การเสนอคุณภาพการให้บริการที่ตรงกับความต้องการของผู้รับบริการ จะส่งผลให้ผู้มาใช้บริการเกิดความพึงพอใจและมีความประทับใจด้านบวก อีกทั้งยังมีผลทางบวกต่อภาพลักษณ์ที่ดีต่อโรงพยาบาลและสร้างความไว้วางใจและเชื่อมั่นให้แก่ผู้มาใช้บริการ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วิชัย อูระอิต (2562) ศึกษาเรื่อง “คุณภาพการให้บริการของบุคลากรทางการแพทย์ ที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงพยาบาลเอกชนของประชาชนในจังหวัดนครสวรรค์” พบว่า ประชาชนในจังหวัดนครสวรรค์ ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการ

ให้บริการของบุคลากรทางการแพทย์ ของโรงพยาบาลเอกชนในจังหวัดนครสวรรค์ อยู่ในระดับมาก เนื่องจากมีความพร้อมในการให้บริการของเครื่องมือหรืออุปกรณ์ และบุคลากรทางการแพทย์มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในการรักษาและให้คำแนะนำที่ดีเข้าใจง่าย ทำให้ผู้มาใช้บริการรู้สึกไว้วางใจ และสอดคล้องกับ อุมพร อุทัยชัย (2561) ศึกษาเรื่อง “คุณภาพการให้บริการที่มีผลต่อความสามารถในการแข่งขันของโรงพยาบาลพระรามเก้า” ที่พบว่าโรงพยาบาลพระรามเก้า มีคุณภาพการให้บริการ อยู่ในระดับมาก เนื่องจากบุคลากรให้ความเอาใจใส่สอบถามข้อมูลด้วยความเข้าใจและเต็มใจให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ และโรงพยาบาลมีเครื่องมืออุปกรณ์ที่ทันสมัยช่วยให้การวินิจฉัยโรคแม่นยำมีประสิทธิภาพ

2. ปัจจัยการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อเอื้อต่อการเยียวยา ที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลในสังกัดสำนักงานการแพทย์ กรุงเทพมหานคร มีดังนี้

2.1 ด้านความน่าเชื่อถือได้ พบว่า ปัจจัยการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อเอื้อต่อการเยียวยาในโรงพยาบาล คือ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ (X_1) สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ (X_2) สภาพแวดล้อมทางสังคม (X_3) และสภาพแวดล้อมทางจิตใจ (X_4) มีอิทธิพลต่อคุณภาพการให้บริการ ด้านความน่าเชื่อถือได้ ของโรงพยาบาลในสังกัดสำนักงานการแพทย์ กรุงเทพมหานคร ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 อาจเป็นเพราะ การให้บริการของโรงพยาบาลในสังกัดสำนักงานการแพทย์ กรุงเทพมหานคร มีแพทย์เฉพาะทางที่มีความรู้ความชำนาญหลากหลายสาขา มีการให้บริการด้วยความรวดเร็ว มีการจัดสถานที่ดูเรียบร้อยปลอดภัย และการรักษาพยาบาลของแพทย์ไม่ผิดพลาด จึงเป็นสาเหตุทำให้การบริการสามารถตอบสนองต่อความคาดหวังของผู้มาใช้บริการ ส่งผลให้เกิดความพึงพอใจจากบริการที่ได้รับ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Janine van Nijhuis (2017) ศึกษาเรื่อง Healing environment and patients' well-being: Finding the relationship between healing environment aspects and patients' well-being involving Dutch hospitals ที่พบว่า ปัจจัยสภาพแวดล้อมการรักษา มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความเป็นอยู่ที่ดีของผู้ป่วยในโรงพยาบาล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับ ศิริพร เจริญศรีวิริยะกุล (2554) ศึกษาเรื่อง “คุณภาพการให้บริการโรงพยาบาลทั่วไปของรัฐบาลในเขตจังหวัดปทุมธานี” ที่พบว่า ลักษณะการมาใช้บริการมีผลต่อคุณภาพการให้บริการ ด้านการตอบสนอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

2.2 ด้านการตอบสนอง พบว่า ปัจจัยการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อเอื้อต่อการเยียวยาในโรงพยาบาล คือ สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ (X_2) และสภาพแวดล้อมทางสังคม (X_3) มี

อิทธิพลต่อคุณภาพการให้บริการ ด้านการตอบสนอง ของโรงพยาบาลในสังกัดสำนักงานการแพทย์ กรุงเทพมหานคร ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 อาจเป็นเพราะ โรงพยาบาลในสังกัดสำนักงานการแพทย์ กรุงเทพมหานคร มีศูนย์อุบัติเหตุและฉุกเฉินที่ให้บริการได้รวดเร็ว สามารถเดินทางเข้าถึงบริการได้สะดวก และมีเครื่องมือเครื่องใช้ทางการแพทย์ที่จำเป็นพร้อมให้บริการและมีความทันสมัย ทำให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้มาใช้บริการได้มีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้มาใช้บริการรู้สึกไว้วางใจต่อบริการที่ได้รับ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ รุ่งโรจน์ สงสระบุญ (2557) ศึกษาเรื่อง “รูปแบบการบริการสุขภาพที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้ป่วยในแผนกอายุรกรรมโรงพยาบาลเอกชน” ที่พบว่า ปัจจัยการบริการทางการแพทย์ และปัจจัยการต้อนรับของแผนกอายุรกรรมโรงพยาบาลเอกชน มีผลต่อความพึงพอใจของผู้ป่วยในแผนกอายุรกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับ วิชัย อูระอิต (2562) ศึกษาเรื่อง “คุณภาพการให้บริการของบุคลากรทางการแพทย์ ที่มีผลต่อตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงพยาบาลเอกชนของประชาชนในจังหวัดนครสวรรค์” พบว่า ปัจจัยด้านคุณภาพการบริการ มีผลต่อตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงพยาบาลเอกชนของประชาชนในจังหวัดนครสวรรค์ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

2.3 ด้านความมั่นใจ พบว่า ปัจจัยการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อเอื้อต่อการเยียวยาในโรงพยาบาล คือ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ (X_1) สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ (X_2) สภาพแวดล้อมทางสังคม (X_3) และสภาพแวดล้อมทางจิตใจ (X_4) มีอิทธิพลต่อคุณภาพการให้บริการ ด้านความมั่นใจ ของโรงพยาบาลในสังกัดสำนักงานการแพทย์ กรุงเทพมหานคร ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เพราะว่า โรงพยาบาลในสังกัดสำนักงานการแพทย์ กรุงเทพมหานคร เป็นองค์กรมีชื่อเสียง การจัดสิ่งแวดล้อมภายในตัวอาคารโรงพยาบาลที่เน้นความสะอาดและความสะดวกสบายเหมาะสมสำหรับผู้มาใช้บริการ และมีการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ภายนอกให้สวยงาม เพิ่มพื้นที่สีเขียว สร้างความร่มรื่น ทำให้ช่วยสร้างบรรยากาศที่ดี และช่วยให้ผู้ป่วยหรือผู้มาใช้บริการรู้สึกผ่อนคลายไม่อึดอัดเมื่อมาใช้บริการ อีกทั้งยังช่วยเบี่ยงเบนความวิตกกังวลในการรักษาโรคของผู้ป่วยหรือผู้มาใช้บริการ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ศิริพร เจริญศรี วิริยะกุล (2554) ศึกษาเรื่อง “คุณภาพการให้บริการโรงพยาบาลทั่วไปของรัฐบาลในเขตจังหวัดปทุมธานี” ที่พบว่า ลักษณะการมาใช้บริการมีผลต่อคุณภาพการให้บริการ ด้านการให้ความมั่นใจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

2.4 ด้านการเอาใจใส่ พบว่า ปัจจัยการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อเอื้อต่อการเยียวยาในโรงพยาบาล คือ สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ (X_2) มีอิทธิพลต่อคุณภาพการให้บริการ ด้านการเอาใจใส่ ของโรงพยาบาลในสังกัดสำนักการแพทย์ กรุงเทพมหานคร ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เพราะว่า การจัดการสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติให้มีความร่มรื่น หรือแม้กระทั่งการให้ดูภาพธรรมชาติอยู่ในห้อง ทำให้ผู้ป่วยหรือผู้มาใช้บริการมีจิตใจสงบ และลดความกังวลจากการรักษาโรค สามารถบรรเทาความทุกข์ทางใจได้ เนื่องจากธรรมชาติให้ผลลัพธ์ที่ดีเสมอต่อร่างกายและจิตใจและมีผลต่อการฟื้นตัวของผู้ป่วยได้อย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Talia Yunita and Maitri Widya Mutiara (2021) ศึกษาเรื่อง Implementation of the Healing Environment Approach in the Chemotherapy Unit of the Dharmais Cancer Hospital ที่พบว่า การประยุกต์ใช้สภาพแวดล้อมในการรักษากับการตกแต่งภายในให้เอื้อต่อการเยียวยาของหน่วยเคมีบำบัดในการรักษาโรคมะเร็ง โดยการผสมผสานองค์ประกอบทางธรรมชาติช่วยให้ผู้ป่วยมีสภาพจิตใจที่ดีขึ้น และช่วยลดความเครียดลงได้ ส่งผลดีต่อสภาพจิตใจของผู้ป่วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสภาวะความเครียดที่เกิดจากการรักษาด้วยเคมีบำบัด

2.5 ด้านสิ่งที่จับต้องได้ พบว่า ปัจจัยการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อเอื้อต่อการเยียวยาในโรงพยาบาล คือ สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ (X_2) มีอิทธิพลต่อคุณภาพการให้บริการ ด้านสิ่งที่จับต้องได้ ของโรงพยาบาลในสังกัดสำนักการแพทย์ กรุงเทพมหานคร ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เพราะว่า การจัดวางสิ่งของและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ภายในตัวอาคารโรงพยาบาล ล้วนส่งผลต่ออารมณ์และความรู้สึกของผู้ป่วยและผู้มาใช้บริการอย่างมาก รวมถึงการตกแต่งด้วยภาพวาด หรือการตกแต่งผนังอาคารให้ดูสวยงาม เป็นสิ่งที่ทำให้ผู้ป่วยหรือผู้มาใช้บริการเกิดความรู้สึกดี ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Janine van Nijhuis (2017) ศึกษาเรื่อง Healing environment and patients' well-being: Finding the relationship between healing environment aspects and patients' well-being involving Dutch hospitals ที่พบว่า ปัจจัยสิ่งรบกวนทางบวก และปัจจัยความสบายทางกาย ซึ่งบ่งชี้ว่า การปฏิบัติด้านการดูแลสุขภาพควรให้ความสนใจมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความเป็นอยู่ที่ดีของผู้ป่วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและศิลปะ มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความเป็นอยู่ที่ดีของผู้ป่วยในโรงพยาบาล

องค์ความรู้ที่ได้รับ

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อเอื้อต่อการเยียวยาในโรงพยาบาล และคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลในสังกัดสำนักการแพทย์ กรุงเทพมหานคร พบได้ว่า ปัญหาภาวะแวดล้อมในโรงพยาบาลที่เกิดขึ้นข้างต้น ก่อให้เกิดความรู้สึกไม่สบายใจทั้งกับผู้ป่วย ผู้รับบริการ และผู้ให้บริการ ซึ่งต่างต้องทำใจยอมรับสภาพทุกครั้งเมื่อจำเป็นต้องไปโรงพยาบาลจนกลายเป็นเรื่องปกติ ทั้งที่โรงพยาบาลเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญของคนตั้งแต่เกิดจนตาย ซึ่งการจัดการสิ่งแวดล้อมและการจัดภูมิทัศน์ที่เอื้อต่อการเยียวยาในโรงพยาบาล นอกจากจะเป็นการดูแลผู้ป่วยและผู้มารับบริการแล้ว ยังเป็นการลดความเครียดจากการรักษาและเพิ่มคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยด้วย อีกทั้งยังสามารถช่วยลดความเครียด ผ่อนคลายอาการเหนื่อยล้า และช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานให้กับบุคลากรทางการแพทย์ และเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการได้อีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. โรงพยาบาลในสังกัดสำนักการแพทย์ กรุงเทพมหานคร ควรมีการวางแผนการตรวจสอบอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมในพื้นที่โรงพยาบาลเพื่อค้นหาความเสี่ยงและสิ่งที่ไม่ปลอดภัย โดยเฉพาะพื้นที่ในการให้บริการผู้ป่วยหรือผู้มาใช้บริการตามกำหนดระยะเวลา เช่น ทุก 6 เดือน เป็นต้น ซึ่งจะทำให้ผู้ป่วยหรือผู้มาใช้บริการเกิดความไว้วางใจทุกครั้งเมื่อมาใช้บริการ
2. โรงพยาบาลในสังกัดสำนักการแพทย์ กรุงเทพมหานคร ควรมีนโยบายส่งเสริมการสร้างทัศนคติที่ดีให้กับแพทย์และพยาบาลโดยมุ่งเน้นให้ให้บริการผู้ป่วยด้วยความมั่นใจ ซึ่งจะส่งผลต่อไปยังผู้ป่วยให้รับรู้ถึงคุณภาพในการบริการของโรงพยาบาล ซึ่งถือเป็นเรื่องสำคัญต่อการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีในสายตาผู้มาใช้บริการ
3. ผู้บริหารควรมุ่งพัฒนาการบริการ โดยกำหนดมาตรการและแนวทางในการรักษาคุณภาพบริการให้ได้ตามมาตรฐานสากลเพื่อส่งเสริมคุณภาพบริการทั้งด้านความน่าเชื่อถือ ด้านการตอบสนอง ด้านความมั่นใจ ด้านการเอาใจใส่ และด้านสิ่งของที่จับต้องได้ เพื่อห้ผู้ป่วยหรือผู้มาใช้บริการเกิดความเชื่อมั่นและไว้วางใจต่อการบริการของโรงพยาบาลในสังกัดสำนักการแพทย์ กรุงเทพมหานคร

4.

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ควรมีการตรวจสอบอาคารสถานที่และบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรแล้วนำมาวิเคราะห์หาสาเหตุและกำหนดแนวทางแก้ไขป้องกันเพื่อความปลอดภัยและสวัสดิภาพของผู้ป่วยและผู้มาใช้บริการ
2. ควรส่งเสริมให้มีการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยให้ความสำคัญต่อมาตรฐานระบบสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย เพื่อให้การจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อเอื้อต่อการเยียวยาผู้ป่วยมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
3. ควรจัดสภาพแวดล้อมให้เงียบ สงบ แสงสว่างพอเหมาะ ให้ได้รับแสงสว่างจากธรรมชาติ หลีกเลี่ยงกิจกรรมที่รบกวนการนอนของผู้ป่วย
4. ควรส่งเสริมจิตภูมิทัศน์ให้ดูร่มรื่นสวยงามด้วยการใช้ธรรมชาติบำบัด ทำให้ผู้ป่วยรู้สึกผ่อนคลาย สดชื่น มีชีวิตชีวา ซึ่งมีผลต่อสภาพจิตใจของผู้ป่วย
5. ควรส่งเสริมมีการใช้วัสดุครุภัณฑ์ที่ไม่มีอันตรายต่อสุขภาพ และกำหนดประเภทของวัสดุครุภัณฑ์ที่ลด/ห้ามใช้ในโรงพยาบาล
6. ควรกำหนดระยะเวลาการให้บริการที่เหมาะสมได้รับการบริการตามเวลาที่เจ้าหน้าที่ได้แจ้งไว้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาในครั้งต่อไปผู้วิจัยเสนอให้ทำการศึกษาเพิ่มเติมในการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อเป็นการค้นหาข้อมูลในลักษณะเชิงลึก และได้ข้อมูลที่มีความหลากหลายและชัดเจนมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ธานีท วรณกุล อภิโชค เลชะกุล และพันธ์ศักดิ์ ภักดี. (2561). โครงการศึกษาและวิจัยการ
ออกแบบอาคาร OPD ศูนย์ศรีพัฒน์ คณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
วารสารวิชาการ การออกแบบสภาพแวดล้อม, ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน
2563), หน้า 106-121.
- ศิริพร เจริญศรีวิริยะกุล. (2554). **คุณภาพการให้บริการโรงพยาบาลทั่วไปของรัฐบาลในเขต
จังหวัดปทุมธานี**. ปรินญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิชาเอกการจัดการทั่วไป คณะ
บริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- สำนักงานแพทย์ กรุงเทพมหานคร. (2565). **แผนปฏิบัติการสำนักงานการแพทย์ประจำปี
พ.ศ.2565**. กรุงเทพฯ: ส่วนยุทธศาสตร์และพัฒนาระบบบริการสุขภาพ. สำนัก
การแพทย์.
- รุ่งโรจน์ สงสระบุญ. (2557). รูปแบบการบริการสุขภาพที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้ป่วยใน
แผนกอายุรกรรมโรงพยาบาลเอกชน. **วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร**, ปีที่ 34(3),
151-170.
- วิชัย อรุณอดิต. (2562). **คุณภาพการให้บริการของบุคลากรทางการแพทย์ ที่มีผลต่อตัดสินใจเลือกใช้
บริการโรงพยาบาลเอกชนของประชาชนในจังหวัดนครสวรรค์**. **วารสารบริหารธุรกิจและ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง** ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน 2562
(บทความวิจัย), หน้า 107-119.
- อุมาพร อุทัยชัย. (2561). **คุณภาพการให้บริการที่มีผลต่อความสามารถในการแข่งขันของ
โรงพยาบาลพระรามเก้า**. บทความวิชาการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัย
รามคำแหง. สืบค้นเมื่อ 8 มิถุนายน 2566 จาก <http://www.bas-abstract.ru.ac.th/index.php/abstractData/viewIndex/10.ru>
- E.R.C.M. Huisman, E. Morales, J. van Hoof, H.S.M. Kort. (2012). Healing
environment: A review of the impact of physical environmental factors
on users. **Building and Environment**, Volume 58, December 2012, 70-
80.
- Gijs Hesselink. (2020). Environmental Needs, Barriers, and Facilitators for Optimal
Healing in the Postoperative Process: A Qualitative Study of Patients' Lived

Experiences and Perceptions. **National Library of Medicine** journals on July 13(3), pp. 125–139.

Janine van Nijhuis. (2017). **Healing environment and patients' well-being: Finding the relationship between healing environment aspects and patients' well-being involving Dutch hospitals.** Management, Economics and Consumer Studies. Wageningen University.

Karin Dijkstra. (2009). **Understanding Healing Environments: Effects of Physical Environmental Stimuli on Patients' Health and Well-Being.** Thesis, University of Twente.

Talia Yunita and Maitri Widya Mutiara. (2021). Implementation of the Healing Environment Approach in the Chemotherapy Unit of the Dharmais Cancer Hospital. **Advances in Social Science, Education and Humanities Research**, volume 570, pp. 497-502.

การวิเคราะห์หลักธรรมที่ปรากฏในมหชาติเวสสันดรชาดก
ฉบับสร้อยสังกร ตามกรอบแนวคิดธรรมนุญชีวิต
ของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต)

An Analytical Study of Dhamma Principles in the Mahachat Vessantara
Jataka, Soi Sangkorn Edition Based on the Concept
of a Constitution for Living of Somdej Phra Buddha Kosachan
(P.A. Payutto)

ณฐกร ปฏิภาณเมธี (ไชยบุตร)¹ บุญเหลือ ใจมโน² สนม ครุฑเมือง³ พระเทพวัชรอาจารย์⁴
Nathakorn Patibhanamedhee (Chaibutra), Boonlue Chaimano, Sanom
Khрутmuang, and Phra Devvajracarya

Received: April 11, 2023 Revised: April 23, 2023 Accepted: May 4, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสารมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อ 1) ศึกษาประวัติ
พัฒนาการของมหชาติเวสสันดรชาดก ฉบับสร้อยสังกร และ 2) วิเคราะห์หลักธรรมที่ปรากฏใน

¹ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, Doctor of
Philosophy Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Lampang Rajabhat
University, E-mail: d_na2549@hotmail.com

² หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, Doctor of
Philosophy Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Lampang Rajabhat
University, E-mail: boonlue@lpru.ac.th

³ หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, Bachelor of Arts Program, Faculty of
Humanities, Naresuan University, E-mail: sanom.k@lpru.ac.th

⁴ หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, Bachelor of Arts
Program in Buddhist Studies, Faculty of Buddhism, Mahachulalongkornrajavidyalaya
University, E-mail: malaithiab9@gmail.com

มหาชาติเวสสันดรชาดก ฉบับสร้อยสังกร ตามกรอบแนวคิดธรรมนุญชีวิตของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตโต) ข้อมูลที่ใช้เป็นข้อมูลจากมหาชาติภาคพายัพ ฉบับสร้อยสังกร ส่วนแรกที่มีพระธรรมราชานุวัตร (ฟู อุตตสิวเถระ) เป็นผู้ปริวรรต พ.ศ. 2498 และจากหนังสือธรรมนุญชีวิตโดยสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตโต) พ.ศ. 2541

ผลการวิจัยพบว่า 1) พัฒนาการของมหาชาติเวสสันดรชาดก ฉบับสร้อยสังกร ผู้พัฒนาใช้เวลาศึกษาและปริวรรตจำนวนเท่าให้เป็นจำนวนใหม่ โดยพัฒนาจากตัวอักษรล้านนาเป็นตัวอักษรไทย มีพัฒนาการด้านเสียงสัมผัสให้ความไพเราะขึ้น ด้านคำศัพท์ให้เป็นภาษาไทยมาตรฐาน ด้านความหมายให้ความชัดเจนยิ่งขึ้น 2) หลักธรรมที่ปรากฏในมหาชาติเวสสันดรชาดก ฉบับสร้อยสังกร ตามกรอบแนวคิดธรรมนุญชีวิตของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตโต) แสดงให้เห็นตัวละครที่มีบทบาทและหลักธรรมประจำตน พบว่า **ตัวละครที่มีบทบาทมากที่สุด** คือ ผู้ให้ ภรรยา และพระราชอาตามลำดับ ส่วนหลักธรรมของตัวละครที่ปรากฏมากที่สุดคือ การให้ทาน ความเมตตา และการทำหน้าที่ ตามลำดับ ส่วนเนื้อหาจะเกี่ยวข้องกับการให้ทาน สอดคล้องกับบทบาทและหลักธรรมของตัวละครที่ปรากฏตามธรรมนุญชีวิตมากที่สุด คือ คนกับสังคม คนกับชีวิต และคนกับคน ตามลำดับ แสดงให้เห็นถึงหลักธรรม ที่ปรากฏมหาชาติเวสสันดรชาดก ฉบับสร้อยสังกร ตามกรอบแนวคิดหลักธรรมนุญชีวิต โดยเนื้อหาจะเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของคนในสังคม และเกิดผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

คำสำคัญ : หลักธรรม, มหาชาติเวสสันดรชาดก ฉบับสร้อยสังกร, หลักธรรมนุญชีวิต

Abstract

This research was a documentary research. The research objectives were to: 1) study the history of the development of the Mahachat Vessantara Jataka (Soi Sangkorn Edition), and 2) analyze the Dharma that appears in the Mahachat Vessantara Jataka (Soi Sangkorn Edition) according to the conceptual framework of Ven. Somdet Phra Buddhakhosachan's life (P.A. Payutto). The information were obtained from the Mahachat Vessantara Jataka (Soisangkorn Edition) by Phra Thammarachanuwat (Fu Attasivathera), first published in 1955, S., and a constitution for living by Ven. Somdet Phra Phutthakhosachanya (P.A. Payutto) in 1998.

The results of the research revealed that: 1) the development of the Mahachat Vessantara Jataka (Soi Sangkorn Edition), the developer has spent time studying and overseeing the development of old expressions into new expressions, from the Lanna script to the Thai script. He developed the rhyme to be more melodious, and vocabulary up to the standard Thai language. He also developed the definition in terms of meaning to be clearer. 2) The dharma principles appearing in the Mahachat Vessantara Jataka (Soi Sangkorn Edition) according to the conceptual framework of Somdet Phra Phutthakhosachan's life (P.A. Payutto) showed characters who had roles and personal principles. The characters with the most frequent roles are the giver, wife, and king respectively. The characters' doctrines that appeared the most frequency were almsgiving, kindness, and duty, respectively. As for the content, it deals with giving alms which is most consistent with the roles and principles of the characters that appear in the life constitution, namely person and society, person and life, and person and person, respectively. It illustrates the principles that appear in the Mahachat Vessantara Jataka (Soi Sangkorn Edition). According to the conceptual framework of the statute of life principles, the content is related to the relationship of people in society and produces results according to the set objectives.

Keywords: Dharma, Mahachat Vessantara Jataka (Soi Sangkorn Edition), constitution for Living

บทนำ

มหาชาติภาคพายัพสำนวนเอก ฉบับสร้อยสังกร ท่านพระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (ฟู อดตสิโว) ครั้งเมื่อดำรงตำแหน่งสมณศักดิ์เป็นพระธรรมราชาอนุวัตร ได้รวบรวมมหาชาติจากหลายฉบับแล้วแก้ไขปรับปรุงต่อเติมให้เหมาะสม ให้มีถ้อยคำสัมผัสคล้องจองกัน ทั้งยังแก้ไขสำนวนโวหารบางแห่ง ที่ไม่เหมาะสม แต่พยายามรักษาภาษาล้านนาโบราณไม่ให้ภาษาสมัยใหม่ปะปนเพื่อประโยชน์ แก่ผู้สนใจในภาษา เป็นฉบับที่ได้รับความนิยมมากจวบจนปัจจุบัน ท่านได้ปรับปรุงใน 3 ประเด็นสำคัญคือ 1) เรื่องเสียงของคำโดยเฉพาะเสียงสัมผัส 2) เรื่องคำศัพท์ และ

3) เรื่องความหมาย ตัวอย่างเช่น เรื่องการใช้เสียงบรรยายให้เห็นภาพไม่น่าอภิมย์ของชุกในสำนวนไม่ไผ่แจ้เร็วแดงว่า “พราหมณ์เฒ่า ฟันวุ่มเว้าหลังโก่ง ลำปูปูนหมาง เหม็นสาบสาบตั้งแรง เหม็นขี้ฟันและขี้เขี้ยว” ในสำนวนสร้อยรวมธรรมบรรยายว่า “พราหมณ์ปู่เฒ่าฟันวุ่มเว้าหลังขอ อันว่าขีฬาใครหัวแห่งผิวเฒ่า ฟันวุ่มเว้าบ่เป็นดี ดังรือนาง จูอยู่ได้ ในที่ใกล้เหม็นคาวหนวดก็ยาวผมหงอก ยามย่างออกหลังโก่ง” การใช้เสียงสัมผัสสรวรรคบ้าง ไม่มีสัมผัสบ้าง และคำไม่กระชับหรือไม่ค่อยสุภาพ เช่น ขี้ฟัน ขี้เขี้ยว เป็นต้น ส่วนสำนวนสร้อยสังกร ที่ปรับปรุงแล้วกล่าวไว้เพียงสั้น ๆ แต่ได้ทั้งคำ ทั้งเสียงและความหมายว่า “ชื่อว่าแยมใครหัวและยกคิ้วหน้าแห่งผิวเฒ่า ฟันวุ่มเว้าบ่ดีดู โคมบ่จู้สั๊กหยาด ผางร้ายขนาดเหมือนผี” จะพบว่า มีเสียงสัมผัสทุกวรรคและใช้คำที่สุภาพขึ้น

มหาเวสสันดรชาดกเป็นวรรณกรรมเกี่ยวกับประวัติของพระเวสสันดร พุทธกรรมบทบาทและคุณธรรมของตัวละครในท้องเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพระเวสสันดร ตั้งแต่ประสูติจนกระทั่งได้กลับมาครองเมือง โดยแบ่งเนื้อหาเป็น 13 กัณฑ์คือ “ประกอบด้วย 1) กัณฑ์ทศพร มี 19 คาถา 2) กัณฑ์หิมพานต์ มี 139 คาถา 3) ทานกัณฑ์ มี 209 คาถา 4) กัณฑ์วนปเวศน์ มี 57 คาถา 5) กัณฑ์ชุก มี 79 คาถา 6) กัณฑ์จุลพน มี 35 คาถา 7) กัณฑ์มหาพน มี 80 คาถา 8) กัณฑ์กุมาร มี 101 คาถา 9) กัณฑ์มัทรี มี 90 คาถา 10) กัณฑ์สักบรรพ มี 43 คาถา 11) กัณฑ์มหาหราร มี 69 คาถา 12) กัณฑ์ ฉกษัตริย์ มี 36 คาถา และ 13) นครกัณฑ์ มี 48 คาถา รวมพระคาถาได้ 1,000 พระคาถา จึงเรียกว่า คาถาพัน”

ส่วนวรรณกรรมเรื่องธรรมนุชีวิตของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต) เป็นงานเขียน ที่รวบรวมคำสอนที่โดดเด่นของพระพุทธเจ้า อันเป็นหลักที่สอนให้ผู้ปฏิบัติตามทำแต่ความดีละความชั่ว และการชำระจิตใจให้ขาวผ่อง เป็นการปฏิบัติตนเพื่อให้เข้าถึงความพ้นทุกข์คือเข้าถึงพระนิพพาน มีลักษณะเด่นด้านการใช้ภาษาที่มีวรรณศิลป์และวาทีศิลป์ โดยเฉพาะการนำหลักธรรมมาเปรียบเทียบกับบทบาทของบุคคลในหมวดธรรม 5 หมวด ได้แก่ 1) หมวดนำ : คนกับความเป็นคน 2) หมวดที่หนึ่ง : คนกับสังคม 3) หมวดที่สอง : คนกับชีวิต 4) หมวดที่สาม : คนกับคน และ 5) หมวดที่สี่ : คนกับมรรคา โดยได้เรียบเรียงตามบทบาทหน้าที่ของคนที่อยู่ร่วมกันในสังคม

ผู้วิจัยคิดว่าเมื่อมีการวิเคราะห์หลักธรรมกับเรื่องเวสสันดรชาดก ฉบับสร้อยสังกร จะช่วยให้ผู้ฟังเทศน์มหาชาติเรื่องเวสสันดรชาดกได้ความรู้ ได้แนวคิดที่เป็นแก่นสารของธรรมะมากกว่าการฟังเพื่อความบันเทิงหรือตามประเพณีนิยมตาม ๆ กันมา และเป็นการศึกษาสารัตถะ

แห่งหลักธรรม อันซ่อนอยู่ในวรรณกรรมเรื่องเวสสันดรชาดก ทั้งยังชี้ให้เห็นเด่นชัดในหลักธรรมของธรรมานุญชีวิตที่ใช้กำกับหน้าที่ของตัวละครในเรื่องได้อีกด้วย

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิเคราะห์หลักธรรมในธรรมานุญชีวิตในวรรณกรรมของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต) กับหลักธรรมจากตัวละครในเรื่องเวสสันดรชาดก อันจะทำให้ทราบลักษณะอันดีงามตามบทบาทต่าง ๆ ของตัวละครในแต่ละกัณฑ์ว่า ตรงกับหลักธรรมข้อใดบ้างในธรรมานุญชีวิต ซึ่งเป็นสาระแก่นสารของธรรมะที่ปรากฏและจักเป็นการช่วยจรรโลงพระพุทธศาสนา ทั้งเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจศึกษาเรื่องมหาเวสสันดรชาดกทั้งฉบับเดิมต่าง ๆ และฉบับที่มีการพัฒนา ซึ่งจะเชื่อมโยงกับวิชาการด้านอื่น ๆ อีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติพัฒนาการของมหาชาติเวสสันดรชาดก ฉบับสร้อยสังกร
2. เพื่อวิเคราะห์หลักธรรมที่ปรากฏในมหาชาติเวสสันดรชาดก ฉบับสร้อยสังกร ตามกรอบแนวคิดธรรมานุญชีวิตของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยมีขั้นตอนการศึกษาค้นคว้าดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources) ได้แก่ พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา และเอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ
2. ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Sources) ได้แก่ นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนาและนักวิชาการด้านภาษาไทย ของหนังสือ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ วารสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
3. วิเคราะห์ ตีความ จากเอกสาร โดยใช้ทฤษฎีที่ได้คัดเลือกไว้ แล้วสรุปประเด็นจากการศึกษาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

- 1 ประวัติพัฒนาการของมหาชาติเวสสันดรชาดก ฉบับสร้อยสังกร

จากการศึกษาประวัติพัฒนาการของมหาชาติเวสสันดรชาดก ฉบับสร้อยสังกร สรุปได้ว่า นักปราชญ์ทางภาคเหนือผู้ชำนาญในการปริวรรตภาษาล้านนาเป็นภาษาไทยได้เรียบเรียงมหาชาติภาคพายัพไว้หลายฉบับและหลายสำนวน ประกอบด้วย สำนวนไม้กู่ สำนวนวิงวอน สำนวนวิงวอนหลวง สำนวนไผ่แจ้เรียวแดงและ สำนวนสร้อยสังกร เป็นต้น โดยเฉพาะมหาชาติภาคพายัพสำนวนเอก ฉบับสร้อยสังกร ผู้ที่ปริวรรตตรวจทานแก้ไขเป็นสำนวนสร้อยสังกรคือ พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (ฟู อุตตสิโว) ครั้งเมื่อดำรงตำแหน่งสมณศักดิ์เป็นพระธรรมราชาโนวัตร โดยท่านชี้แจงเกี่ยวกับการปริวรรตไว้ว่า “ได้รวบรวมธรรมมหาชาติจากหลายฉบับแล้วแก้ไขปรับปรุงต่อเติมให้เหมาะสม ให้มีถ้อยคำสัมผัสคล้องจองกัน ทั้งยังแก้ไขสำนวนโวหารบางแห่งที่ไม่เหมาะสม แต่พยายามรักษาภาษาล้านนาโบราณไม่ให้ภาษาสมัยใหม่ปะปนเพื่อประโยชน์แก่ผู้สนใจในภาษา” โดยพระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (ฟู อุตตสิโว) ได้ปรับปรุงใน 3 ประเด็นสำคัญคือ 1) เรื่องเสียงของคำโดยเฉพาะเสียงสัมผัส 2) เรื่องคำศัพท์ และ 3) เรื่องความหมาย

2 การผลวิเคราะห์หลักธรรมที่ปรากฏในมหาชาติเวสสันดรชาดก ฉบับสร้อยสังกร ตามกรอบแนวคิดธรรมนุญชีวิตของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตโต)

จากการศึกษาหลักธรรมที่ปรากฏในมหาชาติเวสสันดรชาดก ฉบับสร้อยสังกร ตามกรอบแนวคิดธรรมนุญชีวิตของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตโต) สรุปได้ว่า หลักธรรมที่ปรากฏ ในมหาชาติเวสสันดรชาดก ฉบับสร้อยสังกร ตามกรอบแนวคิดธรรมนุญชีวิตของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตโต) มี 5 หมวดคือ 1) หมวดนำ คนกับความเป็นคน 2) หมวดหนึ่งคนกับสังคม 3) หมวดสอง คนกับชีวิต 4) หมวดสาม คนกับคน และ 5) หมวดสี่ คนกับมรรคา สรุปได้ตามตารางดังนี้

ตารางที่ 1 หมวดนำ คนกับความเป็นคน

ธรรมนุญชีวิต หมวดนำ คนกับความเป็นคน	กัณฑ์ ที่ปรากฏ	ตัวละคร ที่ปรากฏ	บทบาท ของตัวละคร	หลักธรรม ที่ปรากฏ
1. คนผู้เป็นสัตว์ประเสริฐ 2. คนสมบูรณ์แบบ	มหาพนกัณฑ์ วนเวศน์กัณฑ์ มหาราชกัณฑ์	อัจจุตฤณี สีกษัตริย์ ชูชก	ผู้บำเพ็ญเพียร ประชาชน ผู้รับทาน	ศีล ความ สันโดษ มัตตัญญูตา

จากตารางที่ 1 แสดงถึงตัวละครในมหาชาติเวสสันดรชาดก ฉบับสร้อยสังกร ที่มี
หลักธรรม ตามกรอบแนวคิดธรรมานุญชีวิตของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต)
กล่าวคือ ในมหาพนกัณฑ์ตัวละครคืออัครฤๅษีมีบทบาทหน้าที่ผู้บำเพ็ญเพียร มีหลักธรรมใน
ด้านศีลตรงกับกรอบแนวคิดธรรมานุญในข้อชีวิตคนเป็นสัตว์ประเสริฐ ในวนปเวศนัณฑ์ตัวละคร
คือสีกษัตริย์มีบทบาทหน้าที่ประชาชน มีหลักธรรมที่ประพฤติในเรื่องความสันโดษได้ตรงกับ
กรอบแนวคิดธรรมานุญชีวิตในข้อคนสมบูรณ์แบบ และในมหาราชกัณฑ์ตัวละครคือชูชกมี
บทบาทหน้าที่ ผู้รับทานมีหลักธรรมที่ประพฤติ ในเรื่องมัตตัญญูตา ตรงกับกรอบแนวคิด
ธรรมานุญชีวิตในข้อคนสมบูรณ์แบบ

ตารางที่ 2 หมวดหนึ่ง คนกับสังคม

ธรรมเนียมชีวิต หมวดหนึ่ง คนกับสังคม	กัณฑ์ ที่ปรากฏ	ตัวละคร ที่ปรากฏ	บทบาท ของตัว ละคร	หลักธรรม ที่ปรากฏ
1. คนมีศีลธรรม	จุลพนกัณฑ์	ชูชก	ประชาชน	มุสาวาท
	มหาพนกัณฑ์	ชูชก	ประชาชน	มุสาวาท
2. คนมีคุณแก่ส่วนรวม	มหาพนกัณฑ์	อัจจุตฤษี	ผู้มีศีล	ศีล
	มัทรีกัณฑ์	มัทรี	ภริยา	ภรรยาที่ดี
	ทศพรกัณฑ์	พระอินทร์	ผู้ให้	ทาน
	หิมพานต์กัณฑ์	นางผุสดี	ผู้ให้	ทาน
	หิมพานต์กัณฑ์	พระเวสสันดร	ผู้ให้	ทาน
	หิมพานต์กัณฑ์	ปัจฉยนาค	ผู้ให้	สังคหวัตถุ
	วนปเวศน์กัณฑ์	เจ้าเจตราชูฎ	มิตร	เพื่อนที่ดี
	มหาพนกัณฑ์	อัจจุตฤษี	ผู้ให้	สังคหวัตถุ
	มัทรีกัณฑ์	มัทรี	ผู้ให้	สังคหวัตถุ
	สักบรรพกัณฑ์	พระอินทร์	ผู้ให้	สังคหวัตถุ
	สักบรรพกัณฑ์	มัทรี	ผู้ช่วย	พรหมวิหาร
	มหाराชกัณฑ์	เทวดาจำแลง	ผู้ช่วย	พรหมวิหาร
	มหाराชกัณฑ์	นางฟ้าจำแลง	ผู้ช่วย	พรหมวิหาร
	ฉกษัตริย์กัณฑ์	ผู้ส่งข่าวสาร	ผู้รับใช้	พรหมวิหาร
3. เป็นส่วนร่วมที่ดีของชุมชน	หิมพานต์กัณฑ์	นางผุสดี	มารดา	การช่วย
	วนปเวศน์กัณฑ์	สีกษัตริย์	ประชาชน	สันโดษ
		ชูชก	สามี	สามีที่ดี
	ชูชกกัณฑ์	อัจจุตฤษี	ผู้ให้	ผู้ให้
	ชูชกกัณฑ์	มัทรี	ผู้สันโดษ	สันโดษ
	มัทรีกัณฑ์			

ธรรมเนียมชีวิต หมวดหนึ่ง คนกับสังคม	กัณฑ์ ที่ปรากฏ	ตัวละคร ที่ปรากฏ	บทบาท ของตัว ละคร	หลักธรรม ที่ปรากฏ
4. คนมีส่วนร่วมในการ ปกครอง 5. คนผู้นำรัฐ	หิมพานต์กัณฑ์ ชูชกกัณฑ์	พระเจ้าสัณชัย ชูชก	ผู้นำรัฐ สามี	อธิปไตย ธรรมไม่ เสื่อม
	ชูชกกัณฑ์ นครกัณฑ์	พราณเจตบุตร สหชาติโยธา	ผู้รักษา ผู้อยู่ใต้ บังคับ	ทาน อปรีหานิย ธรรม
	หิมพานต์กัณฑ์	พระราชาสี	ผู้นำรัฐ	ราชธรรม
	หิมพานต์กัณฑ์	พระเวสสันดร	ผู้นำรัฐ	ราชธรรม
	หิมพานต์กัณฑ์	พระเจ้าสัณชัย	ผู้นำรัฐ	ราชธรรม
	หิมพานต์กัณฑ์	พระเจ้าสัณชัย	ผู้นำรัฐ	อคติ
	กุมารกัณฑ์	พระเวสสันดร	ผู้ให้	ทาน
	กุมารกัณฑ์	พระเวสสันดร	ผู้นำรัฐ	ราชธรรม
	กุมารกัณฑ์	กัณหา/ชาลี	บุตร	กตัญญู
	มหาราชกัณฑ์	พระเจ้าสัณชัย	ผู้ให้อภัย	อภัยโทษ
	มหาราชกัณฑ์	พระเจ้าสัณชัย	ผู้ปกครอง	สังคหวัด
	มหาราชกัณฑ์	เจ้ากรุงกลิงคะ	ผู้นำรัฐ	ราชธรรม
	นครกัณฑ์	พระเวสสันดร	ผู้นำรัฐ	ราชธรรม

จากตารางที่ 2 แสดงถึงตัวละครในมหาชาติเวสสันดรชาดก ฉบับสร้อยสังกร ที่มีหลักธรรม ตามกรอบแนวคิดธรรมเนียมชีวิตของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต) กล่าวคือ ในจุลพนกัณฑ์และมหาพนกัณฑ์ ตัวละครคือชูชก มีบทบาทหน้าที่ประชาชน มีหลักธรรมในด้านมุสาวาท ตรงกับกรอบแนวคิดธรรมเนียมในข้อคนมีศีลธรรมในมหาพนกัณฑ์ ตัวละครคืออัญญาณี มีบทบาทหน้าที่ผู้มีศีล มีหลักธรรมในด้านศีล ตรงกับกรอบแนวคิดธรรมเนียมในข้อคนมีศีลธรรมในมัทรีกัณฑ์ ตัวละคร คือ มัทรี มีบทบาทหน้าที่ภริยา มีหลักธรรมในด้านภรรยาที่ดี ตรงกับกรอบแนวคิดธรรมเนียมในข้อคน มีศีลธรรม

ในทศพรกัณฑ์ ตัวละครคือพระอินทร์ ในหิมพานต์กัณฑ์ ตัวละครคือนางผุสสดี และพระเวสสันดร บทบาทหน้าที่ผู้ให้ มีหลักธรรมในด้านทาน ตรงกับกรอบแนวคิดธรรมนุญในข้อ คนมีคุณแก่ส่วนรวม ในหิมพานต์กัณฑ์ตัวละครคือปัจฉิมนาค มหาพนกัณฑ์ตัวละครคืออัจจุตฤณี มัทรีกัณฑ์ตัวละครคือ มัทรี และสักบรรพกัณฑ์ตัวละครคือพระอินทร์ ทั้งหมดมีบทบาทหน้าที่เป็นผู้ให้โดยมีหลักธรรมในเรื่องสังคหัตถ์ตรงกับกรอบแนวคิดธรรมนุญในข้อคนมีคุณแก่ส่วนรวม ในวนปเวศน์กัณฑ์ มีตัวละครคือเจ้าเจตราชูกรมมีบทบาทหน้าที่คือ มิตร มีหลักธรรมที่ปรากฏในด้านเพื่อนที่ดีตรงกับกรอบแนวคิดธรรมนุญในข้อคนมีคุณแก่ส่วนรวม ในสักบรรพกัณฑ์ มีตัวละคร คือ มัทรี มหาราชกัณฑ์มีตัวละครคือเทวดาจำแลงมหาราชกัณฑ์มีตัวละครคือนางฟ้าจำแลงใน 3 ข้อนี้ตัวละครมีบทบาทหน้าที่คือผู้ช่วยฉกษัตริย์กัณฑ์มีตัวละครคือผู้ส่งข่าวสารมีบทบาทหน้าที่คือผู้รับใช้ ทั้งหมดมีหลักธรรมในด้านพรหมวิหารตรงกับกรอบแนวคิดธรรมนุญในข้อคนมีคุณแก่ส่วนรวม

ในหิมพานต์กัณฑ์ ตัวละครคือนางผุสสดี มีบทบาทหน้าที่มารดา มีหลักธรรมที่ปรากฏในเรื่องการช่วย ตรงกับกรอบแนวคิดธรรมนุญในข้อ เป็นคนมีส่วนร่วมที่ดีของหมู่ชน ในวนปเวศน์กัณฑ์ ตัวละครคือสีกษัตริย์ มีบทบาทหน้าที่ประชาชน มีหลักธรรมที่ปรากฏในเรื่องสันโดษ ตรงกับกรอบแนวคิดธรรมนุญในข้อ เป็นคนมีส่วนร่วมที่ดีของหมู่ชน ในชุกกัณฑ์ ตัวละครคือชูชก มีบทบาทหน้าที่สามี มีหลักธรรมที่ปรากฏในเรื่องสามีที่ดี ตรงกับกรอบแนวคิดธรรมนุญในข้อ เป็นคนมีส่วนร่วมที่ดีของหมู่ชน ในชุกกัณฑ์ ตัวละครคืออัจจุตฤณี มีบทบาทหน้าที่ผู้ให้ มีหลักธรรมที่ปรากฏในเรื่องผู้ให้ ตรงกับกรอบแนวคิดธรรมนุญในข้อ เป็นคนมีส่วนร่วมที่ดีของหมู่ชน ในมัทรีกัณฑ์ ตัวละครคือมัทรี มีบทบาทหน้าที่ผู้สันโดษ มีหลักธรรมที่ปรากฏในเรื่องสันโดษ ตรงกับกรอบแนวคิดธรรมนุญในข้อ เป็นคนมีส่วนร่วมที่ดีของหมู่ชน

ในหิมพานต์กัณฑ์ ตัวละครคือพระเจ้าสุยชัย มีบทบาทหน้าที่ผู้นำรัฐ มีหลักธรรมที่ปรากฏในด้านอธิปไตย ตรงกับกรอบแนวคิดธรรมนุญในข้อคนมีส่วนร่วมในการปกครอง ในชุกกัณฑ์ ตัวละครคือชูชก มีบทบาทหน้าที่สามี มีหลักธรรมที่ปรากฏในด้านธรรมไม่เสื่อม ตรงกับกรอบแนวคิดธรรมนุญในข้อคนมีส่วนร่วมในการปกครอง ในชุกกัณฑ์ ตัวละครคือพราณเจตบุตร มีบทบาทหน้าที่ผู้รักษา มีหลักธรรมที่ปรากฏในด้านทาน ตรงกับกรอบแนวคิดธรรมนุญในข้อคนมีส่วนร่วมในการปกครอง ในนครกัณฑ์ ตัวละครคือสหชาติโยธา มีบทบาทหน้าที่ มีหลักธรรมที่ปรากฏ ในด้านอธิปไตยธรรมอยู่ใต้บังคับตรงกับกรอบแนวคิดธรรมนุญในข้อคนมีส่วนร่วมในการปกครอง

ในหิมพานต์กัณฑ์ ตัวละครคือ พระราชนิ พระเวสสันดร และ พระเจ้าสัณชัย ในกุมารกัณฑ์และนครกัณฑ์ ตัวละครคือ พระเวสสันดรในหาราชกัณฑ์ ตัวละครคือเจ้ากรุงกลิงคะมีบทบาทหน้าที่ ผู้นำรัฐมีหลักธรรมที่ปรากฏในด้านราชธรรมตรงกับกรอบแนวคิดธรรมนุญในข้อคนผู้นำรัฐ

ในหิมพานต์กัณฑ์ตัวละครคือพระเจ้าสัณชัยมีบทบาทหน้าที่ผู้นำรัฐมีหลักธรรมที่ปรากฏในด้านอคติตรงกับกรอบแนวคิดธรรมนุญในข้อคนผู้นำรัฐ ในกุมารกัณฑ์ ตัวละครคือพระเวสสันดร มีบทบาทหน้าที่ผู้ให้ มีหลักธรรมที่ปรากฏในด้านทาน ตรงกับกรอบแนวคิดธรรมนุญในข้อคนผู้นำรัฐในกุมารกัณฑ์ ตัวละครคือกัณหา/ชาลี มีบทบาทหน้าที่บุตร มีหลักธรรมที่ปรากฏในด้านกตัญญู ตรงกับกรอบแนวคิดธรรมนุญในข้อคนผู้นำรัฐ ในมหาราชกัณฑ์ ตัวละครคือพระเจ้าสัณชัย มีบทบาทหน้าที่ผู้ให้อภัย มีหลักธรรมที่ปรากฏในด้านอภัย ตรงกับกรอบแนวคิดธรรมนุญในข้อคนผู้นำรัฐ ในมหาราชกัณฑ์ ตัวละครคือพระเจ้าสัณชัย มีบทบาทหน้าที่ผู้ปกครอง มีหลักธรรมที่ปรากฏในด้านสังคหวัตถุ ตรงกับกรอบแนวคิดธรรมนุญในข้อคนผู้นำรัฐ

ตารางที่ 3 หมวดสองคนกับชีวิต

ธรรมนุญชีวิต หมวดสองคนกับชีวิต	กัณฑ์ ที่ปรากฏ	ตัวละคร ที่ปรากฏ	บทบาท ของตัว ละคร	หลักธรรม ที่ปรากฏ
1. คนมีชีวิตอยู่อย่าง มั่นใจ	ทศพรกัณฑ์	นางผุสดี	ผู้รับทาน	อิษฐานธรรม
	หิมพานต์กัณฑ์	นางผุสดี	ผู้ให้	จาคะ
	หิมพานต์กัณฑ์	นางผุสดี	ผู้ให้	สังคหผละ
	หิมพานต์กัณฑ์	ปัจฉยนาค	ผู้ให้	สังคหผละ
	ทานกัณฑ์	พระ	ผู้ให้	จาคะ
	ชูชกัณฑ์	เวสสันดร	สามี	ไม่ประมาท
	กุมารกัณฑ์	ชูชก	ผู้ให้	อริษฐาน
	มัทรีกัณฑ์	พระ	ผู้ให้	สังคหผละ
	หิมพานต์กัณฑ์	เวสสันดร	พระกุมาร	อิทธิบาท 4
	*	เทวดาจำแลง	*	*

ธรรมเนียมชีวิต หมวดสองคนกับชีวิต	กัณฑ์ ที่ปรากฏ	ตัวละคร ที่ปรากฏ	บทบาท ของตัว ละคร	หลักธรรม ที่ปรากฏ
2. คนประสบ ความสำเร็จ	หิมพานต์กัณฑ์ ทานกัณฑ์	พระ เวสสันดร	ผู้ให้	ฆราวาสธรรม
3. คนรู้จักหาเลี้ยงชีพ	วนปเวศกัณฑ์	*	ผู้ให้	จาละ
4. คนครองเรือนที่เลิศ ล้ำ	จุลพนกัณฑ์ ฉกษัตริย์กัณฑ์ กุมารกัณฑ์ ฉกษัตริย์กัณฑ์	นางผุสดี พระ เวสสันดร เทพบุตร พรานเจต บุตร ผู้ส่งข่าวสาร	ผู้ทำหน้าที่ ผู้ทำหน้าที่ ผู้ให้ ผู้มีสติ ผู้มีกิเลส	ธรรมที่เจริญ ธรรมที่เจริญ วิธานา ปัญญา การพิจารณา
5. คนไม่หลงโลก		พระ เวสสันดร กษัตริย์ทั้ง 6		

จากตารางที่ 3 แสดงถึงตัวละครในมหาชาติเวสสันดรชาดก ฉบับสร้อยสังกร ที่มีหลักธรรม ที่ปรากฏ ตามกรอบแนวคิดธรรมเนียมชีวิตของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตโต) กล่าวคือ ในทศพรกัณฑ์ ตัวละครคือ มีบทบาทหน้าที่เป็นผู้รับทาน มีหลักธรรมในด้านอิฐฐานธรรมตรงกับกรอบแนวคิดธรรมเนียมชีวิต ข้อคนมีชีวิตอยู่อย่างมั่นใจ ในหิมพานต์กัณฑ์ ตัวละครคือนางผุสดี มีบทบาทหน้าที่เป็นผู้ให้ มีหลักธรรมด้านจาละ ตรงกับกรอบแนวคิดธรรมเนียมชีวิต ข้อคนมีชีวิตอยู่อย่างมั่นใจ ในหิมพานต์กัณฑ์ ตัวละครคือนางผุสดี มีบทบาทหน้าที่เป็นผู้ให้ มีหลักธรรม ด้านสังคหะ ตรงกับกรอบแนวคิดธรรมเนียมชีวิต ข้อคนมีชีวิตอยู่อย่างมั่นใจ ในทานกัณฑ์ ตัวละครคือปัจฉิมกัณฑ์ มีบทบาทหน้าที่เป็นผู้ให้ มีหลักธรรม ด้านจาละ ตรงกับกรอบแนวคิดธรรมเนียมชีวิต ข้อคนมีชีวิตอยู่อย่างมั่นใจ ในชูชกกัณฑ์ ตัวละครคือชูชก มีบทบาทหน้าที่เป็นสามี มีหลักธรรม ด้านไม่ประมาท ตรงกับ

กรอบแนวคิดธรรมนุญ ข้อคนมีชีวิตอยู่อย่างมั่นใจ ในกุมารกัณฑ์ ตัวละคร คือพระเวสสันดร มีบทบาทหน้าที่เป็นผู้ให้ มีหลักธรรมด้านอิทธิฐาน ตรงกับกรอบแนวคิดธรรมนุญ ข้อคนมีชีวิตอยู่อย่างมั่นใจ ในมัทรีกัณฑ์ ตัวละครคือเทวดาจำแลง มีบทบาทหน้าที่เป็นผู้ให้ มีหลักธรรม ด้านสังคหะ ตรงกับกรอบแนวคิดธรรมนุญ ข้อคนมีชีวิตอยู่อย่างมั่นใจ

ในหิมพานต์กัณฑ์ ตัวละครคือพระเวสสันดร มีบทบาทหน้าที่เป็นพระกุมาร มีหลักธรรมในด้านอิทธิบาท 4 ตรงกับกรอบแนวคิดธรรมนุญในข้อ คนประสบความสำเร็จ

ในหิมพานต์กัณฑ์ตัวละครคือนางผุสดี มีบทบาทหน้าที่เป็นผู้ให้ มีหลักธรรมในด้านฆราวาสธรรม ตรงกับกรอบแนวคิดธรรมนุญข้อ คนรู้จักหาเลี้ยงชีพ ในทานกัณฑ์ ตัวละครคือพระเวสสันดรมีบทบาทหน้าที่เป็นผู้ให้ มีหลักธรรมในด้านจาคะ ได้ตรงกรอบแนวคิดธรรมนุญข้อ คนรู้จักหาเลี้ยงชีพในวนปเวศกัณฑ์ ตัวละครคือเทพบุตร มีบทบาทหน้าที่เป็นผู้ทำหน้าที่ มีหลักธรรมในด้านธรรมที่เจริญได้ตรงกับกรอบแนวคิดธรรมนุญข้อ คนรู้จักหาเลี้ยงชีพ ในจุลพนกัณฑ์ ตัวละครคือพรานเจตบุตรมีบทบาทหน้าที่เป็นผู้ทำหน้าที่ มีหลักธรรมในด้านธรรมที่เจริญ ได้ตรงกับกรอบแนวคิดธรรมนุญในข้อ คนรู้จักหาเลี้ยงชีพ ในฉกษัตริย์กัณฑ์ ตัวละครคือผู้ส่งข่าวสาร มีบทบาทหน้าที่เป็นผู้ทำหน้าที่มีหลักธรรมในด้านวิธานฯ ได้ตรงกับกรอบแนวคิดธรรมนุญในข้อ ในกุมารกัณฑ์ ตัวละครคือพระเวสสันดร มีบทบาทหน้าที่เป็นผู้มีสติ มีหลักธรรมในด้านปัญญา ได้ตรงกับกรอบแนวคิดธรรมนุญในข้อ คนรู้จักหาเลี้ยงชีพ

ในฉกษัตริย์กัณฑ์ ตัวละครคือกษัตริย์ทั้ง 6 มีบทบาทหน้าที่เป็นผู้มีกิเลส มีหลักธรรมในการพิจารณาตรงกับกรอบแนวคิดธรรมนุญในข้อคนไม่หลงโลก ส่วนธรรมนุญชีวิต หมวดสอง : คนกับชีวิตในหัวข้อคนรู้จักหาเลี้ยงชีพ ไม่มีตัวละครที่มีบทบาทหน้าที่และหลักธรรมที่เข้ากับกรอบแนวคิดธรรมนุญข้อนี้

ตารางที่ 4 หมวดสามคนกับคน

ธรรมนุญชีวิต หมวดสามคนกับคน	กัณฑ์ ที่ปรากฏ	ตัวละคร ที่ปรากฏ	บทบาท ของตัวละคร	หลักธรรม ที่ปรากฏ
1. คนร่วมชีวิต	ทานกัณฑ์	พระนางมัทรี	ภรรยา	คู่ครองที่ดี
	ชูชกกัณฑ์	ชูชก	สามี	คู่ครองที่ดี
	ชูชกกัณฑ์	นางอมิตตา	ภรรยา	คู่ครองที่ดี
	มัทรีกัณฑ์	พระนางมัทรี	ภรรยา	คู่ครองที่ดี

ธรรมเนียมชีวิต หมวดสามคนกับคน	กัณฑ์ ที่ปรากฏ	ตัวละคร ที่ปรากฏ	บทบาท ของตัวละคร	หลักธรรม ที่ปรากฏ
2. คนรับผิดชอบตระกูล 3. คนสืบตระกูล 4. คนที่จะคบหา 5. คนงาน - นายงาน	มัทรีกัณฑ์ สักบรรพกัณฑ์ * ชูชกัณฑ์ กุมารกัณฑ์ วนปเวศน์ กัณฑ์ วนปเวศน์ กัณฑ์	พระนางมัทรี พระนางมัทรี * นางอมิตตา กัณหา ซาลี เจ้าเจตราชูฎ พระ วิษณุกรรม เทพบุตร	ภรรยา ภรรยา * ธิดา ทนายทนายที่ดี สหายที่ดี ผู้ทำหน้าที่	ฆราวาส ธรรม คู่ครองที่ดี * ทศ 6 ทศ 6 กัลยาณมิตร ธรรมที่ควร ปฏิบัติต่อ นาย

จากตารางที่ 4 แสดงถึง ตัวละครในมหาชาติเวสสันดรชาดก ฉบับสร้อยสังกร ที่มีหลักธรรม ที่ปรากฏตามกรอบแนวคิดธรรมเนียมชีวิตของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต) กล่าวคือ ในทานกัณฑ์, มัทรีกัณฑ์ และสักบรรพกัณฑ์ ตัวละครคือพระนางมัทรี ในชูชกัณฑ์ตัวละคร คือนางอมิตตา ตัวละครทั้งหมดนี้มีบทบาทหน้าที่ภรรยามีหลักธรรมในด้านคู่ครองที่ดีตรงกับกรอบแนวคิดธรรมเนียมชีวิตในข้อคนร่วมชีวิต ในมัทรีกัณฑ์ตัวละครคือพระนางมัทรี มีบทบาทหน้าที่เป็นภรรยา มีหลักธรรมในด้านฆราวาสธรรมตรงกับกรอบแนวคิดธรรมเนียมชีวิตในข้อคนร่วมชีวิต

ในชูชกัณฑ์ ตัวละครคือนางอมิตตา มีบทบาทหน้าที่เป็นธิดาของพ่อแม่ ในกุมารกัณฑ์ตัวละคร คือกัณหา ซาลี มีบทบาทหน้าที่เป็นบุตรธิดาของพ่อแม่มีหลักธรรมในด้านทศ 6 ตรงกับกรอบแนวคิดธรรมเนียมชีวิตในข้อคนสืบตระกูล

ในวนปเวศน์กัณฑ์ ตัวละครคือเจ้าเจตราชูฎ มีบทบาทหน้าที่สหายที่ดีมีหลักธรรมในด้านกัลยาณมิตรตรงกับกรอบแนวคิดธรรมเนียมชีวิตในข้อคนที่จะคบหา

ในวนปเวศน์กัณฑ์ ตัวละครคือพระวิษณุกรรมเทพบุตร มีบทบาทหน้าที่ผู้ทำหน้าที่มีหลักธรรมในด้านธรรมที่ควรปฏิบัติตนต่อกัน ตรงกับกรอบแนวคิดธรรมเนียมชีวิตในข้อคนงาน - นาย

งานส่วนธรรมณูชีวิต หมวดสาม : คนกับคน ไม่มีตัวละครที่มีบทบาทหน้าที่และหลักธรรมที่เข้ากับกรอบแนวคิดธรรมณูชีวิต

ตารางที่ 5 หมวดสี่คนกับมรรคา

ธรรมณูชีวิต หมวดสี่คนกับมรรคา	กัณฑ์ ที่ปรากฏ	ตัวละคร ที่ปรากฏ	บทบาท ตัวละคร	หลักธรรม ที่ปรากฏ
1. คนผู้สั่งสอน	*	*	*	*
2. คนผู้เล่าเรียนศึกษา	หิมพานต์กัณฑ์	พระเวสสันดร	ผู้เรียน	หลักพัฒนา
3. คนใกล้ชิดพระ ศาสนา	* ฉกษัตริย์กัณฑ์	* กษัตริย์ 6 องค์	* ผู้ยังมี	ความรู้ *
4. คนสืบศาสนา	*	*	กิเลส	ธรรมควรพิจารณา
5. คนถึงธรรม			*	*

จากตารางที่ 5 แสดงถึง ตัวละครในมหาชาติเวสสันดรชาดก ฉบับสร้อยสังกร ที่มีหลักธรรมที่ปรากฏตามกรอบแนวคิดธรรมณูชีวิตของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต) กล่าวคือ ในหิมพานต์กัณฑ์ ตัวละครคือพระเวสสันดร มีบทบาทหน้าที่เป็นผู้เรียน มีหลักธรรมในด้านหลักพัฒนาความรู้ได้ตรงกับกรอบแนวคิดธรรมณูชีวิตในข้อคนผู้เล่าเรียนศึกษา

ในฉกษัตริย์กัณฑ์ ตัวละครคือกษัตริย์ 6 องค์ มีบทบาทหน้าที่ผู้ยังมีกิเลสมีหลักธรรมในด้านธรรมควรพิจารณาตรงกับกรอบแนวคิดธรรมณูชีวิตในข้อคนสืบศาสนา ส่วนธรรมณูชีวิตหมวดสี่ : คนกับมรรคาในหัวข้อคนผู้สั่งสอน และคนใกล้ชิดศาสนา ไม่มีตัวละครที่มีบทบาทหน้าที่และหลักธรรมที่เข้ากับกรอบแนวคิดธรรมณูชีวิต

อภิปรายผล

จากข้อค้นพบผลการวิจัยครั้งนี้ สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ประวัติพัฒนาการของมหาชาติเวสสันดรชาดก ฉบับสร้อยสังกร

พัฒนาการของมหาชาติเวสสันดรชาดกมีที่มาและจารึกไว้เป็นเวลานาน มีปรากฏหลักฐาน ในพระไตรปิฎก และหลักฐานจากวรรณกรรมที่แต่งขึ้น หรือเป็นประเพณีปฏิบัติสืบทอดมาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันของคนในพื้นที่นั้น ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เหตุผลที่

มหาชาติเวสสันดรชาดก ยังคงสืบทอดมาถึงปัจจุบันคือ ด้านหลักธรรมที่ควรปฏิบัติซึ่งเป็นคำสอนของพระพุทธเจ้า และด้านหลักความเชื่อเพราะเชื่อว่า ถ้าใครได้ฟังจบทั้ง 13 กัณฑ์ ในวันเดียวจะได้รับผลานิสงส์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธวัช เชมธโช, พระมหา (2537) ท่านได้กล่าวไว้ในงานวิจัยเรื่อง การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องการเทศน์มหาชาติที่มีอิทธิพลต่อสังคมไทย ผู้ฟังจะได้รับผลานิสงส์ 5 ประการ หลังจากการฟัง 1) จะได้เกิดในยุคศาสนาของพระศรีอริยเมตไตรย ซึ่งจะเสด็จมาอุบัติและตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าในอนาคต 2) จะได้ไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์ เสวยทิพย์สมบัติโอฬาร 3) จะไม่ไปเกิดในอบายทุกติวินิบาต 4) จะเป็นผู้มีลาภยศไมตรีและความสุข และ 5) ด้วยอานิสงส์ แห่งการฟังเทศน์มหาชาตินี้จะส่งผลให้ได้บรรลุมรรคผลนิพพาน เป็นพระอริยบุคคลในพระพุทธศาสนา นอกจากเรื่องอานิสงส์ดังกล่าวแล้ว เวสสันดรชาดกยังมีอิทธิพลต่อสังคมไทยด้านต่าง ๆ เช่น ศิลธรรม จริยธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี วรรณกรรม จิตรกรรม การศึกษา ตลอดจนการเมืองการปกครองของไทย อีกด้วย

ในมหาชาติภาคพายัพสำนวนเอก ฉบับสร้อยสังกร พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (ฟู อุตตสิโว) ได้ปริวรรตตรวจทานแก้ไขเป็นสำนวนสร้อยสังกร ได้รวบรวมธรรมมหาชาติจากหลายฉบับแล้วแก้ไขปรับปรุงต่อเติมให้เหมาะสม ให้มีถ้อยคำสัมผัสคล้องจองกัน ทั้งยังแก้ไขสำนวนโวหารบางแห่งที่ไม่เหมาะสม แต่พยายามรักษาภาษาล้านนาโบราณไม่ให้ภาษาสมัยใหม่ปะปนเพื่อประโยชน์แก่ผู้สนใจ ในภาษา สอดคล้องกับวิทยานิพนธ์ของไกรสร กิตติเวทย์, พระ (2564) ได้กล่าวไว้ในงานวิทยานิพนธ์ เรื่อง ศึกษาพัฒนาการและคุณค่าของการเทศน์มหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรีในล้านนา โดยสรุปที่มาคือมหาเวสสันดรชาดกล้านนาแบ่งออกเป็น 2 สำนวนคือ สำนวนร้อยแก้วและสำนวนร้อยกรอง ทำนองการเทศน์มี 2 ทำนอง คือ ทำนองดั้งเดิมแบ่งเป็นทำนองธรรมวัตร และทำนองมหาชาติ และ ทำนองประยุกต์ แบ่งเป็นทำนองแบบผสมผสานและทำนองขับขาน อื้อกะโลง ด้านพัฒนาการรูปแบบการเทศน์แบ่งออกเป็นสองระยะคือ ในอดีตพระนักเทศน์ให้ความสำคัญกับหลักคุณธรรม จริยธรรม ส่วนในปัจจุบันเน้นเฉพาะสาระธรรมและความเพลิดเพลิน

2. หลักธรรมที่ปรากฏในมหาชาติเวสสันดรชาดก ฉบับสร้อยสังกร ตามกรอบ

แนวคิดธรรมนุญชีวิตของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต)

หลักธรรมนุญชีวิตมีเนื้อหาเกี่ยวกับหลักธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่เจ้าประคุณสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ผู้เป็นนักปราชญ์คนสำคัญในพระพุทธศาสนา มีผลงานทางพระพุทธศาสนา ได้รับการยกย่องทั้งในประเทศและต่างประเทศ ได้ประพันธ์ขึ้นไว้

เพื่อให้พุทธศาสนิกชนน้อมนำไปประพฤติปฏิบัติตาม อันจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อชีวิตมนุษย์ทั้งตนเองและผู้อื่น กล่าวได้ว่า ธรรมนุญชีวิต เป็นผลงานที่โดดเด่นในด้านการสอนให้ทุกคนสามารถเข้าถึง เข้าใจเกี่ยวกับธรรมะของพระพุทธเจ้า ผ่านกระบวนการถ่ายทอดเป็นวรรณกรรมโดยท่านเจ้าคุณสมเด็จ ซึ่งสามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี เป็นการเลือกเฟ้นหลักธรรมที่เป็นประโยชน์แก่พุทธศาสนิกชนให้เกิดสติ เกิดปัญญารอบรู้ในเรื่องต่าง ๆ และวิธีแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้

หลักธรรมในธรรมนุญชีวิตมีปรากฏในเรื่องมหาเวสสันดรชาดกฉบับสร้อยสังกร จะปรากฏอยู่ในตัวละครทุกตัว ซึ่งเป็นผู้แสดงออกให้เห็นในเหตุการณ์การต่าง ๆ ในท้องเรื่อง กล่าวคือ คัมภีร์เทศน์มหาชาติเรื่องเวสสันดรชาดก ฉบับสร้อยสังกร ผู้เรียบเรียงคัมภีร์เทศน์ได้เรียบเรียงแสดงให้เห็นตัวละครที่มีบทบาท และหลักธรรมประจำตนเอง ตัวละครทุกตัวจะทำบทบาทใด ๆ จะต้องมีหลักธรรมข้อใดข้อหนึ่งกำกับเสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภิรมย์ คุ่มเพชร, พระมหา (2536) ได้กล่าวไว้ในงานวิทยานิพนธ์เรื่อง ศึกษาหาเวสสันดรชาดก ฉบับวัดแสนสุขาราม หลวงพระบาง ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยสรุปว่า พระเวสสันดรที่มีบทบาทสำคัญเป็นตัวเอกของเรื่อง โครงเรื่องและการดำเนินเรื่องกล่าวถึงพระเวสสันดรเป็นส่วนใหญ่ การบำเพ็ญบารมี เพื่อมุ่งเอาพระโพธิญาณเป็นประเด็นสำคัญของเรื่อง ซึ่งวิเคราะห์หลักธรรมที่ปรากฏในบทบาทของพระเวสสันดร คือทศพิธราชธรรม และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญทัน อานนโท, พระมหา (2540) ได้กล่าวไว้ในงานวิทยานิพนธ์เรื่องการศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องเวสสันดรชาดกศึกษาเฉพาะทานบารมี โดยสรุปว่า การที่พุทธศาสนิกชนได้ฟังเทศน์เรื่องมหาชาติเวสสันดรชาดกเป็นประจำทุกปีทำให้หลักคำสอนที่แฝงอยู่ในเรื่องซึมซาบอยู่ในจิตใจของพุทธศาสนิกชนชาวไทย เรื่องนี้เห็นได้จากนิสัยของคนไทย คือเป็นคนมักเสียสละ ให้อภัยง่าย ไม่ผูกโกรธ เป็นคนอ่อนน้อมถ่อมตน เคารพผู้อาวุโส ฯลฯ พฤติกรรมของไทยดังกล่าวนี้ เป็นผลจากทานจริยาของพระเวสสันดร

ในเวสสันดรชาดก ฉบับสร้อยสังกรพบตัวละครที่มีบทบาทที่ปรากฏมากที่สุด คือ ผู้ให้ภรรยา และพระราชา ตามลำดับ แสดงให้เห็นถึงบทบาทของตัวละครหลักที่เป็นตัวเอกในเรื่อง เพื่อให้เรื่องราวดำเนินไปตามเรื่องราว ตามเหตุการณ์ตั้งแต่ต้นจนจบ ได้กล่าวถึงบทบาทผู้ให้มากที่สุดในทุกกัณฑ์พบหลักธรรมของตัวละครที่ปรากฏมากที่สุดในทุกกัณฑ์ คือการให้ทาน ความเมตตา และการทำตามหน้าที่ตามลำดับ แสดงให้เห็นถึงหลักธรรมที่ปรากฏในวรรณกรรมมหาเวสสันดรชาดก ฉบับสร้อยสังกร ส่วนมากเนื้อหาจะเกี่ยวข้องกับการให้ทาน คือ การให้ การ

เสียสละของตนแก่ผู้อื่นด้วยความเต็มใจ โดยไม่หวังผลตอบแทน ข้อนี้น่าสอดคล้องกับบทบาทของตัวละคร และพบหลักธรรมของตัวละครที่ปรากฏตามแนวคิดของธรรมนุญชีวิตมากที่สุดในทุกกัณฑ์ คือ คนกับสังคม, คนกับชีวิตและคนกับคนตามลำดับ แสดงให้เห็นถึงหลักธรรมที่ปรากฏในวรรณกรรมมหาเวสสันดรชาดก ฉบับสร้อยสังกรตามแนวคิดหลักธรรมนุญชีวิตส่วนมาก เนื้อหาจะเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของคนในสังคมได้ มีการกระทำต่อเพื่อนร่วมสังคม และให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้นั่นเอง

จุดเด่นของการศึกษาในวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 คือ ศึกษาหลักธรรมที่ปรากฏในมหาเวสสันดรชาดก ฉบับสร้อยสังกร ตามกรอบแนวคิดธรรมนุญชีวิตของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต) 1) ทำให้ทราบถึงตัวละคร บทบาท หน้าที่ และหลักธรรมที่ตัวละครต่าง ๆ มีการปฏิบัติตามหลักธรรมนั้น ๆ ต่อกันของตัวละครในวรรณกรรม 2) ทำให้ทราบถึงความรู้ในเรื่องหลักธรรมนุญชีวิต ในการดำเนินชีวิตของชาวพุทธเพื่อเป็นมาตรฐานที่ดีของชีวิต ดำเนินชีวิตอยู่บนความไม่ประมาทมีคุณธรรมประจำใจ 3) ความรู้ในด้านการนำไปปฏิบัติตามหลักธรรมที่ปรากฏในมหาเวสสันดรชาดก ฉบับสร้อยสังกร และหลักธรรมในหลักธรรมนุญชีวิต

จุดด้อยของการศึกษาในวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 คือ ด้านภาษาที่ใช้ในวรรณกรรมเรื่องนี้เป็นภาษาถิ่น หมายถึงเป็นภาษาที่ใช้พูดกันในห้องถิ่นทางภาคเหนือเพื่อการสื่อความหมายให้เกิดความเข้าใจกันระหว่างผู้คนที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นเท่านั้น ถ้าผู้ศึกษาหรือผู้สนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับวรรณกรรมเรื่องนี้ไม่รู้ภาษาถิ่น อาจมีปัญหาในการศึกษา หรืออาจจะไม่เข้าถึงความหมายของภาษาที่แท้จริงได้

องค์ความรู้ใหม่

(1) รู้เรื่องประวัติพัฒนาการของ มหาชาติเวสสันดรชาดก ฉบับสร้อยสังกร มาใช้ในการเผยแพร่เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม

(2) หลักธรรมที่ปรากฏในมหาชาติเวสสันดรชาดก ฉบับสร้อยสังกร ตามกรอบแนวคิดธรรมนุญชีวิตของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต) มาปรับประยุกต์ใช้ในการเผยแพร่ธรรมเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม

ข้อเสนอแนะ

(1) ควรทำการวิจัยเรื่อง ประวัติพัฒนาการของมหาชาติเวสสันดรชาดกฉบับอื่น ๆ

(2) ควรทำการวิจัยเรื่อง วรรณกรรมเรื่องอื่น ๆ ตามกรอบแนวคิดธรรมเนียมชีวิตของ
สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต)

เอกสารอ้างอิง

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539.

_____. อรรถกถาภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2532.

_____. ฎีกาภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539.

กรมการศาสนา. พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2525.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2552.

พระราชานุวัตร, (ปรีวรรต). มหาชาติภาคพายัพฉบับสร้อยสังกร สำนวนเอก. พระนคร: ส.ธรรมภักดี, 2498.

มณี พยอมยงค์. ประเพณีสิบสองเดือนล้านนาไทย. เชียงใหม่ : ส. ทรัพย์การพิมพ์, 2529.

ประคอง นิมมานเหมินทร์. มหาชาติล้านนา : การศึกษาในฐานะที่เป็นวรรณคดีท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2526.

การบริหารจัดการการค้าข้างทางปากคลองตลาดตามนโยบาย กรุงเทพมหานคร

Management of trade along the pak khlong talat in accordance with Bangkok policy

ยศฐา ศรีปัญญาวิชัย¹ และ เมทินทร์ เมธาวิกุล²

Yostar Sripanyawich and Mekin Methavikul

Received: March 16, 2023 Revised: March 23, 2023 Accepted: April 22, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาปัจจุบันในการบริหารจัดการการค้าของปากคลองตลาด เขตพระนคร กรุงเทพฯ 2) ศึกษานโยบายการบริหารจัดการการค้าข้างทางของปากคลองตลาด เขตพระนคร กรุงเทพฯ 3) เพื่อเสนอแนะปัญหาอุปสรรคการแก้ไขสถานการณ์การประกอบอาชีพของผู้ค้าข้างทางปากคลองตลาด เขตพระนคร กรุงเทพฯ พร้อมทั้งนโยบายหรือมาตรการในการบริหารจัดการการค้าข้างทางปากคลองตลาด เขตพระนคร กรุงเทพฯ ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 26 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแนวคำถามในการสัมภาษณ์และการวิเคราะห์อ่านผล ดีความ และหาข้อสรุป ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัญหาทางสังคมเศรษฐกิจเป็นบทสะท้อนถึงชีวิตการซื้อขายข้างทางสินค้าในรูปแบบดั้งเดิมสินค้าที่ขายแสดงออกทางวัฒนธรรมและวิถีสังคมเมืองของเศรษฐกิจนอกระบบเป็นตัวขับเคลื่อนให้มีการกระจายไปในแหล่งชุมชนสู่

¹ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา Master of Public Administration, College of Politics and Government, Suan Sunandha RajabhatUniversity. e-mail: s63563809012@ssru.ac.th

² หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา Master of Public Administration, College of Politics and Government, Suan Sunandha RajabhatUniversity. e-mail: mekin.me@ssru.ac.th

อาชีพการค้าข้างทางในปัจจุบัน 2) การบริหารจัดการการค้าข้างทางของกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีนโยบายแผนปฏิบัติงานพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 ที่มีความชัดเจนครอบคลุมต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ และเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ แต่มีข้อจำกัดเรื่องจำนวนเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานและงบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอ ซึ่งยังไม่ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้จากหลายปัจจัย 3) ข้อเสนอแนะโดยดำเนินการประชาสัมพันธ์ การประสานงานร่วมมือจากผู้ค้าและประชาชน พร้อมทั้งการจัดหาพื้นที่ขาย ซึ่งวิธีนี้จะสามารถแก้ไขปัญหาการค้าข้างทางให้สอดคล้องกับสภาพที่ดำเนินอยู่ในปัจจุบันได้อย่างถาวรต่อไป

คำสำคัญ : ประสิทธิภาพนโยบาย การบริหารจัดการการค้าข้างทาง การพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน

Abstract

This research article has the objectives of 1) to study current problems in trade management of the Pak Khlong Talat , Phra Nakhon District, Bangkok. 2) Study the management policy of street trade at the Pak Khlong Talat , Phra Nakhon District, Bangkok. 3) To suggest problems, obstacles, and solve the occupational situations of street vendors at the Pak Khlong Talat , Phra Nakhon District, Bangkok. , together with policies or measures for managing the trading at the Pak Khlong Talat , Phra Nakhon District, Bangkok. together with policies or measures for managing street trade at the Pak Khlong Talat , Phra Nakhon District, Bangkok. A qualitative research method was used by in-depth interviews from a group of 26 key informants. Interviews and analysis, reading results, interpreting and drawing conclusions. The results of the research revealed that 1) The social and economic problems reflect the life of street trading in the traditional form of products that are cultural expressions. and the way of urban society of the informal economy as a driver for distribution in the community to the current roadside trade. 2) Management of street trade in Bangkok which has a policy, action plan, the Cleanliness and Orderliness Act of 1992 that is clear and covers

the implementation of the policy and suitable for the area But there is a limitation on the number of operational staff and the budget received is insufficient. which has not achieved the goals set by many factors.

Keywords: policy effectiveness, roadside trade management, sustainable environmental development.

บทนำ

กรุงเทพมหานคร เป็นเมืองหลวงของประเทศไทยและเป็นศูนย์กลางของการปกครอง มีความเจริญ และมีโครงสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกในหลายๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็น พระที่นั่งสนามอัมพร เป็นสถานที่ประทับของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 10) รัฐสภา กระทรวง ทบวง กรมต่างๆ นอกจากนี้ยังครอบคลุมไปถึงทางด้านเศรษฐกิจ การศึกษาโรงเรียน มัธยม โรงเรียนอาชีววะ มหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียง และสังคมของประเทศอีกด้วย เช่น เป็นที่ตั้งของบริษัท ห้างร้าน และธุรกิจต่างๆอีกเป็นจำนวนมาก ซึ่งรวมไปถึงสถาบันด้านการเงิน ตลาดทุน ตลาดหลักทรัพย์ สาขาของธุรกิจข้ามชาติ ทางด้านการศึกษาของเช่นเดียวกัน โดยมีสถาบันการศึกษาชั้นนำตั้งแต่ระดับอนุบาล ประถมศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาชื่อดัง ได้แก่ โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย จนถึงระดับมหาวิทยาลัยชื่อดัง ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี เป็นต้น

ปากคลองตลาด เขตพระนครจึงเป็นตลาดหนึ่งที่มีทำเลที่เหมาะสมในด้านการค้า เป็นย่านศูนย์กลางของกรุงเทพฯ จึงเป็นตลาดที่รองรับการซื้อขายผลผลิตทางการเกษตรขนาดใหญ่ทั้งการค้าปลีกและส่งขนาดใหญ่ของประเทศรวมถึงระดับภูมิภาคด้วย ซึ่งโดยทั่วไปจะถือกันว่าตลาดกรุงเทพฯเป็นตลาดกลางหรือปลายทางในแง่เป็นสินค้าส่งออกของประเทศ คือ สินค้าจากต่างจังหวัดต่างๆทั่วประเทศจะมารวมกันที่ปากคลองตลาด มีผู้คนที่สนใจเกี่ยวกับดอกไม้จึงได้แวะเวียนมาซื้อดอกไม้เพื่อเอาไปจำหน่ายอีกทอดหนึ่ง และยังเป็นสินค้าส่งออกไปขายตลาดต่างประเทศทางการค้าของปากคลองตลาดสามารถดำรงอยู่ได้จนถึงปัจจุบันเนื่องจากกิจกรรมต่างๆที่เกิดขึ้นภายในตลาดก่อให้เกิดการพัฒนาในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง

ด้วยสาเหตุนี้ทางกรุงเทพมหานครใช้พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 ให้อำนาจหน้าที่แก่ทางผู้เ้าำนวยการเขตแต่ละเขต มุ่งแก้ปัญหาจากการจำหน่ายสินค้า และบริการในที่สาธารณะ การรื้อถ้ำผิวการจราจร ทั้งถนน

และทางเดินเท้า ปัญหาสิ่งสกปรกและไม่สะอาด และความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย และปัญหาสิ่งแวดล้อม แต่ในทิศทางตรงกันข้ามการทำงานของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบการเปลี่ยนแปลงนโยบายใหม่หรือบ่อยครั้ง เพราะมีผลจากการเลือกตั้งผู้บริหารของกรุงเทพมหานครที่ต้องมีการรับนโยบายมาปฏิบัติใช้เจ้าหน้าที่เกิดความลังเล หวั่นไหว และขาดความมั่นใจในการปฏิบัติงาน โดยจะต้องชี้ให้ทุกฝ่ายทั้งหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และประชาชน เห็นว่าทั้งข้อเสนอสนับสนุนและโต้แย้งล้วนอยู่บนเหตุผลที่หนักแน่นเกี่ยวกับการค้าประเพณีนี้และการจัดการเป็นเครื่องยืนยันว่าการตัดสินใจว่าข้อเสนอใดถูกต้องนั้นไม่ใช่เรื่องที่สามารถกระทำได้ง่ายและเด็ดขาด

ดังนั้นความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาเรื่อง “การบริหารจัดการการค้าข้างทางปากคลองตลาดตามนโยบายกรุงเทพมหานคร” ซึ่งเป็นการศึกษาที่มุ่งแก้ปัญหาโดยขณะเดียวกันการจัดระเบียบเชิงพื้นที่ของปากคลองตลาดก็ไม่ได้ประสบความสำเร็จ ทำให้เกิดคำถามว่าการค้าข้างทางยังมีบทบาทในสังคมไทยหรือไม่ ซึ่งจะส่งผลต่อการละเมิดสิทธิของประชาชนผู้ใช้ทางเท้าที่มาจับจ่ายใช้สอยที่ปากคลองตลาด พร้อมทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ว่าในกรณีใดก็ตามซึ่งปัจจัยสำคัญ โดยเฉพาะในด้านการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติของกรุงเทพมหานคร ที่ควบคู่กับการรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาสภาพปัญหาปัจจุบันในการบริหารจัดการการค้าข้างทางปากคลองตลาดของกรุงเทพมหานคร
2. ศึกษานโยบายการบริหารจัดการการค้าข้างทางของปากคลองตลาด กรุงเทพมหานคร
 1. เพื่อเสนอแนะปัญหาอุปสรรคการแก้ไขสถานการณ์การประกอบอาชีพของผู้ค้าข้างทางของปากคลองตลาด กรุงเทพมหานคร พร้อมทั้งนโยบายหรือมาตรการในการบริหารจัดการการค้าทางของปากคลองตลาด กรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

2.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการบริหารจัดการการค้าข้างทางปากคลองตลาดตามนโยบายกรุงเทพมหานครในการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการการค้าข้างทางของปากคลองตลาด เขตพระนคร กรุงเทพฯ โดยจะทำการศึกษาเฉพาะพื้นที่ปากคลองตลาดเท่านั้น

2.2 ขอบเขตด้านประชากร ทำการศึกษาจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 3 กลุ่มได้แก่ กลุ่มแรก กลุ่มผู้บริหาร ผู้อำนวยการเขตพระนคร หัวหน้าฝ่ายเทศกิจเขตพระนคร หัวหน้าฝ่ายเทศกิจ และเจ้าหน้าที่เทศกิจช่วงเช้า พ่อค้าแม่ค้าหาบเร่แผงลอยที่ได้รับผลกระทบจากการยกเลิกขายบนบาทวิถีพื้นที่ปากคลองตลาด ผู้ประกอบการ และประชาชนบริเวณโดยรอบพื้นที่

2.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ โดยทำการวิจัยโดยรอบพื้นที่ของปากคลองตลาด เขตพระนคร กรุงเทพฯ

2.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา การศึกษาในครั้งนี้ใช้ระยะเวลาช่วงการศึกษา ปีการศึกษา พ.ศ. 2565-2566

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เนื่องจากการศึกษาเรื่อง “การบริหารจัดการการค้าข้างทางปากคลองตลาดตามนโยบายกรุงเทพมหานคร” เป็นการศึกษาวิจัยทั้งในเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้จึงประกอบไปด้วย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ

2.2.1.1 แนวคิดคำถามในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เป็นเครื่องมือที่ผู้ศึกษาวิจัยการบริหารจัดการการค้าข้างทางปากคลองตลาดตามนโยบายกรุงเทพมหานคร และแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาของคำถาม สามารถปรับได้ตามลักษณะของผู้ถูกสัมภาษณ์ โดยอาศัยสภาพปัจจุบันและการตั้งแนวคำถามที่มีความเข้าใจง่ายแบบเป็นกันเองกับผู้ถูกสัมภาษณ์ เป็นคำถามปลายเปิด โดยแบ่งเป็น 2 ตอนคือ

(1) ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไป และสถานภาพการทำงาน

(2) ตอนที่ 2 ความคิดเห็น ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการบริหารจัดการการค้าข้างทางปากคลองตลาดตามนโยบายกรุงเทพมหานคร ได้เป็นการบริหารจัดการการค้าที่ดีของปากคลองตลาด เขตพระนคร กรุงเทพฯ หรือไม่

2.2.1.2 สมุดงานและเครื่องอัดเสียง เพื่อจดประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ทุกๆ คำถามอย่างละเอียด โดยในการสัมภาษณ์จะมีการนัดหมายก่อนล่วงหน้าว่าผู้ถูกสัมภาษณ์มีเวลาว่างในช่วงใดบ้าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับดังนี้

3.1.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลด้านเอกสาร ได้ทำการศึกษาและเก็บข้อมูลด้านวิชาการจากแหล่งข้อมูลสิ่งพิมพ์ต่างๆ เช่น เอกสาร วารสาร หนังสือที่เกี่ยวกับธรรมาภิบาลการจัดการหาบเร่แผงลอยริมบาทวิถีพื้นที่ปากคลองตลาด เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

3.1.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ผู้ศึกษาได้เตรียมความพร้อมในการเข้าไปสอบถามและสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล 3 กลุ่มคือ กลุ่มแรกเป็นกลุ่มเจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานเขตพระนคร ทั้งผู้อำนวยการเขตพระนคร และเจ้าหน้าที่เทศกิจ กลุ่มที่สองเป็นกลุ่มผู้ค้าหาบเร่แผงลอย และสุดท้ายคือกลุ่มประชาชนในพื้นที่ปากคลองตลาด โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยได้ขอหนังสือรับรองจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเข้าไปเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์ผู้อำนวยการเขตพระนคร และเจ้าหน้าที่เทศกิจเขตพระนคร

ขั้นตอนที่ 2 นำหนังสือรับรองจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ไปแสดงแก่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พร้อมกำหนด เรื่อง วันเวลาเพื่อขอความอนุเคราะห์เข้าไปเก็บข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 ภายหลังได้รับความอนุเคราะห์ ผู้วิจัยจึงทำการเข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูลตามวันเวลาที่กำหนด โดยใช้วิธีสัมภาษณ์แบบถึงตัว เป็นการพูดคุยอย่างเป็นทางการถึงปัญหา

หาบเร่แผงลอยในเขตพระนคร กรุงเทพมหานคร การเชื่อมโยงของปัญหาสู่หลักธรรมาภิบาล การจัดการหาบเร่แผงลอยริมบาทวิถีในพื้นที่ปากคลองตลาด เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นเจ้าหน้าที่เทศกิจ และผู้ค้าหาบเร่แผงลอย ว่ามีความคิดเห็นอย่างไร โดยการถามคำถามไว้แบบเป็นทางการ เป็นหัวข้อที่ละเอียดกันไป

ขั้นตอนที่ 4 นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสารและจากการสัมภาษณ์สำนักงานเขตและผู้ค้าหาบเร่แผงลอยมาวิเคราะห์ และแปลความหมายด้วยวิจรรณญาณของผู้ศึกษาวิจัย โดยใช้กรอบแนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเป็นกรอบในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยปราศจากอคติ (Bias) โดยเฉพาะในงานภาคสนามที่เลือกใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากกลุ่มเป้าหมายที่กำหนด การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการจัดเตรียมฐานข้อมูลเพื่อให้สามารถนำไปใช้วิเคราะห์ให้ง่ายขึ้น ด้วยการจัดทำกลุ่มข้อมูล เช่น การจำแนกหมวดหมู่ของข้อมูลให้เป็นระบบ มีการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ฯลฯ เพื่อความเชื่อมั่นของข้อมูลที่ได้รับนำไปสู่การนำเสนอผลการวิจัยต่อไป

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยสามารถสรุปผลการวิจัยดังต่อไปนี้

1. สภาพปัญหาปัจจุบันในการบริหารจัดการการค้าข้างทางของปากคลองตลาด เขตพระนคร กรุงเทพฯ โดยพบว่า การค้าข้างทางของปากคลองตลาด เขตพระนคร กรุงเทพฯ เป็นปรากฏการณ์ที่มีมานานในสังคมไทย มีลักษณะเป็นทั้งกิจกรรมสร้างรายได้เสริมกิจกรรมเพื่อความอยู่รอดและเป็นการประกอบการที่มุ่งสู่การสะสมทุน และขยายการประกอบอาชีพ ผู้ค้าแต่ละรายมีเป้าหมายในการประกอบอาชีพต่างกัน แต่ที่เหมือนกันก็คือ ต้องการสร้างรายได้และพึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจ เป้าหมายหลังนี้มีความสำคัญมากขึ้น ในยุคการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์การทำงาน ที่สำคัญคือจำนวนผู้ค้าความหลากหลายของผู้ค้า ประเภทสินค้า ทำให้จำเป็นต้องมีการจัดการที่ชัดเจนซึ่งส่งผลทางลบต่อการเป็นแรงงานรับจ้าง การจัดการเกี่ยวกับการค้าข้างทางปากคลองตลาด เขตพระนคร กรุงเทพฯ ครอบคลุมประเด็นอย่างน้อยสี่มิติ ได้แก่ 1) มิติเศรษฐกิจซึ่งเชื่อมโยงกับการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำความยากจน และการ

สะสมทุนการประกอบอาชีพ 2) มิติสังคม คือ การลดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมซึ่งเกี่ยวข้องกับความยากจน การสร้างความสามารถในการพึ่งตนเอง

2. นโยบายการบริหารจัดการการค้าข้างทางปากคลองตลาด เขตพระนคร กรุงเทพฯ โดยพบว่า

มีผลจากการยอมรับและการต่อต้านจากผู้ค้า/ประชาชน ถือได้ว่าเป็นอีกหนึ่งตัวแปรที่สำคัญจากปัจจัยที่จะบ่งบอกต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการดำเนินนโยบายนี้ หากนโยบายที่ภาครัฐได้ดำเนินการไม่สามารถตอบสนองความต้องการส่วนใหญ่ของประชาชนได้ดำเนินงานของภาครัฐย่อมจะก่อให้เกิดอุปสรรคและทำให้ปฏิบัติงานได้อย่างลำบาก แต่หากนโยบายที่นำมาปฏิบัติก่อให้เกิดประสิทธิผลที่ดี และได้รับการยอมรับจากประชาชนส่วนใหญ่ความสำเร็จของการนำนโยบายมาปฏิบัติย่อมจะมีความสำเร็จสูงไปด้วยเช่นกัน อาจจะส่งผลกระทบต่อผู้ค้าที่ใช้ประโยชน์อยู่เดิมในระยะแรกอาจมีปัญหาบ้างในการปรับตัวโยกย้ายที่ทำค้าใหม่ อาจมีผลกระทบกับยอดขายรายได้ลูกค้า และอาจมีค่าใช้จ่ายเพิ่มจากการเดินทางโยกย้ายที่อยู่ใหม่ แต่ในทางกลับกันจะส่งผลดีในด้านในระยะยาว เพราะพื้นที่จุดผ่อนผันมีความมั่นคงไม่ต้องกังวล และเกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยความสะอาด ความสวยงามแก่สถานที่และประชาชนทั่วไปได้ใช้ประโยชน์จากพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม และสามารถหยุดการเพิ่มผู้ค้าบนทางเท้าได้โดยการจัดระเบียบผู้ค้าบนทางเท้าในหลายพื้นที่การค้า หากพบผู้ค้ารายใดฝ่าฝืนจะเข้าจับกุมและเปรียบเทียบปรับตามอำนาจพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 พร้อมทั้งประชาชนทั่วไปได้รับประโยชน์จากนโยบายทั้งระยะสั้นและระยะยาวผู้ประกอบการที่อาศัยอยู่เดิมในบริเวณนั้นได้ประโยชน์จากความสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อยของพื้นที่ปราศจากความสกปรกกลิ่นเหม็นที่คอยรบกวนอยู่ตลอดเวลา เจ้าหน้าที่ของภาครัฐทุกภาคส่วนมีความสะดวกต่อการปฏิบัติงานประจำวันการจัดการเรื่องงบประมาณมีความสอดคล้องมากขึ้นกับความต้องการในพื้นที่ และในระยะยาวจะส่งผลดีต่อการวางแผนในเรื่องของงบประมาณ

3. ข้อเสนอแนะปัญหาอุปสรรคการแก้ไขสถานการณ์การประกอบอาชีพของผู้ค้าข้างทางปากคลองตลาด เขตพระนคร กรุงเทพฯ พร้อมทั้งนโยบายหรือมาตรการในการบริหารจัดการการค้าข้างทางของปากคลองตลาด เขตพระนคร กรุงเทพฯ โดยพบว่า การปฏิบัติตามพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535

รวมทั้งนโยบายของรัฐบาล คือ นโยบายมหานครสีเขียวเพื่อดำเนินการประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลกับกลุ่มผู้ค้า พร้อมทั้งประชาชนที่อาศัยในพื้นที่ และประชาชนที่ใช้สัญจรทั่วไปเพื่อสร้างความเข้าใจอย่างต่อเนื่องในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายโดยตรงจากหน้าที่ความรับผิดชอบ ต้องไม่จำกัดเฉพาะการจัดระเบียบแต่ให้ความสำคัญอย่างครอบคลุมต่อการส่งเสริมพัฒนาทั้งอาชีพและผู้ประกอบอาชีพ นโยบายและมาตรการที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญต่อความหลากหลาย ซึ่งจำเป็นต้องมีมาตรการรองรับทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เพื่อให้ผู้ค้ามีอาชีพ ผู้บริโภคเข้าถึงแหล่งสินค้า และประชาชนสามารถใช้พื้นที่สาธารณะได้ และที่สำคัญสามารถรักษา “เสน่ห์” ของกรุงเทพมหานคร รวมทั้งอาจมีผลต่อเนื่องไปถึงการกำกับดูแลผู้ค้าโดยสนับสนุนการรวมกลุ่มของผู้ค้าปากคลองตลาด เพื่อสร้างความเป็นเอกภาพกำกับดูแลให้ผู้ค้าปฏิบัติตามกฎหมาย รณรงค์ให้ผู้ค้าปฏิบัติตามกฎหมายทั้งที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ และการเสียภาษี ให้ความสำคัญต่อการกำกับดูแลในด้านความสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อยตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งต้องมีการขจัดปัญหาผู้มีอิทธิพลที่แสวงหาผลประโยชน์จากการค้าบนทางเท้าปากคลองตลาด เขตพระนคร กรุงเทพฯ และควรประชาสัมพันธ์ให้เกิดความเข้าใจในสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบต่อไป

สรุป

จากการศึกษาการบริหารการการค้าข้างทางปากคลองตลาด เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร โดยสามารถสรุปผลการศึกษาดังนี้

ข้อค้นพบประเด็นที่ 1 สภาพปัญหาการค้าข้างทางของปากคลองตลาด เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร มีผลมาจากสภาพแวดล้อมสังคมเมืองส่งผลให้กลุ่มประชาชนผู้มีรายได้น้อยบางส่วนได้เข้ามาจับจองพื้นที่เพื่อขายสินค้านอกจากนั้นจากการศึกษาพบว่ายังมีผู้ค้าชั้นกลางที่มาจากกลุ่มนายทุนรายย่อยบางส่วนที่เล็งเห็นถึงผลกำไรจากการค้าขายบนทางเท้า และในขณะเดียวกันก็ยังพบว่าผู้ค้าที่เป็นแรงงานต่างชาตินำเข้ามาประกอบอาชีพการค้าข้างทางปากคลองตลาด เขตพระนคร กรุงเทพฯ ซึ่งปรากฏการณ์นี้เป็นบทสะท้อนถึงสภาพปัญหาการค้าข้างทางของปากคลองตลาด เขตพระนคร กรุงเทพฯ ที่มีมาอย่างยาวนานในการแข่งขันที่รุนแรงขึ้นระหว่างผู้ค้าที่มีฐานะเศรษฐกิจต่างกัน พร้อมทั้งผู้ค้าชาวไทยและผู้ค้าต่างชาติในพื้นที่การประกอบอาชีพที่มีความจำกัดกลายเป็นปัญหาการกีดขวางการสัญจร กลายเป็นประเด็นใน

สื่อสังคม นำไปสู่การกดดันให้มีการจัดระเบียบการค้าข้างทางปากคลองตลาด เขตพระนคร กรุงเทพฯ

ข้อค้นพบประเด็นที่ 2 นโยบายการบริหารจัดการการค้าข้างทางปากคลองตลาด เขตพระนคร กรุงเทพฯ ในประเด็นนี้ มีข้อโต้แย้งที่ครอบคลุมประเด็นอย่างน้อย 4 มิติ ได้แก่ 1) มิติเศรษฐกิจ ซึ่งเชื่อมโยงกับการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำความยากจน และการสะสมทุนการประกอบการ 2) มิติสังคม คือ การลดปัญหาสังคมซึ่งเกี่ยวข้องกับความยากจน การสร้างความสามารถในการพึ่งตนเอง 3) มิติทางการเมือง ซึ่งเกี่ยวข้องกันนโยบายของรัฐ และการบังคับใช้กฎหมาย และ 4) มิติวัฒนธรรม คือ การวิถีชีวิตความเป็นอยู่รวมทั้งความสัมพันธ์ในเชิงวัฒนธรรมตามศักยภาพของการค้าข้างทางในการแก้ไขความยากจน การลดปัญหาสังคม การสร้างความสามารถในการพึ่งตนเอง การสร้างผู้ประกอบการ

ข้อค้นพบประเด็นที่ 3 ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการการค้าข้างทางปากคลองตลาด เขตพระนคร กรุงเทพฯ นั้นต้องตระหนักต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมที่จะพัฒนาทั้งเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมของกรุงเทพมหานครควบคู่ไปด้วยกันทั้งการแก้ไขความเหลื่อมล้ำความยากจน การลดปัญหาสังคม การสร้างความสามารถในการพึ่งตนเอง ดังนั้นการพัฒนาที่ยั่งยืนในมิติทางด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมนี้ จึงเป็นรูปแบบการใช้ทรัพยากรที่มีการบำรุงรักษา และมีอัตราการใช้ที่อยู่ในขอบเขตการอำนวยให้หรือศักยภาพที่เหมาะสมรอบคอบควบคู่ไปกับหลักอำนาจอธิปไตย หลักเสรีภาพ หลักความเสมอภาค หลักกฎหมาย และหลักเสียงข้างมากของประชาชนมาใช้ในการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการการค้าข้างทางปากคลองตลาด เขตพระนคร กรุงเทพฯ ตามนโยบายของกรุงเทพมหานครต่อไป

อภิปรายผล

1. สภาพปัญหาปัจจุบันในการบริหารจัดการการค้าข้างทางปากคลองตลาด เขตพระนคร กรุงเทพฯ โดยสำนักงานเขตพระนครได้ดำเนินการตามนโยบายการจัดระเบียบสังคมตามแผนพัฒนากรุงเทพมหานครในพื้นที่สีเขียวให้กับเมืองอย่างชัดเจนและเคร่งครัดเพื่อการจัดระเบียบการค้าข้างทางปากคลองตลาด เขตพระนคร กรุงเทพฯ อย่างจริงจังจึงไม่ทำให้สิ่งกีดขวางการจราจรที่จะส่งผลกระทบต่อผู้ใช้รถใช้ถนนและผู้ใช้ทางเดินเท้าสร้างความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยในพื้นที่ โดยฝ่ายเทศกิจเขตพระนครได้บังคับใช้กฎหมายกับผู้ค้าที่ฝ่าฝืนตามพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535

สอดคล้องกับการศึกษาผลงานวิจัยของ (นฤมล นิราทร, 2560) กล่าวว่า จุดอ่อนสำคัญของการค้าข้างทางคือ การเป็นอุปสรรคต่อการสัญจร ความเป็นระเบียบและสุขาภิบาลอาหาร ยังคงเป็นจุดอ่อนสำคัญการค้าข้างทางมีบทบาทในการสร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่ผู้ค้าทั้งที่ยากจนและไม่ยากจน และผู้ค้าที่มีฐานะทางเศรษฐกิจรวมถึงผู้ค้ารุ่นใหม่ ที่ซึ่งผู้ซื้อสินค้าข้างทางส่วนใหญ่เป็นแรงงานที่มีรายได้ไม่สูงกว่าค่าจ้างขั้นต่ำ การค้าข้างทางจึงช่วยลดความเหลื่อมล้ำด้านรายได้และแรงเสียดทานในเศรษฐกิจทุนนิยม บทบาทด้านสังคมและวัฒนธรรม ปรากฏ พร้อมทั้งสอดคล้องกับการศึกษาผลงานวิจัยของ (สุจิตรา สามัคคีธรรม, 2561) กล่าวว่า สถานภาพทางเศรษฐกิจของผู้ค้าหาบเร่แผงลอยมีผลต่อพฤติกรรมการใช้จ่าย คือ รายได้ การศึกษา และสถานภาพสมรส เพื่อความอยู่รอดตามสภาพเหตุการณ์ และการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจในสังคม และสอดคล้องกับการศึกษาผลงานวิจัยของ (Maneepong and Walsh, 2013) กล่าวว่า ผู้ค้าที่เป็นคนชั้นกลางมีจำนวนมากขึ้น มีผลมาจากกลุ่มนายทุนรายย่อยบางส่วนและผู้ค้าที่เป็นคนชั้นกลางที่เล็งเห็นถึงผลกำไรจากการค้าขายบนทางเท้าจากที่กล่าวมาข้างต้นปรากฏการณ์นี้สะท้อนถึงการแข่งขันที่รุนแรงขึ้นระหว่างผู้ค้าที่มีฐานะเศรษฐกิจต่างกันและระหว่างผู้ค้าชาวไทยและผู้ค้าต่างชาติในพื้นที่การประกอบอาชีพที่มีความจำกัด โดยสอดคล้องกับการศึกษาของ (Bhowmik 2013) กล่าวว่าปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ส่งผลต่อการประกอบอาชีพการค้าข้างทางเปลี่ยนไปของคุณลักษณะของผู้ค้าข้างทางจากผู้ค้าที่ยากจน เป็นผู้ค้าที่ไม่ยากจนและผู้ค้าที่เป็นคนชั้นกลางที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูงขึ้น แม้จะมีผู้ค้าที่ยากจนอยู่เป็นจำนวนมากก็ตามส่งผลให้จำนวนผู้ค้าเพิ่มขึ้นจนกลายเป็นปัญหาการกีดขวางการสัญจรกลายเป็นประเด็นในสื่อสังคมต่อไป

2. นโยบายการบริหารจัดการการค้าข้างทางปากคลองตลาด เขตพระนคร กรุงเทพฯ ซึ่ง

ไปประเด็นนี้จากสภาพการดำเนินนโยบายของรัฐบาลที่มีความเข้มงวดกดดันให้ประชาชนมีพื้นที่ในการการสัญจรอย่างสะดวก ปลอดภัยและสะอาดมากขึ้นโดยการดำเนินนโยบายดังกล่าวต้องได้รับความร่วมมือทั้งผู้ค้า ประชาชน และเจ้าหน้าที่ เทศกิจด้วย เพื่อให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับการศึกษาของ (Carpenter, 2015) กล่าวว่านโยบายจะได้รับการปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์มากน้อยแค่ไหนนั้นขึ้นอยู่กับความชัดเจนของวัตถุประสงค์ของนโยบายนั้นๆ พร้อมทั้งความสำเร็จหรือล้มเหลวของนโยบายบางส่วนจะขึ้นอยู่กับความกระฉับกระเฉงของวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้พร้อมทั้งสอดคล้องกับการศึกษาของ (Walsh, 2010) กล่าวว่า บทบาทของการค้า

ข้าง ทางในเวียดนามก่อให้เกิดปัญหาในแง่ของการเปิดบังพื้นที่ กระทบต่อการสัญจรผู้ใช้ทางสาธารณะ และ สิ่งแวดล้อมของเมือง ทั้งยังส่งผลต่อสุขอนามัยของประชาชน พร้อมทั้ง การศึกษาของ (Dimas, 2007) กล่าวว่า การบริหารจัดการการค้าข้างทางในสาธารณรัฐอินโดนีเซียเผชิญปัญหา เช่นกัน เกี่ยวกับจำนวนผู้ค้า และปัญหาประสิทธิภาพในการจัดระเบียบ ซึ่งเป็นปัญหาเรื้อรังตามลำดับ

3. ข้อเสนอแนวทางการบริหารจัดการการค้าข้างทางปากคลองตลาด เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

ในเรื่องของการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติของกรุงเทพมหานคร ที่ควบคู่กับการรักษาสิ่งแวดล้อม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนนั้นต้องตระหนักต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมที่จะพัฒนาทั้งเศรษฐกิจและ สิ่งแวดล้อมของกรุงเทพมหานครควบคู่ไป ด้วยกันอย่างยั่งยืนต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ (Ball 2002). ที่กล่าวว่า ความพยายามในการบูรณาการการบริหารจัดการการค้าข้างทางเข้ากับสถาบันการเงินในระบบและ การจัดการในรูปแบบสหกรณ์ และสามารถระดมการมีส่วนร่วมจากผู้ค้าที่มีคุณลักษณะแตกต่างกันที่จะปรับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศเป็น เศรษฐกิจบนฐานความรู้ทั้งนี้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ที่ส่งผลต่อการประกอบอาชีพ การค้าข้างทาง เปลี่ยนไปตามคุณลักษณะของผู้ค้าข้างทางเปลี่ยนแปลงจากผู้ค้าที่ยากจน เป็น ผู้ค้าที่ไม่ยากจนและผู้ค้าที่เป็น คนชั้นกลางที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูงขึ้นแม้จะมีผู้ค้าที่ยากจนอยู่ เป็นจำนวนมากก็ตามโดยข้อเสนอแนะปัญหาอุปสรรค พร้อมทั้งการแก้ไขสถานการณ์การ ประกอบอาชีพเพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความสะอาด ความสวยงามแก่สถานที่ และประชาชนทั่วไปได้ใช้ประโยชน์จากพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม พร้อมทั้ง การศึกษาของ (นฤมล นิราทร, 2557) กล่าวว่า กรุงเทพมหานครเริ่มใช้มาตรการ “คืนทางเท้าให้ประชาชน” มี การจัดระเบียบพื้นที่การค้าเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยและความปลอดภัยของผู้ใช้ทางเท้า มาตรการ ดังกล่าวได้รับการสนับสนุนจากประชาชนจำนวนมากไม่น้อยที่เผชิญปัญหาการสัญจรและ ที่ต้องการให้กรุงเทพมหานครมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย พร้อมทั้งการศึกษาของ (David, Ulrich, Zelezeck and Majoe 2014) กล่าวว่า ควรยกเลิกการห้ามค้าข้างทาง และควร พยายามสนับสนุนให้การค้าข้างทาง ผ่อนคลาย เป็นส่วนหนึ่งของเศรษฐกิจกระแสหลัก ด้วยการ ยกเลิกกฎเกณฑ์ห้ามทำการค้า และเก็บภาษีผู้ค้าการยกเลิก การห้ามค้า จะนำไปสู่การสร้าง นวัตกรรมเกี่ยวกับสินค้ารูปแบบการค้ารวมทั้งขยายโอกาสการเข้าถึงสินค้า บริการ และ สอดคล้องกับการศึกษาผลงานวิจัยของ (วรากุล อุดมประมวณ, 2558) กล่าวว่า ผู้มีส่วนได้ส่วน

เสียทุกกลุ่มมีส่วนร่วมในการรับรู้ และร่วมกันแก้ไขปัญหาการค้าบนทางเท้า นำไปสู่การสร้างนวัตกรรมเกี่ยวกับ สินค้า รูปแบบการค้ารวมทั้งขยายโอกาสการเข้าถึงสินค้าบริการซึ่งรวมอาหาร เป็นการสร้าง “ถนนที่มีชีวิต” Livable Streets ทำให้เมืองมีชีวิตชีวาเนื่องจากการสัญจรของผู้คน การค้าข้างทางยังเพิ่มโอกาสในการเข้าถึง สินค้า และยังสนับสนุนการค้าที่เป็นทางการด้วยการค้าข้างทางยังช่วย “เป็นหูเป็นตา” ช่วยป้องกัน อาชญากรรมที่อาจเกิดขึ้นในกรุงเทพมหานครต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้

1. ข้อเสนอแนะระยะสั้นประกอบด้วย ทบทวนมาตรการยกเลิกจุดผ่อนผัน โดยการสำรวจ พื้นที่ที่สามารถอนุญาตให้ผู้ค้าประกอบอาชีพได้เพื่อนำมากำหนดหลักเกณฑ์การพิจารณาจุดผ่อนผัน วางแผนกำหนดจุดผ่อนผันและกำกับโดยเคร่งครัด และจัดพื้นที่ทดลองให้ประกอบการค้าโดยใช้เกณฑ์ประเภทสินค้า ที่ขายความจำเป็นของผู้ค้าและผู้ซื้อรวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้ค้าเดิมที่มีรายได้น้อยเข้ามาประกอบอาชีพ ประเมินผล และขยาย ผลเพื่อให้ครอบคลุมพื้นที่ที่อยู่ในข่ายที่สามารถอนุญาตให้ประกอบการค้าได้
2. กำกับดูแลอย่างจริงจังและโปร่งใสให้ความสำคัญต่อความเป็นระเบียบ ความสะอาด ไม่กีดขวางการสัญจรและคุณภาพของสินค้าในอีกด้านหนึ่ง ควรประเมินประสิทธิผล “มาตรการคืนทางเท้าให้ ประชาชน” โดยสำรวจเงื่อนไขการประกอบอาชีพในพื้นที่ใหม่ เช่น ค่าใช้จ่าย สาธารณูปโภค ความหนาแน่นของผู้ซื้อตลอดจนความสำเร็จและความไม่สำเร็จของผู้ค้าที่ถูกไล่รื้อในเขตต่าง ๆ รวมทั้งปัจจัยที่ทำให้ผู้ค้า ปรับตัวได้หรือไม่ได้กับการประกอบการค้าในพื้นที่ใหม่เพื่อหาแนวทางให้ความช่วยเหลือผู้ค้าที่ยังประสบ ปัญหาในการประกอบอาชีพ เช่น การเชื่อมโยงแหล่งทุน การสนับสนุนด้านความรู้อาชีพใหม่ๆ ต่อไป
3. ข้อเสนอแนะระยะยาว โดยการกำหนดยุทธศาสตร์การค้าข้างทางเพื่อความชัดเจนในสถานะของการค้าข้างทางทั้งในด้านการสร้างงาน สร้างรายได้ สร้างอาชีพ และผู้ประกอบการที่สามารถนำมาปรับใช้ได้ หากมีการทำความเข้าใจอย่างชัดเจนต่อการจัดเชิงบูรณาการที่ครอบคลุมทั้งการใช้พื้นที่ คุณลักษณะของผู้ค้าการเชื่อมโยงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและกลไกที่ นำไปสู่ความสำเร็จในการจัดการหรือมอบหมายหน่วยงานทำหน้าที่ดูแลการค้าข้างทางอย่างจริงจัง กำหนดหน้าที่ชัดเจนมากกว่าการจัดระเบียบ ให้ ความสำคัญอย่างครอบคลุมมิติต่างๆ ในเชิงบูรณาการของกรุงเทพมหานครต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อหาข้อเปรียบเทียบผลการศึกษาในอนาคตจึงควรจะศึกษาในเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกของปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกและมีประสิทธิภาพในการทำนายผลกระทบจาก “มาตรการคืนทางเท้าให้ประชาชน” ทั้งต่อผู้ค้าและผู้ซื้อพร้อมทั้งศึกษาต้นทุนและประโยชน์จากการค้าข้างทางอย่างรอบด้าน เพื่อการตัดสินใจในเชิงนโยบาย และศึกษาแนวทางการบริหารจัดการการค้าข้างทางในเชิงยุทธศาสตร์ต่อไป
2. ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยในประเด็นอื่นอาจมีผลต่อความเป็นไปได้ในการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการค้าข้างทาง การสนับสนุนการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการให้มีความสำคัญทั้งผู้ค้าผู้ซื้อ และชุมชนเพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการที่เหมาะสมกับพื้นที่การค้าข้างทางต่อการสร้างเมืองทั่วถึงในการขยายบทบาทของวัฒนธรรมในการค้าข้างทางของกรุงเทพมหานครต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- นฤมล นิราทร (2560). การบริหารจัดการการค้าข้างทาง (Street Vending) ในประเทศไทย : สถานการณ์และทิศทางนโยบายที่ควรจะเป็น. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นฤมล นิราทร. (2557). การจัดการการค้าหาบเร่แผงลอยในกรุงเทพมหานคร: ข้อเสนอแนะ. วารสารสังคมวิทยามานุษยวิทยา, 33(2), 47-72
- สุจิตรา สามัคคีธรรม (2561). พฤติกรรมทางเศรษฐกิจของหาบเร่แผงลอย: กรณีศึกษาเขตบางเขน. วารสารร่วมพฤษ มหวิทยาลัยเกริก, 35(3), 157-176.
- Bhowmik, S. (2013). The Urban Informal Economy: Making Policies Work.
- Ball, J. (2002). Street Vending : A survey of Ideas and Lessons for Planners. Chicago, Illinois: American Planning Association.
- Carpenter, D.M. (2015). Upwardly Mobile : Street Vending and the American Dream. Arlington, Virginia : Institute for Justice.
- David, S.; Ulrich, O.; Zelezeck, S. and Majoe, N. (2014). Managing Informality : Local government practices and approaches towards the informal economy – Learning examples from five African countries. Pretoria, South Africa : South African Local Government Association (SALGA).

วิเคราะห์รูปแบบ วิธีการ และผลกระทบการเลือกตั้ง
ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560
และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และพระราชบัญญัติประกอบ
รัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง

The Analysis of the Patterns, Methods and Effects of Elections
Under the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560 and
the Organic Act on the Election of Members of the House of
Representatives and the Organic Act on Political Parties

ศิริพร ช่วยคุ้ม¹ สันฐาน ชยนนท์² วิจิตรา ศรีสอน³

Siriporn Chuaikhum, Sunthan Chayanon, and Wijittra Srisorn

Received: June 18, 2023 Revised: July 29, 2023 Accepted: August 10, 2023

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์รูปแบบ วิธีการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย

¹ รัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, Doctor of Political College of Politics and Government, E-mail: s59484944021@ssru.ac.th

² วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, College of Politics and Government, E-mail: sunthan.ch@ssru.ac.th

³ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, College of Politics and Government, E-mail: wijittra.sr@ssru.ac.th

พรรคการเมือง 2) ศึกษาผลกระทบการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 แก้ไขเพิ่มเติม และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และ 3) นำเสนอแนวทางในการปรับปรุงระบบการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตยที่เหมาะสมกับสังคมไทย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การศึกษาวิเคราะห์เอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 18 คน ประกอบด้วย นักวิชาการ 3 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย 3 คน เจ้าหน้าที่ระดับสูงที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง 3 คน สมาชิกวุฒิสภา 3 คน และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 3 คน จากการศึกษาวิจัย พบว่า 1. รูปแบบ วิธีการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พบว่า พบว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 6 เมษายน 2560 ได้กำหนดหลักเกณฑ์การเข้าสู่อำนาจทางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งและจากบัญชีรายชื่อเอาไว้อย่างชัดเจน โดยได้กำหนดรูปแบบการเลือกตั้งระบบใหม่หรือที่เรียกกันสั้น ๆ ว่า แบบจัดสรรปันส่วนผสม ตามแบบอย่างของประเทศเยอรมนี ซึ่งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญได้นำมาใช้เป็นหลักคิดในการวางระบบเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในครั้งนี้ 2. ผลกระทบการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 แก้ไขเพิ่มเติม และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พบว่า ระบบการเลือกตั้งในระบบผสมแบบเสียงข้างมาก ส่งผลให้พรรคการเมืองขนาดใหญ่ได้เปรียบในสนามการเลือกตั้งทั่วไปที่เกิดขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อเปลี่ยนมาใช้ระบบจัดสรรปันส่วนผสม พบว่าพรรคการเมืองขนาดใหญ่ ได้รับสัดส่วนการเลือกตั้งลดลงโดยพบว่า จำนวนที่ลดลงคือจำนวนผู้สมัครจากระบบบัญชีรายชื่อ โดยพรรคการเมืองขนาดกลางจะมีที่นั่งเพิ่มขึ้นในระบบการเลือกตั้งแบบระบบผสมแบบเสียงข้างมาก ซึ่งการเลือกตั้งระบบใหม่ส่งผลต่อการเกิดรัฐบาลแบบผสมอย่างมีนัยสำคัญ และ 3. แนวทางในการปรับปรุงระบบการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตยที่เหมาะสมกับสังคมไทย พบว่า การปฏิรูประบบการเลือกตั้งใหม่ที่ทำให้ทุกคะแนนเสียงของประชาชนมีความหมายอย่างแท้จริง ที่เรียก

กันว่าระบบการเลือกตั้งแบบจัดสรรปันส่วนผสม จะจูงใจให้ประชาชนมาเลือกตั้งมากขึ้นเพราะเป็นการตัดสินใจเลือกจากบัตรสองใบที่ส่งผลให้ได้ทั้งคนและพรรคที่ต้องการ

คำสำคัญ (Keywords): รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง

Abstract

This research paper has objectives to: 1) analyze the patterns, election methods under the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560 together with the Organic Act on the Election of Members of the House of Representatives and the Organic Act on Political Party, 2) study the effect of the election under the said Constitution and the Organic Acts, and 3) propose improvement guidelines for the election that is most appropriate to Thai society. This is a qualitative research in which there are documentary study and in-depth interviews with 18 key-informants who are scholars, qualified persons, legal specialists, top-ranking officials, senators, and members of the parliament. The results prevailed that 1) the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560, becoming effective on April 6, 2560, has set the clear criteria on the entry into political power of members of the parliament upon the new system known as Mixed-Member Proportional System or MMP as seen in the German system by which the Constitution Drafting Committee used as a basis in system implementation of the election, 2) the majoritarian system has an effect of large political parties to gain more competitive advantage over the general election. However, when the MMP system was being introduced, the big political parties enjoyed a less proportionate number of members of the parliament especially

from the party-list category while the medium size of political parties has been able to gain additional seats under the MMP system. The new election system was believed to produce a significant effect on the formation of coalition government, and 3) the improvement guidelines for the election that is appropriate to the Thai society should make every vote truly meaningful under the MMP system that should draw more people to exercise their voting rights.

Keywords: Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560, the Organic Act on the Election of Members of the House of Representatives, the Organic Act on Political Parties

บทนำ (Introduction)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 6 เมษายน 2560 ได้กำหนดหลักเกณฑ์การเข้าสู่อำนาจทางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งและจากบัญชีรายชื่อเอาไว้อย่างชัดเจน โดยได้กำหนดรูปแบบการเลือกตั้งระบบใหม่หรือที่เรียกกันสั้น ๆ ว่า “แบบจัดสรรปันส่วนผสม” ตามแบบอย่างของประเทศเยอรมนี ซึ่งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญได้นำมาใช้เป็นหลักคิดในการวางระบบเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในครั้งนี้ทั้งนี้สืบเนื่องจากวิกฤตการณ์ความขัดแย้งระหว่างพรรคการเมืองที่ต้องการเอาชนะการเลือกตั้งจนเกิดปัญหา เกิดความวุ่นวายขึ้นในประเทศ ดังนั้น เพื่อลดความรุนแรงในการแข่งขันการเข้าสู่อำนาจจึงต้องใช้ระบบการเลือกตั้งที่ดีที่สามารถทำให้มีการกระจายหรือมีตัวแทนครอบคลุมอย่างทั่วถึงในกลุ่มผลประโยชน์ ในทุกสาขาอาชีพ ได้เข้ามามีที่นั่งในสภา โดยเปรียบเทียบระบบการเลือกตั้ง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ที่เป็นระบบ “วันแมนวันโหวต” คนชนะในเขตเลือกตั้งหนึ่งอาจชนะกันเพียงแค่คะแนนเดียว ซึ่งเป็นจุดอ่อนของระบบ เพราะคะแนนมาตัดสินผลชนะเพียงอย่างเดียวไม่ใช่เสียงส่วนใหญ่หรือเสียงข้างมาก ตัวอย่างเช่น ในเขตหนึ่งมีการแข่งขัน 4 คน ผู้ที่ชนะได้ร้อยละ 40 ของคะแนน ขณะที่อีก 3 คนรวมกันได้ร้อยละ 60 ลักษณะเช่นนี้จะกล่าวได้อย่างไรว่า คนชนะมาจากเสียงส่วนใหญ่ที่สำคัญ คือ คะแนนร้อยละ 60 นั้นถูกทิ้งไป

ไม่ได้นำมาคำนวณแต่อย่างใดเท่ากับว่าจะเสี่ยงของคนกลุ่มนี้ไม่มีความหมายใด ๆ ยิ่งไปกว่านั้นคะแนนนิยมของผู้สมัครบางคนบางพรรคมีลักษณะของการผูกขาด ตรึงฐานเสียงด้วยวิธีการต่าง ๆ ประชาชนที่คิดต่างจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตนั้นแทบจะไม่มีโอกาสมีผู้แทนของตนเองได้ เพราะระบบการเลือกตั้งขณะนั้นเพียงแค่ว่าคะแนนเดียวระบบการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เป็นการกำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรออกเป็น 2 แบบ คือ แบบแบ่งเขตเลือกตั้ง และแบบบัญชีรายชื่อ เพราะเชื่อว่าที่มาของสมาชิกทั้ง 2 แบบนี้จะมาเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน โดยแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจะเลือกคนดีในเขตเลือกตั้งนั้น แต่อาจจะไม่รอบรู้ในทุก ๆ ด้าน ด้วยเหตุนี้ประเทศเยอรมนีจึงได้คิดวิธีหาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อขึ้นมาเพื่อปิดจุดอ่อนดังกล่าว โดยเปิดโอกาสให้พรรคการเมืองคัดเลือกผู้ที่มีความรอบรู้ มีความสามารถมาช่วยกันคิดนโยบายและบริหารงานได้เป็นอย่างดีในการเลือกตั้ง ซึ่งการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เปิดกว้างขึ้นไม่จำกัดเฉพาะพื้นที่เขตใดเขตหนึ่งเท่านั้น แต่เมื่อนำกฎหมายเลือกตั้งมาใช้จริงก็ได้เปิดโอกาสให้พรรคการเมืองสามารถส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อลงแข่งขันได้โดยไม่จำเป็นต้องส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ซึ่งผิดหลักการที่ต้องการให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งเป็นตัวยืน และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อเป็นเพียงตัวเติมเต็ม ตลอดทั้งมีการนับคะแนนที่ซับซ้อน กล่าวคือ คะแนนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งที่ได้รับมีการนับแล้วของคนที่ชนะในเขตเลือกตั้งนั้น ยังนำกลับมานับเพื่อให้ได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่ออีกครั้ง ดังนั้น พรรคที่ชนะได้ที่นั่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งหลายเขตอยู่แล้วยังได้จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีชื่อมากตามไปด้วย ด้วยเหตุดังกล่าวคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญจึงได้คตินำระบบการเลือกตั้งรูปแบบใหม่มาบรรจุไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 คือ “แบบจัดสรรปันส่วนผสม” แบบจัดสรรปันส่วนผสม หลักการคือ ทำอย่างไรที่จะให้ทุกคะแนนของผู้ที่มาลงคะแนนเลือกตั้งถูกนำไปนับ เพื่อให้ได้ที่นั่งของการจัดสรรปันส่วนอย่างเป็นธรรม และเปลี่ยนสภาพการเมืองจากการแข่งดีแข่งเด่นให้หันมาปรึกษาหารือร่วมพูดคุยกันเพื่อชาติบ้านเมือง หลักการใหม่ของ “แบบจัดสรรปันส่วนผสม” ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 คือ

กำหนดให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน 500 คน แบ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง 350 คน และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ 150 คน ใช้บัตรเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง 1 ใบ เมื่อประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครบ 350 เขตแล้วในการคำนวณหาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของแต่ละพรรคการเมือง ให้คำนวณตามวิธีการดังต่อไปนี้ (1) นำคะแนนรวมทั้งประเทศที่พรรคการเมืองทุกพรรคที่ส่งผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อได้รับจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งหารด้วยหาร้อยอันเป็นจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎร (2) นำผลลัพธ์ตาม (1) ไปหารจำนวนคะแนนรวมทั้งประเทศของพรรคการเมืองแต่ละพรรคที่รับการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งทุกเขต จำนวนที่ได้รับถือเป็นจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พรรคการเมืองนั้นจะพึงมีได้เบื้องต้น (3) นำจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พรรคการเมืองจะพึงมีได้ตาม (2) ลบด้วยจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งทั้งหมดที่พรรคการเมืองนั้นได้รับเลือกตั้งในทุกเขตเลือกตั้งผลลัพธ์คือจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองนั้นจะได้รับเบื้องต้นการพิจารณาคำนวณจำนวนที่นั่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคการเมือง หากพรรค ก. ชนะเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งได้ 200 เขต และ ถ้าคำนวณจากคะแนนความนิยมทั่วประเทศของพรรค ก. คำนวณได้ที่นั่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมด 250 ที่นั่งในสภา ดังนั้น พรรค ก. ก็จะได้ที่นั่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อเพิ่มเข้าไปให้ได้ตามสิทธิที่พรรคควรได้ และการพิจารณาคำนวณจำนวนที่นั่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของแต่ละพรรคในรูปแบบเดียวกันทั้งหมด นับว่าเป็นการเปิดโอกาสให้พรรคเล็กได้มีที่นั่งมากขึ้นตามแบบจัดสรรปันส่วนผลดังกล่าว ที่มาของบัตรใบเดียว การใช้บัตรเลือกตั้งใบเดียวนั้น เป็นวิธีการที่ทำให้นับคะแนนได้ง่าย ในบัตรเลือกตั้งจะมีเพียงชื่อพรรคและตัวผู้สมัครในเขตเลือกตั้งนั้น ซึ่งกฎหมายเดิมกำหนดให้ต้องมีบัตร 2 ใบ เพราะกฎหมายเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขียนให้พรรคการเมืองสามารถส่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อได้โดยไม่ต้องส่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ทำให้ต้องมีบัตร 2 ใบ แต่รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันกำหนดว่าจะส่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรบัญชีรายชื่อได้ ต้องส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งด้วย จึงใช้บัตรเลือกตั้งเพียงใบเดียว เพราะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อไม่ต้องเลือกเนื่องจากมีลำดับรายชื่ออยู่ในบัญชี

แล้ว ซึ่งจะได้ที่ที่นั่งนั้นขึ้นอยู่กับเสียงส่วนใหญ่ของประชาชนที่ได้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยจะนับทุกคะแนนเสียงและไม่ทำให้ทุกคะแนนเสียงสูญเปล่าอย่างที่ผ่านมา (ชงคชาญ สุวรรณมณี, 2561, หน้า 1-3)

หากสภาผู้แทนราษฎรชุดที่ 25 หมดอายุลงด้วยเหตุอยู่ครบวาระสี่ปี คือสิ้นสุดในวันที่ 24 มีนาคม 2566 การเลือกตั้งครั้งใหม่ ตามที่คณะกรรมการเลือกตั้ง (กกต.) กำหนดจะเกิดขึ้นในวันที่ 7 พฤษภาคม 2566 และทำให้พรรคการเมืองมีเวลาหาเสียงเลือกตั้งอีกประมาณหกเดือน ถ้านับตั้งแต่เดือนตุลาคม 2565 เมื่อการเลือกตั้งใกล้เข้ามา จึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่หลายพรรคการเมืองจะเริ่มจัดทัพปรับโฉมใหม่ให้สอดคล้องกับสภาพบริบททางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นการเปิดตัวนักการเมืองหน้าเก่ากับพรรคการเมืองใหม่ หรือปรับโฉมตั้ง “คนรุ่นใหม่” นำทัพพรรคการเมือง ไปจนถึงการจับมือหรือรวมพรรคระหว่างพรรคขนาดเล็กด้วยตนเอง (ไอลอว์, 2565 : ออนไลน์)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการทำวิจัยเรื่อง วิเคราะห์รูปแบบ วิธีการ และผลกระทบการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบวิธีการเลือกตั้ง ผลกระทบการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 แก้ไขเพิ่มเติมและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และนำแนวทางในการปรับปรุงระบบการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตยที่เหมาะสมกับสังคมไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อวิเคราะห์รูปแบบ วิธีการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง

2. เพื่อศึกษาผลกระทบการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 แก้ไขเพิ่มเติมและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง

3. เพื่อนำเสนอแนวทางในการปรับปรุงระบบการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตยที่เหมาะสมกับสังคมไทย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยเรื่อง วิเคราะห์รูปแบบ วิธีการ และผลกระทบการเลือกตั้ง ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การศึกษาวิเคราะห์เอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 18 คน ประกอบด้วย นักวิชาการ 3 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย 3 คน เจ้าหน้าที่ระดับสูงที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง 3 คน สมาชิกวุฒิสภา 3 คน และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 3 คน

ผลการวิจัย (Research Results)

1. วิเคราะห์รูปแบบ วิธีการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง จากการศึกษาพบว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 6 เมษายน 2560 ได้กำหนดหลักเกณฑ์การเข้าสู่อำนาจทางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งและจากบัญชีรายชื่อเอาไว้อย่างชัดเจน โดยได้กำหนดรูปแบบการเลือกตั้งระบบใหม่หรือที่เรียกกันสั้น ๆ ว่า "แบบจัดสรรปันส่วนผสม" ตามแบบอย่างของประเทศเยอรมนี ซึ่งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญได้นำมาใช้เป็นหลักคิดในการวางระบบ

เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในครั้งนี้ ทั้งนี้ สืบเนื่องจากวิกฤตการณ์ความขัดแย้งระหว่างพรรคการเมืองที่ต้องการเอาชนะการเลือกตั้งจนเกิดปัญหา เกิดความวุ่นวายขึ้นในประเทศ ดังนั้น เพื่อลดความรุนแรงในการแข่งขันการเข้าสู่อำนาจจึงต้องใช้ระบบการเลือกตั้งที่ดีที่สามารถทำให้มีการกระจายหรือมีตัวแทนครอบคลุมอย่างทั่วถึงในกลุ่มผลประโยชน์ ในทุกสาขาอาชีพ ได้เข้ามามีที่นั่งในสภา โดยเปรียบเทียบระบบการเลือกตั้ง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ที่เป็นระบบ "วันแมนวันโหวต" คนชนะในเขตเลือกตั้งหนึ่งอาจชนะกันเพียงแค่คะแนนเดียว ซึ่งเป็นจุดอ่อนของระบบ เพราะนำคะแนนมาตัดสินผลชนะเพียงอย่างเดียวไม่ใช่เสียงส่วนใหญ่หรือเสียงข้างมาก ตัวอย่างเช่น ในเขตหนึ่งมีการแข่งขัน 4 คน ผู้ที่ชนะได้ร้อยละ 40 ของคะแนน ขณะที่อีก 3 คนรวมกันได้ร้อยละ 60 ลักษณะเช่นนี้จะกล่าวได้อย่างไรว่า คนชนะมาจากเสียงส่วนใหญ่ที่สำคัญ คือ คะแนนร้อยละ 60 นั้นถูกทิ้งไป ไม่ได้นำมาคำนวณแต่อย่างใดเท่ากับว่าคะแนนเสียงของคนกลุ่มนี้ไม่มีความหมายใด ๆ ยิ่งไปกว่านั้น คะแนนนิยมของผู้สมัครบางคนบางพรรคมีลักษณะของการผูกขาด ตรึงฐานเสียงด้วยวิธีการต่าง ๆ ประชาชนที่คิดต่างจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตนั้นแทบจะไม่มีโอกาสมีผู้แทนของตนเองได้ เพราะระบบการเลือกตั้งชนะกันเพียงแค่คะแนนเดียว

2. ศึกษาผลกระทบการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 แก้ไขเพิ่มเติม และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง จากการศึกษาพบว่า ระบบการเลือกตั้งในระบบผสมแบบเสียงข้างมาก หรือ Mixed Member Majoritarian System (MMM) นั้นส่งผลให้พรรคการเมืองขนาดใหญ่ได้เปรียบในสนามการเลือกตั้งทั่วไปที่เกิดขึ้น แต่อย่างไรก็ตามเมื่อเปลี่ยนมาใช้ระบบจัดสรรปันส่วนผสม Mixed Member Apportionment System (MMA) จะพบว่า พรรคการเมืองขนาดใหญ่ เช่น พรรคเพื่อไทย ได้รับสัดส่วนการเลือกตั้งลดลงโดยพบว่าจำนวนที่ลดลงคือจำนวนผู้สมัครจากระบบบัญชีรายชื่อ หรือ Party list โดยพรรคการเมืองขนาดกลางอย่างเช่น พรรคภูมิใจไทย พรรคชาติไทยพัฒนา หรือชาติพัฒนาเพื่อแผ่นดินจะมีที่นั่งเพิ่มขึ้นในระบบการเลือกตั้งแบบ MMA ซึ่งการเลือกตั้งระบบใหม่ส่งผลต่อการเกิดรัฐบาลแบบผสมอย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตาม ระบบการเลือกตั้งแบบจัดสรรปันส่วนผสม ไม่ได้เป็นสร้างจุดเด่นของความเป็นสัดส่วนระบบ

สัดส่วนที่ดีที่สุดคือ ระบบสัดส่วนแบบระบบบัญชีรายชื่อ (List Proportional Representation-List PR) ที่มีแต่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรระบบบัญชีรายชื่อ (Party List) และไม่มีการเลือกตั้งแบบแบ่งเขต แต่อย่างไรก็ดีการที่จะดัดระบบการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตออกไปทั้งหมดก็ทำให้ความสอดคล้องระหว่างการเลือกตั้งกับประชาธิปไตยหายไป ระบบการเลือกตั้งไม่ได้เป็นปัจจัยเดียวเดียวที่ทำให้เกิดความเป็นประชาธิปไตย แต่วิธีการ หรือหลักการเลือกตั้งบนพื้นฐานประชาธิปไตยที่คำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนต้องได้รับการให้ความสำคัญเป็นลำดับแรก ฉะนั้น การเปลี่ยนผ่านไปสู่ประชาธิปไตยของไทยหลังจากการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 หลังจากที่ได้คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้กำหนดให้มีการเลือกตั้งแล้วนั้นยังคงต้องพิจารณาความเป็นประชาธิปไตยผ่านปรากฏการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้น

3. นำเสนอแนวทางในการปรับปรุงระบบการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตยที่เหมาะสมกับสังคมไทย พบว่า การปฏิรูประบบการเลือกตั้งใหม่ที่ทำให้ทุกคะแนนเสียงของประชาชนมีความหมายอย่างแท้จริง ที่เรียกกันว่าระบบการเลือกตั้งแบบจัดสรรปันส่วนผสม จะจูงใจให้ประชาชนมาเลือกตั้งมากขึ้นเพราะเป็นการตัดสินใจเลือกจากบัตรสองใบ ที่ส่งผลให้ได้ทั้งคนและพรรคที่ต้องการ ดังนั้น พรรคการเมืองกับผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องประสานการทำงานใกล้ชิดกันและหนักมากขึ้นเพื่อช่วงชิงคะแนนนิยมจากประชาชนทุกพื้นที่ทั่วประเทศ พรรคที่ได้รับความนิยมสูงจะได้คะแนนเสียงมาก ความนิยมที่มีต่อพรรคเป็นตัวตั้ง นั่นคือ ระบบประชาธิปไตยที่แท้จริง สมาชิกพรรคหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งทุกคนต้องช่วยกันหาเสียง ต้องทำงานหนักด้วยการทำดีเพื่อให้ได้รับความนิยมเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่ต้องการจะปฏิรูปเปลี่ยนการเมืองไทยให้มีความโปร่งใส มีความเที่ยงธรรม สุจริต ความพร้อมในด้านกฎหมายสมบูรณ์เรียบร้อยแล้ว และรวมถึงความพร้อมของประชาชนชาวไทยที่มีการเรียนรู้และตื่นตัวทางการเมืองมากขึ้นภายใต้สถานการณ์ที่กำลังจะเปลี่ยนผ่านสู่ระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยอีกครั้งหนึ่งส่งผลให้บรรยากาศความเคลื่อนไหวทางการเมืองเป็นไปอย่างคึกคัก มีการวางแผนเตรียมความพร้อมของผู้ที่สนใจทางการเมืองทั้งคนรุ่นเก่าและรุ่นใหม่ ซึ่งได้มีการทาบทามแสวงหาผู้ที่มีอุดมการณ์เดียวกันมาร่วมจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นเพื่อเป็นทางเลือกใหม่ของประชาชนชาวไทย ทั้งนี้ การเลือกตั้งที่จะมีขึ้น

ครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ จะเป็นการพิสูจน์ความเป็นประชาธิปไตยของประเทศอีกครั้งว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่สร้างสรรค์ปรองดองมีการเลือกตั้งที่สุจริต โปร่งใส ตรวจสอบได้ หรือจะเกิดการทุจริตในรูปแบบใหม่ ๆ มากยิ่งขึ้นไปอีก

อภิปรายผล (Research Discussion)

1. รูปแบบ วิธีการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง จากการศึกษาพบว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 6 เมษายน 2560 ได้กำหนดหลักเกณฑ์การเข้าสู่อำนาจทางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง และจากบัญชีรายชื่อเอาไว้อย่างชัดเจน โดยได้กำหนดรูปแบบการเลือกตั้งระบบใหม่หรือที่เรียกกันสั้น ๆ ว่า "แบบจัดสรรปันส่วนผสม" ตามแบบอย่างของประเทศเยอรมนี ซึ่งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญได้นำมาใช้เป็นหลักคิดในการวางระบบเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในครั้งนี้ ทั้งนี้ สืบเนื่องจากวิกฤตการณ์ความขัดแย้งระหว่างพรรคการเมืองที่ต้องการเอาชนะการเลือกตั้ง จนเกิดปัญหา เกิดความวุ่นวายขึ้นในประเทศ ดังนั้น เพื่อลดความรุนแรงในการแข่งขันการเข้าสู่อำนาจจึงต้องใช้ระบบการเลือกตั้งที่ดีที่สามารถทำให้มีการกระจายหรือมีตัวแทนครอบคลุมอย่างทั่วถึงในกลุ่มผลประโยชน์ ในทุกสาขาอาชีพ ได้เข้ามามีที่นั่งในสภา โดยเปรียบเทียบระบบการเลือกตั้ง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ที่เป็นระบบ "วันแมนวันโหวต" คนชนะในเขตเลือกตั้งหนึ่งอาจชนะกันเพียงแค่คะแนนเดียว ซึ่งเป็นจุดอ่อนของระบบ เพราะนำคะแนนมาตัดสินผลชนะเพียงอย่างเดียวไม่ใช้เสียงส่วนใหญ่หรือเสียงข้างมาก ตัวอย่างเช่น ในเขตหนึ่งมีการแข่งขัน 4 คน ผู้ที่ชนะได้ร้อยละ 40 ของคะแนน ขณะที่อีก 3 คน รวมกันได้ร้อยละ 60 ลักษณะเช่นนี้จะกล่าวได้อย่างไรว่า คนชนะมาจากเสียงส่วนใหญ่ที่สำคัญ คือ คะแนนร้อยละ 60 นั้นถูกทิ้งไปไม่ได้นำมาคำนวณแต่อย่างใดเท่ากับว่าคะแนนเสียงของคนกลุ่มนี้ไม่มีความหมายใด ๆ ยิ่งไปกว่านั้น คะแนนนิยมของผู้สมัครบางคนบางพรรคมีลักษณะของการผูกขาด ตรึงฐานเสียงด้วยวิธีการต่าง ๆ ประชาชนที่คิดต่างจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตนั้นแทบจะไม่มีโอกาสมีผู้แทนของตนเองได้ เพราะระบบการเลือกตั้งชนะกันเพียงแค่

คะแนนเดียว สอดคล้องกับ ราชกิจจานุเบกษา (2566) เรื่อง พระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ กฎหมายลูกเกี่ยวกับเลือกตั้ง 2 ฉบับ พบว่า สำหรับเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ คือ โดยที่บทบัญญัติ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พุทธศักราช 2564 ได้กำหนดให้ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนห้าร้อยคน โดยมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวนสี่ร้อยคน และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อจำนวนหนึ่งร้อยคน และให้มีบัตรเลือกตั้งสองใบให้ประชาชนมีสิทธิในการเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคการเมือง และผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบแบ่งเขต การกำหนดจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่แต่ละจังหวัดจะพึงมีและการแบ่งเขตเลือกตั้ง การคำนวณสัดส่วนผู้สมัครรับเลือกตั้งตามบัญชีรายชื่อของแต่ละพรรคการเมืองที่จะได้รับเลือกตั้งที่เป็นธรรม ต่อพรรคการเมืองและเคารพสิทธิและเสียงของประชาชน จึงสมควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับค่าธรรมเนียมและค่าบำรุงพรรคการเมือง การส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง การสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งและแบบบัญชีรายชื่อ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

2. ผลกระทบการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 แก้ไขเพิ่มเติม และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง จากการศึกษาพบว่า ระบบการเลือกตั้งในระบบผสมแบบเสียงข้างมาก หรือ Mixed Member Majoritarian System (MMM) นั้นส่งผลให้พรรคการเมืองขนาดใหญ่ได้เปรียบในสนามการเลือกตั้งทั่วไปที่เกิดขึ้น แต่อย่างไรก็ตามเมื่อเปลี่ยนมาใช้ระบบจัดสรรปันส่วนผสม Mixed Member Apportionment system (MMA) จะพบว่าพรรคการเมืองขนาดใหญ่ เช่น พรรคเพื่อไทย ได้รับสัดส่วนการเลือกตั้งลดลงโดยพบว่าจำนวนที่ลดลงคือจำนวนผู้สมัครจากระบบบัญชีรายชื่อ หรือ Party list โดยพรรคการเมืองขนาดกลางอย่างเช่นพรรคภูมิใจไทย พรรคชาติไทยพัฒนา หรือชาติพัฒนาเพื่อแผ่นดินจะมีที่นั่งเพิ่มขึ้นในระบบการเลือกตั้งแบบ MMA ซึ่งการเลือกตั้งระบบใหม่ส่งผลต่อการเกิดรัฐบาลแบบผสมอย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตาม ระบบการเลือกตั้ง

แบบจัดสรรปันส่วนผสม ไม่ได้เป็นสร้างจุดเด่นของความเป็นสัดส่วน ระบบสัดส่วนที่ดีที่สุดคือ ระบบสัดส่วนแบบระบบบัญชีรายชื่อ (List Proportional Representation- List PR) ที่มีแต่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรระบบบัญชีรายชื่อ (Party List) และไม่มีการเลือกตั้งแบบแบ่งเขต แต่อย่างไรก็ดีการที่จะตัดระบบการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตออกไปทั้งหมดก็ทำให้ความสอดคล้องระหว่างการเลือกตั้งกับประชาธิปไตยหายไป ระบบการเลือกตั้งไม่ได้เป็นปัจจัยเดียวเดียวที่ทำให้เกิดความเป็นประชาธิปไตย แต่วิธีการ หรือหลักการเลือกตั้งบนพื้นฐานประชาธิปไตยที่คำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนต้องได้รับการให้ความสำคัญเป็นลำดับแรก ฉะนั้น การเปลี่ยนผ่านไปสู่ประชาธิปไตยของไทยหลังจากการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพ.ศ. 2560 หลังจากที่ได้คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้กำหนดให้มีการเลือกตั้งแล้วนั้นยังคงต้องพิจารณาความเป็นประชาธิปไตยผ่านปรากฏการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้น สอดคล้องกับ กรมประชาสัมพันธ์ (2565) เรื่อง เจาะสูตรหาร 100 หาร 500 คำนวณหา ส.ส.บัญชีรายชื่อ พบว่า การเลือกตั้งครั้งต่อไปจะมี ส.ส.รวมทั้งหมด 500 คน แบ่งเป็น ส.ส.เขต 400 คน จากเขตเลือกตั้งทั่วประเทศ 400 เขต และ ส.ส.บัญชีรายชื่อ 100 คน โดยจะมีบัตรเลือกตั้ง 2 ใบ แบ่งเป็นบัตรเลือกตั้ง ส.ส.เขต กับบัตรเลือก ส.ส.บัญชีรายชื่อ หรือเรียกอีกอย่างว่า บัตรเลือกพรรค ในส่วนของ ส.ส.เขต 400 คน ไม่ได้เป็นปัญหาต่อความเข้าใจในการลงคะแนนเลือกตั้ง เพราะจะเป็นแบบดั้งเดิมที่คุ้นชินกันมาคือ การเลือกผู้สมัครที่ตนเองชื่นชอบได้เลยในบัตรเลือกตั้ง ส.ส.เขต แต่ที่ยังเป็นปัญหาต่อความเข้าใจคือ แบบบัญชีรายชื่อ 100 คน โดย เฉพาะวิธีการคำนวณหาจำนวน ส.ส.ที่แต่ละพรรคจะได้จากสูตรหาร 100 หรือสูตรหาร 500 จะเป็นอย่างไร

3. แนวทางในการปรับปรุงระบบการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตยที่เหมาะสมกับสังคมไทย พบว่า การปฏิรูประบบการเลือกตั้งใหม่ที่ทำให้ทุกคะแนนเสียงของประชาชนมีความหมายอย่างแท้จริง ที่เรียกกันว่าระบบการเลือกตั้งแบบจัดสรรปันส่วนผสม จะช่วยให้ประชาชนมาเลือกตั้งมากขึ้นเพราะเป็นการตัดสินใจเลือกได้เพียงบัตรเดียวที่ส่งผลให้ได้ทั้งคนและพรรคที่ต้องการ ดังนั้น พรรคการเมืองกับผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องประสานการทำงานใกล้ชิดกันและหนักมากขึ้นเพื่อช่วงชิงคะแนนนิยมจากประชาชนทุกพื้นที่ทั่วประเทศ พรรคที่ได้รับความนิยมสูงจะได้คะแนนเสียงมาก ความนิยมที่มีต่อพรรคเป็นตัวตั้ง นั่นคือ ระบบ

ประชาธิปไตยที่แท้จริง สมาชิกพรรคหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งทุกคนต้องช่วยกันหาเสียง ต้องทำงานหนักด้วยการทำดีเพื่อให้ได้รับความนิยมนิเทศนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่ต้องการจะปฏิรูปเปลี่ยนการเมืองไทยให้มีความโปร่งใส มีความเที่ยงธรรม สุจริต ความพร้อมในด้านกฎหมายสมบูรณ์เรียบร้อยแล้ว และรวมถึงความพร้อมของประชาชนชาวไทยที่มีการเรียนรู้และตื่นตัวทางการเมืองมากขึ้นภายใต้สถานการณ์ที่กำลังจะเปลี่ยนผ่านสู่ระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยอีกครั้งหนึ่งส่งผลให้บรรยากาศความเคลื่อนไหวทางการเมืองเป็นไปอย่างคึกคัก มีการวางแผนเตรียมความพร้อมของผู้ที่สนใจทางการเมืองทั้งคนรุ่นเก่าและรุ่นใหม่ ซึ่งได้มีการทาบทามแสวงหาผู้ที่มีอุดมการณ์เดียวกันมาร่วมจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นเพื่อเป็นทางเลือกใหม่ของประชาชนชาวไทย ทั้งนี้ การเลือกตั้งที่จะมีขึ้นครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ จะเป็นการพิสูจน์ความเป็นประชาธิปไตยของประเทศอีกครั้งว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่สร้างสรรค์โปร่งใสมีการเลือกตั้งที่สุจริต โปร่งใสตรวจสอบได้ หรือจะเกิดการทุจริตในรูปแบบใหม่ ๆ มากยิ่งขึ้นไปอีก สอดคล้องกับ วิศาล ศรีมหาโร (2566) เรื่อง การเมืองไทยระบบหรือคน : การพัฒนาวัฒนธรรมและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน พบว่า การพัฒนาการเมืองประชาธิปไตยมีองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ 1) การพัฒนาระบบ เช่น การแก้รัฐธรรมนูญ การพัฒนาสถาบันทางการเมือง พรรคการเมือง และกลุ่มผลประโยชน์ เป็นต้น 2) การพัฒนาคนทางการเมือง โดยเฉพาะแบบแผนที่เกิดจากการหล่อหลอมของความรู้ ความเข้าใจ อุดมการณ์ ความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติของประชาชน เกิดการโน้มน้าของการรับรู้ อารมณ์ความรู้สึก การประเมินค่า ส่งผลต่อพฤติกรรมพัฒนาเป็นตัวเป็นวัฒนธรรมทางการเมือง ส่งผลต่อไปอีกต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยลักษณะและรูปแบบต่างๆ ที่ส่วนใหญ่ยังไม่เอื้อและไม่สอดคล้องกับการพัฒนาการเมืองแบบประชาธิปไตย และ 3) ภายใต้บริบททุนนิยมโลกดิจิทัลและการคมนาคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

ข้อเสนอแนะ (Research Suggestions)

แผนการปฏิรูปประเทศเสนอการปฏิรูปด้านการเมือง โดยกำหนดเรื่อง และประเด็นปฏิรูปประเทศด้านการเมืองไว้ 5 ประเด็นประกอบด้วย (1) การเสริมสร้างวัฒนธรรมทาง

การเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (2) กลไกในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง โดยสันติวิธีและการรัฐประหารของสังคมไทย (3) การกระจายอำนาจ การปกครองส่วนท้องถิ่น และการจัดสรรทรัพยากรที่เป็นธรรม (4) การเลือกตั้งที่สุจริตและเที่ยงธรรมเพื่อการปฏิรูปประเทศ (5) การสร้างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ เพื่อการบรรลุเป้าหมายของแผนการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง ดังนี้ (1) ให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง ตลอดจนการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ รู้จักยอมรับในความเห็นทางการเมืองโดยสุจริตที่แตกต่างกัน และให้ประชาชนใช้สิทธิเลือกตั้งและออกเสียงประชามติ โดยอิสระปราศจากการครอบงำไม่ว่าด้วยทางใด (2) ให้การดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมืองเป็นไปโดยเปิดเผยและตรวจสอบได้ เพื่อให้พรรคการเมืองพัฒนาเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนซึ่งมีอุดมการณ์ทางการเมืองร่วมกัน มีกระบวนการให้สมาชิกพรรคการเมืองมีส่วนร่วมและมีความรับผิดชอบอย่างแท้จริงในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองและการคัดเลือกผู้มีความรู้ ความสามารถ ซื่อสัตย์สุจริต และมีคุณธรรม เข้ามาเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ที่ชัดเจน และเป็นรูปธรรม (3) มีกลไกที่กำหนดความรับผิดชอบของพรรคการเมืองในการประกาศนโยบายที่มีได้วิเคราะห์ผลกระทบ ความคุ้มค่า และความเสียหายอย่างรอบด้าน (4) มีกลไกที่กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและรับผิดชอบต่อประชาชนในการปฏิบัติหน้าที่ของตน และ (5) มีกลไกแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองโดยสันติวิธีภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรมประชาสัมพันธ์. (2565). เจาะสูตรทหาร 100 ทหาร 500 คำวนหา ส.ส.บัญชีรายชื่อ. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2566. จาก <https://www.prd.go.th/th/content/category/detail/id/33/iid/108330>.
- ขงคชาณ สุวรรณณณี. (2561). การเลือกตั้งครั้งแรก ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2566). ด่วน! มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ กฎหมายลูกเกี่ยวกับเลือกตั้ง 2 ฉบับแล้ว. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2566. จาก <https://www.thansettakij.com/politics/thailand-elections2023/554534>.
- วิศาล ศรีมหาวโร. (2566). การเมืองไทยระบบหรือคน : การพัฒนาวัฒนธรรมและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- ไอลอว์. (2565). เลือกตั้ง66: นับถอยหลังสู่การเลือกตั้ง หลายพรรคการเมืองเปลี่ยนทัพปรับโฉม. (ออนไลน์). สืบค้นเมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2566. จาก <https://ilaw.or.th/node/6293>.

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับโครงสร้างและที่มาของผู้ตรวจการแผ่นดินตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

Legal Problems on the Ombudsman's Composition and Selection Process under the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560 (2017)

นันทกุล ศรฤทธิชิงชัย¹ ศาสดา วิริยานุพงษ์² และสุคนธา ศรีภิรมย์³

Nantakul Sorarittichingchai, Sartsada Wiriyapunpong and Sukontha Sribhiromya

Received: May 24, 2023 Revised: June 18, 2023 Accepted: August 24, 2023

บทคัดย่อ

บทความการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีในการตรวจสอบและควบคุมการใช้อำนาจของฝ่ายปกครอง (2) ศึกษาถึงประวัติความเป็นมา และแนวคิดในการจัดตั้งองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบและควบคุมฝ่ายปกครอง (3) ศึกษาเกี่ยวกับโครงสร้างและที่มาของผู้ตรวจการแผ่นดินของไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ ได้แก่ สาธารณรัฐฝรั่งเศส สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และสาธารณรัฐอินโดนีเซีย (4) ศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับโครงสร้างและที่มาของผู้ตรวจการแผ่นดิน และ (5) เสนอ

¹ นักศึกษาหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช Master of Law, School of Law, Sukhothai Thammathirat Open University. Email: nantakul.air@gmail.com

² อาจารย์ประจำหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช Master of Law, School of Law, Sukhothai Thammathirat Open University. Email: ball_centdx@hotmail.com

³ พนักงานคดีปกครองชำนาญการพิเศษ สำนักวิจัยและวิชาการ สำนักงานศาลปกครอง Administrative Case Official, Senior Professional Level, Bureau of Research and Technical Affairs, Office of the Administrative Courts. Email: captainair95@gmail.com

แนวทางในการแก้ไขโครงสร้างและที่มาที่เหมาะสมของผู้ตรวจการแผ่นดิน การวิจัยนี้เป็นการวิจัยทางกฎหมายและเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยดำเนินวิธีการวิจัยเอกสารจากการศึกษาค้นคว้าตำรา บทความ งานวิจัยทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ ข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ วิทยานิพนธ์ รวมถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างและที่มาของผู้ตรวจการแผ่นดิน ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องมาทำการสังเคราะห์ และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการเปรียบเทียบเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการจัดทำข้อเสนอแนะแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย

ผลการศึกษาพบว่า 1) แนวคิดในการควบคุมฝ่ายปกครองเป็นแนวคิดพื้นฐานที่มีความจำเป็นต่อการจำกัดการใช้อำนาจของฝ่ายปกครองและการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนไม่ให้ถูกละเมิดจากการใช้อำนาจของฝ่ายปกครอง โดยผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นองค์กรหนึ่งที่มีหน้าที่และอำนาจในการตรวจสอบการใช้อำนาจหรือการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งพบว่าทฤษฎีพื้นฐานของแนวคิดเกี่ยวกับผู้ตรวจการแผ่นดิน ได้แก่ หลักนิติรัฐ ซึ่งประกอบด้วย หลักการแบ่งแยกอำนาจอัติปไตย หลักการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน และการดำเนินการขององค์กรของรัฐต้องผูกพันโดยกฎหมาย และหลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำของฝ่ายปกครอง ซึ่งทำให้ฝ่ายปกครองต้องอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมาย 2) การจัดตั้งผู้ตรวจการแผ่นดินมีขึ้นครั้งแรกในประเทศสวีเดนและเป็นแนวคิดที่ก่อเกิดในประเทศที่มีระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย โดยผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบการใช้อำนาจของฝ่ายปกครองหรือฝ่ายบริหาร เป็นกลไกสำคัญในการแก้ไขเยียวยาปัญหาจากการบริหารภาครัฐ เพิ่มประสิทธิภาพและความโปร่งใสตรวจสอบได้ของหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งถือเป็นวิวัฒนาการสำคัญในระบบการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ อีกทั้งผู้ตรวจการแผ่นดินในบางประเทศยังมีอำนาจเสมือนอัยการหรืออาจทำหน้าที่เป็นผู้พิทักษ์สิทธิหรือผู้คุ้มครองสิทธิด้วยอีกหน้าที่หนึ่ง 3) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของไทยต้องเป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ และมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินไม่ต่ำกว่าอธิบดีหรือหัวหน้าส่วนราชการที่เทียบเท่า หรือหัวหน้าหน่วยงานของรัฐที่เทียบได้ไม่ต่ำกว่ากรม ตามที่คณะกรรมการสรรหาประกาศกำหนด โดยต้องดำรงตำแหน่งดังกล่าวเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 2 คน และเป็นผู้มีประสบการณ์ในการดำเนินกิจการอันเป็นสาธารณะมาแล้วไม่น้อยกว่า 20 ปี จำนวน 1 คน รวมมีจำนวน 3 คน ขณะที่ในต่างประเทศ ผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส หรือเรียกว่า “ผู้พิทักษ์สิทธิของประชาชน” มีจำนวน 1 คน โดยมีผู้ช่วยผู้

พิทักษ์สิทธิของประชาชน จำนวน 3 คน และผู้แทนอาสาประจำ จำนวน 1 คน เพื่อทำหน้าที่
ผู้ช่วยปฏิบัติงานด้านการประสานความร่วมมือและเจรจาไกล่เกลี่ยกับหน่วยงานภาครัฐและผู้
พิทักษ์สิทธิของประชาชนสามารถจัดตั้งคณะทำงานผู้ช่วยปฏิบัติงานได้จำนวน 3 คณะ สำหรับ
ผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีมีรูปแบบเป็นคณะกรรมการด้านการ
ร้องเรียน ซึ่งอยู่ภายใต้ฝ่ายนิติบัญญัติ ประกอบด้วย ประธานคณะกรรมการ รองประธาน
คณะกรรมการ และกรรมการอื่น รวมจำนวนทั้งสิ้น 28 คน ส่วนในประเทศอินโดนีเซีย มี
จำนวนผู้ตรวจการแผ่นดินมากที่สุดจากการศึกษาในครั้งนี้ และมีการจัดโครงสร้างการ
ปฏิบัติงานออกเป็น 2 ระดับ ได้แก่ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินส่วนกลาง (National
Ombudsman) และสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินท้องถิ่นหรือประจำแต่ละจังหวัด
(Regional/Local Ombudsman) โดยสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินส่วนกลางมีหน้าที่
ตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐส่วนกลางและกระทรวงต่าง ๆ ขณะที่
สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินประจำจังหวัดมีหน้าที่ตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ
ในพื้นที่ของตนเป็นสำคัญ 4) การที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้
กำหนดโครงสร้างและที่มาของผู้ตรวจการแผ่นดินให้มีเพียงจำนวน 3 คน และต้องเป็นผู้มีความ
ซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์และมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหาร
ราชการแผ่นดินไม่ต่ำกว่าอธิบดีหรือหัวหน้าส่วนราชการที่เทียบเท่า หรือหัวหน้าหน่วยงานของ
รัฐที่เทียบได้ไม่ต่ำกว่ากรม ตามที่คณะกรรมการสรรหาประกาศกำหนด อาจยังไม่เพียงพอที่จะ
พิสูจน์ว่าผู้ตรวจการแผ่นดินสามารถปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเป็นกลาง เป็นอิสระ และซื่อสัตย์
สุจริตหรือไม่ และข้อจำกัดด้านจำนวนอาจทำให้เกิดความล่าช้าและความไม่ทั่วถึงในการแก้ไข
ปัญหาความเดือดร้อนให้กับประชาชน ประกอบกับไม่อาจแต่งตั้งคณะผู้ช่วยผู้ตรวจการแผ่นดิน
เฉพาะด้านเพื่อแบ่งเบาภาระงานได้ จึงเกิดอุปสรรคต่อการบริหารจัดการข้อร้องเรียน ซึ่ง
แตกต่างไปจากกรณีผู้พิทักษ์สิทธิประชาชนของสาธารณรัฐฝรั่งเศสที่กฎหมายกำหนดให้สามารถ
มอบอำนาจหรือแต่งตั้งผู้ช่วยการปฏิบัติงานโดยระบุหน้าที่เฉพาะเจาะจงในแต่ละคณะและแต่ละ
ด้าน หรือผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซียซึ่งมีจำนวน 9 คน รวมถึงสหพันธ์
สาธารณรัฐเยอรมนีที่ใช้ระบบคณะกรรมการด้านการร้องเรียนแห่งรัฐสภาเยอรมนีทำหน้าที่
ในฐานะเสมือนผู้ตรวจการแผ่นดิน ประกอบด้วย สมาชิกจากพรรคการเมืองเสียงข้างมากใน
รัฐสภา รวมจำนวน 28 คน ประกอบกับมีกรรมการรัฐสภาฝ่ายกลาโหม (Parliamentary
Commissioner for the Armed Forces) อีกจำนวน 1 คน ทำหน้าที่พิจารณาเฉพาะเรื่อง

ร้องเรียนเกี่ยวกับกิจการทหาร และ 5) ควรแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับโครงสร้างของผู้ตรวจการแผ่นดิน โดยให้ผู้ตรวจการแผ่นดินแต่ละคนมีอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบเฉพาะด้าน และผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจมอบหมายให้เจ้าพนักงานประจำส่วนภูมิภาคพิจารณาเรื่องร้องเรียนในสังกัดส่วนภูมิภาคในเขตพื้นที่ของตนได้ และหากมีเรื่องร้องเรียนที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินประจำภูมิภาคไม่สามารถยุติเรื่องร้องเรียนนั้นได้ ก็ให้สามารถเสนอเรื่องร้องเรียนนั้นต่อสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินส่วนกลางเพื่อพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าวนั้นต่อไป ตามแบบอย่างการจัดสรรหน่วยธุรการสนับสนุนการทำงานของผู้ตรวจการแผ่นดินที่กระทำขึ้นในสาธารณรัฐอินโดนีเซียสามารถแต่งตั้งคณะผู้ช่วยปฏิบัติหน้าที่พิจารณาข้อร้องเรียนหรือไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้ พร้อมทั้งกำหนดคุณสมบัติให้ชัดเจนให้ผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น ด้านกฎหมาย เศรษฐกิจ การคลัง และในส่วนของที่มาของคณะกรรมการสรรหา นั้น ควรกำหนดให้นักวิชาการและผู้แทนจากภาคประชาชนร่วมเป็นคณะกรรมการสรรหาผู้ดำรงตำแหน่งผู้ตรวจการแผ่นดินด้วย เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินในฐานะองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: ปัญหาทางกฎหมาย, ผู้ตรวจการแผ่นดิน, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

Abstract

This research aimed at (1) to study concept and theory of examination of a governmental exercise of power (2) to study history and concept of an ombudsman establishment to examine and supervise government (3) to study composition and selection process of the ombudsman of Thailand comparing with the ombudsmen of other countries, namely, the French Republic, the Federal Republic of Germany and the Republic of Indonesia, (4) to study legal problems on the Ombudsman's Composition and Selection Process, and (5) to provide approach to properly address problems on the composition and selection process of the ombudsman. This research methodology is qualitative research conducted through the documentary research method, textbooks, articles, and researches in Thailand and abroad, electronic data, thesis, including the laws related to the composition and selection process of the ombudsman.

In this thesis, the author has systematically collected the information, using both analytical and synthetic methods to obtain information that can be a guideline in proposing and amendment to the laws.

The findings of research reveal that 1) concept of administrative control is a basis concept necessary to a limitation of the administrative power and to a protection of rights and freedom of citizens from a violation of the administrative power. The ombudsman is one of the agencies that have roles and duties to examine powers or actions of the government agencies or officials. Furthermore, the study found that the basic theory of the work of the ombudsman comprises of a principle of rule of law consisting of the principle of the separation of powers, principle of the protection of basic rights of citizens and legally binding actions of government agencies, and principle of legitimate actions of the government to be under the principle of lawfulness; 2) Sweden was the first country to establish the office of Ombudsman. It dates back to 1809, created by the constitution. The concept of an establishment of the ombudsman which was initially formed by the democratic country. The ombudsman has roles and duties to examine the use of powers of the administrative or government. It is an important mechanism to address problems from government administration and enhance a transparency of government agencies and officials. This mechanism is an important evolution of the examination of the use of administrative power. Ombudsmen in some countries also take another role similar to prosecutor or as a protector of rights in others; 3) the Constitution of the Kingdom of Thailand 2017 (B.E. 2560) provides that there shall be three Ombudsmen of Thailand appointed by the King upon the advice of the Senate from two persons with knowledge, expertise and experience related to the administration of State affairs in the position not lower than a Director-General or an equivalent Head of a Government agency; or a Head of a State agency at least comparable to a Department as prescribed

by the Selection Committee, and holding such position for a period of not less than five years; and one person having experiences in the operation of a public undertaking for a period of not less than twenty years. Nature of experiences and operations for of a public undertaking as referred shall be in line with the announcement issued by the Selection Committee, mainly based on the purpose to bring in qualified persons with experiences in the operation of a public undertaking for better performing duties as the Ombudsman. In contrast, in the foreign countries, there is one Ombudsman in the French Republic, assisted by 3 adjoints and a delegate (Délégué général) responsible for negotiation and cooperation with other government agencies on his behalf, and 3 groups or “Collège” of persons can be appointed for assistance. Meanwhile Ombudsman of Germany applies a system of Petitions Committee of the German Bundestag composed of 28 members including Chairman, Deputy Chairman and members, formed by the majority party of the German Bundestag, that act as the ombudsman, also there is a Parliamentary Commissioner for the Armed Forces responsible for handling complaints related to defense and army affairs; but the Ombudsman of the Republic of Indonesia has the highest number of the ombudsmen of 9 persons who works for National Ombudsman and Regional/Local Ombudsman; 4) The fact that the ombudsman of Thailand has only 3 persons as provided by Constitution of the Kingdom of Thailand 2017 (B.E. 2560) and not being able to appoint a specific team of assistant ombudsmen causes delays and not being thorough in solving the problems of people suffering. The structure of the ombudsman of Thailand is different from ombudsmen of other studied countries. First, the Ombudsman of the French Republic, called "People's Rights Defender", has power to grant power or appoint assistants for specific works. Second, the Ombudsman of the Republic of Indonesia has the highest number of the ombudsmen of 9 persons. Lastly, the Ombudsman of Germany applies a system of complaint committee

of the German Bundestag, formed by the majority party of the German Bundestag, that act as the ombudsman composed of 28 members including Chairman, Deputy Chairman and members; and 5) it is proposed to revise and amend the provisions of related laws in this study aiming at improving a work of the ombudsman, as an independent organization under the constitution, proceed more effectively. When compared to the laws and regulations on Ombudsman in France, Germany and Indonesia, the laws and regulations related to the structure of the ombudsman of Thailand should be amended to grant power of the ombudsmen of Thailand to be responsible for a specific field and let the ombudsman being able to set up a team of assistants to perform duties in different regions on his behalf to consider complaints or mediate disputes. If the complaints are insolvable or meet the solution, the team of assistants will transfer them to the central Ombudsman for further consideration. Also, the laws and regulations should stipulate qualification of the ombudsman to be a person that has specific knowledge such as law and finance. Furthermore, the ombudsman selection committee should include academics and representatives from public sectors.

Keywords: Legal Problems, Ombudsman, Constitution of the Kingdom of Thailand

บทนำ

องค์กรผู้ตรวจการแผ่นดิน หรือ “Ombudsman” กล่าวได้ว่าเป็นนวัตกรรมทางการเมืองการปกครองและสังคมของโลก โดยแนวคิดและหลักการสำคัญขององค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินอย่างสากล คือการเป็นผู้ตรวจการแผ่นดินสำหรับภาครัฐ มีหน้าที่เปรียบเสมือนเป็น “ผู้ตรวจสอบทั่วไป (Inspector General)” และการเป็นตัวแทนของรัฐสภาในการแก้ไขความเดือดร้อนของประชาชน (สุรพล นิติไกรพจน์, 2560) อันมีที่มาจากแนวคิดที่ว่า การใช้อำนาจรัฐภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยต้องมีกลไกที่เป็นหลักประกันในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชน และกลไกในการตรวจสอบและควบคุมการใช้อำนาจรัฐให้เป็นไปโดยชอบ

ด้วยกฎหมาย เพื่อป้องกันมิให้รัฐหรือฝ่ายปกครองใช้อำนาจตามอำเภอใจ รวมถึงการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินการกิจของรัฐในฐานะผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย

ในประเทศไทยนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดิน (Ombudsman) เป็นกลไกหนึ่งในการตรวจสอบการใช้อำนาจของฝ่ายปกครองให้เป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย กล่าวคือ กำกับดูแลการใช้อำนาจรัฐ มีสถานะเป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญองค์กรหนึ่ง จัดตั้งขึ้นครั้งแรกตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ทั้งนี้โดยมีเจตนารมณ์เพื่อสร้างระบอบการเมืองการปกครองในฐานะที่ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยเป็นนัยสำคัญ ประกอบกับเพื่อการคุ้มครองประชาชนจากการถูกละเมิดสิทธิเสรีภาพจากการใช้อำนาจของฝ่ายปกครองอย่างควบคู่กัน แต่จากการประเมินผลเกี่ยวกับการตรวจสอบและควบคุมการใช้อำนาจรัฐตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 การทำหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องรวมถึงผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภายังไม่สามารถแสดงประสิทธิภาพให้เห็นเป็นที่ประจักษ์ เนื่องจากสังคมยังสงสัยว่าองค์กรตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐบางองค์กรอาจอยู่ภายใต้อิทธิพลและการชี้นำของฝ่ายการเมืองทั้งในด้านกระบวนการสรรหาบุคคลเข้าสู่ตำแหน่งและการเสนอชื่อเพื่อขอความเห็นชอบจากวุฒิสภา (คณะกรรมการศึกษาแนวทางการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ, 2549) แม้กระทั่งต่อมาได้มีการใช้บังคับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 แนวความคิดเกี่ยวกับผู้ตรวจการแผ่นดินก็ยังคงได้รับการสานต่อหลักการและเจตนารมณ์มาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เพื่อการคงไว้ซึ่งองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ โดยได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมอำนาจหน้าที่ของแต่ละองค์กร รวมถึงผู้ตรวจการแผ่นดินซึ่งมีอำนาจหน้าที่ที่เพิ่มขึ้นด้วย แต่ก็ยังอยู่ภายใต้เจตนารมณ์เดิมที่สำคัญ คือ มีการปรับปรุงระบบการสรรหาผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ซึ่งรวมถึงผู้ตรวจการแผ่นดินให้มีความเป็นอิสระและเป็นกลางมากยิ่งขึ้นโดยไม่ให้วุฒิสภาเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่แต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ

ถัดมาเมื่อได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ก็ยังคงบัญญัติรับรองให้เมืองครีอิสระซึ่งเป็นองค์กรของรัฐที่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการเกี่ยวกับภารกิจของรัฐ และคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนไว้ในหมวด 12 โดยกำหนดให้เมืองครีอิสระขึ้นทั้งสิ้น 5 องค์กร ได้แก่ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน และคณะกรรมการสิทธิ

มนุษยชนแห่งชาติ พร้อมทั้งกำหนดหน้าที่และอำนาจขององค์กรอิสระทั้ง 5 องค์กรให้มีความเชื่อมโยงกับภาคประชาชนมากยิ่งขึ้น (มีชัย ฤชุพันธุ์, 2561) การที่ผู้ตรวจการแผ่นดินจะสามารถทำหน้าที่ได้บรรลุผลสำเร็จตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญหรือไม่นั้นย่อมต้องพิจารณาถึงโครงสร้างการจัดองค์กรและที่มาของผู้มาดำรงตำแหน่งเป็นนัยสำคัญ ซึ่งเป็นข้อพิจารณาที่จะพิสูจน์ว่าผู้ตรวจการแผ่นดินสามารถปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเป็นกลาง เป็นอิสระ และซื่อสัตย์สุจริตหรือไม่ อีกทั้งการที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดโครงสร้างและที่มาของผู้ตรวจการแผ่นดิน ไว้เพียงต้องเป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ และมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินไม่ต่ำกว่าอธิบดีหรือหัวหน้าส่วนราชการที่เทียบเท่า หรือหัวหน้าหน่วยงานของรัฐที่เทียบได้ไม่ต่ำกว่ากรม ตามที่คณะกรรมการสรรหาประกาศกำหนด โดยต้องดำรงตำแหน่งดังกล่าวเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 2 คน และเป็นผู้มีประสบการณ์ในการดำเนินกิจการอันเป็นสาธารณะมาแล้วไม่น้อยกว่า 20 ปี จำนวน 1 คน รวมมีจำนวน 3 คน อาจยังไม่เพียงพอที่จะพิสูจน์ว่าผู้ตรวจการแผ่นดินสามารถปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเป็นกลาง เป็นอิสระ และซื่อสัตย์สุจริตหรือไม่ และข้อจำกัดด้านจำนวนอาจทำให้เกิดความล่าช้าและความไม่ทั่วถึงในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้กับประชาชน

ยิ่งไปกว่านั้น ในประเด็นที่ผู้ตรวจการแผ่นดินต้องได้รับการสรรหาโดยคณะกรรมการสรรหานั้น เห็นได้ว่า ในทางปฏิบัติ การสรรหาและเลือกผู้ตรวจการแผ่นดินยังไม่มีความเป็นอิสระจากการเมืองและระบบราชการอย่างแท้จริง อันอาจทำให้เกิดการเอื้อประโยชน์ให้กันและกัน โดยเฉพาะในกลุ่มที่มาจากองค์กรอิสระเป็นผู้แต่งตั้ง จากข้อมูลโครงสร้างการจัดองค์กรและที่มาของผู้ตรวจการแผ่นดินที่ปรากฏข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเปรียบเทียบองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กับองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินของต่างประเทศ ในชื่อหัวข้อการศึกษาว่า “ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับโครงสร้าง และที่มาของผู้ตรวจการแผ่นดินตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560” ทั้งนี้ โดยมุ่งหวังจะนำไปสู่การเสนอแนะแนวทางการแก้ไขบทบัญญัติแห่งกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องให้มีความสอดคล้องกับอำนาจหน้าที่ที่มีอยู่เดิมและอำนาจหน้าที่ที่เพิ่มขึ้นของผู้ตรวจการแผ่นดิน อันจะส่งผลให้การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินมีประสิทธิภาพมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีในการตรวจสอบและควบคุมการใช้อำนาจของฝ่ายปกครอง
2. เพื่อศึกษาถึงประวัติความเป็นมา และแนวคิดในการจัดตั้งองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบและควบคุมฝ่ายปกครอง
3. เพื่อศึกษาเกี่ยวกับโครงสร้างและที่มาของผู้ตรวจการแผ่นดินของไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ ได้แก่ สาธารณรัฐฝรั่งเศส สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และสาธารณรัฐอินโดนีเซีย
4. เพื่อศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับโครงสร้างและที่มาของผู้ตรวจการแผ่นดิน
5. เพื่อเสนอแนวทางในการแก้ไขโครงสร้างและที่มาที่เหมาะสมของผู้ตรวจการแผ่นดิน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในลักษณะการศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research) โดยทำการศึกษาจากเอกสารวิชาการเกี่ยวกับกฎหมายมหาชนทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ อาทิ หนังสือ ตำรา งานวิจัยทั้งในและต่างประเทศซึ่งคัดเลือกจากเอกสารและบทความของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ (International Ombudsman Institute) วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง บทความจากวารสารวิชาการและข้อมูลสืบค้นทางอิเล็กทรอนิกส์ทั้งในและต่างประเทศ เป็นต้น และในกรณีเป็นเนื้อหาภาษาต่างประเทศ ผู้วิจัยได้คัดเลือกเนื้อหาเกี่ยวข้องและนำมาจัดทำคำแปลภาษาไทยก่อน โดยรวบรวมข้อมูลที่ต้องการทั้งหมดให้เป็นระบบเพื่อนำมาใช้ศึกษา วิเคราะห์เปรียบเทียบ และหาแนวทางและข้อเสนอแนะต่อไป

สมมุติฐานการวิจัย บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่เกี่ยวกับโครงสร้างและที่มาของผู้ตรวจการแผ่นดิน อันได้แก่ ขอบเขตหน้าที่และอำนาจ กระบวนการสรรหา คุณสมบัติ และจำนวนของผู้ตรวจการแผ่นดิน ยังไม่เหมาะสมและไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับประเด็นเหล่านั้น **ขอบเขตของการวิจัย**นี้เป็นการศึกษาแนวคิดในการควบคุมฝ่ายปกครองและความเป็นมาของผู้ตรวจการแผ่นดิน วิวัฒนาการและความเป็นมาของระบบผู้ตรวจการแผ่นดินในประเทศไทยและในต่างประเทศ

ประกอบด้วย 1) ผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศสซึ่งเป็นผู้ตรวจการแผ่นดินที่มาจากฝ่ายบริหารและวิวัฒนาการเป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญในภายหลัง 2) ผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีซึ่งเป็นผู้ตรวจการแผ่นดินที่มาจากฝ่ายนิติบัญญัติ และ 3) ผู้ตรวจการแผ่นดินของสาธารณรัฐอินโดนีเซียซึ่งมีสถานะเป็นองค์กรอิสระ เพื่อนำมาวิเคราะห์และเปรียบเทียบเนื้อหาในส่วนโครงสร้างและที่มา อำนาจหน้าที่ การร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน และผลการดำเนินงานและตัวอย่างผลงานที่โดดเด่น หลังจากนั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับโครงสร้างและที่มาของผู้ตรวจการแผ่นดินของประเทศไทย ทั้งในส่วนข้อพิจารณาจากองค์ประกอบ (จำนวน) ของผู้ตรวจการแผ่นดิน และข้อพิจารณาเชิงผลได้ผลเสียจากองค์ประกอบของผู้ตรวจการแผ่นดิน ปัญหาด้านที่มาและคุณสมบัติทั้งในส่วนข้อพิจารณาด้านกระบวนการสรรหาและข้อพิจารณาด้านคุณสมบัติ ปัญหาเกี่ยวกับการจัดแบ่งหน้าที่และผลดีผลเสียจากการจัดแบ่งหน้าที่ ตลอดจนปัญหาเกี่ยวกับหน่วยธุรการสนับสนุนการทำงาน และได้นำมาเปรียบเทียบกับบทวิเคราะห์ในส่วนของผู้ตรวจการแผ่นดินของสาธารณรัฐฝรั่งเศส สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และสาธารณรัฐอินโดนีเซีย และจัดทำเนื้อหาเปรียบเทียบระหว่างระบบผู้ตรวจการแผ่นดินของประเทศไทย สาธารณรัฐฝรั่งเศส สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และสาธารณรัฐอินโดนีเซีย โดยเรียบเรียงเนื้อหาเป็นข้อมูลเชิงพรรณนาสำหรับการนำเสนอบทสรุปและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับโครงสร้างและที่มาที่เหมาะสมของผู้ตรวจการแผ่นดินของประเทศไทยต่อไป

ผลการวิจัย

1. แนวคิดและทฤษฎีในการตรวจสอบและควบคุมการใช้อำนาจของฝ่ายปกครอง

แนวคิดในการควบคุมฝ่ายปกครองเป็นแนวคิดพื้นฐานที่มีความจำเป็นต่อการจำกัดการใช้อำนาจของฝ่ายปกครองและการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนไม่ให้ถูกละเมิดจากการใช้อำนาจของฝ่ายปกครอง โดยผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นองค์กรหนึ่งที่มีหน้าที่และอำนาจในการตรวจสอบการใช้อำนาจหรือการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งพบว่าทฤษฎีพื้นฐานของแนวคิดเกี่ยวกับผู้ตรวจการแผ่นดิน ได้แก่ หลักนิติรัฐ ซึ่งประกอบด้วยหลักการแบ่งแยกอำนาจอัติปไตย หลักการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน และการ

ดำเนินการขององค์กรของรัฐต้องผูกพันโดยกฎหมาย และหลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำของฝ่ายปกครอง ซึ่งทำให้ฝ่ายปกครองต้องอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมาย

2. ประวัติความเป็นมา และแนวคิดในการจัดตั้งองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบและควบคุมฝ่ายปกครอง

แนวคิดในการจัดตั้งผู้ตรวจการแผ่นดินมีขึ้นในประเทศที่มีระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย โดยผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบการใช้อำนาจของฝ่ายปกครองหรือฝ่ายบริหาร เป็นกลไกสำคัญในการแก้ไขเยียวยาปัญหาจากการบริหารภาครัฐ เพิ่มประสิทธิภาพและความโปร่งใสตรวจสอบได้ของหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งถือเป็นวิวัฒนาการสำคัญในระบบการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ อีกทั้งผู้ตรวจการแผ่นดินในบางประเทศยังมีอำนาจเสมือนอัยการหรืออาจทำหน้าที่เป็นผู้พิทักษ์สิทธิหรือผู้คุ้มครองสิทธิด้วยอีกหน้าที่หนึ่ง นอกจากนี้ พบว่าองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินมีรากฐานมาจากผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งรัฐสภาสวีเดน ก่อตั้งขึ้นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1809 ดำรงบทบาทหน้าที่รับเรื่องราวร้องเรียนและพิจารณาสอบสวนเรื่องร้องเรียนกรณีความไม่เป็นธรรมอันเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐหรือของหน่วยงานภาครัฐและรวมถึงการกระทำทุจริตและประพฤติมิชอบ ทั้งนี้ เพื่อเสนอแนะให้มีการปรับปรุงการปฏิบัติงานของหน่วยงานราชการและเพิ่มประสิทธิภาพของระบบการทำงานของภาครัฐเป็นนัยสำคัญ

3. การศึกษาโครงสร้างและที่มาของผู้ตรวจการแผ่นดินของประเทศไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ

3.1 ผู้ตรวจการแผ่นดินของประเทศไทยมีสถานะเป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ จัดตั้งขึ้นครั้งแรกตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ทั้งนี้ โดยมีเจตนารมณ์เพื่อสร้างระบอบการเมืองการปกครองในฐานที่ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจ อธิปไตยเป็นนัยสำคัญ ประกอบกับเพื่อการคุ้มครองประชาชนจากการถูกละเมิดสิทธิเสรีภาพจากการใช้อำนาจของฝ่ายปกครองอย่างควบคู่กัน และในเวลาต่อมาได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินโดยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

3.2 ผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส ประกอบด้วย โครงสร้าง 2 ลำดับชั้น ได้แก่ โครงสร้างลำดับแรก คือ ผู้พิทักษ์สิทธิของประชาชน ซึ่งมีเพียงคนเดียว และโครงสร้างลำดับรอง คือ ผู้ช่วยผู้พิทักษ์สิทธิของประชาชน ซึ่งมีจำนวน 3 คน โดยมีพื้นฐานกฎหมายมา

จาก 1) รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศสฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 2008 หมวด 11 ทวิ ได้กำหนดให้มีองค์กรที่ทำหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐในลักษณะผู้ตรวจการแผ่นดิน เช่นเดียวกัน แต่ทว่าได้กำหนดชื่อเรียกเป็นอย่างอื่น คือ “ผู้พิทักษ์สิทธิของประชาชน” (le Défenseur des droits or People’s rights Defender) ดำรงสถานะเป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ โดยมาตรา 71-1 กำหนดให้ ผู้พิทักษ์สิทธิของประชาชนมีเพียงหนึ่งคนเท่านั้น 2) รัฐบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ฉบับที่ 011-333 ลงวันที่ 29 มีนาคม ค.ศ. 2011 ว่าด้วย ผู้พิทักษ์สิทธิของประชาชน (Article 11 Loi organique n° 2011-333 du 29 mars 2011 relative au Défenseur des droits) ได้กำหนดโครงสร้างลำดับรองให้มีฝ่ายสนับสนุนการทำงานของผู้พิทักษ์สิทธิของประชาชนอย่างรอบด้าน เรียกว่า “คณะทำงานผู้ช่วยปฏิบัติงานของผู้พิทักษ์สิทธิของประชาชน (un collège)” ประกอบด้วยคณะทำงานทั้งสิ้น จำนวน 3 คณะ ได้แก่ คณะด้านพิทักษ์สิทธิเด็กและเยาวชน คณะด้านการต่อต้านการเลือกปฏิบัติและส่งเสริมความเท่าเทียม และคณะด้านการตรวจสอบจรรยาบรรณของผู้ประกอบอาชีพด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย โดยโครงสร้างลำดับรองของคณะทำงานผู้ช่วยปฏิบัติงานของผู้พิทักษ์สิทธิของประชาชนนี้ ประกอบด้วย 1) ผู้พิทักษ์สิทธิของประชาชน ในฐานะประธานคณะทำงาน 2) ผู้ช่วยผู้พิทักษ์สิทธิของประชาชน จำนวน 1 คน ในฐานะรองประธานคณะทำงาน และคณะทำงานอีกจำนวนหนึ่ง นอกจากนี้ ผู้พิทักษ์สิทธิของประชาชน ยังมีผู้แทนอาสาประจำ (Délégué général) อีกจำนวน 1 คน ซึ่งมีหน้าที่ปฏิบัติงานด้านการประสานความร่วมมือและเจรจาไกล่เกลี่ยกับหน่วยงานภาครัฐอีกทางหนึ่งด้วย

3.3 ผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี พบว่า สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีไม่มีองค์กรอิสระในลักษณะผู้ตรวจการแผ่นดิน แต่มีคณะทำงานในรูปของคณะกรรมการด้านการร้องเรียนซึ่งอยู่ภายใต้ฝ่ายนิติบัญญัติเป็นสำคัญ โดยมีที่มาจากกฎหมายพื้นฐานแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี (Basic Law of the Federal Republic of Germany) ซึ่งกำหนดให้องค์กรที่ทำหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนในลักษณะอำนาจหน้าที่อย่างเช่นผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นตัวแทนจากฝ่ายนิติบัญญัติในรูปของ “คณะกรรมการ” (committee) และ “กรรมการ” ไม่มีสถานะเป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ ได้แก่ 1) คณะกรรมการด้านการร้องเรียนแห่งรัฐสภาเยอรมนี (สภามุณฑล) (Petitions Committee of the German Bundestag) จะทำหน้าที่พิจารณาเรื่องร้องเรียนทั่วไป ประกอบด้วยผู้แทนจากสภามุณฑลสตุทท์ ทั้งสมาชิกจากพรรค

การเมืองฝ่ายรัฐบาล และพรรคการเมืองฝ่ายค้าน โดยคณะกรรมการการชู้ตปัจจุบัน ประกอบด้วย ประธานคณะกรรมการการ รองประธานคณะกรรมการ กรรมการอื่นจากพรรคการเมืองต่างๆ รวมจำนวนทั้งสิ้น 28 คน ทั้งนี้ ตำแหน่งประธานและรองประธานจะมาจากพรรคการเมืองที่มีเสียงข้างมากในสภานิติบัญญัติ และ 2) กรรมการรัฐสภาฝ่ายกลาโหม (Parliamentary Commissioner for the Armed Forces) ทำหน้าที่พิจารณาเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับกิจการทหารเป็นสำคัญมีกรรมการจำนวน 1 คน เป็นผู้รับผิดชอบ

3.4 ผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย พบว่า สาธารณรัฐอินโดนีเซีย ได้กำหนดจำนวนของผู้ตรวจการแผ่นดินไว้จำนวนมากที่สุด ซึ่งมีที่มาจากรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย เลขที่ 37 ค.ศ. 2008 ว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย (Law of the Republic of Indonesia Number 37, Year 2008, on the Ombudsman of the Republic of Indonesia (ORI)) กำหนดให้มีองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดิน ในฐานะองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญในลักษณะที่คล้ายคลึงกับผู้ตรวจการแผ่นดินของราชอาณาจักรไทยเช่นกัน ประกอบด้วย ผู้ตรวจการแผ่นดิน จำนวน 9 คน ได้แก่ ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน 1 คน รองประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน 1 คน และผู้ตรวจการแผ่นดิน อีกจำนวน 7 คน โดยมีการจัดโครงสร้างการปฏิบัติงานออกเป็น 2 ระดับ ได้แก่ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินส่วนกลาง (National Ombudsman) และสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินท้องถิ่นหรือประจำแต่ละจังหวัด (Regional/Local Ombudsman) โดยสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินส่วนกลางนั้น มีหน้าที่ตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐส่วนกลางและกระทรวงต่าง ๆ แต่ในส่วนของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินประจำจังหวัดนั้น จะมีหน้าที่ตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ของตนเป็นสำคัญ ทั้งนี้ หากมีเรื่องร้องเรียนที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินประจำจังหวัดไม่สามารถยุติเรื่องร้องเรียนของตนได้ ก็สามารถเสนอเรื่องร้องเรียนนั้นต่อสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินส่วนกลางเพื่อพิจารณาต่อไปได้ และเพื่อการดำเนินดังกล่าวนี้ กฎหมายของสาธารณรัฐอินโดนีเซียจึงรับรองให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินสามารถทำการแต่งตั้งผู้แทนของผู้ตรวจการแผ่นดินประจำภูมิภาคต่าง ๆ ขึ้นได้

4. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับโครงสร้างและที่มาของผู้ตรวจการแผ่นดินในประเทศไทย

ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ผู้ตรวจการแผ่นดินโดยตรง โดยเฉพาะต่อการพิจารณาเรื่องร้องเรียน คือ จำนวนของผู้ตรวจการแผ่นดินที่มีจำนวน

3 คน จากการศึกษาได้ข้อสรุปว่า จำนวนของผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นผลโดยตรงต่อการพิจารณาเรื่องร้องเรียนในแต่ละปีงบประมาณ กล่าวคือ การที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดโครงสร้างและที่มาของผู้ตรวจการแผ่นดินให้มีเพียงจำนวน 3 คน และต้องเป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ และมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินไม่ต่ำกว่าอธิบดีหรือหัวหน้าส่วนราชการที่เทียบเท่า หรือหัวหน้าหน่วยงานของรัฐที่เทียบได้ไม่ต่ำกว่ากรม ตามที่คณะกรรมการสรรหาประกาศกำหนด อาจยังไม่เพียงพอที่จะพิสูจน์ว่าผู้ตรวจการแผ่นดินสามารถปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเป็นกลาง เป็นอิสระ และซื่อสัตย์สุจริตหรือไม่ และข้อจำกัดด้านจำนวนอาจทำให้เกิดความล่าช้าและความไม่ทั่วถึงในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้กับประชาชน ประกอบกับไม่อาจแต่งตั้งคณะผู้ช่วยผู้ตรวจการแผ่นดินเฉพาะด้านเพื่อแบ่งเบาภาระงานได้ จึงเกิดอุปสรรคต่อการบริหารจัดการข้อร้องเรียน ซึ่งแม้ผู้ตรวจการแผ่นดินจะเป็นองค์กรที่มีพัฒนาการมากกว่า 20 ปีในประเทศไทยแล้วก็ตาม แต่กระนั้นผลการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญและเป็นไปตามความคาดหวังของประชาชนก็ยังคงไม่เป็นที่ประจักษ์ชัดเจน จึงจำเป็นต้องเสนอแนวทางและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาในการกำหนดคุณสมบัติและการคัดเลือกผู้ดำรงตำแหน่งผู้ตรวจการแผ่นดิน รวมถึงรูปแบบการจัดองค์กรและระบบการสรรหาที่มีประเด็นว่าจะมีข้อพิสูจน์อย่างไรว่า บุคคลที่ได้รับเลือกมาปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ที่เหมาะสมอย่างแท้จริง รวมทั้งการแก้ไขโครงสร้างและที่มาที่เหมาะสมของผู้ตรวจการแผ่นดิน โดยเพิ่มเงื่อนไขด้านคุณสมบัติความรู้ ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ด้านกฎหมาย การบัญชี เศรษฐศาสตร์และการคลัง หรือการบริหารราชการแผ่นดิน หรือการอื่นใดอันเป็นประโยชน์ต่อการคุ้มครองสิทธิของประชาชนและการส่งเสริมธรรมาภิบาลของหน่วยงานภาครัฐ ประกอบเพิ่มเติมกับคุณสมบัติเดิม

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเปรียบเทียบกับโครงสร้างและที่มา อำนาจหน้าที่และการจัดแบ่งอำนาจหน้าที่ และด้านหน่วยธุรการสนับสนุนการทำงานขององค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินในต่างประเทศ ได้แก่ สาธารณรัฐฝรั่งเศส สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และสาธารณรัฐอินโดนีเซีย จึงเห็นเป็นการสมควรให้มีการแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องในข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ประเด็นด้านองค์ประกอบ (จำนวน) ของผู้ตรวจการแผ่นดินของประเทศไทย ควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 228 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ.2560 มาตรา 8 โดยให้เพิ่มโครงสร้างลำดับรอง กล่าวคือ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดิน มีอำนาจแต่งตั้งผู้ช่วยผู้ตรวจการแผ่นดินได้อีกจำนวน 3 คน ต่อผู้ตรวจการแผ่นดินหนึ่งคน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติงาน พิจารณาเรื่องราวร้องเรียนของผู้ตรวจการแผ่นดิน ซึ่งการดำเนินการในลักษณะเช่นนี้ได้ปรากฏการ ประสบผลสำเร็จเป็นอย่างมากในสาธารณรัฐฝรั่งเศสดังที่ได้อธิบายวิเคราะห์ไว้

2. ประเด็นด้านกระบวนการสรรหา ควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ.2560 มาตรา 11 เพื่อเพิ่มเติมให้คณะกรรมการสรรหาจะต้องมีผู้แทนฝ่ายนักวิชาการ และผู้แทนภาคประชาชน เข้าเป็นคณะกรรมการสรรหา ผู้ตรวจการแผ่นดินอยู่ด้วยตามแบบอย่างคณะกรรมการสรรหาผู้ตรวจการแผ่นดินของ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย กล่าวคือ ให้มีผู้แทนนักวิชาการด้านนิติศาสตร์ หรือด้านสังคมศาสตร์ หรือด้านสิทธิมนุษยชน เข้ามาเป็นคณะกรรมการสรรหาเพิ่มขึ้น อีกจำนวน 1 คน ซึ่งจะทำให้ผู้ที่ จะถูกเสนอชื่อเป็นผู้ตรวจการแผ่นดิน จะถูกพิจารณาจากมิติของนักวิชาการเพิ่มขึ้นด้วย สำหรับ กรณีผู้แทนภาคประชาชนนั้น ควรกำหนดให้มีที่มาจากหลากหลายอาชีพ อาทิ เกษตรกร นัก บัญชี วิศวกร แพทย์พยาบาล เป็นต้น และหลากหลายสถานะ ซึ่งต้องรวมไปถึงตัวแทนจากฝ่าย นิสิตนักศึกษาด้วยโดยให้มีผู้แทนภาคประชาชนทั้งสิ้น 3 คน ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความครอบคลุม กว้างขวางอย่างเพียงพอในด้านวิชาชีพและตัวแทนนิสิตนักศึกษา โดยเมื่อรวมกับตัวแทนจาก ฝ่ายนักวิชาการแล้ว จะเท่ากับมีคณะกรรมการสรรหาในชั้นแรกเพิ่มขึ้นมาอีก 4 คน จากเดิมที่มี องค์ประกอบของคณะกรรมการสรรหาอยู่เพียง 9 คน

3. ประเด็นด้านคุณสมบัติของผู้ตรวจการแผ่นดิน ขึ้นว่า ควรแก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 มาตรา 8 (1) โดยเพิ่ม เงื่อนไขด้านคุณสมบัติ ความรู้ ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ด้านกฎหมาย การบัญชี เศรษฐศาสตร์และการคลัง หรือการบริหารราชการแผ่นดิน หรือการอื่นใดอันเป็นประโยชน์ต่อ การคุ้มครองสิทธิของประชาชนและการส่งเสริมธรรมาภิบาลของหน่วยงานภาครัฐ ประกอบ เพิ่มเติมนับกับคุณสมบัติเดิม และในส่วนของประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินที่ไม่ ต่ำกว่าอธิบดี หรือหัวหน้าส่วนราชการที่เทียบเท่า หรือหัวหน้าหน่วยงานของรัฐที่เทียบได้ไม่ต่ำ

กว่ากรมตามที่คณะกรรมการสรรหาประกาศกำหนด จากระยะเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปี ให้ปรับลดลงเหลือเพียงระยะเวลาไม่น้อยกว่า 3 ปี

4. ประเด็นด้านการจัดแบ่งอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินขึ้นว่า ควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ.2560 มาตรา 24 (1) กล่าวคือ ให้มีการกำหนดว่าผู้ตรวจการแผ่นดินที่ดำรงตำแหน่งประธาน มีหน้าที่จัดการบริหารงานทั่วไปหรือการดำเนินการอื่น ๆ ที่ไม่อยู่ในอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดินคนอื่น ส่วนผู้ตรวจการแผ่นดินคนอื่น ๆ อาจกำหนดความรับผิดชอบเรื่องเฉพาะด้าน เช่น ด้านกิจการกระบวนการยุติธรรม ด้านการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ด้านสิทธิมนุษยชน ด้านการกระทำทางปกครองและหรือการใช้อำนาจโดยมิชอบด้วยกฎหมาย เป็นต้น ดังแบบอย่างของสาธารณรัฐฝรั่งเศส ที่กำหนดให้ผู้ช่วยผู้พิทักษ์สิทธิของประชาชน (ผู้ตรวจการแผ่นดิน) แต่ละคน ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 3 คน มีหน้าที่รับผิดชอบงานคนละด้าน ได้แก่ ด้านพิทักษ์สิทธิเด็กและเยาวชน ด้านการต่อต้านการเลือกปฏิบัติและส่งเสริมความเท่าเทียม และด้านการตรวจสอบจรรยาบรรณของผู้ประกอบอาชีพด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย

5. ประเด็นด้านหน่วยงานสนับสนุนทางธุรการ ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 มาตรา 40 ให้มีการจัดหน่วยงานสนับสนุนทางธุรการของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินขึ้นในส่วนภูมิภาค โดยให้คณะกรรมการผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจมอบหมายให้เจ้าพนักงานประจำส่วนภูมิภาคมีอำนาจพิจารณาเรื่องร้องเรียนในสังกัดส่วนภูมิภาคในเขตพื้นที่ของตนได้ และหากมีเรื่องร้องเรียนที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินประจำภูมิภาคไม่สามารถยุติเรื่องร้องเรียนนั้นได้ ก็ให้สามารถเสนอเรื่องร้องเรียนนั้นต่อสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินส่วนกลาง เพื่อพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าวนั้นต่อไป ทั้งนี้ ตามแบบอย่างการจัดสรรหน่วยธุรการสนับสนุนการทำงานของผู้ตรวจการแผ่นดินที่กระทำขึ้นในสาธารณรัฐอินโดนีเซีย

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการต่างประเทศ. (2563). **สาธารณรัฐฝรั่งเศส**. ค้นคืน 12 เมษายน 2564. จาก <https://www.mfa.go.th/th>.

คณะกรรมการศึกษาแนวทางการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ. (2549). **แนวทางการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ เรื่อง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการ

สภาผู้แทนราษฎร.

ชาญชัย แสวงศักดิ์. (2565). คำอธิบายกฎหมายปกครอง. พิมพ์ครั้งที่ 35, กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

ฐิติพร ขำน้ำคู้. (2540). หลักประชาธิปไตยทางผู้แทนกับระบบพรรคการเมืองไทย.

(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารงาน) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.

ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์. (2563). เพื่อเกียรติประวัติแต่ผู้ให้กำเนิดสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดิน.

ผู้ตรวจการแผ่นดินสองทศวรรษแห่งการพัฒนาและท้าทาย. กรุงเทพฯ: สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน.

นันทวัฒน์ บรมานันท์. (2553). ความเป็นมาของการจัดตั้งผู้พิทักษ์สิทธิของประชาชนใน

ประเทศฝรั่งเศส. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 เมษายน 2564. จาก <http://www.public-law.net>.

บรรเจิด สิงคะเนติ. (ม.ป.ป.). การควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจอรัฐ. สืบค้นเมื่อวันที่ 8

สิงหาคม 2563. จาก <http://public-law.net/publaw/view.aspx?id=241>.

บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ. (2559). กฎหมายมหาชนเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร:

ในโครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

_____. (2563). กฎหมายรัฐธรรมนูญ. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร:

โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

บรรศักดิ์ อูวรรณโณ. (2548). กฎหมายมหาชน เล่ม 2 การแบ่งแยกกำหนดหมายมหาชน-เอกชน

และพัฒนากฎหมายมหาชนในประเทศไทย. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร:

สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. (2556). หลักกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมฝ่ายปกครอง. กรุงเทพมหานคร:

วิญญูชน.

_____. (2561). หลักกฎหมายมหาชน หลักนิติธรรม/นิติรัฐ ในฐานะ “เกณฑ์”

จำกัดอำนาจรัฐ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.

ปัญญา อุดชาชน. (2553). ผู้ตรวจการแผ่นดิน: กระบวนการสรรหาและอำนาจหน้าที่. วารสาร

ผู้ตรวจการแผ่นดิน. 3, 1 (มกราคม – มิถุนายน). หน้า 25 - 44.

ปัทมา สุปก่าปิง. (2545). รายงานการศึกษาและรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น เรื่อง ผู้ตรวจการ

แผ่นดินของรัฐสภา. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

- พงศ์สุข สุขสาคร. (2555). **ผู้ตรวจการแผ่นดินกับการตรวจสอบองค์กรตามรัฐธรรมนูญและองค์กรในกระบวนการยุติธรรม.** (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาวิชานิติศาสตร์. จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. (2533). **รายงานการวิจัยเรื่อง ออมบุตส์แมน: การศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งผู้ตรวจราชการแผ่นดินของรัฐสภาในประเทศไทย.** คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร.
- โกคิน พลกุล. (2524). **รูปแบบและวิธีการควบคุมฝ่ายปกครอง. วารสารกฎหมายมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.** 1(12), กันยายน, หน้า 36 -86.
- มีชัย ฤชุพันธุ์. (2561). **ผู้ตรวจการแผ่นดิน: บทบาทใหม่ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560., วารสารผู้ตรวจการแผ่นดิน,** 11, 1 (มกราคม – มิถุนายน). หน้า 9 – 25.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (ม.ป.ป.). **วิวัฒนาการของระบอบการเมืองการปกครองของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ศึกษารัฐธรรมนูญเยอรมัน ตั้งแต่รัฐธรรมนูญ ฉบับปี ค.ศ. 1849 ถึงรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ค.ศ. 1949.** สืบค้นเมื่อวันที่ 12 เมษายน 2564. จาก <https://www.krisdika.go.th/data/activity/act267.pdf>.
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (ม.ป.ป.). **สารแนรู้เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ ชุด องค์กรอิสระ และการตรวจสอบอำนาจรัฐ.** สืบค้นเมื่อวันที่ 10 เมษายน 2564. จาก <https://www.ect.go.th>.
- สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (ม.ป.ป.). **รายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง ปัญหาข้อขัดข้องในกระบวนการสรรหาขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญของคณะกรรมการการกิจการองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ วุฒิสภา. สำนักกรรมการ 2 สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.**
- วรพจน์ วิศวพิชญ์. (2540). **นิติรัฐ: หลักการพื้นฐานของรัฐธรรมนูญเสรีประชาธิปไตย. ใน ข้อความคิดและหลักการพื้นฐานในกฎหมายมหาชน.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิติธรรม.
- สุทธิพงษ์ โอวาสหิทธิ. (2543). **ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาในประเทศไทย ศึกษาเฉพาะกรณีตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน.** (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพมหานคร.

สมคิด เลิศไพฑูรย์. (2531). ข้อความคิดเกี่ยวกับการควบคุมกำกับทางปกครอง. ใน **หนังสือรวมบทความ 60 ปี ดร.ปรีดี เภษมทรัพย์**. กรุงเทพมหานคร: พี.เค. พรินต์เฮาส์.

สมชาติ ธรรมศิริ. (2543). **ที่มาของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา. รายงานประจำปี 2543 ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา**. กรุงเทพฯ: สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน.

สิริยา พรหมราชยศ. (2553) **ปัญหาสถานะและอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย**. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุรพล นิติไกรพจน์. (2560). บทบาทและหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินภายใต้รัฐธรรมนูญใหม่., **วารสารผู้ตรวจการแผ่นดิน**, 10, 1 (มกราคม – มิถุนายน). หน้า 34 – 47.

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. **รัฐธรรมนูญสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน**. แปลจาก The Basic Law of the Federal Republic of Germany.

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน. (2561). **รายงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประจำปี 2561**. กรุงเทพฯ: สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน.

_____. (2562). **รายงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประจำปี 2562**. กรุงเทพฯ: สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน.

_____. **หลักพื้นฐานของกฎหมายปกครอง**. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2563 จาก <http://public-law.net/publaw/view.aspx?id=1229#>

_____. (2564). **ประวัติความเป็นมาระบบผู้ตรวจการแผ่นดิน**. ค้นคืน 10 เมษายน 2564 จาก <https://www.ombudsman.go.th>

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2562). **ความมุ่งหมายและคำอธิบายประกอบรายมาตราของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

อรรถสิทธิ์ พานแก้ว และ วรศักดิ์ จันทร์ภักดี. (2560). **ร่างรัฐธรรมนูญ ที่มา หลักการ และความสำคัญ**. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

German Bundestag. **The Parliamentary Commissioner for the Armed Forces**.

Retrieved April 20, 2021. From:

<https://www.bundestag.de/en/parliament/commissioner>.

- Jean-Paul Delevoye. (2010). **Du Médiateur de la République au Défenseur des droits** Entretien avec Jean-Paul Delevoye, Propos recueillis par Caroline Helfter Dans Informations sociales 2010/2 (n° 158), Défenseur des Droits. **“Rapport annuel d’activités”**. Retrieved January 26, 2021 from: <https://defenseurdesdroits.fr/fr/discours-et-interventions/2020/07/conference-de-presse-du-1er-juillet-2020-retour-sur-6-ans-de>.
- Linda C. Reif. (2004). **The Ombudsman, Good Governance and the International Human Rights System**. Leiden: Martinus Nijhoff Publishers.
- Peter Vedel Kessing. (2001). **Implementation of the Western Ombudsman Model in Countries in Democratic Transition**. From National Human Rights Institutions, Articles and working papers.
- International Ombudsman Institute. **IOI Members**. Retrieved April 15, 2021. From: <https://www.theioi.org/ioi-members>.
- Ombudsman of the Republic of Indonesia. **Annual Report**. Retrieved April 20, 2021. From: https://ombudsman.go.id/produk/lihat/573/SUB_LT_5a1ea951d55c4_file_20210226_140136.pdf.
- The Petitions Committee – Deutscher Bundestag. **“Annual Report”**. Retrieved January 26, 2021. From: <https://www.btg-bestellservice.de/pdf/20463280.pdf>.

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Political Participation of Suan Sunandha Rajabhat University

Students

พัชริดา สุพร¹, วัลลภ พิริยวรรณะ², บริบูรณ์ ฉลอง³, และ ธวัช พุ่มดารา⁴

Patcharida Suporn, Wanlop Piriyawattana, Boriboon Chalong,
and Thawat Poomdara

Received: January 18, 2023 Revised: February 17, 2023 Accepted: April 23, 2023

บทคัดย่อ (Abstract)

การศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทามีวัตถุประสงค์คือ 1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาและ 2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เป็นการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่างนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา จำนวน 392 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานด้วยการหาค่า t-test, One - way ANOVA หรือ F-test หากพบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทำการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheff's Test) ผลการศึกษาพบว่า

¹ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา Master of Political Science Program (Politics and Government) College of Politics and Governance Suan Sunandha Rajabhat University. Corresponding Author E-mail. s60463825028@ssru.ac.th

² วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา College of Politics and Governance Suan Sunandha Rajabhat University. E-mail. wallop.pi@ssru.ac.th

³ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา College of Politics and Governance Suan Sunandha Rajabhat University. E-mail. boriboon.c@ssru.ac.th.

⁴ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา College of Politics and Governance Suan Sunandha Rajabhat University. E-mail tawat.p@ssru.ac.th

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ในภาพรวม ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$) ข้อที่มีค่าระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ ด้านการร้องเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$) ด้านการชุมนุมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$) และด้านการเลือกตั้ง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.84$) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการแสดงความคิดเห็น มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$) ผลการศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาพบว่านักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันด้านเพศ สำหรับการวิเคราะห์รายคู่พบว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองเพศหญิงมีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านผลตอบแทนมากกว่าเพศชาย ด้านอายุ พบว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองทุกด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และนักศึกษาที่มีชั้นปีต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันสรุปได้คือนักศึกษาที่อยู่ในระดับชั้นปีที่ 4 มีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่านักศึกษาที่อยู่ในระดับชั้นปีที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ข้อเสนอแนะในการวิจัย พบว่า มหาวิทยาลัยควรเปิดพื้นที่ให้นักศึกษาได้มีโอกาสดในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองเพื่อเป็นการส่งเสริมการพัฒนาประชาธิปไตย ควรเปิดพื้นที่ให้นักศึกษาได้มีโอกาสดในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองเพื่อเป็นการส่งเสริมการพัฒนาประชาธิปไตย

คำสำคัญ (Keywords): พฤติกรรมการมีส่วนร่วม, การมีส่วนร่วมทางการเมือง, นักศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Abstract

A Study of Political Participation of Suan Sunandha Rajabhat University Students Its purpose is 1. To study the political participation of students of Suan Sunandha Rajabhat University and 2. To compare personal factors and political participation of students of Suan Sunandha Rajabhat University. This research is a quantitative research. which uses questionnaires as a tool to collect data from a

sample of 392 students from Suan Sunandha Rajabhat University. The data were analyzed by frequency distribution, percentage, mean, standard deviation. Test the hypothesis by determining the t-test, One-way ANOVA or F-test. Statistically. The results showed that

Political participation among students of Suan Sunandha Rajabhat University was at a high level ($\bar{X} = 3.92$). The item with the highest level of participation was the complaint aspect. The average was at a high level ($\bar{X} = 4.05$) on the assembly aspect was at a high level ($\bar{X} = 3.97$) and the election aspect. The mean was at a high level ($\bar{X} = 3.84$) respectively. The item with the lowest level of participation was the aspect of expressing opinions. The mean was at a high level ($\bar{X} = 3.80$). The results of the study comparing personal factors and political participation among students of Suan Sunandha Rajabhat University found that Suan Sunandha Rajabhat University students with different personal factors Political participation was significantly different at the .05 level. It was found that students of Suan Sunandha Rajabhat University had different personal factors. Political involvement differs in gender. For the couples analysis, female political participation had higher levels of return on political participation than males. In terms of age, there was no significant difference in political participation in all aspects at the .05 level and students with different years in conclusion, the 4th year students had a significantly higher level of political participation than the 1st year students at the 0.05 level. Suggestions in the research found that universities should open spaces for students to have the opportunity to express political opinions in order to promote democratic development. Should open space for students to have the opportunity to express their political opinions to promote the development of democracy.

Keywords: Participation behavior, Political Participation, Suan Sunandha Rajabhat University students

บทนำ (Introduction)

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนนั้นโดยมากมักจะเป็นการออกไปใช้สิทธิใช้เสียงในสถานที่ต่าง ๆ ที่ได้ถูกเตรียมไว้โดยรัฐบาลหรือกลุ่มบุคคลที่ต้องการมีความเคลื่อนไหวทางการเมือง แต่ในยุคปัจจุบันที่เทคโนโลยีมีการพัฒนาระบบการติดต่อและการสื่อสารนั้นเป็นไปได้ง่ายขึ้น การมีส่วนร่วมทางการเมืองสามารถเกิดขึ้นที่ใดก็ได้ เนื่องจากระบบอินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยีการสื่อสารไร้สายนั้นได้ทำการเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสาร รวมถึงช่องทางการติดต่อสื่อสารกันให้เข้าถึงประชาชนทุกคน หรือเรียกได้ว่าเป็นการ “ย่อโลกให้เล็กลง” ทำให้ประชาชนสามารถติดต่อสื่อสารแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันได้สะดวกและรวดเร็วมากยิ่งขึ้นโดยช่องทางที่ได้รับความนิยมมากที่สุดก็คงไม่พ้นการสื่อสารแบบออนไลน์ ซึ่งสะดวก รวดเร็ว และเป็นสื่อที่ประชาชนส่วนใหญ่ให้ความนิยมเป็นอย่างมาก ซึ่งประชาธิปไตยและปัจจัยที่จะนำไปสู่ความเป็นประชาธิปไตยได้มากที่สุดมิใช่อยู่อันที่ระบอบราชการ นักการเมือง สถาบันทหาร สถาบันรัฐสภา พรรคการเมือง ฯลฯ แต่อยู่ที่ประชาชนเป็นสำคัญ ดังที่มีคำพูดกันว่า “ถ้าประชาชนเป็นอย่างไรการปกครองของประเทศนั้นก็จะเป็นอย่างเดียวกัน” ดังนั้น ประชาชนจึงมีบทบาทในการพัฒนาและส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยเป็นอย่างยิ่งเพราะประชาธิปไตยไม่ใช่การปกครองของใครคนใดคนหนึ่ง แต่เป็นการปกครองของทุกคนที่ต้องร่วมกันรับผิดชอบการจะนำเอาระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยไปใช้ในประเทศได้ (กนก จินดา, 2560) จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องยึดหลักอุดมการณ์ประชาธิปไตยอย่างเคร่งครัด ขณะเดียวกันก็จำเป็นต้องฝึกอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนในประเทศของตน ให้มีวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับหลักการและระบอบการปกครองดังกล่าวด้วย เพื่อให้ประชาชนมีพฤติกรรมทางการเมืองเอื้อต่อระบอบการปกครองดังกล่าว มีวัฒนธรรมทางการเมืองที่สอดคล้องกับวิถีทางแบบประชาธิปไตย ตลอดจนการมีทัศนคติในทางที่ดีต่อการปกครองในระบอบดังกล่าวด้วยในที่นี้สถาบันการศึกษานอกจากเป็นสถานที่อบรมให้ความรู้และบ่มเพาะความชำนาญทางด้านสาขาวิชาต่าง ๆ ที่มีคุณภาพและสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในด้านสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมแล้วนั้น ยังทำหน้าที่ในการวางรากฐาน และส่งเสริมการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยให้มีความมั่นคงได้เยาวชน นักเรียน และนักศึกษา ถือว่าเป็นผลผลิตจากสถาบันการศึกษา (กมลณัฐ โตจินดา, 2561) ซึ่งเป็นฟันเฟืองที่มีคุณค่านำความเจริญก้าวหน้ามาสู่ประเทศ ดังนั้น การพัฒนาแนวความคิดและส่งเสริมให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตยในกลุ่มนักศึกษา

ด้วยการถ่ายทอดความรู้และการปลูกจิตสำนึกผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ย่อมสร้างความมั่นคงและเกิดเสถียรภาพในระบบการเมืองการปกครองไทยมากยิ่งขึ้น ในหมู่ประชาชนพลเมืองในสังคมหนึ่งนั้น นักเรียน นักศึกษา นับเป็นกลุ่มคนมีความสำคัญต่อการเมืองการปกครองมาก ในฐานะที่เป็นผู้ที่สามารถมีบทบาทและเป็นพลังที่สำคัญทางการเมือง และในฐานะที่พวกเขาต่อไปในอนาคตจะสามารถเป็นชนชั้นผู้นำ และเป็นผู้ที่มีบทบาทในการบริหารประเทศในระยะต่อไป ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เพื่อนำผลการศึกษาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากิจกรรมการพัฒนานักศึกษา การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อวางรากฐานประชาธิปไตยและกระบวนการทางการเมืองให้กับนักศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การศึกษารั้ครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งมีวิธีดำเนินการวิจัยรายละเอียดดังนี้ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา รวมทั้งสิ้น 19,540 คน (สำนักทะเบียนและวัดผลมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 2565) จึงได้สุ่มกลุ่มตัวอย่างจำนวน 392 คน จากนักศึกษาทุกชั้นปีของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาและผู้วิจัยใช้สูตรคำนวณหากลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางของ Taro Yamane (1973) ที่มีระดับความคลาดเคลื่อนไม่เกิน 95%

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนั้นผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามโดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบ เพื่อพิจารณาทั้งในด้านเนื้อหา และโครงสร้างของคำถาม และนำไปหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Analysis) จากการใช้เทคนิค IOC จากที่

ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ราย ผลการวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องมีค่าเท่ากับ 0.78 และนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณลักษณะเหมือนกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของ Cronbach (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.85 และนำแบบสอบถามทั้ง 3 ส่วนไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ทำการวิเคราะห์ข้อมูลแยกตามแต่ละส่วนของแบบสอบถามวิเคราะห์ด้วยสถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. (Standard Deviation) ค่า t-test ใช้ทดสอบเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวแปรอิสระและการทดสอบ ความแปรปรวนทางเดียว ใช้ One - way ANOVA หรือ F-test หากพบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทำการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheff's Test) การนำเสนอรูปแบบเชิงปริมาณเป็นการนำเสนอด้วยรูปแบบตารางและการบรรยาย

ได้ตาราง

ผลการวิจัย (Research Results)

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถนำเสนอผลการวิจัยได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ในภาพรวม

การมีส่วนร่วมทางการเมือง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
1. ด้านการเลือกตั้ง	3.84	0.79	มาก
2. ด้านการแสดงความคิดเห็น	3.80	0.82	มาก
3. ด้านการชุมนุม	3.97	0.77	มาก
4. ด้านการร้องเรียน	4.05	0.87	มาก
ภาพรวม	3.92	0.81	มาก

จากตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ในภาพรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$)

เมื่อจำแนกเป็นรายด้านมีรายละเอียด ดังนี้ ข้อที่มีค่าระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ ด้านการร้องเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$) ด้านการชุมนุมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$) และด้านการเลือกตั้ง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.84$) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการแสดงความคิดเห็น มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$)

การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา พบว่า

ตารางที่ 2 การทดสอบสมมติฐาน นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาที่มีปัจจัยส่วนบุคคล

แตกต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกัน ด้านเพศ

การมีส่วนร่วมทางการเมือง ในภาพรวม	เพศ	N	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig
1. ด้านการเลือกตั้ง	ชาย	162	4.01	0.11	-5.813	0.207
	หญิง	230	4.13	0.31		
	รวม	392	4.08	0.26		
2. ด้านการแสดงความคิดเห็น	ชาย	162	4.01	0.06	-7.719	0.156
	หญิง	230	4.12	0.20		
	รวม	392	4.07	0.17		
3. ด้านการชุมนุม	ชาย	162	3.80	0.11	-9.217	0.020*
	หญิง	230	3.92	0.15		
	รวม	392	3.87	0.15		
4. ด้านการร้องเรียน	ชาย	162	4.14	0.24	-7.267	0.230
	หญิง	230	4.35	0.35		
	รวม	392	4.26	0.33		
ภาพรวม	ชาย	162	3.99	0.08	-2.101	0.150
	หญิง	230	4.13	0.19		
	รวม	392	4.07	0.17		

* ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 2 การทดสอบสมมติฐาน นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกัน ด้านเพศ พบว่าการมีส่วนร่วมของนักศึกษาที่แตกต่างกันใช้สถิติทดสอบแบบ t-test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ในรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาในภาพรวมมีค่า Sig < 0.05 จำนวน 1 ด้าน คือ ด้านการชุมนุม

ตารางที่ 3 การทดสอบสมมติฐาน นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกัน ด้านอายุ

การมีส่วนร่วมทางการเมือง ในภาพรวม	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
1. ด้านการเลือกตั้ง	ระหว่างกลุ่ม	2.543	7	0.848	14.002	0.250
	ภายในกลุ่ม	24.885	385	0.061		
	รวม	27.428	392			
2. ด้านการแสดงความ ความคิดเห็น	ระหว่างกลุ่ม	0.625	7	0.208	7.847	0.060
	ภายในกลุ่ม	10.915	385	0.027		
	รวม	11.540	392			
3. ด้านการชุมนุม	ระหว่างกลุ่ม	0.257	7	0.086	4.079	0.107
	ภายในกลุ่ม	8.626	385	0.021		
	รวม	8.883	392			
4. ด้านการร้องเรียน	ระหว่างกลุ่ม	3.556	7	1.185	11.931	0.270
	ภายในกลุ่ม	40.829	385	0.099		
	รวม	44.385	392			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	1.229	7	0.410	14.344	0.080
	ภายในกลุ่ม	10.974	385	0.027		
	รวม	12.204	392			

ตารางที่ 3 การทดสอบสมมติฐาน นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกัน ด้านอายุ พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่แตกต่างกันใช้สถิติทดสอบแบบ F-test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ในรายด้าน ทุกด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.การทดสอบสมมติฐาน นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกัน ด้านชั้นปีการศึกษา

การมีส่วนร่วมทางการเมือง ในภาพรวม	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
1. ด้านการเลือกตั้ง	ระหว่างกลุ่ม	2.821	4	1.411	23.619	0.030*
	ภายในกลุ่ม	24.607	388	0.060		
	รวม	27.428	392			
2. ด้านการแสดงความคิดเห็น	ระหว่างกลุ่ม	1.087	4	0.543	21.419	0.140
	ภายในกลุ่ม	10.453	388	0.025		
	รวม	11.540	392			
3. ด้านการชุมนุม	ระหว่างกลุ่ม	0.000	4	0.000	0.001	0.990
	ภายในกลุ่ม	8.882	388	0.022		
	รวม	8.883	392			
4. ด้านการร้องเรียน	ระหว่างกลุ่ม	1.325	4	0.663	6.341	0.024
	ภายในกลุ่ม	43.059	388	0.105		
	รวม	44.385	392			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	0.848	4	0.424	15.393	0.072
	ภายในกลุ่ม	11.355	388	0.028		
	รวม	12.204	392			

* ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 4 การทดสอบสมมติฐาน นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกัน ด้านชั้นปีการศึกษา พบว่าแตกต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันใช้สถิติทดสอบแบบ F-test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ในรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาในภาพรวมมีค่า Sig < 0.05 จำนวน 1 ด้านคือ ด้านการเลือกตั้ง

อภิปรายผล (Research Discussion)

จากผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

ผลการศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวน

สุนันทา พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ประกอบด้วย ด้านการเลือกตั้ง ด้านการแสดงความคิดเห็น ด้านการชุมนุม ด้านการร้องเรียน พบว่า ในภาพรวม ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านมีรายละเอียด ดังนี้ ข้อที่มีค่าระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ ด้านการชุมนุมและด้านการเลือกตั้ง ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการแสดงความคิดเห็น เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า

ด้านการเลือกตั้ง ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ ท่านคิดว่าควรชวนผู้ที่อยู่ในกลุ่มสังคมออนไลน์ ไปใช้สิทธิเลือกตั้งระดับประเทศ ท่านคิดว่าควรส่งต่อโพสต์ข้อความ ภาพ วิดีโอ ข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้งระดับประเทศผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ท่านคิดว่าควรเข้าเว็บไซต์เพื่อติดตามนักการเมืองหรือพรรคการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ท่านคิดว่าควรติดตามข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด ได้แก่ ท่านคิดว่าควรแสดงความคิดเห็น (Comment) เกี่ยวกับการเลือกตั้งระดับประเทศผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ แสงอรุณ ชยาภินนโท (อ้อยผดุง) (2565) ได้ศึกษาเรื่อง การสื่อสารทางการเมืองผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของประชาชนเขต อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการสื่อสารทางการเมือง โดยเฉพาะสื่อสังคมออนไลน์เป็นสังคมที่กว้างขวางและมีความรวดเร็ว ข้อมูลข่าวสารที่สื่อสารออกไปนั้น หากไม่ตรวจสอบของแหล่งที่มาของข้อมูลอาจทำให้ข้อมูลข่าวสารนั้นบิดเบือนจากข้อเท็จจริงได้

ด้านการแสดงความคิดเห็น ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ ท่านคิดว่าควรส่งต่อ (Share) ข้อความของผู้อื่น ที่ตั้งกระทู้เกี่ยวกับข่าวสารการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ท่านคิดว่าควรแสดงความคิดเห็น (Comment) เกี่ยวกับนโยบายการเมืองระดับประเทศผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ท่านคิดว่าควรโพสต์ ข้อความ ภาพ วิดีโอ แสดงความคิดเห็นที่มีต่อข่าวสารด้านการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ท่านคิดว่าควรแสดงความรู้สึกว่าเห็นด้วย (กด Like) กับข้อความ ภาพ วิดีโอ ที่มีข้อมูลเกี่ยวกับการเมือง ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด ได้แก่ ท่านคิดว่าควรส่งต่อ (Share) ข้อความ ภาพ/วิดีโอ เกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาลผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธีระพงษ์ คงมณี (2564) ได้ศึกษาการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ของประชากรภายในกรมยุทธโยธาทหารบกผลการศึกษาวิจัย พบว่าด้าน

ขั้นตอนการนำข้อมูลที่ได้รับมาใช้ รองลงมาคือด้านขั้นตอนการจัดระบบข้อมูล และลำดับสุดท้ายคือด้านขั้นตอนการพิจารณาและคัดเลือก และการรับรู้ข่าวสารทางสารต่อการเลือกตั้งจากสื่อต่าง ๆ เกี่ยวกับการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครของประชากรภายในกรมยุทธโยธาทหารบก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากหากพิจารณาเป็นรายข้อมีระดับอยู่ในระดับมากทุกข้อลำดับแรก ได้แก่ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารแล้วตัวผู้ตัดสินใจเลือกและช่องการรู้ข้อมูลข่าวสารตามลำดับ

ด้านการชุมนุม ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุดคือ ท่านคิดว่าควรนัดหมาย และแจ้งสถานที่ (Checkin) เพื่อรวมตัวกันเพื่อสนับสนุนหรือคัดค้านการดำเนินงาน ระดับประเทศผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ท่านเข้าร่วมลงชื่อขั้วโลการทำงาน ของนักการเมืองระดับชาติหรือคณะรัฐบาล ท่านคิดว่าควรโทร (Call) ติดต่อหรือนัดกัน เพื่อสนับสนุนหรือคัดค้านการดำเนินงานผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ท่านคิดว่าควรรวมกลุ่มของนักศึกษาที่มีความเห็นทางการเมืองตรงกันผ่านสื่อสังคมออนไลน์ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุดได้แก่ ท่านเข้าร่วมชุมนุมฟังการปราศรัยของนักการเมืองท้องถิ่น หรือนักการเมืองระดับชาติซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เมธิณี เทพมณี (2563) ได้ศึกษาเรื่องการสื่อสารทางการเมืองและบทบาทของกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในประเทศไทย ระหว่างปี 2551-2558 ผลการวิจัยพบว่าการใช้สื่อสังคมออนไลน์ต้องอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 การบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวยังคงคลุมเครือและไม่ชัดเจนในประเด็นการให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมากเกินไป และยังแสดงให้เห็นว่าการบังคับใช้กฎหมายได้ลดสิทธิและเสรีภาพในการแสดงออกผ่านสื่อออนไลน์ ซึ่งไม่สอดคล้องกับแนวทางประชาธิปไตยเกี่ยวกับเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชน

ด้านการร้องเรียน ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุดคือ ท่านคิดว่าควรร้องเรียนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ท่านคิดว่าควรโพสต์ข้อความ ภาพ วิดีโอประเด็นร้องเรียนการทุจริตทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ท่านคิดว่าควร ส่งต่อ (Share) ประเด็นการร้องเรียนรัฐ ท่านติดต่อประสานงานไปยังพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งเพื่อเสนอปัญหา หรือร้องทุกข์ในแก้ปัญหาและขอความช่วยเหลือ ตามลำดับ ท่านคิดว่าควร โพสต์ข้อความ ภาพ วิดีโอ การคัดค้านรัฐบาลผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ผ่องพรรณ เทียมเกาะ และ ราเชนทร์ นพณัฐวงศ์ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของ

ประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2561-2565) ขององค์การบริหารส่วนตำบลอำแพง อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาครผลการวิจัยพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลอำแพง อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาครอยู่ในระดับมาก โดยมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ มากที่สุด รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และน้อยที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการและการมีส่วนร่วมในการประเมินผลตามลำดับ

ผลการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาพบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันด้านเพศ สำหรับการวิเคราะห์รายคู่พบว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองเพศหญิงมีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านผลตอบแทนมากกว่าเพศชายซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวุฒิพร ลิ้มวราภัส และสุวิชา เป้าอารีย์ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านสื่อออนไลน์: กรณีศึกษาโพสต์ทูเดย์ และแนวหน้า ผลการศึกษาพบว่าหนังสือพิมพ์ออนไลน์มีบทบาทในการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยการแจ้งความจริงทางการเมือง การศึกษาทางการเมือง และเป็นช่องทางการสื่อสารระหว่างประชาชนและสื่อมวลชนเพื่อให้ประชาชนได้รับทราบถึงการบริหารราชการ สำหรับการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านสื่อออนไลน์ ผ่านการกลั่นกรองข้อมูล กลั่นกรองความคิดเห็น ประสานงาน ติดตามกิจกรรม และสร้างช่องทางแสดงความคิดเห็นสาธารณะ ส่วนใหญ่แสดงมุมมองของตนเองต่อประชาธิปไตย: แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหน้าที่ของผู้แทนทางการเมืองและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองที่ส่งเสริมวัฒนธรรมประชาธิปไตย

นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกัน ด้านอายุ พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่แตกต่างกันใช้สถิติทดสอบแบบ F-test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ในรายด้าน ทุกด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ แพรพรรณ ปานนุช (2562) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกาเปิดรับสื่อสังคม (Social Media) และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดสุราษฎร์ธานีผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงอายุ 20 - 29 ปี การศึกษาระดับมัธยมศึกษา ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว สำหรับ

พฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารการเมือง ผ่านสื่อสังคมส่วนใหญ่ใช้ Facebook ผ่านทางโทรศัพท์มือถือ ความถี่ในการใช้สื่อสังคมในการเปิดรับข่าวสารการเมืองประมาณ 3 - 4 ครั้ง/สัปดาห์ และใช้เวลาประมาณ 31 - 45 นาที การเปิดรับเนื้อหาข่าวสารการเมืองผ่านสื่อสังคมอยู่ในระดับปานกลางส่วนใหญ่เกี่ยวกับการติดตามข้อมูลข่าวสารสถานการณ์ทั่ว ๆ ไปด้านการเมืองการมีส่วนร่วมทางการเมืองในพื้นที่ออนไลน์โดยรวมอยู่ในระดับน้อย โดยมีส่วนร่วมด้านข้อมูลข่าวสารและการสื่อสารมากที่สุด

นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาที่มีชั้นปีการศึกษาต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันในด้านการเลือกตั้ง การทดสอบได้ว่านักศึกษาที่มีชั้นปีต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันสรุปได้คือนักศึกษาที่อยู่ในระดับชั้นปีที่ 4 มีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่านักศึกษาที่อยู่ในระดับชั้นปีที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปริวรรต สิงห์แก้ว (2562) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา: ศึกษากรณี มหาวิทยาลัยกรุงเทพ วิทยาเขตรังสิต ผลการศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพ วิทยาเขตรังสิต อยู่ในระดับน้อย โดยระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่มากที่สุด คือ เรื่องการเมืองการปกครองในระดับชาติมีความขัดแย้งกันมาก รองลงมา คือมีความรู้สึกโกรธเมื่อพบเห็นการแจกเงินหรือซื้อเสียง สำหรับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ อายุ คณะที่ศึกษา และชั้นปีที่ศึกษาโดยมีข้อเสนอแนะดังนี้คือ มหาวิทยาลัยควรมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการเลือกตั้งภายในมหาวิทยาลัยให้ทั่วถึงในช่วงที่มีการเลือกตั้ง และเพื่อให้นักศึกษาเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองควรมีการจัดตั้งชมรมประชาธิปไตยขึ้นภายในมหาวิทยาลัย เพื่อเป็นสื่อกลางเผยแพร่การเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตยในมหาวิทยาลัยต่อไป

ข้อเสนอแนะ (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. มหาวิทยาลัยควรเปิดพื้นที่ให้นักศึกษาได้มีโอกาสในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองเพื่อเป็นการส่งเสริมการพัฒนาประชาธิปไตย
2. มหาวิทยาลัยควรเปิดพื้นที่ให้นักศึกษาได้มีโอกาสในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองเพื่อเป็นการส่งเสริมการพัฒนาประชาธิปไตย

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. การใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเยาวชนคนรุ่นใหม่เกี่ยวกับความคิดเห็นทางการเมือง
2. การใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mix method research) เพราะจะทำให้ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงเชิงกว้างมากขึ้น ทำให้สามารถตอบคำถามการวิจัยได้ชัดเจน และก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในประเด็นศึกษาอย่างลุ่มลึก

เอกสารอ้างอิง (References)

- กนก จินดา. (2560). การมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของประชาชนในจังหวัดนนทบุรี. (ปริญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- กมลรัฐ โตจินดา. (2561). การศึกษาพฤติกรรมการใช้บริการ Social Network ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (ปริญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ธีระพงษ์ คงมณี. (2564). การจัดการทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ปวิตร สิงห์แก้ว. (2562). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา: ศึกษากรณีมหาวิทยาลัยกรุงเทพ วิทยาเขตรังสิต. (ปริญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ผ่องพรรณ เทียมเกาะ และราเชนทร์ นพณัฐรวงศ์. (2563). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2561-2565) ขององค์การบริหารส่วนตำบลอัมพาง อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร. (ปริญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเอเซียอาคเนย์.
- แพรวพรรณ ปานนุช. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเปิดรับสื่อสังคม (Social Media) และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี, วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 6(1), มกราคม - มิถุนายน, หน้า 31 - 42
- เมธิณี เทพมณี. (2563). การสื่อสารทางการเมืองและบทบาทของกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อพัฒนาประชาธิปไตยของไทย ในช่วง พ. ศ. 2551-2558. วารสารรังสิตบัณฑิตศึกษาในกลุ่มธุรกิจและสังคมศาสตร์, 6(1), มกราคม - มิถุนายน, หน้า 11 - 18.
- วุฒิพร ลิ้มวราภัส และสุวิชา เป้าอารีย์. (2563). การศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านสื่อออนไลน์: กรณีศึกษาโพสต์ทูเดย์ และแนวหน้า. วารสารรังสิตบัณฑิตศึกษาในกลุ่มธุรกิจและสังคมศาสตร์, 6(2), กรกฎาคม-ธันวาคม, หน้า 15 -28

แสงอรุณ ชยาภินันโท (อ้อยผดุง). (2565). การสื่อสารทางการเมืองผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์
 ของประชาชน เขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 5(3),
 พฤษภาคม - มิถุนายน, หน้า 1-14.

สำนักทะเบียนและวัดผลมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. (2565) สืบค้นเมื่อ พฤษภาคม 22,
 2565, จาก <https://reg.ssru.ac.th/isqy12>.

Taro Yamane. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. 3rd. New York.
 Harper and Row Publications.

ภาวะหมดไฟในการทำงานของบุคลากร สำนักงานการปฏิรูปที่ดิน เพื่อเกษตรกรรม

Burnout Syndrome Among Personnel Working for the Agricultural Land Reform Office

รุจิรัตน์ จันทะคุณ¹ และ นัทนิชา โชติพิทยานนท์²

Rujirat Jantakun and Natnicha Chotpittayanon

Received: April 3, 2023 Revised: April 10, 2023 Accepted: April 30, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับสภาพแวดล้อมในการทำงาน และระดับภาวะหมดไฟในการทำงานของบุคลากรสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม 2) เปรียบเทียบระดับภาวะหมดไฟในการทำงานของบุคลากรสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ประสบการณ์การปฏิบัติงาน และภาระครอบครัว และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมในการทำงานกับภาวะหมดไฟในการทำงานของบุคลากรสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กลุ่มตัวอย่าง คือ ข้าราชการ พนักงานราชการ และลูกจ้าง ที่ปฏิบัติงานในสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ในหน่วยงานราชการบริหารส่วนกลาง จำนวน 265 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สถิติเชิง

¹ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา Master of Public Administration, College of Politics and Government, Suan Sunandha Rajabhat University. E-mail: s64563809001@ssru.ac.th

² หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา Master of Public Administration, College of Politics and Government, Suan Sunandha Rajabhat University. E-mail: natnicha.ch@ssru.ac.th

พรรณนา t-test One-Way ANOVA และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการศึกษาพบว่า 1) สภาพแวดล้อมในการทำงาน ในภาพรวมมีความเหมาะสมต่อการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.64) 2) ภาวะหมดไฟในการทำงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.42) 3) ปัจจัยด้านอายุ ประสบการณ์การปฏิบัติงาน และภาระครอบครัวที่แตกต่างกัน มีภาวะหมดไฟในการทำงานในภาพรวมแตกต่างกัน (sig. = .001 .001 และ .013 ตามลำดับ) และ 4) สภาพแวดล้อมในการทำงานมีความสัมพันธ์กับภาวะหมดไฟในการทำงานในทิศทางตรงกันข้าม โดยมีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง ($r = -.54$) ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้ สามารถเป็นข้อมูลในการตัดสินใจที่จะปรับปรุงแก้ไขสภาพแวดล้อมในการทำงาน และเป็นแนวทางในการบริหารทรัพยากรบุคคลของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เพื่อลดการเกิดภาวะหมดไฟในการทำงานได้

คำสำคัญ: ภาวะหมดไฟในการทำงาน, สภาพแวดล้อมในการทำงาน, สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

Abstract

The objectives of this research were to: 1) study the level of working environment and burnout syndrome of staff in the Agricultural Land Reform Office, 2) compare the level of burnout syndrome classified by gender, age, education, status, working experiences and family burdens, and 3) study the correlation between the working environment and burnout syndrome of staff in the Agricultural Land Reform Office. The research used a sample of 265 staff members from the central branch of the Agricultural Land Reform Office selected by using simple random sampling. The research instrument was a questionnaire, and statistical methods including descriptive statistics, t-test, one-way ANOVA, and Pearson's correlation coefficient were used to analyze the data.

The results of the study were as follows: 1) the overall value of working environment in the Agricultural Land Reform Office was found to be suitable at a moderate level with a mean score of 3.64, 2) the staff members were found to

be experiencing a moderate level of burnout syndrome with a mean score of 2.42, 3) there were significant differences in burnout syndrome based on age, working experiences, and family burden, with p-values of .001, .001, and .013, respectively, and 4) a negative correlation between the working environment and burnout syndrome, with a correlation coefficient of $-.54$. The results of this research could be informative for decision-making and provide useful guidance for human resource management at the Agricultural Land Reform Office to reduce the burnout syndrome.

Keywords: Burnout syndrome, working environment, Agricultural Land Reform Office

บทนำ

ปัจจุบันภาวะหมดไฟในการทำงานเป็นที่รู้จักกันเป็นวงกว้างมากขึ้น ซึ่งสาเหตุอาจเกิดจากการขาดสมดุลชีวิตและการทำงาน (Work-Life Balance) ทำให้เกิดปัจจัยต่าง ๆ อันนำมาซึ่งภาวะหมดไฟในการทำงาน อาทิเช่น ขาดการบริหารจัดการและการตัดสินใจที่ดี อยู่ในสิ่งแวดล้อมหรือสภาพการทำงานที่มีความกดดันและความเครียดตลอดเวลา ขาดความชัดเจนในภาระงาน ไม่ได้รับการยอมรับจากหัวหน้าหรือเพื่อนร่วมงาน มีความรับผิดชอบในงานและความคาดหวังในการทำงานสูงมากเกินไป ทำงานที่ไม่เหมาะกับตนเองจนทำให้เกิดความเครียดทำงานที่มีความวุ่นวายต้องใช้พลังงานสูงจึงเหนื่อยง่ายได้งาน และขาดแรงสนับสนุนทางสังคม เป็นต้น (พรชัย สิทธิศรีธัญกุล, 2562) ซึ่งหากมีภาวะหมดไฟในการทำงาน จะมีผลเสียลูกกลามจากที่ทำงานไปยังบ้าน ครอบครัว ชีวิตส่วนตัว และสังคมของผู้มีภาวะหมดไฟได้ ทั้งนี้ภาวะหมดไฟยังส่งผลเสียระยะยาวทำให้ร่างกายได้รับกับความเจ็บป่วยบางอย่างได้ง่ายขึ้น เช่น มีภูมิคุ้มกันต่ำลง เป็นหวัดง่าย จึงควรจะจัดการกับภาวะหมดไฟโดยเร็ว ทั้งในเชิงของการทำให้ลดลง หมดไป และในเชิงของการป้องกัน (พรชัย สิทธิศรีธัญกุล, 2563)

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เป็นหน่วยงานราชการสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่มีภารกิจเกี่ยวกับการจัดที่ดินทำกินให้กับเกษตรกรพร้อมการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรให้มีความรู้ความสามารถในการผลิต เพื่อยกระดับสภาพความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น โดยปฏิบัติงานภายใต้กฎหมายการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็น

ระเบียบและกฎหมายที่เคร่งครัด (สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม, 2562) สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมมีโครงสร้างการแบ่งงานภายในออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค โดยสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมส่วนกลางเป็นหน่วยงานกลางที่คอยรับนโยบายการบริหารจากผู้มีอำนาจสูงกว่าไปวางแผนในการปฏิบัติ และส่งต่อไปยังส่วนภูมิภาค ซึ่งจะคอยเชื่อมโยงข้อมูลกับส่วนภูมิภาค รวมถึงประสานงานกับหน่วยงานราชการภายนอกต่าง ๆ ซึ่งการปฏิบัติงานในหน่วยงานราชการนั้นจะมีระเบียบและกฎเกณฑ์ที่เคร่งครัดทำให้ในบางครั้งบุคลากรไม่กล้าทำในสิ่งที่ผิดระเบียบข้อกำหนด ไม่กล้าคิดนอกกรอบ ทำให้การปฏิบัติงานเกิดความล่าช้า หรืองานหนักเกินไปจนไม่มีเวลาพักผ่อน ซึ่งปัจจัยเหล่านี้อาจส่งผลให้บุคลากรเกิดความเหนื่อยหน่าย จนทำให้เกิดความเครียดสะสม กลายเป็นภาวะหมดไฟในการทำงาน ซึ่งอาจจะพัฒนากลายเป็นภาวะซึมเศร้าได้

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาถึงภาวะหมดไฟในการทำงานของบุคลากรสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เพื่อนำผลวิจัยที่ได้มาพิจารณาและตัดสินใจที่จะแก้ไขปรับปรุงสภาพแวดล้อมในการทำงานให้มีความเหมาะสมมากขึ้น ช่วยให้ผู้บุคลากรลดการเกิดอาการภาวะหมดไฟ และช่วยให้หน่วยงานได้ช่วยเหลือหรือดูแลบุคลากรให้มีความพร้อมในการทำงานมากขึ้น เพื่อให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความสุขในการทำงาน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาระดับสภาพแวดล้อมในการทำงาน และระดับภาวะหมดไฟในการทำงานของบุคลากรสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
2. เปรียบเทียบระดับภาวะหมดไฟในการทำงานของบุคลากรสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ประสบการณ์การปฏิบัติงาน และภาระครอบครัว
3. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมในการทำงานกับภาวะหมดไฟในการทำงานของบุคลากรสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ที่มุ่งศึกษาถึงระดับของภาวะหมดไฟในการทำงาน และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ศึกษาเปรียบเทียบระดับภาวะหมดไฟในการทำงานจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมในการทำงานกับภาวะหมดไฟในการทำงานของบุคลากรในสำนักงานสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

1.2 ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่าง คือ ข้าราชการ พนักงานราชการ และลูกจ้าง ที่ปฏิบัติงานในสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม โดยปฏิบัติงานในส่วนของหน่วยงานราชการบริหารส่วนกลาง ซึ่งคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของเครซีและมอร์แกน ด้วยความคลาดเคลื่อน 5% ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 265 คน และดำเนินการสุ่มตัวอย่างแบบสัดส่วน (Proportional Sampling) โดยแบ่งประชากรออกเป็นแต่ละหน่วยงานราชการบริหารส่วนกลาง และกำหนดจำนวนตัวอย่างที่จะสุ่มให้เป็นไปตามสัดส่วนของบุคลากรแต่ละหน่วยงาน แล้วจึงนำจำนวนกลุ่มตัวอย่างมาทำการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (Simple random sampling) อีกครั้ง

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ คือ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ในส่วนของหน่วยงานราชการบริหารส่วนกลาง

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา ระยะเวลาในการทำวิจัยครั้งนี้ ตั้งแต่ กรกฎาคม 2565 ถึง มีนาคม 2566

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งได้ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยการนำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องหรือ IOC ซึ่งแบบสอบถามภาพรวมทั้งฉบับมีค่า IOC เท่ากับ 0.86 จากนั้นนำไปทดลองใช้กับบุคลากรในสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม จำนวน 30 ชุด เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.715 ซึ่งเป็นค่าระดับความเชื่อมั่นที่ยอมรับได้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิกับกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ โดยทำหนังสือเวียนไปยังหน่วยงานราชการบริหารส่วนกลาง เพื่อขอ

ความอนุเคราะห์ให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามออนไลน์ ผ่านทาง Google Form ซึ่งได้รวบรวมข้อมูลตั้งแต่วันที่ 21 ธันวาคม 2565 ถึงวันที่ 13 มกราคม 2566 ได้ข้อมูลแบบสอบถามจำนวน 265 คน เมื่อผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามได้ทั้งหมดแล้ว ได้ดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทั้งหมดก่อนนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ส่วนข้อมูลทุติยภูมินั้น รวบรวมมาจากเอกสารที่ได้มาจากแหล่งต่าง ๆ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการวิเคราะห์ข้อมูล และใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) สถิติพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์ข้อมูลสภาพแวดล้อมในการทำงาน และวิเคราะห์ข้อมูลภาวะหมดไฟในการทำงาน 2) สถิติอ้างอิง ได้แก่ t-test One-Way ANOVA ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ในการวิเคราะห์เปรียบเทียบภาวะหมดไฟในการทำงาน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของสภาพแวดล้อมในการทำงานกับภาวะหมดไฟในการทำงานของบุคลากรสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 61.9 มีอายุระหว่าง 36-45 ปี ร้อยละ 39.2 จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 60.0 มีสถานภาพโสด ร้อยละ 63.0 มีประสบการณ์การปฏิบัติงานน้อยกว่า 6 ปี ร้อยละ 35.8 และมีภาระครอบครัวที่ไม่เดือดร้อน ร้อยละ 45.7

2. ระดับสภาพแวดล้อมในการทำงานของบุคลากรสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

จากการศึกษา พบว่า สภาพแวดล้อมในการทำงาน ในภาพรวม มีความเหมาะสมกับการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.64) โดยสภาพแวดล้อมทางด้านสังคม มีความเหมาะสมต่อการทำงานมากที่สุด ซึ่งเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.86) รองลงมาเป็นสภาพแวดล้อมทางด้านจิตใจ ซึ่งเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.67) และสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เป็นด้านที่มีความเหมาะสมต่อการทำงานน้อยที่สุด ซึ่งเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.37)

3. ระดับภาวะหมดไฟในการทำงานของบุคลากรสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

จากการศึกษา พบว่า ภาวะหมดไฟในการทำงาน ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.42) โดยด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ เป็นด้านที่มีภาวะหมดไฟในการทำงานสูงที่สุด ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.53) รองลงมาเป็นด้านความรู้สึกไม่ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.45) และด้านการลดค่าความเป็นบุคคล เป็นด้านที่มีภาวะหมดไฟในการทำงานน้อยที่สุด ซึ่งอยู่ในระดับต่ำ (ค่าเฉลี่ย = 2.24)

4. เปรียบเทียบระดับภาวะหมดไฟในการทำงานของบุคลากรสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ประสบการณ์การปฏิบัติงาน และภาระครอบครัว

จากการศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านเพศ ระดับการศึกษา และสถานภาพสมรสที่ต่างกัน มีภาวะหมดไฟในการทำงานในภาพรวมไม่แตกต่างกัน แต่ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ ประสบการณ์การปฏิบัติงาน และภาระครอบครัวที่ต่างกัน มีภาวะหมดไฟในการทำงานในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (sig. = .001 .001 และ .013 ตามลำดับ) ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบระดับภาวะหมดไฟในการทำงาน ในภาพรวม จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ประสบการณ์การปฏิบัติงาน และภาระครอบครัว

ปัจจัยส่วนบุคคล	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าสถิติ	Sig.
เพศ	2.42	0.60	t-test =	.09
ชาย	2.50	0.60	1.701	
หญิง	2.38	0.59		
อายุ	2.42	0.60	One-Way	.001**
ต่ำกว่า 26 ปี	2.68	0.59	ANOVA	
26-35 ปี	2.54	0.50	= 6.083	
36-45 ปี	2.43	0.64		
มากกว่า 45 ปี	2.16	0.58		

ปัจจัยส่วนบุคคล	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าสถิติ	Sig.
ระดับการศึกษา	2.42	0.60	One-Way	.45
ต่ำกว่าปริญญาตรี	2.42	0.55	ANOVA	
ปริญญาตรี	2.39	0.58	= .806	
สูงกว่าปริญญาตรี	2.49	0.63		
สถานภาพ	2.42	0.60	One-Way	.16
โสด	2.45	0.57	ANOVA	
สมรส	2.40	0.64	= 1.874	
หย่าร้าง/หม้าย/แยกกันอยู่	1.96	0.47		
ประสบการณ์การปฏิบัติงาน	2.42	0.60	One-Way	.001**
น้อยกว่า 6 ปี	2.46	0.58	ANOVA	
6-10 ปี	2.59	0.50	= 5.477	
11-15 ปี	2.49	0.63		
มากกว่า 15 ปี	2.19	0.61		
ภาวะครอบครัว	2.42	0.60	One-Way	.013*
ไม่มีภาวะครอบครัว	2.56	0.60	ANOVA	
มีภาวะครอบครัวที่ไม่เดือดร้อน	2.30	0.58	= 3.646	
มีภาวะครอบครัวที่เดือดร้อนปานกลาง	2.50	0.59		
มีภาวะครอบครัวที่เดือดร้อนมาก	2.64	0.61		

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05, **นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อนำปัจจัยด้านอายุ ไปเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการ LSD พบว่า บุคลากรที่มีอายุมากกว่า 45 ปี มีภาวะหมดไฟในการทำงานในภาพรวมแตกต่างกับกลุ่มอื่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีภาวะหมดไฟในการทำงานในภาพรวม ต่ำกว่าบุคลากรในกลุ่มอื่น ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบรายคู่วะหมดไฟในการทำงาน ในภาพรวม จำแนกตามอายุ

อายุ MD/ (Sig.)	ต่ำกว่า 26 ปี	26-35 ปี	36-45 ปี	มากกว่า 45 ปี
ต่ำกว่า 26 ปี	-	.14/ (.36)	.25/ (.11)	.52**/ (.002)
26-35 ปี			.11/ (.19)	.38**/ (.000)
36-45 ปี				.27**/ (.006)
มากกว่า 45 ปี				-

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05, **นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อนำปัจจัยด้านประสบการณ์การปฏิบัติงาน ไปเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการ LSD พบว่า บุคลากรที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานมากกว่า 15 ปี มีภาวะหมดไฟในการทำงานในภาพรวมแตกต่างกับกลุ่มอื่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีภาวะหมดไฟในการทำงานในภาพรวม ต่ำกว่าบุคลากรในกลุ่มอื่น ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบรายคู่วะหมดไฟในการทำงาน ในภาพรวม จำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงาน

ประสบการณ์การ ปฏิบัติงาน MD/ (Sig.)	น้อยกว่า 6 ปี	6-10 ปี	11-15 ปี	มากกว่า 15 ปี
น้อยกว่า 6 ปี	-	-.13/ (.17)	-.03/ (.10)	.27**/ (.004)
6-10 ปี			.10/ (.36)	.40**/ (.000)
11-15 ปี				.30**/ (.007)
มากกว่า 15 ปี				-

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05, **นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อนำปัจจัยด้านภาระครอบครัว ไปเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการ LSD พบว่า บุคลากรที่ไม่มีภาระครอบครัว มีภาวะหมดไฟในการทำงานในภาพรวม มากกว่าบุคลากรที่มีภาระครอบครัวที่ไม่เดือดร้อน และบุคลากรที่มีภาระครอบครัวที่เดือดร้อนปานกลางกับ

เดือดร้อนมาก มีภาวะหมดไฟในการทำงานในภาพรวม มากกว่าบุคลากรที่มีภาวะครอบครั้วที่ไม่เดือดร้อน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบรายคู่ภาวะหมดไฟในการทำงาน ในภาพรวม จำแนกตามภาวะครอบครั้ว

ภาวะครอบครั้ว MD/ (Sig.)	ไม่มีภาวะ ครอบครั้ว	มีภาวะ ครอบครั้วที่ ไม่เดือดร้อน	มีภาวะ ครอบครั้วที่ เดือดร้อน ปานกลาง	มีภาวะ ครอบครั้ว ที่เดือดร้อน มาก
ไม่มีภาวะครอบครั้ว	-	.26*/ (.018)	.06/ (.11)	-.08/ (.65)
มีภาวะครอบครั้วที่ไม่เดือดร้อน			-.20*/ (.014)	-.34*/ (.04)
มีภาวะครอบครั้วที่เดือดร้อนปานกลาง				-.14/ (.41)
มีภาวะครอบครั้วที่เดือดร้อนมาก				-

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05, **นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5. ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมในการทำงานกับภาวะหมดไฟในการทำงาน
ของบุคลากรสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

จากการศึกษา พบว่า สภาพแวดล้อมในการทำงานมีความสัมพันธ์กับภาวะหมดไฟในการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง ($r = -.54$) แต่มีความสัมพันธ์กันไปในทิศทางตรงกันข้าม หมายความว่า หากสภาพแวดล้อมในการทำงานมีความเหมาะสมต่อการทำงานมาก จะส่งผลให้บุคลากรมีภาวะหมดไฟในการทำงานน้อยลง

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับของสภาพแวดล้อมในการทำงานของบุคลากรสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม จากการศึกษาค้นพบว่า สภาพแวดล้อมในการทำงาน ในภาพรวม มีความเหมาะสมต่อการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง โดยสภาพแวดล้อมทางด้านสังคมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า บุคลากรมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงานในองค์กร มีความพึงพอใจและมีความสุขที่อยู่ร่วมกันกับคนในองค์กร มีการแสดงออกที่ดีต่อผู้อื่นทั้งกาย

วาจาใจ ทั้งนี้ จากการศึกษาทำให้รู้ว่า สภาพแวดล้อมทางกายภาพ เป็นด้านที่มีความเหมาะสมต่อการทำนายน้อยที่สุดโดยมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่า ห้องทำงาน โต๊ะ เก้าอี้ อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ในสถานที่ทำงานยังไม่เพียงพอกับความต้องการของบุคลากร ซึ่งใกล้เคียงกับ ศิวพร โปทยานนท์ (2554) ที่กล่าวว่า สภาพแวดล้อมทางด้านสังคม หรือการสนับสนุนภายในองค์กรที่มีผลกระทบต่อผู้ปฏิบัติงาน จะเอื้อต่อการเกิดความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน เนื่องจากบุคลากรในองค์กรมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีการติดต่อสื่อสารที่ดีต่อกัน รู้สึกว่าได้รับการยอมรับจากเพื่อนร่วมงาน และหากสถานที่ปฏิบัติงานมีแสงสว่างที่เพียงพอ มีการจัดห้องทำงานอย่างเป็นระเบียบ มีอากาศถ่ายเทสะดวก อุณหภูมิในห้องมีความเหมาะสม อุปกรณ์ต่าง ๆ มีเหมาะสม มีคุณภาพ สะดวกแก่การใช้งานและเพียงพอ กับความต้องการ ก็จะเอื้อต่อการเรียนรู้และการเกิดความคิดสร้างสรรค์ในการทำงานได้ด้วยเช่นกัน

2. ระดับของภาวะหมดไฟในการทำงานของบุคลากรสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม จากการศึกษาพบว่า บุคลากรในสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมมีระดับภาวะหมดไฟในการทำงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งการปฏิบัติงานภายในสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ต้องปฏิบัติงานภายใต้กฎหมายการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นระเบียบและกฎหมายที่เคร่งครัด อีกทั้งยังเป็นองค์กรภาครัฐที่ต้องดำเนินการตามแนวทางปฏิบัติขององค์กร มีสายการบังคับบัญชา ผู้บริหารมีอำนาจในการตัดสินใจมากกว่าบุคลากร อาจทำให้ขาดอิสระ ขาดความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน อาจมีภาระงานที่ต้องรับผิดชอบมากเกินไป มีความรู้สึกว่าคุณมีความสามารถมากกว่าตัวเอง ทำให้รู้สึกอ่อนล้า เบื่อหน่าย และไม่ใส่ใจต่อพฤติกรรมของคนรอบข้าง ซึ่งใกล้เคียงกับ ฉัตร ชรินทร์ ระบิล (2564) ที่กล่าวว่า การปฏิบัติงานในองค์กรภาครัฐ จะมีการปฏิบัติงานตามกฎหมาย กฏระเบียบ และแนวปฏิบัติขององค์กร รวมถึงการมีสายบังคับบัญชาที่ผู้บริหารจะมีอำนาจในการตัดสินใจมากกว่าบุคลากร ทำให้บุคลากรขาดอิสระหรือขาดความคิดเห็นในการทำงาน ไม่มีส่วนร่วมในการบริหารองค์กร อีกทั้งยังมีการดำเนินงานที่ยุ่งยากหลายขั้นตอน เนื่องจากมีสายการบังคับบัญชาที่เป็นลำดับขั้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Cartwright & Cooper (1997) ที่กล่าวว่า ปัจจัยด้านองค์กร และระบบการบริหาร ส่งผลให้บุคลากรเกิดภาวะหมดไฟในการทำงานได้ เนื่องจากองค์กรที่มีสายการบังคับบัญชาที่เป็นแบบลำดับขั้น จะทำให้เกิดการสื่อสารกันน้อย บุคลากรไม่มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ทำให้เกิดสัมพันธภาพที่

ไม่ดี และสอดคล้องกับแนวคิดของ เชิดชาย ฉิมบุรุษ (2563) ที่กล่าวว่า ลักษณะงานที่ปฏิบัติองค์กรที่มีจำนวนบุคลากรที่ปฏิบัติงานน้อย ส่งผลให้บุคลากรต้องแบกรับภาระงานต่าง ๆ จำนวนมาก เกินกว่าที่จะจัดการได้ เป็นสาเหตุที่ส่งผลให้เกิดภาวะหมดไฟในการทำงานได้

3. ปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมที่แตกต่างกัน มีภาวะหมดไฟในการทำงานแตกต่างกัน จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ ระดับการศึกษา และสถานภาพสมรสที่แตกต่างกัน มีภาวะหมดไฟในการทำงานในภาพรวมไม่แตกต่างกัน แต่ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ ประสบการณ์การปฏิบัติงาน และภาระครอบครัวที่แตกต่างกัน มีภาวะหมดไฟในการทำงานในภาพรวมแตกต่างกัน โดยอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

อายุของบุคลากรสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมที่แตกต่างกัน มีภาวะหมดไฟในการทำงานในภาพรวมแตกต่างกัน โดยบุคลากรที่มีอายุมากกว่า 45 ปี มีภาวะหมดไฟในการทำงานในภาพรวมแตกต่างกับกลุ่มอื่น โดยมีภาวะหมดไฟในการทำงานในภาพรวม ต่ำกว่าบุคลากรในกลุ่มอายุต่ำกว่า 26 ปี, 26-35 ปี และ 36-45 ปี ซึ่งหมายความว่า บุคลากรที่มีอายุมากกว่าจะมีภาวะหมดไฟในการทำงานต่ำกว่าบุคลากรที่มีอายุน้อยกว่า ในประเด็นนี้ใกล้เคียงกับ วัลลภ วิชาญเจริญสุข (2557) ที่ได้กล่าวว่า โดยทั่วไปภาวะหมดไฟจะพบได้มากในกลุ่มคนที่อายุน้อยและภาวะหมดไฟจะพบได้น้อยลงในกลุ่มคนที่อายุมากขึ้น และพบว่าอายุที่มากขึ้นจะมีผลทำให้เกิดภาวะหมดไฟลดลงโดยมีความสัมพันธ์กับภาวะหมดไฟในทุกมิติ

ประสบการณ์การปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมที่แตกต่างกัน มีภาวะหมดไฟในการทำงานในภาพรวมแตกต่างกัน โดยบุคลากรที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานมากกว่า 15 ปี มีภาวะหมดไฟในการทำงานในภาพรวมแตกต่างกับกลุ่มอื่น โดยมีภาวะหมดไฟในการทำงานในภาพรวม ต่ำกว่าบุคลากรในกลุ่มที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานน้อยกว่า 6 ปี, 6-10 ปี และ 11-15 ปี ซึ่งหมายความว่า บุคลากรที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานมากกว่าจะมีภาวะหมดไฟในการทำงานต่ำกว่าบุคลากรที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานน้อยกว่า ซึ่งใกล้เคียงกับ วัลลภ วิชาญเจริญสุข (2557) ที่ได้กล่าวว่า บุคคลที่มีระยะเวลาของการทำงานที่นาน จะสะสมความรู้และประสบการณ์การทำงาน ทำให้สามารถที่จะแก้ไขปัญหาต่าง ๆ และปรับตัวตอบสนองต่อปัญหาได้ดีกว่าผู้ที่มีประสบการณ์หรือมีระยะเวลาการทำงานน้อย

ภาระครอบครัวของบุคลากรสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมที่แตกต่างกัน มีภาวะหมดไฟในการทำงานในภาพรวมแตกต่างกัน โดยบุคลากรที่ไม่มีภาระครอบครัว มีภาวะ

หมดไฟในการทำงานในภาพรวม มากกว่าบุคลากรที่มีภาระครอบครัวที่ไม่เดือดร้อน และบุคลากรที่มีภาระครอบครัวที่เดือดร้อนปานกลางกับเดือดร้อนมาก มีภาวะหมดไฟในการทำงานในภาพรวม มากกว่าบุคลากรที่มีภาระครอบครัวที่ไม่เดือดร้อน ซึ่งใกล้เคียงกับ ปทุมรัตน์ สกุลพิมลรัตน์ (2556) ที่กล่าวว่า ภาระครอบครัว เป็นปัจจัยที่สำคัญกับความเครียดของบุคคล เพราะความเครียดเมื่อไม่ได้รับการแก้ไขก็จะนำไปสู่ภาวะหมดไฟ การที่บุคคลหนึ่งจะต้องรับผิดชอบครอบครัวทั้งในด้านการดูแลและการเลี้ยงดูบุตร ตลอดจนการดูแลบิดา มารดาที่สูงอายุ ก็เป็นปัจจัยที่ทำให้ขาดความกระตือรือร้นในการทำงาน ซึ่งจะเกิดความเครียดได้ง่าย

4. ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมในการทำงานกับภาวะหมดไฟในการทำงานของบุคลากรสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม จากการศึกษาพบว่า สภาพแวดล้อมในการทำงานมีความสัมพันธ์กับภาวะหมดไฟในการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง ($r = -.54$) แต่มีความสัมพันธ์กันไปในทิศทางตรงกันข้ามหมายความว่า หากสภาพแวดล้อมในการทำงานมีความเหมาะสมต่อการทำงานมาก จะส่งผลให้บุคลากรมีภาวะหมดไฟในการทำงานน้อยลง โดย ปทุมรัตน์ สกุลพิมลรัตน์ (2556) กล่าวว่า ไร้วัว การทำงานในสถานที่ทำงานที่มีคนพลุกพล่านเกินไป เสียงดัง แสงไฟสลัว อากาศถ่ายเทไม่สะดวก จะก่อให้เกิดผลต่อสุขภาพกายและสุขภาพใจ เป็นตัวผลักดันให้เกิดความเครียด นอกจากนั้นการทำงานที่มีอุปกรณ์เครื่องมือ เครื่องใช้ที่ไม่เพียงพอ หรือขัดข้องไม่อยู่ในสภาพที่จะใช้งานได้ ก็มีส่วนก่อให้เกิดความเครียดได้ นอกจากนี้ วัลลภ วิชาญเจริญสุข (2557) ยังได้กล่าวไว้ว่า การขาดความสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้าง การขัดแย้งระหว่างบุคคลกับงาน การปฏิบัติหน้าที่โดยอาจมีความเห็นที่ไม่ตรงกับนโยบายจากส่วนกลางหรือผู้มีอำนาจเหนือกว่า แต่อยู่ในภาวะที่จำเป็นต้องทำงานนั้น ๆ โดยที่ตนเองไม่เห็นด้วย และการปรับขนาดองค์กรให้มีขนาดเล็กลงแต่ต้องทำงานให้มากขึ้น เป็นผลให้เกิดความตึงเครียดในสภาพการทำงาน ขาดซึ่งลักษณะการทำงานเป็นกลุ่ม ไม่มีการช่วยเหลือกันย่อมส่งผลให้เกิดภาวะหมดไฟได้ อีกทั้ง ธนพร พงศ์บุญชู (2559) ได้กล่าวว่า การที่บุคลากรไม่ได้ถูกตอบสนองทางด้านรางวัลเมื่อทำงานอย่างเต็มความสามารถ จะทำให้รู้สึกถูกลดค่าของตัวเองลง รางวัลอาจจะเป็นเงินหรือไม่ใช่ตัวเงิน เช่น ความภาคภูมิใจ ความรู้สึกมีคุณค่าหรือความสำคัญต่อผู้อื่น สิ่งเหล่านี้จะทำให้บุคลากรทำงานได้ดีขึ้น เมื่อไม่ได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอจึงทำให้ขาดแรงจูงใจในการทำงานและส่งผลให้เกิดภาวะหมดไฟตามมาได้

องค์ความรู้ใหม่

แนวทางป้องกันการเกิดภาวะหมดไฟในการทำงานของบุคลากรสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม จำเป็นต้องมีการพัฒนาความรู้ความสามารถและทักษะในการทำงานให้แก่บุคลากร เพื่อให้สามารถบริหารจัดการงานได้บรรลุตามเป้าหมายขององค์กร ปรับปรุงการบริหารจัดการขององค์กร จัดสภาพแวดล้อมในการทำงานให้เหมาะสม จัดอัตรากำลังให้ได้สัดส่วนกับภาระงาน ลดภาระงานที่ไม่จำเป็นและเพิ่มทรัพยากรให้เพียงพอกับงาน มีการสนับสนุนทางสังคมจากหัวหน้าและเพื่อนร่วมงาน รวมถึงการเพิ่มทักษะในการแก้ไขปัญหาและรับมือกับความเครียดให้แก่บุคลากร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผู้บริหารควรจัดสภาพแวดล้อมในการทำงานให้เหมาะสม โดยการจัดอัตรากำลังให้ได้สัดส่วนกับภาระงาน ลดภาระงานที่ไม่จำเป็น เพิ่มทรัพยากรเครื่องมืออุปกรณ์สำนักงานให้เพียงพอและเหมาะสมกับงาน ผู้บริหารควรใส่ใจความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ปฏิบัติงาน สร้างบรรยากาศในการทำงานที่ดี และสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดี ซึ่งจะช่วยให้บุคลากรลดความเครียดลงได้

2. บุคลากรผู้ปฏิบัติงานต้องหมั่นสังเกตอาการของตนเองและเพื่อนร่วมงาน หากมีแนวโน้มเป็นผู้มีภาวะหมดไฟในการทำงาน ให้พยายามปรับทัศนคติของตนเอง ลองเปิดใจค้นหาสาเหตุในการเกิดความเครียด แล้วจึงปรับปรุงแก้ไขก่อนที่จะกลายเป็นโรคทางจิตแพทย์ที่รุนแรงกว่า นอกจากนี้ การดูแลสุขภาพ ออกกำลังกาย พักผ่อนให้เพียงพอ รับประทานอาหารครบทุกมื้ออย่างสม่ำเสมอ และเลือกรับประทานแต่สิ่งที่มีประโยชน์ ก็จะช่วยรับมือกับปัญหาภาวะหมดไฟได้

3. สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ต้องหาแรงจูงใจในการทำให้บุคลากรมีความรู้สึกผูกพันกับองค์กร ทำให้บุคลากรอยากปฏิบัติงานกับองค์กรอย่างต่อเนื่อง เช่น การสร้างและส่งเสริมแรงสนับสนุนทางสังคม การให้คำแนะนำ การรับฟัง การสนับสนุนสิ่งของที่เป็น การมีรายได้ที่เหมาะสมกับงาน อาจมีรางวัล โบนัส ให้รางวัลพนักงานดีเด่น เป็นต้น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่นเพิ่มเติม ที่อาจมีผลต่อภาวะหมดไฟในการทำงานของบุคลากรสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เช่น ระดับตำแหน่งในแต่ละประเภท ตำแหน่งสายงาน เป็นต้น
2. ควรมีการศึกษาปัจจัยอื่นเพิ่มเติม ที่อาจมีความสัมพันธ์กับภาวะหมดไฟในการทำงานของบุคลากร เช่น ภาวะผู้นำ การบริหารองค์กร ทรัพยากรในงาน การสนับสนุนทางสังคม บุคลิกภาพ ความเครียดในการทำงาน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- ฉัตรชกรณั ระเบิล. (2564). ภาวะหมดไฟในการทำงานของบุคลากรในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารสวนสุนันทาวิชาการและวิจัย. 15(2), 60-79.
- เชิดชาย นิมบุรุษ. (2563). ปัจจัยคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลต่อภาวะหมดไฟในการทำงานของครูในโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 จังหวัดสระบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ธนพร พงศ์บุญชู. (2559). อิทธิพลกับของภาวะผู้นำที่มีต่อความสัมพันธ์ระหว่างความเครียดในการทำงาน ภาวะหมดไฟในการทำงานและพฤติกรรมการทำงานที่เบี่ยงเบน. (สารนิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปทุมรัตน์ สกฤตพิมลรัตน์. (2556). ภาวะหมดไฟในการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการ บริษัท วีริบเบอร์ คอร์ปอเรชั่น จำกัด. (สารนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พรชัย สิทธิศรีณย์กุล. (2562). Burn out ภาวะหมดไฟในการทำงาน. สืบค้นจาก <http://doh.hpc.go.th/bs/topicDisplay.php?id=273>
- พรชัย สิทธิศรีณย์กุล. (2563). ภาวะหมดไฟไม่ใช่โรค แต่เป็นปรากฏการณ์เหตุอาชีวะ. จุฬาลงกรณ์เวชสาร. 2(2), 115-119.
- วัลลภ วิชาญเจริญสุข. (2557). ภาวะหมดไฟในการทำงานและปัจจัยที่เกี่ยวข้องในผู้แทนยาบริษัทยาข้ามชาติ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิวพร โปทยานนท์. (2554). พฤติกรรมของผู้นำและสภาพแวดล้อมการทำงานที่ส่งผลต่อความสร้างสรรค์ในงานบุคลากร กรณีศึกษา องค์การธุรกิจไทยที่มีนวัตกรรมยอดเยี่ยมปี 2552. (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม. (2562). แผนกลยุทธ์การบริหารทรัพยากรบุคคลของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2562-2566. สืบค้นจาก https://alro.go.th/uploads/org/person_div/files/แผนกลยุทธ์การบริหารทรัพยากรบุคลากรของ%20ป_ก_.pdf

Cartwright, S., & Cooper, C. L. (1997). **Managing workplace stress**. Thousand Oaks, CA: Sage.

